Colecţia Cotidianul. 120
PETER ACKROYD Chatterton
EDITURA «UNIVERS

Peter Ackroyd, unul dintre cei mai prolifici şi excentrici literaţi englezi contemporani, se naşte în 1949 la Londra, într-o familie modestă. Mama lucra la departamentul de personal al unei companii de inginerie, iar tatăl îi părăseşte îndată după naşterea lui Peter. Dacă portretul pe care i l-a dedicat recent cotidianul „The Guardian" este corect, precocitatea lui Ackroyd era uluitoare: la cinci ani citea ziare, la nouă scria deja o piesă de teatru, iar la şapte îşi dăduse deja seama că e atras de băieţi. Studiază literatură engleză la Cambridge şi la Yale, iar, la 24 de ani, se angajează la cunoscuta revistă „The Spectator", unde ajunge, cinci ani mai târziu, membru al boardului editorial – o poziţie nu uşor de obţinut, în 1973 publică primul volum de poezie, însă intră în atenţia publicului abia mai târziu, datorită scrierilor sale în proză şi pasiunii sale mai vechi pentru biografii. Până în momentul de faţă, opera sa cuprinde peste 35 de volume, dintre care mai multe romane, biografii, cărţi de istoria ideilor, volume de versuri şi piese de teatru.

Chatterton (1987) este considerat cel mai bun roman de până acum al lui Ackroyd şi este, de altfel, şi cartea pentru care autorul a ajuns pe „lista scurtă" a Premiilor Booker. Folosind un pretext biografic, volumul este o îmbinare spumoasă şi exuberantă dintre o impresionantă erudiţie în domeniul istoriei şi o ficţiune în cel mai pur stil postmodern.

Silviu Mihai

Peter Ackroyd
Chanerton
Traducere şi note de MAGDA VIŞAN
Colecţia Cotidianul.
EDITURA UNIVERS Bucureşti 2007
Coperta colecţiei: Octavian Cociş
Coperta: Cătălin Pavel
Redactor: Diana Crupenschi
Tehnoredactare: Constantin Niţă
Credit fotografie autor: BASSOULS SOPHIE/CORBIS SYGMA-Photoland
First published by Hamish Hamilton Ltd 1987 Published in

Penguin Books 1993
Copyright © Peter Ackroyd, 1987 AH rights reserved www.editura univers.ro
Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparţin
Editurii UNIVERS, companie a grupului editorial universe publishing house, Inc
ISBN (13) 978-l-60257 – 009 – 2
ISBN (IO) 1 – 60257 – 009 – 4
Pentru Christopher Sinclair-Stevenson

Thomas Chatterton (1752-1770) s-a născut la Bristol; şi-a făcut studiile acolo, la Colston's School, şi a intrat în ucenicie la un avocat, vreme de câteva luni, dar educaţia lui n-a fost pe atât de importantă pe cât s-au dovedit a fi de pronunţate pornirile sale de geniu. Tatăl lui a murit cu trei luni înainte să i se nască fiul şi, de la o vârstă fragedă, Chatterton a fost fascinat de vechea biserică St. Mary Redeliffe, unde tatăl său fusese odinioară corist. Avea şapte ani când mama lui i-a înmânat câteva fragmente dintr-un manuscris care fusese găsit în arhiva acelei biserici, iar imaginaţia băiatului s-a aprins imediat. I-a spus mamei că ea găsise „o comoară, iar el era nespus de bucuros"; „s-a îndrăgostit", a zis mama lui, atât de vremurile demult apuse cât şi de trecutul oraşului Bristol. A început să scrie poezii, iar apoi, la vârsta de cincisprezece sau şaisprezece ani, a compus seria „Rowley": acestea erau versuri care păreau să fi fost scrise de un călugăr medieval şi vreme îndelungată chiar au fost considerate astfel, deşi erau opera tânărului Chatterton care reuşise să creeze un adevărat stil medieval prin îmbinarea singulară a lecturii cu propria-i invenţie.

În cele din urmă, sătul de Bristol şi ademenit de posibilitatea unui succes literar, Thomas Chatterton a luat drumul Londrei la vârsta de şaptesprezece ani. Dar speranţele sale de glorie aveau să rămână neîmplinite, cel puţin în timpul vieţii; vânzătorii de cărţi s-au arătat neimpresionaţi sau indolenţi, iar ziarele londoneze au refuzat să publice mai toate elegiile şi versurile trimise de el. La început a stat la nişte rude din Shoreditch1, dar în mai 1770 s-a mutat într-o încăpere ame

1 Fost cartier metropolitan din nordul Londrei, acum parte din Londra Mare, situat la patru kilometri de ieşirea din oraş.

najată într-un pod pe strada Brooke din Holborn. Acolo şi-a înghiţit arsenicul, în dimineaţa zilei de 24 august 1770, epuizat,

pesemne, de lupta cu sărăcia şi cu eşecul. Când au spart uşa pentru a intra în camera lui, s-au găsit bucăţele de hârtie împrăştiate pe jos. S-a făcut o anchetă şi s-a dat verdictul de *felo de se* sau sinucidere; în dimineaţa următoare a fost înmormântat în cimitirul de la Shoe Lane Workhouse. Un singur portret de al său i-a supravieţuit, dar imaginea „băiatu-lui-minune" a fost surprinsă pentru posteritate în tabloul *Chatterton*, de Henry Wallis. Acesta a fost terminat în 1856, avându-l pe tânărul George Meredith1 ca model pentru poetul mort în camera sa din podul de pe strada Brooke.

1 George Meredith (1828-1909), poet şi romancier englez. Deşi optase iniţial pentru o carieră de avocat, s-a dedicat literaturii, scriind poezii, articole şi făcând traduceri. Veniturile mici aduse de aceste activităţi l-au determinat să scrie proză. A devenit celebru prin comedia *Evan Harrington* (1860), volumul de poezii *Modern Love* (1862) şi romanele *The egoist* (1879) şi *Diana of the Crossways* (1885). Operele sale se remarcă prin folosirea monologului interior şi a caracterizării personajelor feminine pe plan de egalitate cu bărbaţii.

„Vino", spuse el. „Hai să facem o plimbare pe pajişte. O să-ţi arăt cel mai ingenios lucru care a existat vreodată. Face o jumătate de coroană numai să ţi-l citesc".

Îşi flutură cartea micuţă înspre ea, dar gestul lui nerăbdător o sperie pe fată, care se îndepărtă cu repeziciune. După aceea, luându-şi inima în dinţi la vederea unui prieten care stătea pe treptele bisericii, ea îi strigă peste umăr: „Ce băiat sărac trebuie să fii. Pentru numele lui Dumnezeu, Tom, pantofii tăi sunt ferfeniţă!"

„Nu sunt chiar aşa de sărac încât să cerşesc milă de la cineva ca tine" spuse Chatteron şi o rupse la fugă peste câmp, lăsând vântul rece să-i biciuiască faţa; apoi se opri brusc, se aşeză pe iarba proaspăt cosită şi, cu privirea aţintită asupra turnului bisericii St. Mary Redeliffe, îngăimă cuvintele care îl impresionaseră atât de puternic:

Vremea plecării mele se apropie. Aproape e uraganul care frunzele-mi va răzleţi. Mâine, pesemne, călătorul se va înfăţişa înainte-mi Ochiul lui prin toate cotloanele mă va căuta – Şi nu, şi nu mă va găsi.

Privi spre biserică şi, slobozind un strigăt, îşi ridică braţele deasupra capului.

„Da, sunt un poet model", spunea Meredith. „Doar pretind că sunt altcineva".

Wallis întinse mâna şi-l opri. „Acum lumina este potrivită, acum îţi cade pe chip. Capul pe spate. Aşa". Îşi întoarse el însuşi capul pentru a-i arăta mişcarea pe care o dorea. „Nu, arăţi de parcă ai fi gata să adormi. Acordă-ţi plăcerea morţii. Hai".

Meredith îşi închise ochii şi-şi trânti capul pe pernă. „Pot suporta moartea. Ce nu pot suporta este reprezentarea morţii".

„Dar vei fi imortalizat".

„Cu siguranţă. Dar oare va fi Meredith sau va fi Chatterton? Aproape că nici nu vreau să ştiu".

Harriet Scrope se ridică de pe scaun, nerăbdătoare să-şi împărtăşească veştile. „Retezată este craca", spuse ea, „care ar fi putut creşte dreaptă". Apoi se chirci brusc, de parcă ar fi urmat să fie tăiată în două.

„Creanga". Sarah Tilt era foarte grijulie.

„Poftim?"

„Era o creangă, dragă, nu o cracă. Asta dacă recitai".

Harriet se îndreptă de spate. „Şi crezi că nu ştiu?" Făcu o pauză înainte să înceapă din nou. „Noi poeţii începem, la tinereţe, plini de bucurie. Dar apoi, la sfârşit, ne ajung din urmă disperarea şi nebunia". Scoase limba prin colţul gurii şi îşi dădu ochii peste cap. Apoi se aşeză din nou. „Bineînţeles că ştiu cum e citatul. Mi-am dedicat toată viaţa literaturii engleze".

Sarah era la fel de calmă. „Mare păcat, atunci, că nu te-ai ales cu nimic în schimb". Şi râseră amândouă.

Charles Wychwood stătea cu capul plecat. Privea frunzele care alunecau pe pământ foşnind uşor şi auzea zgomot de ciocane şi de burghie, amestecat cu ecourile muncitorilor care strigau unul la altul înăuntrul clădirii noi. Apoi durerea se întoarse şi abia mai târziu băgă de seamă că frunzele dispăruseră şi zgomotele încetaseră cu totul. Un tânăr stătea lângă el şi îl privea atent: îşi puse mâna peste braţul lui Charles de parcă l-ar fi ţintuit pe loc. „Aşadar eşti bolnav", spuse unul, iar celălalt răspunse: „Ştiu că sunt". Charles îşi coborî disperat privirea şi, când şi-o ridică din nou, chipul lui Thomas Chatterton dispăruse.

partea întâi

Priviţi-i chipul sumbru, zăriţi-i acolo isteţimea; Ce îndurerat, ce veştejit, sleit, mort!" 1 (An Excelent Balade of Charitie. THOMAS CHATTERTON)

Văzut-am în timp văratic o floare strivită Frângându-se şi

ofilindu-se, în toată-i frăgezimea.2 (*The Story of William Canynge*. THOMAS CHATTERTON)

1 „Look in his gloomed face, his sprighte there scanne; Howe woe-be-gone, how withered, forwynd, gone".

2 Să I have seen a Flower ynn Sommer Tyme Trodde down and broke and widder ynn ytts pryme".

l

De îndată ce dădu colţul, căută Casa de deasupra Bolţii arcuite. Şi, când intră în Dodd's Gardens, i se păru că soarele îl aştepta la capătul străzii lungi şi înguste. „Nu există suflete, doar chipuri", îşi spuse în timp ce îşi îndrepta privirea spre casele care îl înconjurau acum: pilonii copiaţi după faţadele de secol optsprezece şi reproduşi în miniatură, balconaşele de fier, unele dintre ele proaspăt vopsite, iar altele mâncate de rugină; frontoanele atât de deteriorate sau dărâmate încât de abia puteau fi observate deasupra ferestrelor şi uşilor; supraluminile1 cu forme ciudate care se decoloraseră cu trecerea vremii, astfel încât niciun fir de lumină nu mai pătrundea prin ele; stucaturile migăloase, acum descojite sau sparte; lemnul putrezit, iar piatra crăpată sau distrusă. Acest loc era Dodd's Gardens, Londra W14 8QT.

Dar lui Charles toate aceste case i se păreau reşedinţe familiale foarte plăcute, îşi vârî mâinile mai adânc în buzunarele paltonului kaki şi fluieră, oprindu-se doar pentru a mângâia un câine mare şi negru care tocmai trecea pe lângă el. „N-ar fi frumos", spuse el, „să alergăm pe câmp împreună?" Se aplecă pentru a-i vorbi pe un ton mai secretos. „Ca Charlie Brown2 şi Snoopy1. Ca băieţelul indian şi Lassie2.

Parte dintr-o fereastră sau dintr-o uşă situată deasupra cercevelelor sau a canaturilor mobile şi separată de acestea printr-o piesă fixă orizontală.

2 Personajul principal din seria de benzi desenate cunoscută sub numele de *Peanuts*, creată de Charles Schulz, ulterior transformate în desene animate de către Bill Watterson. Opera lui Schulz, începută în anii '50, a devenit cea mai publicată şi vândută bandă desenată din

Ca orbul şi Old Dog Tray. Câmpul nu este foarte departe, ştii? Am putea ajunge în orice moment dacă am vrea. Oricine ar putea". Şi cu acest ultim mesaj de încurajare, se îndepărtă; câinele rămase culcat în noroi, privindu-l pe Charles cum îşi continua drumul cu pasul lui vesel. Apoi îl văzu oprindu-se, făcând un pas înapoi, scărpinându-se în

cap şi dispărând.

La început Charles crezu că era o gaură într-o parte a Dodd's Gardens, însă de îndată ce se dădu înapoi observă bolta arcuită şi casa din spatele ei. Întreaga structură era din piatră, astfel încât părea mult mai veche decât oricare dintre casele de cărămidă dimprejur, iar când Charles trecu pe sub boltă aerul deveni mai rece. Conturul înnegrit al unui chip fusese zugrăvit pe unul dintre pereţii interiori şi, deasupra capului său, se vedeau tot felul de mâzgăliturişi graffiti pe acoperişul de lemn şi pe barele de fier care îl susţineau. Dincolo de boltă era o curte micuţă şi, când Charles păşi înăuntru, observă un anunţ mărunt lângă o uşă albastră: „Magazinul de antichităţi Leno. Nu zăboviţi. Faceţi-ne fericiţi. Intraţi, intraţi". Asta îl amuză teribil. Apucă cele două cărţi pe care le ţinuse sub braţ şi le puse deasupra capului, apoi traversă curtea pe vârfurile picioarelor, cu cărţile legănându-i-se pe cap până ce, într-un sfârşit, căzură, iar el le prinse din zbor.

toate timpurile. Prin intermediul unor personaje – copii între trei şi cinci ani – Schulz alegea să vorbească despre frustrările vieţii cotidiene şi despre cruzimea din relaţiile între copii, în general cu aluzii filosofice şi psihologice.

1 Numele copoiului lui Charlie Brown din *Peanuts*, care şi-a început viaţa în seria de benzi desenate ca un câine obişnuit, după care s-a transformat într-unul dintre cele mai populare personaje şi unul dintre cele mai cunoscute figuri canine din lume.

Într-un episod din celebra serie „Lassie", un băiat indian din Alaska petrece o noapte de coşmar într-un oraş fantomă. Aflat la ananghie, este salvat de Lassie.

3 Piesă compusă de Stephen Poster (1826 – 1864), autorul celebrelor „Oh, Susanna" sau „My Old Kentucky Home". „Old Dog Tray" este un cântec ce vorbeşte despre singurătatea adusă de trecerea timpului, când singurul tovarăş rămâne bătrânul câine Tray.

Erau două rânduri de scări de piatră care duhneau îngrozitor a dezinfectant, iar în timp ce le urca începu să audă deasupra nişte glasuri certăreţe. Nu înţelegea cuvintele, dar reuşea să distingă strigătele furioase ale unei femei şi, peste ele, răcnetele unui bărbat care părea a fi pe culmile isteriei. Charles ajunse în capul scărilor şi putu să citească afişul „Da, eşti aici. La magazinul lui Leno". Bătu la uşă, şovăielnic, dar singurul răspuns fu o tăcere imediată. Ciocăni din nou şi o voce gravă dinăuntru îi şopti: „Intră". Deschise uşa şi, pironit în prag,

văzu un bărbat foarte prins cu ştergerea prafului de pe ciocul unui vultur împăiat, „îl caut…”

„Ah, da”.

„Îl caut pe domnul Leno”.

„În persoană”. Bărbatul încă stătea cu spatele la el, dar acum trecuse la ghearele păsării moarte.

„Bonjur, sunt Wychwood”. Acesta era salutul obişnuit al lui Charles.

Domnul Leno păru descumpănit. „Care1…?”

„Wood. Am sunat de dimineaţă. E vorba despre cărţi”.

„Se prea poate”. Domnul Leno se întoarse brusc către el şi Charles, luat pe nepregătite, observă un semn din naştere de un violet aprins, întins pe tot obrazul drept al domnului Leno, dându-i bărbatului o înfăţişare aproape sălbatică pentru câteva clipe. „Dragă”, strigă el. „Dragă, e un bărbat în incintă”. Iar Charles îşi dădu seama că vocea puternică pe care o auzise mai devreme de pe scări era, de fapt, a domnului Leno. „Domnule Witch, vă rugăm să…” Făcu un gest cu mâna, dar nu termină propoziţia, iar în tăcerea bruscă Charles începu să se uite în jur prin cameră cu un interes benevolent, de parcă ar fi fost el însuşi proprietarul locului, care era plin, din tavan până pe podea, de tot soiul de decoraţiuni, materiale imprimate, animale împăiate, bibelouri şi obiecte amestecate: linguri care păreau să fi fost aruncate de la distanţă într-o fructieră, un şir de prespapieruri

Joc de cuvinte – în engleză Wych se pronunţă la fel ca Which (*care*) sau Witch (*vrăjitoare*). Domnul Leno va face uz, pe rând, de fiecare dintre posibilele transcrieri ale numelui lui Charles.

albicioase puse pe nişte partituri aproape şterse, o stivă de păpuşi enorme trântite una peste alta într-o încâlceală îngrozitoare de mâini şi picioare, de parcă ar fi fost împuşcate şi aruncate într-o groapă comună, piese de şah viu colorate aşezate lângă busturi din gips, iar pe câteva rafturi prăfuite Charles văzu nişte cărţi de joc alături de cărţi, vase de lut şi trei umbrele mici de dantelă puse cap la cap. Mai erau şi farfurii pline de nasturi şi scobitori, sertare de lemn pe jumătate deschise din care dădeau pe dinafară reviste vechi şi două rafturi de alamă în care fuseseră înghesuite nişte afişe. O sobă cu parafină ardea mocnit într-un colţ al camerei (periculos de aproape de un căluţ de lemn), iar Charles observă, pentru prima oară, că, în ciuda căldurii puternice care venea dinspre sobă, domnul Leno purta un

costum de culoare închisă – pantaloni, vestă şi sacou. „Doamnă Leno”, strigă el din nou, „bărbatul este încă la noi. Vino şi dădăceşte-l”.

O rampă de metal făcea legătura între această cameră şi una aflată puţin mai sus – diferenţa de nivel era o dovadă a venerabilei vârste a casei, care părea să se fi înclinat sau scufundat la unul dintre capete – şi acum se deplasa pe ea, ca împins de un braţ viguros, un scaun cu rotile care se opri brusc lângă un bust din gips roz fără cap. Doamna Leno nu-l băgă în seamă pe Charles, dar se aplecă în faţă în cărucior şi se răsti fără zgomot la soţul ei. Şi ea era îmbrăcată în negru, dar înfăţişarea ei sumbră era atenuată de o pălărie violetă pe care şi-o pusese strâmb peste părul de un castaniu aproape strălucitor. „Domnul Witch…”

„Wood”.

„Domnul Wood ţi-a adus cărţi, dragă”.

De abia acum se uită şi ea la Charles, aproape cu sfială, dar apoi, cu o mişcare bruscă, înhaţă cele două volume pe care el i le întindea. Se numeau *The Lostărt of Eighteenth Century Flute-Playing1*, de James Macpherson. Doamna Leno scoase un zgomot gutural uşor, care lui Charles i se

1 *The Lostărt of Eighteenth Century Flute-Playing* (engl.) – Arta pierdută a cântatului la flaut în secolul al XVIII-lea.

păru un sughiţ vesel. „E vorba despre flaut, domnule Leno, despre divina inspiraţie”.

„Du-ţi-l la buze, dragă. La buzele tale metaforice, vreau să spun”.

Ea îşi ridică privirea şi se uită la Charles, care stătuse zâmbind în timpul acestui scurt schimb de cuvinte. „Aveţi înclinaţie pentru călătorii? Cu părul dumneavoastră ca un cuib de păsări şi cu mustaţa aceasta puf de păpădie, sunteţi cumva un bandit din neamul trubadurilor? Unde vă este minunatul instrument?”

Charles, deloc surprins de întrebările ei, adoptă brusc un ton de confidenţe; ar fi putut să-i cunoască pe oamenii aceştia de o viaţă întreagă. „Aş fi putut fi un flautist…” De fapt, cumpărase acele cărţi de la o tarabă dintr-o piaţă din Cambridge cu câţiva ani în urmă; fusese doar un impuls, dar în acel moment îşi pusese în cap că era menit să devină un mare flautist. Aşa că citise cu atenţie primele câteva pagini, dar apoi lăsase deoparte cărţile, aruncându-le câte o privire doar arareori, mai bine zis niciodată. *The Lost Art of Eighteenth Century Flute-Playing* devenise o parte din viaţa lui Charles, care ducea cu el

cele două tomuri peste tot unde mergea, ca să-i amintească permanent că încă mai putea deveni un mare flautist dacă chiar şi-ar fi dorit vreodată aşa ceva. „Nu există reguli", obişnuia să-şi spună. „Totul este posibil".

Dar în acea dimineaţă se trezise într-o stare teribilă de disperare, de parcă şi-ar fi petrecut toată noaptea luptându-se cu un duşman care nu putea fi învins, şi se văzuse nevoit să recunoască, pentru prima oară în multe luni, cât de sărac era şi cât de foarte sărac avea să devină. Pentru a-şi domoli aceste gânduri, luase cele două volume de James Macpherson şi aproape imediat îi dăduse prin cap că ar putea să le vândă pentru o sumă frumuşică. Tristeţea i se ştersese dintr-odată: îl impresiona atât de tare agerimea sa în materie de afaceri încât uită imediat de sărăcie şi începu să se gândească la o viitoare carieră ca anticar". Aş fi putut fi flautist", zise el, „dar de fapt sunt scriitor". În timp ce spunea asta, se uita direct în ochii ei.

„Ştiam eu, domnule Leno!" Soţul ei îşi supse obrajii, lăţindu-şi cumva zona pe care se întindea semnul din naştere, şi nu zise nimic. „Sunteţi în domeniul ficţiunii? Sau doar al imaginaţiei?"

„Pentru moment lucrez la nişte poezii".

„Ah, poezie. Lapte şi miere!" În tot timpul acesta, ea stătea aplecată în scaunul ei cu rotile, cercetând atent cărţile. „Poezie este al doilea prenume al meu. Mă cheamă Sibyl Poetry Leno".

Soţul ei se întorsese la vulturul împăiat, iar acum îi vorbea peste umăr. „Şi doamna Leno a ajuns la o concluzie?"

Ea scoase un scâncet uşor şi arătă către o gravură cu un flaut antic. „Uite, dragă, uită-te la aceste clape aurite". Dar închise cartea înainte ca el să apuce să-i urmeze sfatul. „Vă pot oferi cincisprezece".

Lui Charles nu-i venea să-şi creadă urechilor. „Vreţi să spuneţi cincisprezece lire?"

„Nu, n-am vrut să spun lire. Am vrut să spun monumente din epoca de fier".

Charles îşi scoase mâinile din buzunare şi începu să-şi răsucească o şuviţă între două degete. Doamna Leno era din nou căzută pe gânduri, aşa că i se adresă soţului ei. „Nu puteţi merge puţin mai sus? Cu preţul, vreau să zic".

Domnul Leno era captivat de curăţarea ghearelor, aşa că îi vorbi direct păsării moarte. „Poate ea să meargă puţin mai sus?"

„*Ar putea* să meargă mai sus". Transa doamnei Leno fusese

întreruptă. „Ar putea să meargă chiar până la Turnul Poştei1 dacă şi-ar recupera picioarele. Dar nu totul este posibil. Asta nu e o lume perfectă”.

Charles fu atât de surprins de nimicul oferit încât îşi pierdu tot interesul pentru cărţi şi începu să umble prin ma

1 Post Office Tower, Londra, clădire cunoscută pentru arhitectura sa impresionantă: este un turn cilindric care domină toată zona londoneză Fitzrovia. Structura principală atinge 175 de metri, având totodată elemente speciale în vârful turnului, care îl înalţă astfel la 188 de metri. Statura sa impozantă l-a făcut vedetă a universului literar şi cinematografic, între ultimele sale menţionări în aceste domenii înscriindu-se o scenă din *Harry Potter şi camera secretelor* sau un pasaj din romanul *Sâmbătă*, al lui Ian McEwan.

gazin, cu un aer atât de nonşalant de parcă ar fi fost un musafir nevăzut sau neaşteptat, în orice caz, nu mai era sigur dacă discuţia dintre soţii Leno era despre el sau dacă trecuseră cumva la subiecte mai familiare. „Poezie şi sărăcie”, declama doamna Leno. „Poezie şi sărăcie”.

„Continuă, draga mea”.

„Astea două sunt ca o mansardă ponosită şi o urnă funerară!”

„Azi nu-i mai tace gura”, zise domnul Leno, pe un ton în care se simţea încântare amestecată cu indignare. „Acum îmi e foarte clar”.

Charles crezu că această remarcă, cel puţin, îi fusese adresată: el se uita la un pachet de cărţi de tarot din perioada edwardiană şi, când se întoarse, îi văzu pe amândoi privind în direcţia lui. „Aş vrea mai mult, ştiţi. Cărţile acelea sunt foarte valoroase”.

„Ar vrea mai mult, doamnă Leno”.

„Zău aşa? Şi mie mi-ar plăcea să alerg în picioarele goale pe stâncile din Brighton, dar ce înseamnă asta?”

„Cu pene prinse în păr”, oftă domnul Leno.

Charles se simţi dintr-odată scârbit de mirosul sobei cu parafină şi reveni la pachetul de cărţi de tarot. Atunci văzu tabloul. Avea senzaţia că era privit, aşa că îşi întoarse capul într-o parte şi dădu peste privirea unui bărbat de vârstă mijlocie care îl fixa din perete. Pentru câteva clipe rămase zgâindu-se la portret, mut de uimire. Apoi, cu un oarecare efort, îşi îndreptă pasul într-acolo şi apucă tabloul cu amândouă mâinile. Pânza fusese prinsă cu stângăcie pe o ramă uşoară de lemn, iar el o ţinea cu braţul întins pentru a o putea observa mai

bine. Era portretul unei persoane aşezate, care avea un aer neglijent, dar apoi Charles văzu cum mâna stângă a bărbatului apucase strâns câteva pagini de manuscris pe care le ţinea în poală şi cât de ezitantă părea să aştepte mâna dreaptă deasupra unei măsuţe pe care fuseseră puse unul peste altul patru tomuri mari. Poate că se pregătea să sufle în lumânare, care pâlpâia lângă cărţi şi arunca o lumină şovăielnică asupra părţii drepte a chipului bărbatului. El purta o jachetă sau un halat albastru închis şi o cămaşă albă, al cărei guler se revărsa peste jachetă: o vestimentaţie poate prea mult à la Byron, prea tinerească pentru un bărbat care era vizibil trecut de prima tinereţe. Părul lui scurt şi alb era pieptănat într-o parte pentru a lăsa la vedere o frunte înaltă, avea nasul cârn şi gura destul de mare; dar ceea ce îl fascina pe Charles erau ochii. Păreau să fie de culori diferite, dându-i acelui bărbat necunoscut (căci nu exista nicio însemnare pe pânză) o expresie de putere cinică şi chiar îngrijorătoare. Şi apoi exista ceva familiar în chipul acela.

Doamna Leno ajunsese deja lângă el. „Acceptăm Access, Visa, American Express…"

„Şi Ce-op Gold Cârd*, dragă".

„Şi Diners Cârd2. Să nu uitaţi asta". îl bătu uşor pe Charles pe picior. „Cardurile de credit alină durerea, din câte se spune. Dar dumneavoastră ştiţi asta deja, doar sunteţi un poet".

Privind iarăşi tabloul, Charles îşi dădu seama că era cel puţin intrigat de el. Dintr-odată, ideea de a-şi vinde cărţile i se păru absurdă; banii se vor duce repede pe cine ştie ce, dar acest portret i-ar rămâne pentru totdeauna. Se înveseli din nou: „Aş fi cât se poate de interesat să facem un schimb".

„Să mă schimbaţi pe mine, asta aţi vrea, domnule bandit?" Doamna Leno era într-o dispoziţie foarte jucăuşă.

„Dar oare o va lăsa inima să se despartă de el? Vorbeşte odată, doamnă Leno, sau ţine-ţi pentru totdeauna…" Un ceainic şuieră de undeva din camera alăturată, iar domnul Leno, întorcându-se brusc pe călcâie, se făcu nevăzut.

Doamna Leno ar putea suporta foarte bine despărţirea de tablou, din moment ce prezenţa lui în magazin o incomodase de la bun început. De câteva ori chiar îl târâse de la locul lui şi i-l trântise în braţe soţului ei, spunându-i: „Se vede moartea pe

1 Card de credit acordat numai pentru cumpărarea dintr-o serie

de magazine.

Card de credit emisă de prima companie de carduri de credit din lume, Diners Cârd International, fondată în 1950 de Frank X. McNamara, Ralph Schneider şi Casey R. Taylor. Dacă la început putea fi folosită numai în restaurante, popularitatea sa uriaşă a condus la extinderea ofertei, în prezent, Diners' Club face parte din Citibank şi şi-a extins acoperirea la orice tip de cumpărături, nu doar restaurante.

chipul acela!", dar singurul răspuns pe care îl primise, de fiecare dată, fusese: „Se vede moartea pe orice chip".

O tuse uşoară anunţă revenirea domnului Leno, iar ea îşi întoarse scaunul cu rotile ca să-i poată vorbi: „De la începutul secolului al optsprezecelea. Fără ramă. Ulei pe pânză. Douăzeci pe treizeci. O facem sau n-o facem?" Apoi adăugă, uitându-se la Charles cu o expresie melancolică: „Dar oare I-aş putea trimite eu în lumea de afară? Are o anumită măreţie". Semnală cu degetul tabloul: „Ca o rază secretă".

Se observa, probabil, o nuanţă de uşoară nerăbdare în glasul soţului ei. „Oare se va îndura să se despartă de el de dragul celor două volume?"

„Un flaut pentru un lord. Un flaut pentru un lord. Cum să facem, domnule Leno, cum să facem?"

„Să punem mâna pe flaut, draga mea?" Cei doi schimbară o privire rapidă.

„S-a făcut!", strigă ea, pornind pe scaunul cu rotile înspre soţul ei cu o asemenea viteză de parcă ar fi vrut să-l zdrobească… Fapta mişelească a fost înfăptuită! Poetul m-a învins. Mă bucur că port negru astăzi". Charles o urmă, întinzându-i pânza cu nerăbdare, dar doamna Leno se făcu şi mai mică în căruciorul ei. „Nu, nu. Acum vă aparţine".

„Îmi cer scuze". Charles râse. „Mă întrebam dacă aţi putea să mi-o înveliţi în ceva". Apoi îşi întinse mâna dreaptă pentru a-i arăta praful pe care îl luase de pe o latură a tabloului. Ea se uită îngrozită la degetele lui.

„Avem o pungă". Domnul Leno se aşeză între ei şi apucă pictura, „întotdeauna se găseşte o pungă".

Doamna Leno îşi scoase pălăria violetă şi o flutură în direcţia tabloului, murmurând „Rămas bun, drăguţul meu" şi se retrase pe rampă în camera cealaltă, în timp ce soţul ei se străduia în zadar să înghesuie pânza într-o pungă de plastic, pe care se vedea imprimat „Europe 80" cu litere galbene.

„Nu vă deranjaţi”, spuse Charles, luându-i tabloul, „nu prea contează”.

„Întotdeauna contează”. Domnul Leno făcu o plecăciune solemnă şi îl conduse pe Charles la uşă. „Dar acum *este* ora ceaiului”.

De îndată ce Charles coborî scările şi era pe punctul de a intra în grădină, auzi din nou ţipetele isterice şi răcnetele care ţineau, fără îndoială, de cearta pe care o întrerupsese el ceva mai devreme. Dar încă zâmbea când făcea calea întoarsă prin Dodd’s Gardens, mergând cu tabloul în braţe, îl căuta cu privirea pe câinele negru ca să-i poată arăta ultima sa achiziţie şi chiar se opri puţin când ajunse în locul în care îl văzuse ultima oară. Se uită lung în direcţia casei de alături, dar nu văzu decât muşchi şi buruieni, cutii de bere aruncate şi smocuri de iarbă verde închis, care licărea în lumina slabă a soarelui. Apoi îşi ridică privirea şi se trezi uitându-se prin fereastra de la parter într-o cameră goală; perdelele erau pe jumătate trase, dar putea discerne silueta unui copil care stătea în picioare într-un colţ al odăii, îşi ţinea mâinile lipite de corp şi părea să se uite la Charles, care observă o pasăre mică stând pe umărul drept al copilului. Atunci un nor trecu prin faţa soarelui, iar interiorul camerei se întunecă.

oh da

Familia Wychwood locuia la etajul al treilea al unei case din vestul Londrei, care fusese pe vremuri o frumuseţe de reşedinţă victoriană, transformată în anii şaizeci în mai multe apartamente micuţe. Se păstraseră, totuşi, anumite caracteristici originale ale clădirii – mai ales scara interioară care, deşi unele trepte se afundaseră, iar balustrada era pe alocuri ruptă ori spartă, încă se mai unduia graţios de la un etaj la altul. Charles urcase deja trei rânduri de trepte când îl văzu pe fiul său Edward întins în capul scărilor.

„Ai întârziat, tată”. Stătea cu bărbia sprijinită pe mâini, citind *Beano”*, şi nu-şi ridică privirea către tatăl său.

„Nu, nu am întârziat, Edward cel Imposibil. Tu ai ajuns prea devreme”. Băiatul râse cu un hohot sec şi continuă să citească. „Unde ţi-e cheia, Edward cel Nepregătit?”

„Mi-ai luat-o ieri. Ţi-ai pierdut-o pe a tale”.

1 O carte de benzi desenate pentru copii, publicată în Marea Britanie începând din 1938.

„Pe a ta, se zice, Edward cel Neaşteptat, pe a ta. De unde a *apărut* tu acum?” Charles încercă să apuce un smoc din părul castaniu

ţepos al fiului său şi apoi, păşind atent peste el, alergă râzând către uşă. Edward îşi duse cartea de benzi desenate în dreptul feţei şi zâmbi larg, apoi se ridică şi, luând o mină supărată, îşi urmă tatăl în prima cameră a apartamentului.

Această încăpere arăta de parcă ar fi fost locuită de un student şi, de fapt, scaunele portocalii de vinii, masa şubredă de pin, canapeaua lăsată şi posterele diverselor filme noir, toate erau din camera lui Charles de la universitate. (Ca, de altfel, şi cea mai mare parte a hainelor lui.) Charles intrase deja în „biroul" său – un colţ al camerei, împrejmuit cu un paravan vopsit în verde ţipător – şi Edward îl urmă tiptil. Ţinându-şi respiraţia, se uită prin hăţişul de obiecte şi fu cât se poate de surprins să-l vadă pe tatăl său vorbind cu tabloul unui bătrân. „Eşti capodopera mea", îi spunea el. Edward se retrase în cameră şi rămase tăcut până ce se auzi strigat de tatăl său: „Edward Idolatrul! Vino încoace puţin şi uită-te ce am aici!" Niciun răspuns. „E important, Eddie!" Aşa că băiatul, afişând o lipsă de entuziasm prefăcută, trecu dincolo de paravan. „Cum ţi se pare?"

Edward se uită pieziş la pictură. „E un fals".

Charles deja se convinsese pe jumătate că se alesese cu un tablou de mare valoare, aşa că păru cam dezamăgit de acest răspuns. „Şi unde ai învăţat tu asemenea cuvintele, Edward cel Răutăcios?"

Băiatul rezistă tentaţiei de a zâmbi. „Mama o să te omoare când o să afle despre asta".

Charles lăsă tabloul jos şi îşi puse o mână peste piept. „Ce moarte dulce voi gusta! *Nu* cred". Iar la asta Edward chiar izbucni în râs, iar Charles de îndată se repezi la el, îl luă în braţe şi începu să-i gâdile picioarele şi gleznele. Zvârcolindu-se de râs, băiatu' reuşi totuşi, cu un mare efort, să exclame: „Mama o să te omoare pentru că i-ai cheltuit banii!" Charles se opri brusc din gâdilat şi îl lăsă jos cu gravitate. Edward se dădu înapoi, îşi frecă ochii şi apoi se uită sfidător la tatăl său, dar Charles luase din nou portretul şi scotea un fluierat uşor în timp ce se făcea că-l analizează.

Într-o pornire împăciuitoare, băiatul îşi aruncă braţele în jurul tatălui şi îi şopti: „E un fals".

„N-ai nimic mai bun de făcut, Edward cel Fără Ocupaţie?" Charles avu o ezitare la ultimul cuvânt, iar fiului său i se păru că-l vede roşind, dar continuă: „Sunt ocupat". Apoi adăugă, cu glasul stins: „Vreau să stau puţin singur, Edwardino".

De fapt, chiar era ocupat cu ceva, deoarece puse pe jos tabloul şi scoase o foaie de hârtie dintr-un sertăraş din micul lui birou de lemn. O aşeză în maşina de scris şi apoi scrise:

PARTEA A TREIA Podurile mulţumirii

Charles se uită apoi pe fereastră, atât de absorbit de gândurile proprii încât nu-şi dădu seama că privirea lui, speriată de cerul nemărginit, se oprise asupra unei vrăbii care tremura pe acoperişul de vizavi. Aripa stângă părea să-i stea căzută, iar aerul trepida în jurul ei; privirea lui Charles se mută din nou la altceva, încercând să şteargă acea imagine.

Lucra de câteva săptămâni la o poezie mai lungă, dar se mulţumea să compună versuri pe îndelete şi sporadic: era doar o chestiune de timp până când munca lui avea să fie recunoscută, aşa că nu se simţea presat de nicio grabă. Era atât de sigur de talentul său încât nu avea nici cea mai mică intenţie să se lase consumat de convenţionalele angoase ale recunoaşterii; nu încă.

Era mulţumit de rândul pe care tocmai îl scrisese şi, într-un impuls de entuziasm, luă iarăşi tabloul şi îl puse în faţă, pe birou, îl usturau ochii şi, pentru câteva momente, şi-i acoperi cu mâna dreaptă, îşi linse vârful degetului arătător şi apoi şi-l trecu uşor peste suprafaţa pictată a celor patru tomuri de lângă misteriosul personaj aşezat: acum era o pată în praful care acoperea pânza, iar Charles crezu că se vedeau nişte urme de litere pe acele cărţi, îşi linse degetul ca să şi-l cureţe în timp ce contempla noua descoperire.

„Tată!”

„Hei!”

„Ce faci, tată?”

„Înghit trecutul”.

„Poftim?”

„Sunt prins într-o operaţiune de cercetare”.

„Poţi să vii aici, te rog?”

Charles nu era chiar nemulţumit de această nouă întrerupere a muncii sale şi, cu un gest teatral, se ridică şi dădu la o parte panoul despărţitor. „Ce e, Edward cel Exasperant?” Se pregătea să se ducă după el, când uşa apartamentului se deschise şi Vivien Wychwood intră în cameră. Charles se opri din drum şi o privi aproape timid, în vreme ce Edward strigă: „Bună, mamă!”, o luă de mână şi o trase înspre bucătărie, îi era foame.

Dar ea nu se clinti din loc. „Cum merge treaba?” îl întrebă liniştită pe soţul ei.

„Oh, merge”. El avu dintr-odată viziunea unui vârtej căruia nu i se putea rezista şi în care el însuşi se vedea prins.

„Ţi-a revenit durerea de cap?”

„Nu. I-am dat-o lui Edward. Vrea s-o ia cu el la şcoală”.

„Nu glumi cu asta, Charles. Tu ai glumi probabil şi pe patul de moarte”. Ea arăta epuizată după o zi de muncă, dar tot reuşi să zâmbească văzând cum Charles se prefăcea că moare şi cădea de-a curmezişul canapelei, cu un braţ atârnând pe covor. Edward se întinse peste el şi începură o luptă în joacă sub ochii lui Vivien. Dar, imediat ce ea îşi dădu jos paltonul şi intră în bucătărie, amândoi se opriră. Edward deschise televizorul şi se aşeză în faţa lui, iar Charles rămase în picioare în pragul bucătăriei, privindu-şi soţia în timp ce pregătea masa de seară.

„Am luat un chilipir azi”, spuse el în cele din urmă.

Vivien închise ochii pentru o clipă, temându-se de ce era mai rău.

„Ai făcut progrese în munca ta, Charles?”

„Am găsit un portret care ar putea fi nemaipomenit de valoros”.

„Să nu uiţi că vine şi Philip la cină”. Tăia plină de nervi nişte morcovi; era obişnuită cu izbucnirile lui de entuziasm, care de obicei dispăreau la fel de repede cum apăruseră, dar tot se enerva când aceste stări îl întrerupeau din scris.

Edward urlă încercând să acopere zgomotul televizorului: „Îţi aruncă banii pe fereastră, mamă. E un fals!”

Vivien îşi arătă în sfârşit furia, însă o îndreptă către fiul ei. „Nu mai vorbi aşa despre tatăl tău! El munceşte foarte mult!”

Charles se apropie şi îşi petrecu braţul în jurul ei, de parcă ea ar fi fost cea care avea nevoie să fie apărată în acel moment. „Nu vrei măcar să vii să te uiţi la el, Viv? Cred că o să-ţi placă”. Cu un oftat, ea se întoarse şi-l urmă în camera din faţă. El se strecură pe sub panou şi reapăru cu pictura înainte, astfel încât ea să nu-i poată vedea chipul. „Voilà!” Glasul lui părea uşor înecat.

Atunci Edward ţipă: „Mange tout!” 1. Era singura propoziţie pe care o ştia în franceză.

Vivien nu păru nemaipomenit de interesată. „Cine e?”

„N-am dat bani pe el”, spuse Charles, „am făcut un schimb, îţi

aduci aminte de cărţile alea despre flaut?”

„Dar cine e?”

Capul lui Charles se ivi din spatele pânzei, întorcându-se uşor pentru a se putea uita la bărbatul aşezat acolo. „Nu observi acea expresie foarte inteligentă? Presupun că trebuie să fie o rudă”. Edward izbucni într-un hohot de râs zgomotos.

„Mie mi se pare suspect”.

„Dar nu îl găseşti familiar? Nu e pe gustul tău?”

„Păi tu chiar l-ai gustat deja, tată”. Edward nu se mai făcea că e absorbit de programul TV. „Cu degetul, te-am văzut eu”.

Vivien părea să-şi fi pierdut tot interesul pentru subiect. „Pot să văd ce-ai scris astăzi?”, întrebă ea, îndreptându-se spre biroul lui Charles.

El părea că n-o auzise. „Cred că trebuie să fie un mare scriitor. Ia uită-te la toate cărţile astea de lângă el”.

Vivien se uita la singurul rând pe care Charles îl scrisese în după amiaza aceea, apoi spuse, cu blândeţe: „Nu te îngrijora dacă nu poţi scrie în fiecare zi, iubitule. Odată ce scapi de durerile alea de cap…”

Charles izbucni plin de nervi. „Vrei să încetezi odată cu migrenele?” De câteva săptămâni suferea de dureri de cap cumplite, care apăreau din senin şi îi provocau pierderea vederii periferice la ochiul stâng. Fusese la un doctor, care îi pu Fr. Mănâncă tot!

şase diagnosticul de migrene şi îi dăduse nişte calmante, ceea ce îl satisfăcuse pe Charles, căruia i se părea că găsirea unui nume pentru suferinţa lui era aproape acelaşi lucru cu vindecarea… Nu sunt bolnav!” Se îndreptă către fereastră şi începu să se uite la şirul de case victoriene de pe cealaltă parte a străzii, iar când amurgul îşi proiectă ultimele raze pe stucatura ştearsă, avu viziunea acelei străzi ca un lucru ireal sau fără niciun fel de profunzime ori volum: dacă erau case victoriene, erau doar ca nişte diorame, suluri de pânze care se desfăceau şi dădeau impresia unei lumi în mişcare. Era ca un fel de vis despotic, iar el ştia că trebuia să se trezească înainte să rămână prins înăuntru, „îmi pare rău”, zise el întorcându-se, „n-ar fi trebuit să ţip la tine”. Edward se uita la el cu un aer grav. „Eu şi cu tine, Eddie”, continuă el, încercând să schimbe repede subiectul, „o să facem cercetări în legătură cu tabloul ăsta. O să încercăm să dezlegăm misterul”.

Edward se ridică de pe podea şi îşi luă ambii părinţi de mână,

exclamând: „O s-o facem împreună!”

Dar această efuziune nu reuşi decât s-o întristeze şi mai tare pe Vivien, care îşi retrase încetişor mâna, se aplecă să-şi sărute fiul pe creştet şi se întoarse la bucătărie. „În curând va ajunge şi Philip”, spuse ea, „aşa că voi doi mai bine v-aţi pregăti pentru masă”.

dacă acestea sunt adevărate

Philip Slack se oprise şovăielnic în mijlocul camerei; îl ştia pe Charles de cincisprezece ani (fuseseră colegi de facultate), dar în acel moment, cu capul uşor plecat şi cu mâinile mişcându-se nervos când în buzunarele jachetei, când în ale pantalonilor, fără a căuta ceva anume, părea să nu ştie încă dacă era binevenit sau nu.

Edward îşi întoarse privirea de la televizor pentru o clipă. „Unde s-a dus tata?”

„După vin”. Philip îşi ţinea ochii în podea în timp ce vorbea cu băiatul, reuşind să dea vocii sale lugubre o nuanţă şi mai răsunătoare. „Să deschidă vinul”. Mereu aducea două sticle în vizita săptămânală, pe care le oferea de fiecare dată jenat, iar Charles se arăta întotdeauna foarte surprins de cadou.

Edward îi zâmbi oarecum prietenos. „Pot să-ţi pun mâna pe barbă, Philip?”

„Oh”. Philip ezită, nesigur de felul cum cum s-ar fi desfăşurat aşa ceva. „Presupun că da”. Se aplecă puţin, iar Edward îl trase de barbă cu toată puterea. „Au!”

„Chiar *e* adevărată”. Băiatul părea foarte dezamăgit.

În acel moment Charles ieşi din bucătărie, aducând sticlele de vin desfăcute. „Ai putea foarte bine să iei loc, Philip. îl faci pe Eddie al nostru să se simtă incomod”.

Philip îşi drese glasul. „Aici?”

„Oriunde vrei tu”. Charles se maimuţări cu sticlele, reuşind să verse câţiva stropi pe vin roşu pe covor. „Simte-te ca acasă. Tot ce-mi aparţine e şi al tău”. Philip se uită atent în jur înainte să-şi aleagă, ca de obicei, cel mai incomod scaun din cameră, în timp ce Charles se întindea pe canapea. „O zi grea la birou, dragă?”

„Calculatoare”. Philip lucra ca bibliotecar public.

„Aşa, vrei să-mi spui şi mie ce sunt alea?”

Philip era obişnuit cu aparenta nonşalanţă a prietenului său. „Învăţ despre calculatoare, ştii şi tu cum e”.

fiu, n-am nici cea mai vagă idee”. Era foarte vesel. „Ţi s-o părea

caraghios, Philip, dar chiar n-am habar. Noi, oamenii fără o slujbă, suntem în general aşa. Suntem visători, în esenţa noastră. Ne aflăm într-un plan superior". Edward râse la gluma tatălui său. „Ceea ce îmi aduce aminte că am ceva să-ţi arăt". Sări în picioare de pe canapea, iar Philip, tulburat de mişcarea bruscă, se ridică încetişor de pe scaunul lui. Edward băgă de seamă şi zâmbi. „Cum ţi se pare?" Charles scoase pictura cu un gest pompos şi o ţinu la câţiva centimetri de faţa lui Philip.

„Ce este?"

„Păi eu cred că e un portret. Tu ce zici că e?" Făcu doi paşi în spate şi mută pictura dintr-o mână în cealaltă, cu mişcarea caracteristică dansatoarelor de striptease: Philip nu se putea concentra decât asupra ochilor bărbatului pictat, singurii care păreau mai stabili.

„Cine?"

„Acesta e misterul, Holmes. Odată ce-l dezleg, sunt un om bogat!"

Dar în acel moment Vivien intră în cameră aducând farfuriile, iar Charles se grăbi să pună tabloul deoparte. Philip se ridică jenat s-o salute, roşind în timpul schimbului de banalităţi. O admira pe Vivien, o admira pentru că-l „salvase" pe Charles, după cum îşi spunea adesea. Şi era foarte obiectiv în această privinţă: ştia prea bine că ingeniozitatea ei îl apăra pe Charles, la fel cum răbdarea ei îl calma, iar acum, în timp ce o săruta pe obraz, îi simţea parfumul cald.

Edward o trăgea de un colţ al rochiei, cerşind puţină atenţie. „Să nu-i atingi barba, mamă. E adevărată. Şi doare".

Peste câteva clipe se aşezară toţi în jurul măsuţei din sufragerie, iar Vivien le servi supa. „Ce-i asta?", întrebă Edward zgâindu-se la lichidul maroniu care i se turna în farfurie. Charles râse de tulburarea fiului său. „Mulligatawny1, Eddie. Supa bătrânei văduve Twankey, făcută din băieţei. Cine ştie, s-ar putea să dai peste vreun prieten de-al tău prin ea".

„Charles, gata". Vivien nu era deloc amuzată. „O să-l faci să viseze urât".

Edward îşi muta privirea de la unul la celălalt, chicotind. Charles îi şopti ceva la ureche, iar băiatul se îndoi atât de tare de râs încât Vivien trebui să-l tragă înapoi la nivelul mesei. Apoi, după câteva încurajări din partea ei, Philip începu să vorbească despre munca lui –

cum că se aşteptau la o grevă din partea personalului de serviciu, cum că erau nişte zvonuri despre interzicerea unor cărţi şi ziare care călcau pe coadă diferitele prejudecăţi ale colegilor lui. Dar subiectul locului de muncă al lui Philip nu păruse să-l intereseze niciodată în mod deosebit pe Charles, care, lăsându-şi supa să se răcească, începu să-i spună fiului său o poveste lungă şi complicată cu fantome. Se termină când el strigă din toţi rărunchii: „Veţi muri cu toţii!"

În tăcerea generală care urmă acestui moment, Vivien strânse masa şi apoi aduse felul întâi, constând în costiţe de

1 Fel de mâncare anglo-indian, foarte asemănător unei supe. Numele Mulligatawny provine de la „Millagu", care înseamnă piper în limba tamilă din estul Indiei, şi de la „Thanni", adică apă. Este în general o supă cu orez şi tăiţei, dar varianta cea mai populară este cu carne de pui şi mult curry.

miel, morcovi şi cartofi prăjiţi. Atunci Charles şi Philip începură să vorbească, aşa cum făceau adesea, despre cunoştinţele din vremea facultăţii, îşi dădeau ultimele veşti despre anumite vieţi frustrate sau nefericite, dar simpatiile pe care ambii le simţeau de fapt rămâneau întotdeauna sub tăcere. Vivien fusese secretară înainte să-l cunoască pe Charles, iar această reticenţă o mirase la început, dar acum trecea cu uşurinţă peste toate aberaţiile lor. Despre contemporanii lor care se bucurau de succes vorbeau chiar şi mai puţin, iar când o făceau, discutau cu o nesiguranţă soră cu îndoială. Era ca şi cum ambii ar fi fost cât de poate de conştienţi de riscul de a părea invidioşi. Fusese o vreme când Charles petrecea multe ore plăcute cu Philip, parodiind sau calomniind fără griji operele tinerilor scriitori pe care le considerau lipsite de orice strălucire. Dar în ultimii ani renunţase la acest joc. Dar Philip, mai relaxat după un pahar de vin, spuse: „A apărut ceva nou de Flint".

Charles îşi ciuli brusc urechile, iar Philip îşi coborî privirea în farfurie. „Un roman", adăugă el mai precaut.

„Cum se numeşte?"

Meridianul zero". Philip nu ştia dacă să zâmbească sau nu şi se uita la Charles după un îndemn.

„Oh, foarte la modă. Foarte contemporan. Ar trebui să spun pitoresc?" Charles imita formulările foarte sonore ale lui Andrew Flint, pe care îl cunoştea destul de bine, din moment ce fuseseră prieteni în timpul facultăţii, când combinaţia lui Flint de gravitate şi neseriozitate

îi era pe plac. Acum însă îşi continuă peroraţia şi spuse: „Păcat că e un scriitor atât de prost”.

„Da”. Philip apelase întotdeauna la judecata lui Charles în asemenea cazuri, dar avansa o mică adăugire din seria propriilor sale penseuri: „Chiar mă mir că e atât de vândut”.

„Se poate vinde orice, Philip. Orice”.

Plictisiţi de această conversaţie, Vivien şi Edward duseseră farfuriile în bucătărie. Se întuneca, iar în tăcerea brusc aşternută între cei doi bărbaţi, Charles Wychwood putea auzi sunetul farfuriilor golite în alte camere, al vocilor şi al râsetelor din apartamentele vecine. Pentru o clipă i se păru că toţi locuitorii din acea casă erau intruşi nedoriţi, un fel de imagini deformate în ochii altcuiva. „Urăsc locul ăsta”, îi spuse el lui Philip. În amurgul târziu, amândoi erau de acum în umbră şi puteau să se uite fix unul la celălalt. „Dar ce ar trebui să fac? Unde altundeva să mergem? Unde altundeva ne-am putea permite să trăim?”

Vivien se întoarse în cameră şi, de îndată ce aprinse lumina, Charles se înveseli din nou. „De ce nu-mi pui cartea în bibliotecă?” îl întrebă dintr-odată pe Philip. „Atunci aş putea să cer Dreptul de împrumut Public1”.

„Bună idee”. Philip învârtea în farfurie rubarba2 pe care i-o dăduse Vivien. Ştia că prin „carte” Charles se referea la seria de poezii pe care el şi Vivien le fotocopiaseră. Capsaseră xeroxurile şi le împărţiseră pe la diverşi librari unde foile serviseră drept suport pentru praful de pe rafturi. Din câte ştia Philip, puteau fi găsite tot acolo. Vivien îi simţi neliniştea şi îi oferi nişte smântână groasă3 pentru rubarbă, după care începură să vorbească despre altceva. Deşi niciunul dintre ei nu atribuia universităţii vreo calitate specială, cel puţin când se întâlneau şi stăteau de vorbă, referirile la viaţa de după acea perioadă erau mai neutre şi mai lipsite de entuziasm. Anii de când păreau să existe doar ca nişte jetoane într-un soi de joc, fără nicio însemnătate reală şi uneori nedemni de vreun interes. Despre evenimentele recente

Lege care obligă bibliotecile publice să plătească o anumită compensaţie bănească autorilor în schimbul împrumuturilor efectuate public cu cărţi de ale lor. Programul a fost creat după o îndelungată dezbatere referitoare la protecţia culturală, bunăstarea socială şi la drepturile legale ale autorilor ale căror cărţi sunt incluse în bibliotecile

publice. Pentru moment, legea se aplică în toate ţările scandinave, în Marea Britanie, Canada, Germania, Austria, Belgia, Olanda, Israel, Australia, iar în Franţa şi în Statele Unite ale Americii se poartă încă discuţii despre implementarea ei.

2 Plantă erbacee legumicolă, cu tulpina înaltă, cu frunze mari şi cu flori purpurii-închise, folosită în alimentaţie şi în medicină. Frunzele pot fi gătite şi servite ca desert.

3 De fapt, o spumă de lapte obţinută prin fierberea laptelui nepasteurizat la foc mic, după care este lăsat câteva ore la răcit pentru a prinde coajă. Este foarte folosită în Marea Britanie.

vorbeau cu neseriozitate, în fraze sau în propoziţii fragmentate, de parcă acestea n-ar fi meritat prea multă atenţie. Şi în tot acest timp se întrebau, mâncându-şi rubarba cu spumă de lapte, ce se întâmplase de fapt cu vieţile lor.

„Scrope", spuse Philip în cele din urmă cu o voce joasă, cu privirea ţintuită în poală, unde îi căzuse o bucăţică de rubarbă.

„Poftim?" Charles părea absent.

„Te mai vezi cu Harriet Scrope?"

Vivien se aplecă spre soţul ei. „Iată pe cineva care chiar ar putea să te ajute să publici".

Harriet Scrope era o romancieră cam în vârstă pentru care Charles lucrase o scurtă vreme ca secretar; nu fusese cel mai organizat sau cel mai eficient asistent, aşa că se despărţiseră, în termeni amiabili, după şase luni, iar asta se întâmpla în urmă cu patru ani, deşi Charles încă mai vorbea despre ea cu o familiaritate afectuoasă – asta atunci când îşi amintea de existenţa ei. Şi supărarea i se şterse dintr-odată. „Mă întreb", zise el, „câţi ani are. Mă întreb..." Se pregătea să spună altceva când Edward, acum îmbrăcat în pijama, intră vijelios în cameră şi începu să danseze în jurul scaunului tatălui său. „Şi povestea mea?", strigă el. „Se face târziu!"

Vivien veni să îl ducă la culcare când Charles o prinse de mână pentru a o opri. „Nu", zise el, „trebuie să-i spun povestea. Toată lumea are nevoie de poveşti". Aşa că tatăl şi fiul porniră în şir indian spre dormitor, lăsându-i pe Vivien şi pe Philip singuri. Philip îşi drese glasul, îşi mută farfuria goală doi centimetri mai la dreapta şi după aceea o trase înapoi, rotindu-şi privirea prin cameră ca să nu se uite la Vivien. Şi atunci dădu cu ochii de portretul pe care Charles îl lăsase pe birou. „Mă întreb", zise el cu voce tare, „mă întreb cine este personajul.

Pot să mă uit?” Se ridică repede la masă şi se îndreptă spre tablou.

acesta este el

Lui Charles îi plăcea să-i spună poveşti fiului său; de îndată ce se aşeza pe marginea patului îngust, cuvintele păreau să-i vină imediat. Nu precum cele din poezii, care erau clare şi precise, ci cuvinte diferite, pline de viaţă, pământeşti, bogate, extravagante – el le numea cuvintele lui de poveste. Iar în acea seară îi vorbi încet lui Edward, creând o lume unde iepurii ajungeau la dimensiuni enorme şi făceau tumbe sub un cer violet, o lume în care statuile se mişcau şi aga vorbea, unde pietrele căscau la umbra unor copaci uriaşi, în această lume copiii puteau trăi sute de ani fără să crească, numai cu condiţia să promită că-şi uită ţinutul în care s-au născut… Edward dormea deja. Dar Charles rămase acolo, aşezat lângă el, urmărindu-şi viziunea în timp ce dispărea lent.

Când se întoarse, în sfârşit, în camera din faţă, Philip privea chipul de pe pânză. „Chatterton”, spuse el.

„Îmi pare rău. Eram pe altă lume”.

Philip se întoarse către el, iar ochii îi străluceau puternic. „E Thomas Chatterton”.

Charles încă mai visa la cealaltă lume. „Tu, băieţel minunat”, repeta el automat. „Care a pierdut totul din cauza mândriei sale…”

„Uită-te la această frunte înaltă şi la ochi”. Philip era neobişnuit de insistent. „Nu-ţi aminteşti afişul pe care îl am eu?”

Charles îşi aduse aminte vag de reproducerea unui portret al lui Chatterton din tinereţe, care era pusă pe un perete din apartamentul mic al lui Philip. „Dar n-a murit când era foarte mic? Vreau să spun, când era foarte tânăr?” îi aruncă o privire lui Vivien, aproape ca o cerere de iertare, dar ea citea jurnalul de seară. „Nu s-a sinucis?”

„Zău?” Philip îşi admira enigmatic pantofii.

„Dacă nu mă crezi…” Charles făcu câţiva paşi rapizi către raftul său de cărţi şi scoase un volum mare. Găsi informaţia pe care o căuta şi o citi cu voce tare: „Thomas Chatterton, falsificatorul de poezii medievale şi poate cel mai mare falsificator al tuturor timpurilor. Născut în 1752, decedat prin sinucidere în 1770”. Închise cartea cu un gest afectat.

„Dar este el”.

„Oh, nu mai spune. Nemaipomenit de minunat!” Amândoi se trăgeau din familii londoneze sărace, iar uneori Charles îl amuza pe

Philip cu parodiile sale extravagante în care lua peste picior accentul „înaltei societăţi".

Dar Philip nu se lăsa distrat în acea seară. „Nu, pe bune, e chiar el".

Impresionat de seriozitatea prietenului său, Charles se mai uită o dată la portret şi începu să ia în considerare această nouă posibilitate. „Am spus eu că mi se părea familiar, nu-i aşa, Vivie?" Ea abia dădu din cap, fără să-şi ridice privirea din paginile ziarului. Scepticismul lui Charles se topea văzând cu ochii. „Ar putea fi chiar el… cine ştie?" Şi apoi strigă în gura mare, plin de entuziasm: „Uită-te la cărţile de lângă el! Cărţile ne-ar putea spune ceva!" Philip se apropie de pânză pentru a le privi atent, ca şi cum printr-un act de voinţă ar fi putut să străpungă patina timpului şi a murdăriei care întuneca tabloul.

În acel moment Vivien se ridică şi duse la bucătărie ultimele farfurii, fără ca vreunul dintre cei doi bărbaţi s-o observe. Ştia că pictura îi dădea lui Charles o nouă şansă de a-şi neglija munca, iar această idee o tulbura, din moment ce ea credea în poezia lui cel puţin la fel de mult ca şi el. Când îl văzuse prima dată, la o petrecere, cu vreo doisprezece ani în urmă, îşi dăduse seama imediat cât de special era, iar acea apreciere iniţială nu-şi pierduse din intensitate între amintirile ei. Chiar şi atunci o făcea să râdă, dar în timp ce el glumea şi se maimuţărea în faţa ei, Vivien îşi dădea seama cât de fragil era, de fapt: când se măritase cu el, la puţină vreme după aceea, o făcuse mai ales pentru a-l proteja de lume. Închise uşa de la bucătărie, dar tot mai putea auzi vocile lor încântate; apoi Charles dădu buzna peste ea, cerând o cârpă şi nişte apă caldă.

Când se întoarse în camera din faţă, Philip deja pusese pictura în mijlocul podelei, încet – încetişor, Charles trecu prosopul umed peste partea de sus a picturii: ceea ce mai devreme părea o umbră, poate a unui obiect aflat în afara razei vizuale a artistului, se dovedi a fi un strat gros de praf şi ţărână pe care Charles reuşi să-l îndepărteze cu grijă; culorile perdelelor din spatele bărbatului aşezat deveniră mai vii, iar liniile faldurilor începură să se distingă mai bine. Aceste culori şi contururi proaspete păreau să iasă chiar de sub mâna lui Charles, ca şi cum el ar fi luat locul pictorului

— Ca şi cum pictura de abia acum ar fi fost finalizată. „Doar acolo". Philip indica nişte litere înnegrite care deveniseră vizibile în

colţul din dreapta sus. „Poţi să le citeşti acum?”

Charles se aşeză atât de aproape de tablou încât respiraţia sa umezea pânza, apoi spuse în şoaptă: „Pinxit George Stead. 1802”. Trecu grăbit cârpa peste restul picturii şi cercetă cu privirea cele patru volume care, în noua lumină a tabloului, i se părea că străluceau de acum. Iar când titlurile deveniră vizibile, i le citi lui Philip: erau *Kew Gardens*, *The Revenge*, *Aella* şi *Vala*.

Philip se tăvăli pe podea, zgâindu-se la tavan, apoi începu să-şi rotească picioarele în aer de parcă ar fi mers invers pe o bicicletă imaginară.

„Deci?” Charles îl privea mut de uimire.

„Alea sunt cărţile”, zise Philip.

„Poftim?”

„Alea sunt cărţile lui Chatterton”. Râdea, din câte se vedea, de o scenă amuzantă care avea loc pe tavan.

Charles se ridică repede şi se duse înapoi la cartea pe care o consultase cu câteva minute mai devreme şi observă cum îi tremurau mâinile în timp ce citea cu voce tare: „Thomas Chatterton a terminat falsul poem medieval *Vala*, *cu* doar câteva zile înainte să-şi pună capăt zilelor, deşi s-a pretins că o satiră, *The Revenge*, ar fi fost ultima sa operă”. Se îndreptă către Philip şi îl ridică cu grijă… Dacă s-a născut”, zise el, „vreau să spun, dacă ce scrie aici e corect şi el s-a născut în 1752, iar portretul a fost pictat în 1802, atunci bărbatul ar avea cincizeci de ani”. Se uită la personajul de vârstă mijlocie din tablou.

„Continuă”.

„Ceea ce ar însemna – ceea ce ar însemna – că Chatterton n-a murit”. Charles se opri pentru a-şi pune ordine în gânduri. „A continuat să scrie”.

Vocea lui Philip era din nou foarte joasă: „Deci ce s-a întâmplat…?”

Nu-şi termină întrebarea, dar Charles ştiu imediat ce voia să spună şi atunci îi apăru în faţă adevărul, în toată splendoarea lui. „Şi-a falsificat propria moarte”. În acel moment sună telefonul, iar cei doi bărbaţi rămaseră lipiţi un moment, într-o stare de panică. Apoi Charles râse şi, în exaltarea sa, ridică receptorul şi îngână încetişor: „Ce mai faceţi, domnule? Vă aştept de mult”. Dar îşi reţinu imediat efuziunea, iar când Vivien intră pentru a întreba cine sunase, el acoperi receptorul cu mâna şi şopti: „Harriet Scrope”. În timp ce vorbea cu

Harriet, interpretă un dans mut pe covor, îndoindu-şi uşor genunchii şi mişcându-se înainte şi înapoi cu paşi mărunţi. „Vrea să ne întâlnim", îi spuse lui Vivien de îndată ce puse receptorul în furcă.

„De ce?"

„Asta n-a spus". Şi, de fapt, nu era nici prea interesat; ideea îi atrăsese atenţia câteva clipe, dar acum îi reveni euforia, îşi petrecu braţul după umărul lui Peter şi se uitară împreună în ochii lui Thomas Chatterton. „Oh, da", spuse Charles în cele din urmă, „dacă acestea sunt adevărate, acesta este el".

Harriet Scrope nu era fericită. Se foi pe scaunul ei şubred de răchită, căci bucăţi mici din el îi împungeau spatele şi fesele: nu era foarte confortabil, dar se obişnuise cu acest tip special de incomoditate, care chiar ajunsese să îi facă plăcere uneori. „Mama nu se simte bine", îşi spuse ea. Se lăsă pe spate şi privi scârbită înjur, la fotografiile înrămate de deasupra şemineului, la cele două măsuţe de stejar de lângă perete, la canapeaua acoperită cu mătase albastră, la colecţia de gravuri Hogarth1 de pe perete, la covorul pufos bleumarin de la

William Hogarth (1697-1764), pictor şi gravor englez, celebru pentru lucrările sale satirice în care critica metehnele epocii sale. În prima sa lucrare, gravura satirică *Masquerades and Operas* (1724) a atacat vehement gusturile contemporanilor săi şi arta instituţionalizată, ceea ce i-a atras mulţi duşmani. Gravurile sale pe teme morale moderne, pe care le realiza de obicei în serie, erau destinate unui public vast şi au cunoscut un succes uriaş. Hogarth s-a remarcat şi prin eforturile sale legislative; temându-se de proliferarea ediţiilor pirat, a luptat pentru o legislaţie care să protejeze drepturile de autor ale artiştilor şi, drept

Peter Jones şi la televizorul Sony, la copia dicţionarului Johnson's folosită ca suport pentru masca mortuară a lui John Keats reprodusă în ediţie limitată. Când voi muri, se gândi ea, când voi muri toate astea vor fi duse de aici – şi încercă să-şi imagineze aceste obiecte existând în alte case după moartea ei. Şi cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât mai mult i se părea că ea însăşi dispăruse deja din cameră…

Când se trezi se uită îndelung la pisica ei, care dormea încolăcită pe raftul de jos al bibliotecii şi care imediat deschise un ochi alarmată… Mamei i-ar plăcea să se pişe pe toate astea", zise ea, „şi apoi

să le dea foc". Ar fi ca şi cum şi-ar incendia propria viaţă şi ar privi cum flăcările se înalţă luminoase în aer.

Uşa se deschise încet şi Harriet înţepeni pe loc. Apăru o mână şi apoi o frunte, urmată de doi ochi şi de o voce piţigăiată. „Oh, domnişoară Scrope, deci… credeam că dormeaţi". Era Mary, noua asistentă a lui Harriet.

Se ridică din scaunul ei şubred cu un gest afectat de demnitate. „Nu sforăiam. Vorbeam cu domnul Gaskell".

„Îmi cer scuze…"

Harriet îşi încrucişa mâinile peste piept. „N-ai de ce să-ţi ceri scuze. N-am fost vioiată şi nu aveam o şosetă îndesată pe gură, nu-i aşa, scumpete?"

Mary presupuse că i se adresa pisicii, căreia îi zâmbi cu simpatie în timp ce intra în cameră… Deci… doriţi ceva, Harriet?"

Harriet se crispa: îi dăduse voie acestei femei să-i spună pe numele mic, dar fusese o decizie pe care acum o regreta. Zâmbi cu bunăvoinţă la o idee care îi trecu brusc prin cap sau prin ceea ce ea considera ultimele sale rămăşiţe de conştiinţă: i-ar fi plăcut s-o vadă pe Mary dezbrăcată la chiloţi şi apoi biciuită fără milă. „Nu, mersi, scumpo. Sunt deja îmbrăcată şi foarte fericită". Se aplecă şi mângâie într-o doară urechea stângă a domnului Gaskell. „Mama *se simte* perfect, nu?"

O rafală bruscă de curent pătrunse prin uşa deschisă şi-i gâdilă nările lui Harriet, care se întoarse agitată înspre urmare, în 1735 era aprobat primul act de drepturi de autor din Marea Britanie. Instituţia de învăţământ pe care o conducea s-a transformat ulterior în principala precursoare a Academiei Regale.

Mary: „Miroase a ceva aici?" Se aruncă în genunchi şi începu să miroasă covorul. Mary rămase surprinsă pe moment, apoi, într-o pornire de bunăvoinţă, îngenunche şi ea şi îşi îndreptă nasul, ezitând, în direcţia câtorva colţişoare mai suspecte. Credea că îşi înţelegea foarte bine şefa şi era foarte hotărâtă să nu se lase afectată de nimic ce ar fi spus ori ar fi făcut Harriet. îi citise deja toate romanele, pe care le descria prietenilor săi ca „interesante, deci", deşi era, în secret, îngrozită de anumite ciudăţenii ale imaginaţiei lui Harriet.

Fundurile lor se ciocniră unul de altul în timp se mişcau în tandem pe covor, iar Harriet îi aruncă o privire scurtă. „Ce faci la fundul meu? Eu sunt singura care are voie acolo". Mary se ridică cu

stângăcie, reuşind totuşi să-i surâdă lui Harriet care acum începuse să lingă un smoc rătăcit pe covor, îşi păstră zâmbetul pe buze până când Harriet se ridică să-l observe, pentru că voia s-o impresioneze prin cât de mult o plăcea şi o admira, în cele din urmă, Harriet se îndreptă, mormăind „Probabil că era doar în imaginaţia mea. Atât de multe se petrec doar în imaginaţia mea zilele astea".

Se întoarse uşurată către Mary. „Ce-ai zice să ascultăm nişte muzică?" îi făcu cu ochiul. „Voi, tinerii, ştiţi totul despre hrana dragostei, nu-i aşa?" Apăsă pe butonul radioului ei portabil Grundig Party Boy şi dintr-odată sunetul muzicii pop invada camera. „Domnule Gaskell!" spuse ea pe un ton jucăuş de reproş, de parcă el i-ar fi schimbat năstruşnic canalul, apoi plonja cu braţele întinse după motan, care, cu un mieunat scurt, o şterse repede din cameră. „Pizda mă-tii!" strigă ea privindu-l cum fuge pe lângă uşă. Apoi, cu o mişcare afectată, butonă radioul până găsi un post de muzică clasică şi o vreme şezură amândouă în linişte, ascultând unul dintre ciclurile lui Schumann. În ciuda foarte plăcutei muzici romantice, ale cărei cuvinte aveau ceva de-a face cu un papagal dispărut, pe chipul lui Harriet se aşternu o expresie din ce în ce mai împietrită. Căzută pe gânduri, ea îşi întinse mâna să-i dea o palmă pisicii, dar lovi în gol, ceea ce păru să o mulţumească la fel de mult. „Ce o să facă Mama?" murmură ea înspre locul gol. „Ce ar trebui să facă?"

Mary, întotdeauna dispusă să răspundă, se convinse că, de data aceasta, Harriet i se adresa ei. „În legătură cu mirosul, ca să zic aşa?"

Harriet nu păru s-o audă şi închise radioul cu un gest teatral exact în momentul în care papagalul apărea cu un pantof de copil în cioc. „Ai bătut la maşină notiţele, scumpo?"

În sfârşit ştiu şi Mary despre ce vorbea Harriet, aşa că îi răspunse cu entuziasm: „Da, bineînţeles. Şi mi se pare că..." – în fiecare zi din ultima lună, Mary Wilson stătuse cu un reportofon pe care şi-l punea pe genunchi cu un aer serios şi nesigur (încercase, pentru câteva clipe, să dea impresia că nu ştia nimic despre chestiunile tehnice sau mecanice, dar o singură privire de-a lui Harriet fusese suficientă pentru a-i şterge ideea că un asemenea comportament ar putea s-o apropie mai mult de şefa ei), în timp ce Harriet începea să-şi depene, cu voce tare, uneori şovăind, trecutul literar. Harriet încă nu se hotărâse dacă aceste amintiri aveau să fie incluse în autobiografia pe care editorul ei, într-un moment de disperare, îi sugerase s-o scrie, sau

dacă aveau să facă parte dintr-un fel de jurnal. Asta în cazul în care s-ar fi pus într-adevăr problema luării unei asemenea decizii.

„Şi mi se pare că…”

„Chiar aşa? Concret, cum ţi se *pare* ţie?”

Mary nu observă tonul lui Harriet. Ea de abia terminase un curs de literatură engleză la Oxford şi era foarte nerăbdătoare să facă dovada cunoştinţelor pe care le acumulase din manuale. „Mie mi se pare că ei chiar au interpretat greşit modernismul”.

„Şi cine sunt ei, mai exact, scumpo?” Harriet insista întotdeauna pe pronume, care, într-o astfel de utilizare, i se părea „la fel de comun ca balega”.

Mary avu un moment de ezitare. „Universitarii, ca să zic aşa, care au falsificat…”

Nici ea nu ştia prea bine ce încerca să spună, iar Harriet o opri.

„Aşa că tu ştii ce e adevărat şi ce e fals, nu-i aşa?” Mary se înroşi, iar Harriet dădu înapoi. Trecu brusc la accentul ei de proprietăreasă din estul Londrei, care fusese principala ei postură amuzantă încă din anii cincizeci. „Tu chiar iei biscuitele ş-o faci iar dă oaie! Alo, ce dreacu’ faci acolo?” Această ultimă remarcă îi fusese adresată domnului Gaskell, care dăduse buzna în cameră şi se oprise brusc în faţa scaunului lui Harriet. „Ce nu-l convine atuncea? Aaa, stai aşea că ştiu. Ştiu io”. Recitându-şi în continuare monologul, Harriet se ridică şi porni înspre un mic alcov din colţul camerei, unde abia se zărea un şir de sticle, îşi turnă un pahar de gin, dar nu înainte s-o întrebe pe Mary: „Ceva pen mătăluţă, duduie?” Mary refuză cu multă recunoştinţă. „Ce fată bună ei matale”. Se întoarse cu paharul de gin, se aşeză din nou pe scaunul ei incomod de răchită şi luă o linguriţă de argint care zăcea pe una dintre măsuţe. Apoi începu să soarbă gin din linguriţă – era ferm convinsă că acest contact al alcoolului cu metalul, combinat cu numărul mic (sau mare) de doze necesare, o împiedica să se îmbete. Această teorie nu fusese încă dovedită ştiinţific, dar uneori Mary o auzise îngânând versurile unei poezii populare în timpul orei liniştite în care ea susţinea că aşa „se punea pe picioare”. Se uita la Mary peste marginea linguriţei. „Aşa că acum, după ce le-ai bătut la maşină, îmi imaginez că vrei să le pui cap la cap”.

„Pardon?”

„Notiţele mele”. Se opri un moment. „Deci”.

Era evident că Mary nu înţelesese o iotă. „Am cumpărat un

dosar în care să le pun…”

Harriet râse zgomotos, iar imaginea asistentei biciuite în faţa ochilor ei se aprinse din nou în acea imaginaţie minunată. „Mă aşteptam la un ajutor mai consistent, domnişoară Wilson”. Păru să regrete brusca adresare formală. „Doar ca să economisim timp, înţelegi?” Făcu o strâmbătură grotescă în faţa pisicii, lăţindu-şi gura cu amândouă mâinile, înainte să se întoarcă la conversaţie. „Nu ţi-am spus şi ceva despre Tom Eliot1 şi despre cum a dansat cu mine în biroul lui de la

Thomas Eliot (1888 – 1965), cunoscut ca T.S. Eliot, poet, dramaturg şi critic literar născut în Statele Unite şi naturalizat în Marea Britanie, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1948, unul dintre cei mai însemnaţi poeţi ai secolului XX.

Fabers?” Mary dădu din cap, deşi acum era cam neliniştită în privinţa intenţiilor şefei sale. „A fost atât de bun cu mine…” spunea Harriet, care de fapt nu-şi amintea aproape nimic despre poet şi nu era deloc sigură că el ştiuse vreodată cine era ea. Mary afişă o expresie plină de respect şi aşteptă ca şefa ei să mai ia patru înghiţituri de gin una după alta”. De ce nu legi episodul cu Tom de bucăţelele alea despre Fitzrovia1?” îşi linse alcoolul de pe buza de sus. „Trebuie să fie o legătură, ştii bine. Nu mă pot gândi eu la toate”. Se duse din nou la alcov şi îşi umplu paharul: domnul Gaskell o urmă, băgându-şi coada între picioarele ei în timp ce ea stătea în faţa sticlelor, apoi Harriet se aplecă şi îi turnă niţel gin în farfurioara care fusese lăsată acolo. Se îndreptă de spate cu greu.

„Nu vă puteţi ridica, să zic aşa?”

„Ba da, domnişoară Wilson. Eu întotdeauna pot să mă ridic, într-un fel, sunt ca Lazăr, cel puţin în această privinţă”. Îşi lăsă paharul, traversă camera şi se aplecă peste Mary; era atât de aproape încât asistenta sa putea să simtă mirosul dulceag de alcool în respiraţia ei. „Nu pot să scriu despre trecut. Mama are mâinile legate, nu vezi?” îşi puse mâinile înainte, încrucişându-le una peste cealaltă ca şi când ar fi fost legate cu o funie. Mary se uită la ele cu groază, în timp ce Harriet îşi analiza petele maronii de pe pielea zbârcită şi decolorată. „Sunt prea multe de ascuns”, spuse ea.

Mary era îngrijorată. „Dar nici eu nu pot s-o fac!”

„Ce nu poţi să faci tu, scumpo?”

„Nu pot să scriu în locul dumneavoastră. Nu pot să inventez eu

totul”.

1 District din centrul Londrei, o zonă delimitată mai degrabă informai şi netransformată într-o unitate administrativă districtuală. Este o zonă aglomerată, deşi numele îi este aproape necunoscut în comparaţie cu alte districte din centrul Londrei. Numele i-a fost dat la jumătatea secolului XX, când şi-a câştigat reputaţia de zonă preferată a lumii literare londoneze, şi a fost împrumutat de la principalul salon literar, Fitzroy Tavern. În încercarea de a o introduce într-un cadru instituţional, au existat numeroase tentative de a schimba numele Fitzrovia, în stil new-yorkez, cu Noho, pentru că se află la nordul celebrului cartier Soho.

despre care nu putem vorbi

De îndată ce Mary ieşi din casă, închizând uşa cu grijă, Harriet sări în picioare şi găsi din nou postul de radio cu muzică pop. În timp ce ritmurile umpleau camera, iar pisica se dădea înapoi, ea execută câţiva paşi de dans şi piruete într-o explozie bruscă de energie. Dar se opri la fel de repede precum începuse şi se privi în oglinda de bronz aurit agăţată deasupra şemineului., Ascultă”, îi spuse reflexiei sale, articulând cuvintele unui cântec, „dă-mi voie să-ţi spun un secret”.

Închise radioul şi ridică receptorul telefonului pentru a forma cu mare atenţie un număr, începu să vorbească de îndată ce i se răspunse la celălalt capăt al liniei: „Nu, domnişoară Wilson”, spunea ea, „voi semna acel document mai târziu”. De fiecare dată când dădea telefoane îi plăcea să dea impresia că era prinsă în chestiuni foarte importante. „Alo, scumpo, tu eşti?” Acum i se adresa unei persoane reale, adică prietenei ei Sarah Tilt. „Sper că te simţi mai bine. Ceva intestine golite, cumva? Bine. În sfârşit. Auzi, scumpo, Mama îţi pregăteşte o scurtă vizită”. Urmă o pauză. „Da, chiar *este* foarte important”. Se strâmbă la domnul Gaskell, după care îi şopti: „Să nu spui la nimeni!” Apoi reveni la vocea din ce în ce mai neliniştită a prietenei sale. „Ce a fost asta, scumpo? Nu, n-o să stau mult”. Puse receptorul în furcă, îi dădu o palmă şi murmură: „Curvo!”

Imediat ce ieşi din casă se simţi mai veselă. Locuia pe o străduţă din Bryanston Square – zona de lângă Marble Arch pe care ea încă mai insista s-o numească Stucconia sau, când era într-o dispoziţie foarte jucăuşă, Tyburnia. îi plăcea la nebunie să le arate musafirilor plăcuţa care marca locul în care se ridicau odinioară spânzurătorile: „Erau spânzuraţi pentru un bănuţ de şase pence”, spunea ea de obicei, „iar

acum nu mai există o asemenea monedă! Ce feste ciudate joacă istoria pe cheltuiala noastră".

Dar în această după-amiază se îndrepta spre Bayswater1, unde locuia Sarah Tilt. Deşi toate experienţele îi dovediseră

Zonă din Londra, în Westminster. Este un district foarte populat, care se află la 5 kilometri de Charity Cross şi se învecinează cu celebrul contrariul, Harriet încă mai credea că mersul pe jos o „liniştea" şi că ceva de genul unui marş forţat o ajuta să „rezolve lucrurile". În cursul acestor drumeţii lungi şi fără direcţie precisă, redenumise toate străzile cunoscute din jurul ei, iar acum trecea prin Valea Oaselor, Paradisul cocotelor şi Bulevardul viselor pierdute. Când intră pe Valea Oaselor (botezată astfel datorită faţadelor de un alb strălucitor ale reşedinţelor georgiene de acolo), se umplu de gânduri amare, reflectând asupra conversaţiei cu Mary. Bineînţeles că Harriet n-ar putea scrie totul singură. Dacă ar spune lucrurilor pe nume şi ar descrie adevărata poveste a vieţii sale, dacă ar dezvălui ceea ce numea „secretul" ei chiar şi când era singură, atunci ar apărea un protest împotriva ei, o purificare şi o curăţare care – de asta era sigură – ar duce-o pe marginea prăpastiei... Şi tremura la acest gând, pe când trecea de Bulevardul visurilor pierdute (o zonă în care ieşeau la agăţat homosexualii) şi intra pe Paradisul cocotelor.

Imediat intră în alertă, căutând cu privirea semne de „acţiune", după cum obişnuia să-i spună ea lui Sarah Tilt; dar era prea devreme pentru orice activitate a prostituatelor care îşi făceau veacul pe strada aceea, iar Harriet se enervă încercând să-şi aducă aminte la ce anume se gândea mai devreme. Dar nu putea să rămână prea mult în această stare de introspecţie: ceva o trăgea înapoi, deturnându-i direcţia de la propria persoană şi dându-i repede un alt sens. Putea pătrunde puţintel în mijlocul lumii ei interioare, dar după aceea procedura era inversată şi se vedea obligată să se întoarcă la lumea exterioară: experienţa era asemănătoare căderii.

Căciula de blană îi alunecase peste colţul ochiului stâng, iar ea, cu un oftat, o îndesă din nou pe cap, atingând uşor mica pasăre împăiată care era prinsă în căciulă; acum, cu ambii ochi în acţiune, se uită în jurul ei cu interes. Un orb mergea pe

Hyde Park. Este una dintre cele mai cosmopolite zone ale capitalei britanice şi deţine cea mai mare concentrare de hoteluri din metropolă. Comunitatea arabă este foarte numeroasă, precum şi cea

americană, iar prezenţa Catedralei Ortodoxe a atras un număr însemnat de greci.

Paradisul cocotelor; se opri la câţiva metri de ea şi pipăi cu bastonul spaţiul din faţa sa. „Tot ce-ţi trebuie ţie, moşule", îşi spuse ea, „e un cerc de foc". Se îndreptă grăbită către el, adoptând încă o dată extravagantul ei accent de periferie: „Po să te-ajut, nene? Şi io's tot pensionară".

„Vreau să ajung la poştă".

„Şi io merg în derecţia aia", zise ea, „te duc şi pa mata". Bărbatul se lăsă apucat de braţ de către Harriet, deşi ei i se păru că nu prea dădea semne de recunoştinţă. Chipul lui era impasibil şi totuşi, pentru o clipă, ea se uită cu teamă în ochii lui albi, daţi peste cap. Dacă ar putea s-o vadă, atunci… „Şi unde-l le potaia?"

„Câinele meu e bolnav". Bărbatul îşi ţinea bastonul întins, de parcă ar fi mers neînsoţit. „E foarte bătrân".

Merseră o bucată de vreme în tăcere. „Să ştii mata că şi io eram cât p-aci să orbesc odată. Dă la o cataractă". Lui Harriet îi plăcea să inventeze tot soiul de poveşti despre viaţa ei. „Am fos la un pas să rămân chioară".

„Serios?"

„Pă nu po să ştii niciodată, mata nu zaci aşea?"

„Nu e chiar atât de rău", zise el. „Cu cât vezi mai puţin, cu atât îţi poţi imagina mai mult". Îşi întoarse profilul către ea, afişând un zâmbet care îi dădu lui Harriet fiori pe şira spinării. „N-ai crede că ştiu ceva despre culori, nu?"

„Eh, ce ştiu io".

„Dar am idee. Toate culorile astea din capul meu…"

„Pa bune?"

„Uneori", adăugă el, „e mai bine să nu vezi".

Tăcură din nou o vreme şi Harriet se agăţă şi mai tare de el, de parcă ea ar fi fost cea care avea nevoie de îndrumare. „Pot să simţ blana – sta?", întrebă ea în cele din urmă, ducându-i uşurel mâna pe haina ei. „A fos al dracu' dă scumpă, pe ochii mei! Şi", adăugă ea cu toată gura, „am ş-o pălărie pa măsură. Mare păcat că nu pot s-o vez, m-a costat de me-au sărit capacele, să mor io". Harriet se bucura de privilegiile noii ei identităţi. „Când bărbat miu a dat ortu' popii, vezi mata, mea lăsat câte ceva. Iei ierea taxidermist. Înţelegi mata ce-nsamnă aia taxidermie? Adică să umpli neşte vietăţ cu tot felu' dă

resturi". Bătrânul dădu din cap, dar lui Harriet i se păru că nu se simţea în largul lui. Oare el şi-ar fi putut da seama din tonul vocii ei că inventa o poveste? Şi atunci îi dădu prin cap că e foarte ciudat să te uiţi la cineva care nu poate să-ţi întoarcă privirea: dintr-odată, oroarea orbirii nu mai era să nu poţi vedea nimic, ci să nu ştii când eşti privit, „le-a spune-mi", zise ea, „cum te ţii mata aşea dă curăţel?" „Mă spăl", spuse el de-odată, „ca toată lumea". „Da, asta înţeleg, da' dă unde ştii..." Era pe punctul de a-l întreba cum putea şti el ce făcea toată lumea, dar, în timp ce se uita la faţa lui atentă simţi că începe să se scufunde în întunericul care îl învăluia, începu să-i imagineze viaţa, simţind cum se împiedică şi cade, aşa că se dădu brusc înapoi„Lete, ei deja aicea, nene", îi spuse pe un ton vesel. „Ie doo că-şi mai jos, pa dreapta, ţ urez o zi escelentă, scumpu'". Apoi îi întoarse spatele şi, pentru un moment, îşi închise pleoapele şi deveni oarbă.

astfel că trebuie să păstrăm tăcerea

Harriet stătea sfioasă pe coridor când Sarah Tilt deschise uşa. Se sărutară pe obraji, iar Sarah făcu un pas în spate: „Văd că ţi-ai pus uniforma de gardă regală". Şi într-adevăr căciula de blană a lui Harriet, care îi alunecase din nou la nivelul sprâncenelor, aducea a blană de urs1.

„M-am gândit că dacă vin îmbrăcată în blana asta o să mă ierţi". Această remarcă n-avu niciun sens pentru Sarah, dar era obişnuită deja cu ieşirile ei ilogice.

„Mi se pare că arăţi destul de bine", adăugă Harriet.

„De fiecare dată când aud asta intru în panică".

„Păi, fă-o atunci. Intră în panică". Traversă holul şi păşi în camera de zi.

1 *Bearskin* – căciulă înaltă din blană de urs, purtată ca parte din uniforma de ceremonie a diferitor regimente din Armata Britanică, cel mai cunoscut exemplu fiind cel al Gărzilor Irlandeze, ale căror căciuli de urs au o înălţime de patruzeci şi cinci de centimetri şi sunt confecţionate din blană de urs negru canadian.

Sarah o urmă, scoţând limba la spatele îmbrăcat în blană al prietenei ei şi apoi o întrebă dacă ar fi vrut nişte „Cafea?" înainte să continue, aşteptă cu nerăbdare privirea dezamăgită a lui Harriet, ştiind-o incapabilă să-şi ascundă impulsurile. „Sau ai prefera ceva cu o lingură?"

Harriet chicoti şi-şi ridică degetul arătător. „Doar un păhărel,

scumpo. Dă-i Mamei un gin cât timp mai are puterea să-l înghită".

„Şi cât timp mai am eu puterea să privesc".

Harriet nu auzi acest comentariu spus în şoaptă, îşi dăduse jos căciula de blană, ridicându-şi-o deasupra capului cu amândouă mâinile ca şi cum ar *fi* participat la o străveche ceremonie de despuiere; încăpătoarea ei căciulă de blană o costase ceva efort, necesitând un repertoriu întreg de mişcări bruşte înainte de a putea scăpa de ea.

„Eşti gata?" Sarah analiza căciula cu o anumită ostilitate.

„Nu sunt dată gata, scumpo, sunt doar abandonată". Harriet acceptă paharul cu gin şi linguriţa de argint pe care i le întindea Sarah, apoi începu să se uite în jur în timp ce lua primele înghiţituri. „Ştii", spuse ea, „locul ăsta mă face să mă gândesc de fiecare dată la cabinetul unui psihiatru. Nu c-aş fi fost vreodată la un psihiatru, bineînţeles. Nu mă las eu analizată". Apartamentul lui Sarah era mobilat într-un stil modern „funcţional" care, împreună cu colecţia ei de picturi abstracte à la anii cincizeci, dădea camerei un aspect cam glacial. Harriet începu să-şi îndese jumătatea de jos a corpului într-un colţ al camerei, iar pentru un moment îngrozitor, Sarah se temu că prietena ei avea de gând să se uşureze acolo.

„Ce-i chestia asta", întrebă Harriet, „pe care tocmai mă aşez eu?" Obiectul cu pricina semăna cu o scândură tăiată pe jumătate şi fixată pe o canistră de ulei.

„Se numeşte scaun".

„Dar de ce e negru? Eu nu vreau să mă aşez pe chestii negre".

„Nici măcar pe pisica ta?"

„Ei, asta-i excepţia care întăreşte regula".

Sarah preferă să nu răspundă la ultima remarcă a prietenei sale. „Scaunul acela e foarte bun, doar că Dumnezeu ştie ce..."

Harriet o întrerupse. „Dar nu e foarte bun pentru o rochie Chanel, nu crezi?"

Sarah aruncă un ochi la fusta roşie, odinioară „chic", cu o privire dezaprobatoare. „Nu şi când e aproape zdrenţe". Apoi adăugă, fără a se putea abţine să zâmbească: „Arăţi ca masa de seară a unui câine".

„Oh, bun-bun. Ce avem la ceai?" Ambele femei râseră, iar apoi oftară adânc.

„Ei bine", spuse Harriet, aşezată acum pe scaun, „hai să încercăm să fim vesele şi strălucitoare, întreabă-mă ce am mai făcut".

„N-am nervi destul de puternici pentru aşa ceva".

„Nu. Haide, întreabă-mă".

Sarah era hotărâtă să nu se lase dominată până la gradul de supunere absolută. „Ia o banană, scumpo. Se presupune că tu eşti Regina Dragostei, în fond şi la urma urmei". Acesta era titlul pe care Sarah i-l dăduse cu mulţi ani în urmă, deşi romanele lui Harriet erau considerate, în general, lugubre până la limita macabrului.

Harriet îşi coborî privirea spre castronul cu fructe. „De unde vin astea? Din lumea a treia?" Articulase ultima propoziţie cu scârbă.

„Nu ştiu de unde vin", răspunse Sarah. „Dar ştiu unde se duc". Aşa că luă o banană, o descoji şi începu să o mănânce cu poftă. Era pofta unei femei în vârstă şi asta o fascina pe Harriet, care încercase să-şi imagineze cum arăta ea însăşi când mânca. O privi pe Sarah cum îşi ştergea cu delicateţe buza de sus, deasupra căreia Harriet crezu că putea observa umbra unei mustăţi. „Bananele te ajută să vezi pe întuneric", zise Sarah, punându-şi deoparte batista. „Sau asta e", adăugă ea zâmbindu-i ştrengar lui Harriet, „doar o invenţie a nevestelor îmbătrânite?"

„N-aş avea de unde să ştiu, nu crezi? Dar asta îmi aduce aminte de ceva, totuşi". Harriet ţâşni de pe scaunul ei. „Azi am cunoscut un orb foarte ciudat. Mi-a spus că era taxidermist. N-am crezut niciodată că un orb ar putea *minţi*, tu ce zici? Doar că", spuse ea după o pauză, „poeţi orbi găseşti, nu-i aşa?"

„Nu sunt conduşi de un băiat, în general?"

Harriet nu-i răspunse pentru că deja era foarte concentrată să se maimuţărească imitând mişcările bărbatului pe care îl întâlnise pe drumul către Sarah, închizându-şi ochii şi pipăindu-şi drumul prin micuţa cameră de zi.

„Unde mi-e câinele?", gemu ea. „Unde este bătrânul meu câine Tray?"

Punea mâinile pe diferite obiecte valoroase, dar Sarah rezistă tentaţiei de a urla la ea. „O să faci un atac de cord, scumpo", spuse ea blând. Observase de ceva vreme cum vârsta şi relativa celebritate o făcuseră pe Harriet mai neliniştită: cu cât scria mai mult, cu atât mai puţin coerentă devenea personalitatea ei". De ce nu vrei să stai jos un minut?"

Harriet rămase în mijlocul camerei, dându-şi ochii peste cap în încercarea de a-l imita pe orb. Apoi se uită către Sarah cu o uimire prefăcută: „Ce fel de minunată lume nouă1 este aceasta", spuse ea,

„care are asemenea femei?” Sarah îi făcu semn către scaun, iar Harriet se aşeză. „Nu-mi plac orbii”, adăugă ea. „Îmi fac degetele de la picioare să se zbârcească”.

„Nu ştiam”, zise Sarah mieros, „că ai sentimente în acea parte a corpului”.

„Mama are sentimente despre care tu nu ştii nimic”. Harriet o privi tăios. „E toată numai inimă, aşa cum a fost întotdeauna, de altfel”.

Aceasta era una dintre pretenţiile ei cele mai obişnuite, care sugera totodată că fuseseră epuizate toate celelalte subiecte de conversaţie. Harriet închise ochii, încercând să

1 *Minunata lume nouă*, celebru roman publicat în 1932 de romancierul britanic Aldous Huxley. Plasat în Londra secolului XXV], romanul este o distopie şi anticipează progresele tehnologiei genetice, ale eugeniei şi ale hipnopediei, combinate pentru a schimba societatea. Lumea imaginată de Huxley este lipsită de griji, sănătoasă şi avansată tehnologic, iar sărăcia şi războiul au fost eradicate pentru totdeauna. Pe de altă parte, această situaţie utopică se datorează manipulărilor genetice prin care indivizii sunt concepuţi pe caste încă din fază embrionară, fiind astfel dresaţi să devină ceea ce societatea are nevoie şi lipsiţi de orice înseamnă familie, diversitate culturală, artă, ştiinţă, religie şi filosofie. Este totodată o societate hedonistă, ai cărei membri îşi întreţin starea de fericire şi îşi provoacă plăcere prin abuzul de droguri şi sex, extins la nivel de practici susţinute de stat.

se rezeme pe scaun, dar acesta nu avea spătar, aşa că ea căzu pe spate, lovindu-se de perete. Sarah încă nu era sigură de ce Harriet insistase să vină în vizită tocmai în acea după-amiază, dar credea că deja i se acordase destulă atenţie, aşa că ignoră icnetul care se auzi dinspre prietena ei în timp ce aceasta cădea pe spate. „Ei bine”, spuse ea cu glas tare. „Hai să vedem. Ce am făcut *eui*

Urmă o tăcere prelungită: „Ai fost dezbrăcată şi lăsată să mori?” sugeră Harriet chinuindu-se să adopte o poziţie verticală. „Sau a fost ceva neplăcut?”

Sarah o ignoră. „Am lucrat din greu la carte”. Era o notă de sfidare în vocea ei.

„Zău?” Harriet ştia că Sarah se implica de şase ani în acest proiect, un studiu al imaginilor morţii în pictura englezească intitulat provizoriu *Arta morţii*, dar tot părea că nu se mai apropia de sfârşit, „încă mai adapi măgarul din acelaşi izvor, nu?” Sarah îi răspunse cu o

privire mânioasă, iar Harriet dădu înapoi puţin, „îmi pare rău", spuse ea. „Ştii că moartea mă enervează".

„Pe tine orice te enervează". Sarah era tentată să schimbe de îndată subiectul, din moment ce chiar îi era teamă de dispreţul lui Harriet, dar avea nevoie să vorbească despre el; această carte nu-i dădea pace. Analizase diferitele imagini ale morţii, de la reprezentările medievale ale cadavrelor descărnate până la bogăţia teatrală a monumentelor funerare baroce, de la înfăţişările lugubre ale picturilor victoriene până la violenţa abstractă a artei contemporane, astfel încât acum ar fi putut schiţa multe dintre modificările survenite în reprezentarea scenei de pe patul de moarte, naturală sau patetică, violentă sau solitară. Iar tot timpul fusese ca şi cum şi-ar fi privit propria moarte.

Dar mai apoi Sarah se simţi obligată să-şi lărgească viziunea, pentru a înţelege totul, pentru a recunoaşte şi a explica imaginarul morţii în toate manifestările sale. Studiase *artes moriendi* din secolul şaptesprezece, vizitase muzeele

Ars moriendi („Arta de a muri") se referă la două texte în latină datând din 1415 şi 1450, care ofereau diverse sfaturi despre riturile şi procedurile aplicabile unei morţi potrivite, conform preceptelor creştineşti din Grecia şi din Italia pentru a schiţa urnele cu sfinte moaşte, strânsese documentaţie pentru cele mai mici schimbări ale ritualurilor de înmormântare, citise manuale despre disecţie şi despre îmbălsămare, cercetase cultul romantic al morţilor, în orice oraş sau sat prin care trecuse mersese în primul rând să viziteze cimitirul. Şi, pe măsură ce făcea toate acestea, îşi exorciza propriile frici. Transforma moartea într-un spectacol. Totuşi, în ciuda eforturilor sale de cercetare, nu reuşea să termine cartea. Scrisese deja câteva capitole şi transcrisese nişte notiţe detaliate pentru celelalte, dar nu putea compune tocmai expunerea finală a subiectului. Era ca un pictor al cărui model refuză să stea locului. Iar ea ştia prea bine că încheierea i-ar fi trezit la viaţă toate fricile de odinioară. Pentru că aceasta avea să fie ultima ei carte.

„Am nevoie de mai mult timp", îi spunea ea lui Harriet. „Am toate ideile", zise îndreptându-şi degetul arătător către cap. „Şi am şi imaginile..."

„Ai vreunele noi?" Harriet îşi pierdea răbdarea cu ea.

Sarah era perfect conştientă de reacţiile prietenei sale, aşa că îşi

întrerupse şirul de plângeri obişnuite pentru a recita lista de picturi pe care tocmai le descoperise. „Moartea lui Bunyan1", „Moartea lui Voltaire, „Moartea lui…"

Un scurt fior de plăcere o străbătu pe Harriet. „Dar tu nu ştii", zise ea, întrerupând-o pe Sarah la jumătatea frazei, „tu nu ştii cum au murit ei, de fapt, nu-i aşa?" îşi lovea zgomotos interiorul paharului gol cu linguriţa, aşa că Sarah, luând ale Evului Mediu Târziu. Cărţile purtau amprenta epocii în care fuseseră scrise, mai ales a ororii ciumei bubonice care decimase o bună parte din populaţia Europei în ultimul secol. Au câştigat o mare popularitate, fiind traduse în majoritatea limbilor occidentale, reprezentând o premieră în tradiţia literară europeană a învăţăturilor despre moarte.

1 John Bunyan (1628 – 1688), scriitor şi preot englez. A intrat în dezacord cu quakerii, pe care i-a atacat în diverse publicaţii, drept urmare ridicându-i-se dreptul de a mai predica. A publicat *The Pilgrim's Progress from This World to That Which is To Come* (*Drumul pelegrinului din lumea aceasta către cea care va veni*), una dintre cele mai faimoase alegorii religioase din lume, tradusă în nenumărate şi limbi şi reprezentând a doua carte de gen tradusă de misionarii protestanţi, după Biblie.

O mină de resemnare de martiră, se ridică să i-l umple. „Au fost pictate din imaginaţie, nu-i aşa?", adăugă Harriet în timp ce înhaţă sticla şi îşi umplea singură paharul.

Sarah se uită la ea uimită: erau momente în care Harriet vorbea ca un copil, iar ea nu era niciodată sigură câtă intenţionalitate exista în aceste ieşiri bruşte. „Cu greu ar fi putut să picteze scena reală a morţii, dragă. Unele dintre aceste picturi au fost finalizate după ani de muncă. Şi corpurile putrezesc. După cum prea bine ştii".

„Şi atunci cum s-au descurcat artiştii?" – încă o dată, o întrebare demnă de un copil.

„Artiştii au folosit modele, aşa cum de altfel trebuiau să facă".

„Modele? Modele care să se prefacă moarte?"

„Din câte ştiu eu, n-au fost omorâte pe loc. Ce-ai fi vrut? Sânge?"

Harriet îşi dădea cu linguriţa peste vârful nasului. „Aşa că morţii pot fi glorificaţi prin intermediul altora care mimează moartea?"

„Toată ideea cu moartea e că poate fi reprezentată frumos. Iar chestia reală nu e niciodată prea drăguţă. Gândeşte-te la Chatterton…"

Harriet, care deja se plictisesc de seriozitatea excesivă a

conversaţiei, sări din nou de pe scaunul ei negru. „Retezată este craca”, spuse ea, „care ar fi putut creşte dreaptă”. Apoi se chirci brusc, de parcă ar fi urmat să fie tăiată în două.

„Creanga”. Sarah era foarte grijulie.

„Poftim?”

„Era o creangă, dragă, nu o cracă. Asta dacă recitai”.

Harriet se îndreptă de spate. „Şi crezi că nu ştiu? Am repetat citate toată viaţa mea!” Apoi începu din nou: „Noi poeţii începem, la tinereţe, plini de bucurie”. Îşi agită veselă mâinile prin aer. „Dar atunci, la sfârşit, ne ajung din urmă deznădejdea şi nebunia”. Scoase limba prin colţul gurii şi îşi dădu ochii peste cap. Apoi se aşeză din nou, cu ceva greutate, şi mai luă o sorbitură de gin. „Bineînţeles că ştiam că era un citat”, adăugă ea, „doar mi-am dedicat toată viaţa literaturii engleze”.

Sarah era la fel de calmă. „Mare păcat, atunci, că nu te-ai ales cu nimic în schimb”.

Harriet încercă, dar nu reuşi, să arate „rănită”. „Cel puţin eu se presupune că sunt celebră”.

„Da, şi am auzit că se fac pregătiri să te împăieze”. Sarah făcu o pauză. „O premieră în ultimii ani”.

Harriet chicoti. „Lasă-l pe orb să se ocupe de asta”. Îşi lăsă mâinile în poală şi le strânse cu putere. „Dar va trebui să facă totul prin gură. Toate celelalte orificii sunt închise”.

„Den, măcar să sperăm că va începe de la gură, dragă”.

Harriet se hotărî să nu-i răspundă pe acelaşi ton, aşa că, afişând o nonşalanţă studiată, luă o revistă de artă de pe măsuţa de sticlă a lui Sarah. „Ah”, spuse ea, „Seymour. Preferatul meu”. Frunzări reproducerile celor mai recente picturi ale lui Joseph Seymour, care fuseseră incluse într-un necrolog omagial exagerat de mare. „Cum ţi se pare?”, o întrebă ea pe Sarah, arătându-i o pagină pe care aproape o smulse cu această mişcare. Era o pictură în care un băieţel stătea în faţa unei clădiri în ruină; copilul îşi proiecta privirea fixă de pe pânză, iar deasupra lui se vedeau nişte camere dărăpănate. Seymour pictase cu grijă tapetul rupt, ţevile sparte, mobila descojită, toate părând să se înscrie pe o spirală care se desfăşura până într-un punct din centrul picturii; în contrast, chipul copilului era abstract, fără trăsături.

Sarah nu împărtăşea admiraţia lui Harriet pentru opera lui Seymour. „De ce n-o cumperi? E unul dintre acei realişti care se pare

că-ţi plac”.

Harriet lăsă jos revista şi se îndreptă către fereastră. „Dar cine poate spune”, întrebă ea în timp ce se uita la curtea interioară de dedesubt, „cine poate spune ce e real şi ce nu?”

„Tu ar trebui să ştii. Tu eşti cea care îşi scrie memoriile”.

„De fapt, acesta este motivul pentru care am venit la tine”. Harriet îşi amintise, în cele din urmă, adevăratul scop al vizitei sale. „Adevărul este, ştii doar, că pur şi simplu nu pot. Vreau să spun că…” Ezită, dar nu putu să se abţină de la o mică împunsătură: „Mi se pare că am devenit ca tine, Sarah. Nu le pot termina. Nu ajung la nicio concluzie”. Sarah îşi întinse picioarele şi îşi privi ciorapii, netezindu-i cu mâna: mişcarea o făcea să se simtă mai bine în timp ce aştepta ca Harriet să continue. „Ideea e, vezi tu, că eu chiar n-am nimic de *spus*”. Şi, încă aşezată cu spatele, mimă gura deschisă şi ochii ficşi ai unui idiot.

„Ceea ce vrei să zici e că, de fapt, ai prea multe de spus”.

Harriet îşi întoarse capul alarmată. „Cum adică prea multe?”

Sarah îi simţi neliniştea. „Nu vreau să spun nimic special…”

„Bineînţeles”.

„… doar că tu ai cunoscut o grămadă de oameni şi că ai scris o grămadă de cărţi. Şi ai mai şi trăit”, zise ea şi făcu o pauză pentru a da greutate cuvintelor. „Ai trăit destul de multă vreme”.

Harriet avu senzaţia că revedea pictura lui Seymour cu copilul stând în faţa casei dărăpănate, iar pentru o clipă închise ochii. „Mi-aş dori”, zise ea, „să pot lua totul de la început”.

„Nu fi absurdă!” Ideea unei asemenea renaşteri i se părea îngrozitoare lui Sarah. „Ştii foarte bine că a fost un triumf!”

„Un triumf? Dar uită-te la mine”. Harriet se întoarse, ţinându-şi mâinile ridicate în semn de implorare.

Sarah îşi aţinti privirea în pământ. „Ce-ţi trebuie ţie”, zise ea liniştită, „este un asistent”.

„Dar am un asistent. O am pe curvăştina aia prostuţă, Mary *Wilson*”. Imită vocea piţigăiată şi emoţionată a tinerei. „Care îşi începe fiecare frază cu *Mi se pare*”.

„Nu asta, eu vreau să spun cineva care să te ajute să scrii. Ai nevoie de cineva care să te inspire”.

În acest moment Harriet îşi aminti de Charles Wychwood, care nu fusese cel mai serios dintre secretari, din câte îşi aducea ea aminte,

dar el era un fel de poet, care pe deasupra o mai şi făcea să râdă.

Şi în aceeaşi seară îl sună, chiar în timp ce el curăţa portretul pe care îl găsise în Casa de deasupra bolţii. Ea nu voia să discute subiectul la „telefon", aşa îi spusese lui Charles în timp ce acesta se uita înflăcărat în ochii lui Thomas Chatterton. „Ce a spus neamţul ăla ridicol?" continuă ea. „Prin care nu putem vorbi, astfel că trebuie să tăcem"?

Harriet Scrope îşi făcea un sandviş". Muştar!", strigă ea şi ridică borcănaşul galben în semn de triumf. „Murături!" Deschise borcanul. „Haleală adevărată!" Băgă cuţitul într-o conservă de pastă de anşoa Gordon pe care o întinse pe două felii de pâine albă, adăugând apoi condimentele deja menţionate.

„Uită-te la tine", zise ea către mâncarea acră pe care tocmai o crease. „Eşti atât de plină de culoare! Eşti prea bună pentru a fi mâncată!" Cu toate acestea, reuşi să muşte o bucată destul de consistentă şi, făcând ochii mari, s-o mestece hotărâtă, însă, deşi îi plăcea să mănânce, detesta profund procesul fizic în sine: de câte ori mânca se uita neliniştită în jur, iar acum, când bucăţi din ce în ce mai mari de anşoa cu murături şi muştar alunecau pe tractul ei digestiv, se holba la domnul Gaskell ca şi când ar fi văzut pisica pentru întâia oară. Apoi o înşfacă şi începu să-i sărute frenetic mustăţile în timp ce el se zbătea în braţele ei încleştate. „Presupun", zise ea, „că vrei şi tu nişte murături, dulceaţa mea. Dar murăturile sunt pentru fiinţe umane. Cel puţin asta cred eu că e Mama". îl ţinea cu degetele la capătul braţului întins, absorbită de una dintre „întrecerile de clipit": domnul Gaskell clipi primul şi, cu un strigăt de „Victorie!", ea îl sărută din nou, iar când făcu asta, motanul începu să miroasă urmele de anşoa din răsuflarea ei, aşa că fu pus jos imediat. „Spune-mi", îi şopti ea, „tu o visezi vreodată pe Mama?" închise ochii pentru câteva momente şi încercă să-şi imagineze lumea pisicilor: peste tot se mişcau umbre umblătoare, iar ea văzu conturul mare şi întunecat al unuia dintre pantofii săi. Apoi se auzi soneria de la uşă.

Se strecură pe coridorul neluminat, slobozind un uşor „Mi-au" şi de abia când ajunse la uşă îşi aduse aminte că îl aştepta pe Charles Wychwood. „Un minut!", strigă ea şi dădu fuga pe scări în baie unde începu să-şi cureţe dinţii cu febrilitate. Pe fereastra mică de lângă chiuvetă se uită în jos la el, care stătea pe cărarea de pietricele albe ce ducea la uşa ei: părea pierdut în visare când chipul lui palid se

schimonosi sub impulsul vreunui gând secret, iar ea îl compătimi.

El îşi ridică dintr-odată privirea şi, observând-o la fereastră, îi zâmbi nervos. „Doamna de Shalott", spuse el.

Din instinct, ea îi făcu un semn de salut cu mâna, deşi gestul, văzut de la nivelul străzii, ar fi putut fi la fel de bine unul de adio. „Mai degrabă doamna Chatterley2", îşi zise ea în timp ce se grăbea să coboare scările şi să traverseze din nou holul, pe care alunecă ca pe gheaţă până se opri ca să deschidă precaută uşa şi să se asigure că cel de afară era într-adevăr Charles (pentru că, în ultima vreme, ajunsese să nu se mai încreadă nici în ce vedea cu propriii ei ochi).

Charles, presupunând că era vorba despre o altă glumă de a lui Harriet, îşi băgă capul prin deschizătura uşii şi spuse: „Ce mai face domnişoara Scrope?"

Ea scoase un ţipăt scurt şi se dădu înapoi, înainte de a apuca să deschidă uşa pentru a-i permite lui Charles să intre în casă". Am crezut", zise ea, „că erai domnul Punch şi veniseşi

1 *Lady of Shallot* – poem romantic compus de poetul englez Alfred Tenny son (1809-1892), pornind de la tradiţia arturiană. Asemenea unor poeme anterioare, *Sir Lancelot and Queen Guinevere*, şi *Galahad*, *Lady of Shallot* este o operă care eludează subiectul medieval, folosit doar ca un pretext pentru a aborda teme mai contemporane, precum modelul izolării artiştilor. Doamna din poemul lui Tennyson locuieşte pe insula Shallot, un râu de lângă Camelot, legendarul regat al lui Artur. Ea este blestemată ca, dacă priveşte direct spre Camelot, să aibă parte parte de o soartă groaznică. Drept urmare, trăieşte izolată în turnul castelului său, privind în oglindă regatul din faţă şi moare înecată atunci când decide să-şi înfrunte destinul şi să plece cu o barcă înspre Camelot.

2 *Lady Chatterley* – roman şi personaj al autorului englez D.H. Lawrence. Romanul a stârnit un scandal monstruos în epocă, fiind publicat pe ascuns în 1928, la Florenţa, şi abia în 1960 în Marea Britanie. Controversa se datora scenelor sexuale explicite, incluzând cuvinte obscene nemaiîntâlnite până atunci în literatura britanică. Lady Chatterley este o tânără căsătorită cu un bărbat din înalta societate, dar paralizat şi impotent, iar frustrarea sexuală o conduce într-o aventură, detaliile vieţii ei intime fiind expuse destul de explicit de către autor.

3 Personaj cocoşat, folosit în piesele de păpuşi şi marionete.

Preluat din *commedia dell'arte*, Punch a fost dus în Anglia şi în Franţa de păpuşarii italieni, la jumătatea secolului al şaptesprezecelea, iar până la 1700 orice spectacol de marionete englezesc includea un număr cu domnul Punch (de la Punchinello) şi cu soţia lui, Judy. Mai târziu, în secolul al nouăsprezecelea, comportamentul păpuşilor a devenit unul să mă iei". El nu arăta deloc bine, iar Harriet îşi aminti vag că îl văzuse purtând aceleaşi haine cu patru ani în urmă.

„Ah, Racine1", spuse el în timp ce era condus în camera din faţă. „Aţi citit cumva *Andromaque* sau *Berenice*?"

Discursul lui părea cam neinteligibil, iar ea îşi imagină pentru un moment că Charles băuse. Sau poate că mobilele vechi din cameră îl duseseră cu gândul la autorul de tragedii francez. „Eu nu prea…", începu ea, dar Charles îi indică o carte care zăcea pe scaunul de răchită. „Oh", spuse ea, „ai văzut cuvântul greşit. Pentru câteva secunde am crezut că o luasem razna". Pe scaun se afla un formular de pariuri la cursele de cai, cu un singur titlu, *Racing4*. Dar el nu păru deloc jenat de confuzie şi se îndreptă imediat spre canapea, unde începu să-l mângâie pe domnul Gaskell: întotdeauna se înţelesese de minune cu motanul, aspect care la un moment dat provocase o răcire a relaţiilor dintre Harriet şi animalul ei de casă. Ea tuşi zgomotos pentru a reuşi să-l sperie. „Şi ce mai faci, Charles?" Se opri un moment. „Arăţi foarte bine".

„Chiar aşa?" Chipul i se lumină. „Nu m-am simţit niciodată mai bine, după cum se spune".

„Aşa se spune?"

„Da, aşa se spune". El se simţi dintr-odată deprimat, dar ştia că această senzaţie nu avea să dureze prea mult şi preferă s-o ignore. „Şi dumneavoastră ce mai faceţi?", o întrebă el, ducându-şi mâinile în spatele capului şi executând câteva extensii. Nu se mai aflase în casa lui Harriet de patru foarte violent, mulţimile adunându-se pentru a vedea cum cei doi se certau şi se băteau în piesele jucate în târguri şi pieţe.

Jean Baptiste Racine (1639-1699), celebru dramaturg francez.

2 Piesă scrisă de Racine în 1667, inspirată din versurile lui Euripide şi Vergiliu asupra mitului antic. Andromaca este văduva lui Hector, ucis în timpul războiului troian de către Ahile.

3 Tragedie scrisă de Racine în 1670, în acelaşi timp în care Corneille lucra la o piesă pe acelaşi subiect. Racine se inspiră din istoricul roman Suetoniu, care relatează povestea de dragoste a împăratului roman Titus cu Berenice de Cilicia; căsătoria lor nu va fi

însă posibilă, pentru că Senatul Romei se va opune alegerii împăratului.

4 *Racing* (engl.) – curse (de cai, mai ales, în Marea Britanie).

ani, dar se simți imediat în largul său acolo. „Cât a trecut de când nu ne-am mai văzut?”

„Oh, eu nu mă schimb niciodată, după cum bine știi. Sunt aceeași Harriet dintotdeauna”. Ea își frână impulsul de a strânge de gât motanul, care îi lingea mâna lui Charles, și în loc de asta alese să se plimbe prin cameră, atingând diferite obiecte cu o agitație bizară. Dar când ajunse la masca mortuară a lui John Keats se opri. „Mai scrii încă poezii?”, îl întrebă ea cu voce tare.

„Firește”. În gura ei, ocupația lui sunase ca un fel de hobby. „V-am adus ultima mea carte”, zise el și scoase din buzunarul jachetei o broșură din foi xeroxate.

„Ce drăguț din partea ta. Nu trebuia…” Se uită la cuprins și, dându-și seama că Charles o urmărea cu atenție, dădu din cap, zâmbi, căută o pagină dinapoi vrând să dea impresia că se uita după o anumită strofa, apoi scoase un oftat de plăcere înainte să scape broșura pe covor. „Trebuie să te prezint editorului meu”, continuă ea, din dorința de a spune ceva mai constructiv. „El este”, zise cu o mică ezitare, „el este foarte priceput cu poeții”.

Charles se lăsă pe spate, întinzându-și mâinile deasupra capului de parcă s-ar fi pregătit să caște. „E timp berechet. N-am nicio grabă”. Apoi adăugă pe un ton grav, batjocoritor: „Geniul meu va fi recunoscut într-o bună zi”. Harriet nu-i răspunse, așa că el continuă imediat cu „Vivien vă salută călduros”.

„Ce drăguț. Salut-o și tu din partea mea”. Pe moment nu-și putea aduce aminte cine era Vivien, dar se folosi de neașteptul val de afecțiune pentru această femeie necunoscută ca să facă trecerea la discursul ei deja pregătit. „Charles, motivul pentru care te-am sunat era, adică este, că nu mai sunt în apele mele”.

„Și unde sunteți, mă rog?”

„Nu, vorbesc serios. Am nevoie de ajutorul tău. Trebuie să public”. El își înclinase ușor capul într-o parte și încă mai zâmbea. „Mă întrebam dacă ai vrea să te întorci să lucrezi din nou cu mine?” Ea era cât se poate de senină când spunea asta, dar își ținea mâinile țepene în poală, de parcă dacă le-ar fi dat drumul ar fi prins viață și ar fi început să deseneze forme ciudate în aerul din fața ei.

„Asta e ceva foarte neașteptat”, spuse el, fără să se arate deloc surprins. De fapt, nu era sigur cum să-i răspundă. Cu câteva zile în urmă ar fi fost mai mult decât bucuros să accepte oferta lui Harriet, dar portretul lui Thomas Chatterton îi adusese inspirație și nu avea chef să se oprească din cercetarea semnificației lui. Pe de altă parte însă, Harriet l-ar putea ajuta și cu asta, așa că…

Ea îl privea, amintindu-și cât de greu îi venea lui să ia o decizie. „Dar spune odată nu”, murmură aplecându-se înspre el, „dacă nu vrei s-o faci”.

„Nu e vorba că…”

„Știu că trebuie să fii foarte ocupat”. Ridică de pe covor broșura cu poezii a lui Charles și începu să o frunzărească din nou. „Cu munca ta, vreau să zic”. Se opri foarte interesată la o poezie, încercând să-și amintească, între timp, ce altceva mai avea de spus. „Mi-ai spus odată un lucru foarte frumos, Charles. Mi-ai spus că realitatea este invenția oamenilor lipsiți de imaginație”. De fapt, ea dăduse peste fraza aceea într-o recenzie, dar Charles surâse, încântat să audă cuvintele pe care probabil că le spusese cândva. Ea își asumă imediat micul avantaj. „Dar oare putem face un pas mai departe? Oare ne putem imagina realitatea?”

El se afundă din nou în spătarul canapelei, simțindu-se destul de relaxat de acea discuție teoretică pe care o mai avusese și la facultate. De fapt, capacitatea lui de a înțelege asemenea chestiuni nu avansase mai deloc de atunci. „Ah, da”, zise el, „e o chestiune de limbaj. Realismul e la fel de artificial ca suprarealismul, în fond și la urma urmei”. Își amintea perfect aceste fraze. „Lumea reală e doar o succesiune de interpretări. Tot ce se scrie devine imediat un fel de ficțiune”.

Harriet se aplecă în față nerăbdătoare, fără a încerca să înțeleagă ceea ce el credea că spunea, dar căutând o nouă oportunitate pentru a-și continua discursul. „Asta e, Charles”, spuse ea triumfător. „Tocmai de asta am nevoie de tine. Am nevoie să mă *interpretezi*”. Pronunță apăsat verbul, ca și cum ar fi fost lovită brusc de o revelație. „Vezi tu, eu încerc să-mi scriu memoriile…”

„Ah, da, memoriile. Amintirile. Comemorările”. El dădea semne că ar fi continuat să vorbească, dar nu știa de unde îi veneau acele cuvinte. „Mimozele”. Era uimit de sine însuși.

„… dar nu pot să le pun cap la cap. Am toate numele și datele.

Am toate notiţele şi jurnalele. Dar nu pot…" Ea căută cuvântul potrivit: „… să le interpretez".

„Dar eu n-am idee cum…"

Ea îl întrerupse, fluturându-i prin faţa ochilor broşura cu poezii. „Tu ştii să scrii. Toată lumea ştie asta. Scrii ca un înger". îl privea cu atenţie. „Şi te voi plăti bine".

De îndată regretă că spusese aşa ceva, dar Charles nu părea să fi auzit oferta generoasă a lui Harriet. El se întreba cum de ştiau deja atâţia oameni că el scria bine: „toată lumea" era cu siguranţă ceva exagerat, dar dacă Harriet spusese aşa… dintr-odată se simţi plin de încredere în sine. „Aşa că vreţi să vă scriu memoriile, asta e?"

„Da, vreau să scrii în locul meu şi sub numele meu".

Răspunsul ei îi plăcu şi, în orice caz, se simţi mândru de capacitatea sa de a hotărî repede şi bine. „Domnişoară Scrope", zise el, „voi scrie în numele dumneavoastră". El îi zâmbi. „Voi scrie mai bine decât oricine altcineva, veţi vedea".

primul semn

„Chatterton! Chatterton! Chatterton!" Edward se plimba prin cameră, repetând cu voce tare noul său cuvânt preferat; avea o felie de pâine prăjită în mână, cu care desena literele în aer.

„Edward cel Neliniştit, îmi dai dureri de cap". Sau, mai bine spus, Charles se temea de o migrenă, încerca să fixeze portretul pe perete, dar nu reuşea. Fie că folosea un cui prea mic, fie că marginea ramei era prea îngustă: pictura aluneca într-o direcţie sau cădea pur şi simplu din cui, iar el cu mare greutate reuşea să o prindă înainte să aterizeze pe podea. Oricum, era cât se poate de fericit să se surprindă ocupat cu ceva la acea oră a dimineţii, când Vivien se pregătea să plece la muncă, căci, de obicei, el se întorcea în pat aproape imediat. Pictura îi căzu în cap, iar Edward scoase un chiţăit şi începu să râdă.

„Vrei s-o duc la înrămat?", întrebă Vivien. Ea lucra ca secretară la Cumberland & Maitland, o mică galerie de artă de pe strada New Chester: acceptase slujba ezitând, deoarece, încă din primele zile ale căsniciei lor, Charles o asigurase că „se vor descurca" şi că era doar „o chestiune de timp" până când opera sa avea să fie publicată cu succes, îi repetase aceste asigurări pe tonul cel mai senin chiar în timp ce deveneau din ce în ce mai săraci, iar, când ea îl anunţă, în cele din urmă, că îşi găsise un loc de muncă, se aştepta ca el să tune şi să fulgere sau cel puţin să se supere pe ea că nu avusese încredere în

promisiunile lui. Dar el zâmbise şi nu spusese nimic. Din acel moment, Charles nu se referise mai niciodată la munca ei şi, când ea îşi manifestase dorinţa de a vorbi despre vreo problemă sau o discuţie de la galerie, el afişase o expresie încurcată – ca şi cum n-ar fi fost foarte sigur că ştia despre ce vorbea ea.

Sprijini pictura cu capul pentru a n-o lăsa să cadă, iar ea îşi repetă întrebarea… La înrămat? Nu, nu cred, Vivie. Deocamdată nu vreau s-o las pe mâna nimănui. Ştii şi tu cum e".

Da, ea ştia: bănuia, de fapt, că Charles nu voia să i se spună că pictura nu avea nicio valoare. Dar îşi ascunse neliniştea şi se aplecă spre Edward ca el să-i poată închide colierul de perle; acesta era momentul pe care fiul ei îl aştepta în fiecare dimineaţă şi, când o „încheia", o înconjura cu braţele şi-i mirosea parfumul pe linia gâtului. Ea îi lua mâinile şi i le săruta, ceea ce îl făcea să râdă de fiecare dată. „Şi ce o să faci azi, Eddie?"

„O să ies cu tata". Îşi ţinea încă faţa îngropată în părul ei de la ceafă, aşa că vocea lui se auzea cumva înfundată. „El zice că e important".

Charles reuşise în sfârşit să pună tabloul pe perete şi se dădu în spate să-l privească. „O să te supunem unei investigaţii", îi spuse el bărbatului de vârstă mijlocie înfăţişat cu mâna dreaptă odihnindu-se pe cărţi. „O să-ţi descoperim secretele".

Vivien se desprinse cu blândeţe din îmbrăţişarea fiului ei şi se ridică în picioare: voia să-i spună vreo două lui Charles, dar când văzu chipul luminat de entuziasm al lui Edward preferă să tacă. Se întoarse să plece, dar înainte să ajungă la uşă auzi un zgomot: portretul căzuse de pe perete, cu faţa în jos, pe covor.

„Acum e bolnav!" ţipă Edward. „Chatterton e bolnav!"

„Eddie, vrei să te potoleşti? Acum chiar mă doare capul". Apoi Charles văzu umbra de îngrijorare care întunecase pe moment faţa lui Vivien şi adăugă, pe un ton teatral: „şi o amorţeală somnoroasă îmi tulbură mintea".

„Trebuie să plec", zise Vivien. „Sunt în întârziere. Să aveţi grijă de voi". Dar îi lăsă împreună cu o uşoară strângere de inimă.

Puţin mai târziu, cei doi porniră înspre Casa de deasupra Bolţii arcuite. Imediat ce stabiliră în ce direcţie se îndreptau, Edward o luă în faţă ca deschizător de drumuri, trăgându-l de mânecă pe Charles din când în când pentru că rămânea în spate: de fiecare dată când ieşea din

casă cu fiul său, Charles era tot timpul căzut pe gânduri şi absent. Se aflau la un pas de intrarea în Dodd's Gardens când Charles şovăi o clipă şi se opri. Se uită la un plop prăfuit care se înclina în bătaia vântului. „Câte frunze", zise el, „crezi că sunt în copacul ăla?"

„Şapte mii patru sute treizeci şi două. Şi o jumătate".

„Şi cât crezi că îi ia vântului să le zboare pe toate?"

Dar Edward nu-l mai asculta. „Am ajuns, tată".

„Şi de cât timp crezi că e acolo?"

Edward îşi puse amândouă mâinile pe spatele tatălui său şi îl împinse pe după colţ către străduţa liniştită. Se opriră pentru un moment, iar Charles îi arătă bolta arcuită şi casa de piatră deteriorată: „Uite-o!", spuse el, „acolo sunt îngropate toate secretele!"

Edward îl luă de mână şi trecură împreună pe sub bolta arcuită şi prin curtea micuţă unde văzură afişul pe care acum scria: „Magazinul de antichităţi Leno. La Creme de la Creme. Intraţi şi gustaţi". În timp ce urcau treptele înguste, se auzea o voce ascuţită intonând un imn sau un cântec de înmormântare, iar Edward începu să chicotească nervos.

„Nu râde!" Tatăl său se arătă foarte sever cu el în timp ce bătea la uşă. Urmă o tăcere, o tuse, sunetul de închidere a unui sertar, apoi uşa se deschise brusc, aproape ieşind din ţâţâni.

„Da?" Domnul Leno se uita în jos la Edward şi părea să se adreseze copilului. „Cine e acesta?"

Edward îi întoarse privirea impasibil şi chiar ar fi putut continua să se zgâiască unul la celălalt pentru o vreme dacă o altă voce n-ar fi strigat dinăuntru: „Depăşeşte-le legiunile, dragă, lasă-i să-mi vadă vulturii şi trompetele!" în acest moment, domnul Leno scoase limba către băiat, care îi întoarse indignat gestul înainte să-şi dea seama de prezenţa doamnei Leno. „Un tânăr lăstar!", spuse ea. „Va creşte el vreodată?"

Edward îşi afundă mâinile în buzunare şi se încruntă la ea. „Am cu şapte centimetri mai mult decât anul trecut".

Charles zâmbi cu bunăvoinţă la amândoi în timpul acestui scurt dialog, iar apoi se întoarse către domnul Leno. „Bonjur, sunt Wychwood. Am fost aici săptămâna trecută şi v-am lăsat cărţile mele în schimbul unui tablou".

Domnul Leno se uita grav la Edward. „Presupun că o vrea să-l înapoieze acum. Tu ce zici?"

„Nu", se grăbi să răspundă Charles, „vreau să-l păstrez. Aş dori

numai câteva informaţii".

Doamna Leno arătă înspre Edward. „Cântă şi el la vreun instrument sau doar stă aşa acolo?" Băiatul se făcuse roşu şi, ruşinat, se duse într-un colţ şi începu să se uite la o urnă mare din piatră care fusese aşezată deasupra unor reviste vechi de teatru.

„Mă întrebam..." Charles o luă de la capăt, iar soţii Leno înţepeniră pe loc. „Mă întrebam dacă ştiţi *cumva* câte ceva despre pictura aceea?"

„Oare ştie ea ceva despre pictură?", spuse domnul Leno, adresându-şi întrebarea către spatele lui Edward.

Şi, dintr-un motiv sau altul, băiatul se întoarse şi ţipă: „Da, ştie!"

Doamna Leno îşi dădu scaunul cu rotile înapoi şi se retrase pe rampă în camera din spatele magazinului, „îi place de tine", îi spuse soţul ei lui Edward, care încerca să-şi ascundă satisfacţia la auzirea acestei veşti jucându-se cu două păpuşi vechi pe care le găsise proptite de urnă. „Ai grijă cu bebeluşii mei", adăugă domnul Leno, „ar putea să te muşte". Apoi îşi dezveli ameninţător dinţii înspre Edward.

Acum soţia lui îşi împingea scaunul în cameră la fel de precipitat precum plecase, cu un registru contabil roşu pe care îl ţinea în mână de parcă ar fi fost un fel de avertizare. Apoi şi-l puse în poală şi îşi încrucişa mâinile peste el.

„Ei bine?", zise ea. „Spuneţi-mi despre această aşa-zisă pictură".

„Era a lui Chatterton". Charles se lăsase brusc distras de Edward, care scăpase una dintre păpuşi într-un vas de piatră şi acum încerca s-o recupereze. „Vreau să spun că era a unui bărbat de vârstă mijlocie. Era pusă acolo".

Doamna Leno deschise registrul cu o mişcare afectată şi începu să-l studieze minuţios. „Portret al unui bărbat necunoscut", spuse ea în cele din urmă. „De la începutul secolului al nouăsprezecelea. Un individ pe nume Joynson. Colston's Yard, Bristol, Somerset. Sau se cheamă Avon acum?"

„Acela este numele bărbatului din tablou?", întrebă Charles consternat.

„Nu, acela a fost vânzătorul".

Se linişti puţin. „Aşa că el vi l-a vândut?"

„Sunteţi un poet. Cu siguranţă aveţi vreun dicţionar. Vânzător. Negustor. Moartea unui comis voiajor".

„Şi cum aţi spus că îl chema?"

„J de la jeg, o de la orificiu, y ca la Yalta, n ca în nară şi apoi son". Se uită cu blândeţe în direcţia lui Edward, dar el aproape că dispăruse cu totul în urna de piatră. „Son de la fiu1 neascultător".

„Şi aţi spus Colston's Yard, Bristol?"

„Păi ce altceva?" începu să dea uşurel înapoi şi, murmurând „Prostănac ocupat", dispăru din nou în camera de alături.

„Ajutor! Tată!" Vocea lui Edward venea dinăuntrul urnei, care îl înghiţise cu totul după ce el se tot chinuise în zadar să scoată păpuşa.

Domnul Leno se întoarse către Charles". Pot să pun mâna pe el?" Charles dădu din cap şi, cu un zâmbet macabru, proprietarul Casei de deasupra Bolţii arcuite se îndreptă către

Son (engl.) – fiu.

urnă şi-l înşfacă pe Edward de picioare înainte să-l tragă afară. „Doar ţi-am spus", zise el, „că ar putea să te muşte".

„Chestia aia pute!" – Edward era cam zguduit.

„Bineînţeles că pute. Doar e un monument funerar". Cu o expresie serioasă, domnul Leno dădu mâna cu băiatul, iar Edward răspunse cu o plecăciune, după care tatăl său, punându-i mâna după umăr, îl întoarse către uşă.

În timp ce coborau treptele de piatră, auziră din nou cântecul sau vaietul piţigăiat. Edward scoase un scurt hău-lit, dar Charles îl opri. „Nu începe", zise el. „Nu e frumos să imiţi oamenii".

real sau ireal

Numai un singur Joynson era înregistrat în cartea de telefon din Bristol, un anume Cuthbert Joynson din Bramble House, Colston's Yard. Lui Charles i se păru că îi răspunsese un bătrân când sunase şi ceruse cu persoana cu numele acela.

„Ea nu este aici. Eu nu întreb niciodată unde este ea. Nu ştiu unde este. Nu-mi pasă unde este".

Charles presupuse că domnul în vârstă înţelesese greşit şi vorbea despre soţia lui, doamna Joynson.

„Nu, eu voiam cu dumneavoastră. E vorba despre portret".

„Eu nu ştiu nimic despre portrete. Nu ştiu nimic despre picturi. Nu ştiu nimic despre artă".

„Cred că aţi vândut un portret la magazinul de antichităţi Leno".

„Of, ce mai contează asta acum". Urmă o pauză, iar Charles crezu că auzi un şuierat., Ai spus că voiai cu mine?" Domnul în vârstă părea mai agreabil. „Vino încoace". Vorbea de parcă Charles s-ar fi aflat în

camera de alături.

„Eu sunt din Londra".

„Un băiat de cartier, asta eşti? Sper că n-ai şi tatuaje". Charles confirmă că nu avea niciunul. „Eh, mă rog, nu contează. Vino încoace oricum". Şi trânti telefonul în furcă înainte ca Charles să apuce să stabilească o dată pentru această viitoare întâlnire. Departe de a considera conversaţia nesatisfăcătoare sau cel puţin bizară, el o văzu ca pe un triumf al artei convingerii şi al tactului: deja se vedea călătorind la Bristol, unde ar fi putut dezlega misterul portretului (oi Chatterton cu ajutorul acelui înţelegător domn în vârstă. Cel puţin aşa îi descrise situaţia lui Philip, care se arătă de îndată dispus să-l însoţească.

„Căutarea începe sâmbătă", spuse Charles plin de entuziasm. „Ei, nu întreba ce este. Hai să mergem şi să-i facem o vizită!"

trecând de poartă

Când se trezi în dimineaţa următoare, era singur. Era pe punctul de a întreba „Cât e ceasul?", dar îşi dădu seama că avea ceva îndesat în gură, sufocându-l. Era şi nu era limba lui: altcineva i-o îndesa pe gât. Încercă să se ridice din pat, dar capul lui zăcea acolo şi privea, iar ochii stinşi se căscau goi în lumina camerei necunoscute. Avea o senzaţie ciudată sub scalp, de parcă şi acesta ar fi încercat să se ridice să vorbească, încercă să spună Vivien, dar cuvântul i se lungi în gură şi se auzi strigând „Geranium!" închise ochii înainte ca nişte cuţite strălucitoare să-i atingă.

Când se trezi în dimineaţa următoare, era singur. Vivien plecase la muncă, iar Edward era deja la şcoală. Ştia asta şi tot simţea nevoia să-i strige, dar îl durea gâtul de parcă ar fi urlat toată noaptea şi numai cu un efort considerabil reuşi să-şi dezlipească buzele. Era chircit pe marginea patului, cu cearşafurile date la o parte, iar când se întinse din poziţia în care dormise văzu că cearşaful de sub el era umezit de sudoarea maronie a cuiva. Mirosea a metal, un miros puternic neomenesc. Nu reuşea să se uite la pată cu ochiul stâng, pleoapa îi tot aluneca în jos şi de abia când Charles îşi duse mâna la cap reuşi să se calmeze. Şi, pe când îşi atingea chipul cu degetele tremurânde, putea simţi căldura neîncetatei sale îmbătrâniri.

Era în baie, străduindu-se să vomite în chiuvetă. Nu îndrăznea să-şi pieptene părul pentru că nu era părul lui. Se îmbrăcă. Ieşi din casă. Intră într-o cafenea, din cauza setei care nu-i dădea pace, şi

observă încântat cât de strălucitoare părea mâncarea pe mesele de acolo. Privi în jur pentru a-şi împărtăşi bucuria şi văzu că fiecare se hrănea cu nişte grămăjoare de chimicale, de culoare violetă, galbenă, verde şi neagră. Charles bea dintr-o ceaşcă de ceai: jumătatea ei stângă era rece, iar jumătatea dreaptă, fierbinte. Lumea era plină de dungi ca nişte fâşii de alamă. Când se ridică în picioare, se împiedică şi fu ajutat să iasă din cafenea. Merse pe linia dreaptă, nu pe cea stângă. Cineva îl opri pe stradă: nu-i văzuse chipul niciodată înainte, dar pe măsură ce îi privea sprâncenele, nasul, ridurile de pe frunte, gura, pielea palidă, curba gâtului, părul, toate i se părură atât de ciudate încât se aruncă la pământ şi începu să plângă.

O maşină albastră trecu pe lângă el, şi apoi una roşie, culorile lor aprinse dând lumii o nuanţă bolnăvicioasă. Se uită la case şi la oamenii din case, luminile lor unindu-se într-o parabolă care se înălţa către cer. Câte chipuri erau în ea? Nu erau suflete, ci doar chipuri. Şi ce era apa aceea de pe faţa lui? Numele ei era ploaie, sau lacrimi, sau cântec de pitpalac. Era un dar. Şi acum toţi oamenii aceştia, pentru că erau într-adevăr *oameni*, îşi deschideau gurile şi scoteau tot felul de sunete unii către alţii. Purtau haine de culori diferite şi se mutau dintr-un loc în altul. Nimic nu stătea pe loc. Totul era într-o continuă atingere, iar Charles privi cum soarele se muta în colţul stâng. Lumea era prea strălucitoare. Sunt în închisoare, se gândi el, iar lumina mă apără până voi fi condus afară cântând. Intră pe o alee şi dădu să vomite iarăşi.

Stătea lângă o mică fântână, cu spatele rezemat de bazinul ei rotund. Ca marmura, îşi zise el, iar în acel moment de neatenţie auzi zgomot de ciocane şi de burghie, amestecat cu ecourile muncitorilor care strigau unul la altul. Pe strada aceea se ridica o clădire chiar dincolo de mica grădină publică în care stătea el gândindu-se la situaţia dificilă a cărămidei solitare. Poate că fusese luată din molozul unei clădiri vechi şi acum era refolosită, iar Charles îşi imagină toate casele din lume ridicându-se şi căzând sub greutatea propriei sale răsuflări. Sau poate că acea cărămidă de abia fusese făcută, modeiată şi băgată în cuptor într-o dimineaţă în care fusese impregnată cu fericirea fabricantului de cărămizi. Şi astfel, cărămidă cu cărămidă, se forma dispoziţia noii case.

Nu reuşea să-şi scoată zgomotele din cap, iar durerea îl doborî din picioare. Un vânticel începu să scuture vârfurile copacilor, iar crengile lor se legănară deasupra lui, despuindu-se de frunzele

roşiatice care alunecau spre pământ…

Când se trezi, băgă de seamă că frunzele dispăruseră şi un tânăr stătea lângă el. Avea părul roşcat, pieptănat pe spate, îl privea atent pe Charles şi îşi puse mâna peste braţul lui de parcă el l-ar fi ţintuit pe loc.

Unul spuse: „Aşadar eşti bolnav?”

Celălalt răspunse: „Ştiu că sunt”.

Voia să se ridice. „Nu acum. Nu acum. Voi mai veni să te văd. Nu acum”.

Charles nu ştia prea bine ce să zică, iar când ridică din nou privirea tânărul nu mai era acolo. Vântul se potolise şi, în timp ce asculta apa curgând în fântâna din spatele lui, îşi dădu seama că durerea dispăruse. Se întinse, căscând, şi în acel moment se simţi ca şi cum picioarele sale ar fi fost despovărate de lutul care le apăsa mai devreme, iar sentimentul straniu de dinainte îl părăsi brusc. Ţâşni în picioare, se frecă la ochi şi luă în căuşul palmelor nişte apă din fântână; nu voia s-o bea, ci doar s-o simtă strecurându-i-se printre degete. Apoi îşi stropi cu ea faţa şi părul.

„E ora închiderii”. Vocea venea din spatele lui şi Charles se întoarse, sperând să-l vadă pe acelaşi tânăr care tocmai îl trezise. Dar nu era decât paznicul parcului, ţinând deschisă poarta de fier care dădea în strada aglomerată; zâmbea nervos. „N-ar trebui să vorbiţi de unul singur”, zise el. „Ăsta e unul dintre primele semne”.

Charles râse. „Semne de slăbiciune sau de chin?” Durerea îi trecuse, deşi îl scuturase violent, iar senzaţia de uşurare pe care o avea acum îl făcea să nu-i mai pese dacă tânărul fusese aievea sau nu. „Am fost bolnav odată”, zise el, „dar acum mă simt mai bine”. Apoi păşi dincolo de poartă.

„Oh, uite”, spuse Charles. „Una victoriană. Nu arată încântător?” Philip Slack aruncă o privire scurtă la statuia de bronz a lui Isambard Kindgom Brunei1, cu pălăria sa tubu

1 Inginer mecanic şi civil din Marea Britanie din secolul al nouăsprezecelea, care a introdus şinele de cale ferată cu o distanţă de doi

Iară în poală. Peste capul său se vedea un semn luminos deasupra căruia scria „Loc de întâlnire”, iar lângă el se afla o statuie mai mică a lui Paddington Bear1 ţinând în mână o casetă de donaţii pentru Asociaţia Familiilor fără Acoperiş. „O mie opt sute cinci – o mie opt sute cincizeci şi unu”. Charles citea inscripţia de pe statuia aşezată.

„Vezi, a murit tânăr”. Apoi păşiră pe sub geamul arcuit şi pe sub acoperişul de fier al lui Paddington înspre peronul lor, înconjuraţi de ecourile răsunătoare ale clădirii vechi.

Până când Charles se aşează comod în vagon, împrăştiind pe măsuţa din faţa lui un baton de ciocolată cu lapte Cadbury’s, biletul, două mere şi o ediţie de chioşc din *Manie speranţe2*, trenul de 9.15 de la Londra la Bristol ieşi din gară. Philip se lovi uşor peste barbă şi privi întristat pe geam, în vreme ce tovarăşul său îşi scria iniţialele în praful gros care îl priva de admirarea panoramei. „La Stejarul Domnesc”, zise Charles. „Ce nume frumos”.

„A fost pădure odinioară”. Philip se uita la clădirile de birouri din cărămizi de un roşu aprins pe lângă care treceau şi la bucla autostrăzii curbată spre est.

„Westbourne Park?” Charles era foarte vesel.

„Câmpie, în trecut”. Traversau un canion de blocuri administrative, care luceau în lumina dimineţii. Pe lângă o veche electrocentrală, care scotea un fum alb şi funingine într-un nor jos; un camion trecu peste un pod.

„Valea fericită?” Philip îl privi surprins. „Pe asta am inventat-o eu”. Acum Charles se lăsase pe spate, bucurânmetri între ele, ceea ce a permis atingerea de viteze mai mari. Este totodată responsabil pentru construirea de mai bine de 1600 de kilometri de cale ferată în Anglia.

Personaj din cărţi pentru copii, creat în 1958 şi apoi inclus în 14 volume publicate de Michael Bond şi ilustrate de Peggy Formum Paddington Bear, ale cărui reprezentări sunt adesea întâlnite în audio-media şi marketing, este un urs antropomorfizat, care vorbeşte engleză, poartă o pălărie irlandeză de care refuză să se despartă, vorbeşte întotdeauna politicos, adoră pâinea cu marmeladă şi cacaua şi are un talent special de a intra în bucluc.

2 Roman scris de Charles Dickens şi iniţial publicat în foileton, între 1860 şi 1861.

du-se de căldura din vagon. „Nu ţi se pare drăguţ”, continuă el, „să călătorim aşa împreună până la destinaţia noastră comună?” Privi cu satisfacţie în jur, la ceilalţi oameni din vagon, apoi rupse un colţ de pagină din *Marile speranţe*, îl rulă până îl transformă într-o bilă pe care şi-o aruncă în gură. Acesta era un vechi obicei de-al lui: nu putea rezista ispitei de a mânca orice fel de cărţi.

Philip încă părea melancolic, privind cum dispăreau pe rând

oraşul şi suburbiile lui. „Mi-ar fi plăcut să o avem pe Vivien cu noi”, zise el în cele din urmă. „Are mare nevoie de o pauză”.

„Toată lumea are nevoie de o pauză, bătrâne”. Charles rulase altă bucăţică din volum şi era pe punctul de a o consuma. „Vrei şi tu? E delicioasă”. îi oferi cartea lui Philip, care refuză politicos. „Cel puţin ea nu stă închisă toată ziua în apartamentul ăla!” Dintr-odată, Charles părea foarte doritor să se destăinuie şi să se justifice în faţa prietenului său. „Nu eu sunt cel care are grijă de Edward? Şi ştii şi tu cât poate fi de dificil uneori. Pe deasupra…” – înghiţi cea mai nouă biluţă de hârtie din *Marile speranţe*. „Acum că lucrez pentru Harriet, o să fac şi eu nişte bani”.

Philip îi luă cartea din mâini. „Nu-ţi face bine”, zise el.

„Nu e genul de viaţă pe care mi-l doream. Dar nu văd ce aş putea să fac. Ce *pot* să fac? Doar ştii cât de bolnav am fost…” De fapt, el nu-i suflase o vorbă lui Philip despre boala lui şi, ciocnindu-se de expresia uimită a prietenului său, zâmbi. „Dar s-a terminat cu asta. De ce arăţi aşa de deprimat, bătrâne, tocmai acum când am pornit în pelerinaj?” Se uită brusc la doi oameni aşezaţi în colţul opus al compartimentului. Jucau scrabble1, iar el îşi aruncă un ochi la tabla desfăşurată. „Ocluziune”, zise el în timp ce trenul se mişca pe şinele metalice către centrul oraşului Bristol.

1 Joc de patru, în care jucătorii trebuie să formeze cuvinte cu nişte piese pe care sunt inscripţionate litere şi care trebuie intercalate pe o tablă de 225 de pătrăţele.

Când întrebară la gară cum se ajungea la Colston’s Yard, li se spuse să „meargă către clopotniţă”, din moment ce acea stradă se afla în spatele bisericii St. Mary Redeliffe. „Chatterton”, articula Philip şi porniră împreună spre biserică. „S-a născut aici”.

De la gară, clopotniţa părea să se ridice deasupra unui ciorchine de căsuţe. „Ce împrejurimi încântătoare!”, zise Charles, făcând cu mâna în direcţia acelei zone. Dar imediat ce părăsiră incinta gării se pierdură într-un hăţiş de străzi întortocheate şi esplanade care îi îndepărtară de la destinaţia lor. Charles însă nu arăta deloc tulburat, ba chiar părea să se bucure de o nouă distracţie. Ai observat”, zise el în timp ce încercau să traverseze o intersecţie uriaşă, „câţi roşcaţi sunt în Bristol?” Un camion trecu la câţiva centimetri de capul lui şi Charles se trezi înconjurat de unjior de praf şi fum. „Ah, uite-o! Am văzut-o printre maşini”. Îşi întinse mâna şi păşi în mijlocul traficului, traversând

liniştit fără să se uite nici la stânga, nici la dreapta; Philip îl urma îndeaproape, dând semne de nervozitate şi strâmbându-se la şoferii care de abia reuşiseră să pună frână la timp. Când ajunseră pe partea de vizavi şi dădură colţul, St. Mary Redeliffe li se înfăţişă în toată splendoarea.

Departe de a fi o insulă de linişte şi pace aşa cum îşi imaginase Charles, biserica era totuşi amplasată puţin mai încolo de altă stradă aglomerată. Cei doi bărbaţi nu schimbară două vorbe, dar îşi croiră drum pe bulevard şi, cu paşi mici, parcurseră o străduţă îngustă care ducea la unul dintre porticurile cu înfloriturii ale bisericii. Uşa principală era împrejmuită de basoreliefuri complicate de sfinţi, cranii, chei, animale necunoscute şi drăcuşori cocoşaţi; deasupra uşii se vedea sculpura unui bărbat cu barbă care avea o mână ridicată în semn de salut. „Colston's Yard în faţă!", strigă Charles, „ştiam eu că am un-excelent simţ al orientării!"

Bramble House nu era greu de găsit în sine, din moment ce se înălţa mai în spate decât celelalte case, pe o terasă georgiană, în faţa ei erau nişte şine de fier, iar dintr-o şină ţâşnea un afiş pe care scria „Atenţie la căţea. Muşcă". Philip rămase în urmă în timp ce Charles se apropie de poartă. „Biserica", zise el domol, „ne întâlnim în faţa bisericii".

Charles îi făcu cu mâna, deschise poarta şi păşi înăuntru. Dar uşa se deschise înainte ca el să ajungă acolo. „Oh, Doamne", spuse o voce. „Cine îndrăzneşte să-mi încalce teritoriul?" Un bătrân ieşi pe uşă, uitându-se la stânga şi la dreapta pe stradă, fără a-l privi însă pe Charles. Purta un maiou cu un imprimeu gen piele de leopard şi cu o bluză de trening pe deasupra; era chel, dar după puful alb care îi mijea deasupra tâmplelor, lui Charles i se păru că se răsese în cap de curând. „Nu aşa se spune acum? Teritoriu?"

„Domnul Joynson? Bonjur, sunt Charles Wychwood". Nu primi niciun răspuns, dar continuă netulburat. „V-am sunat în legătură cu portretul".

Bătrânul îşi puse o mână în şold. „Ea s-a dus să se gândească, s-a dus la cultivat, s-a dus la dracu'. Aşa că n-ai de ce să vorbeşti despre *ea*". Făcu o pauză". Îţi place afişul meu?" Arătă înspre „Atenţie la căţea.", Mi-a venit în minte azi-noapte. Eh, poftim înăuntru şi hai să ne hlizim puţin". Spunând aceasta, îi făcu semn lui Charles să intre în casă. „Îmi place o hlizeală bună, pe cuvântul meu". Avea o voce ispititoare,

specială şi prietenoasă, iar răsuflarea îi mirosea a dropsuri de tuse mentolate. „Sper că nu fumezi”, zise el, luându-l pe Charles afectuos de mână şi conducându-l pe hol. „Am un program de exerciţii foarte strict”. Aruncă încă o privire în stradă înainte să închidă uşa. „Dar poţi să-mi spui Pat”. Şi în acel moment chiar se hlizi. „Nu vrei să-mi masezi ceafa? Sunt cam tensionat”. Charles nu era prea nerăbdător să atingă pielea flască a bătrânului, aşa că-şi puse vârfurile degetelor peste bluza de trening şi apăsă uşor. „Nu, nu”, zise Pat, „voi, tinerii, sunteţi prea slăbănogi. Vino în bucătărie”. Îşi zori pasul pe hol cu energia oarbă şi şocantă a unui bătrân.

Charles îl urmă şi, în timp ce Pat deschidea o cutie de suc de morcovi, îl întrebă într-o doară: „Domnule Joynson, să înţeleg că aţi vândut tabloul la magazinul de antichităţi al soţilor Leno?”

Pat se enervă dintr-odată, lăsând să-i alunece pe barbă câteva picături de suc de morcovi. „Dar eu *nu* sunt domnul Joynson! V-am spus, ea nu este aici. Nu pot să beau chestia asta”. Lăsă jos cutia. „Sunt şocat. Ea m-a ameninţat, m-a atacat, m-a călcat în picioare. Au fost arme la mijloc, cuţite, explozii. Cum să-mi pot începe exerciţiile cu toată povestea asta?” Charles murmură o scurtă frază de înţelegere şi Pat îl fixă cu o privire pătrunzătoare. „Nu cred că tinerii ar trebui să poarte pulovere sau jeanşi sau tenişi. Capătă un aspect neîngrijit. Şi asta e ceva prostesc. E ceva urât”. Charles purta toate trei obiectele de vestimentaţie interzise şi privea contrariat în timp ce Pat adăuga: „Te distrează ce vezi, nu?” îşi scarpină marginea maioului de leopard, iar Charles dădu din cap cu ceva mai multă convingere. „Hai”, zise Pat. „Hai să dăm o tură. Putem să ne hlizim în timp ce alergăm”. Luă patru pastile din buzunarul bluzei de trening şi le înghiţi cu lăcomie: Charles se uita cum îi pulsa mărul lui Adam pe gâtul numai piele şi os. Apoi ieşiră din casă, Pat luându-l din nou pe Charles de braţ. „Întotdeauna fac jogging înjurai bisericii.”, zise. „Ea *urăşte* asta”.

Bătrânul o luă înainte şi începură să alerge către capătul din nord al bisericii St. Mary Redeliffe: îşi ţinea bărbia sus şi coatele lipite de corp, scoţând mici pufăieli când expira între fiecare explozie verbală. „Ea urăşte asta. O calcă pe nervi. O face să roşească. Ducă-se-n pizda mă-sii”.

Charles nu alerga, ci mai degrabă făcea o serie de mişcări dizgraţioase, ca de crab, încercând să-i atragă atenţia lui Pat. „Dar tabloul l-aţi vândut dumneavoastră?”

Pat era în al nouălea cer. „Ea nu". Pauză de respiraţie. „Ştie încă". Trecuseră de porticul de nord, iar acum alergau pe o alee de pietriş care se unduia înspre partea de vest a bisericii şi către capela de acolo. „Doamna Mare şi Tare. Aşa se crede. Şi tot ce vrea. E un negru".

„Desigur". Charles îi răspunsese de parcă aceasta ar fi fost cea mai rezonabilă declaraţie pe care o auzise vreodată, dar, înainte ca Pat să înceapă să recite o altă tiradă pe nerăsuflate, îl întrebă repede: „Şi unde l-aţi găsit?"

Pat îşi puse mâna pe şoldul stâng de parcă ar fi simţit înţepături. „În pod".

„Cine este?" Charles întrebă cât putu de nonşalant, începu să răărească pasul, iar Pat îi urmă încântat ideea. „Al cui este portretul?"

„Nu mă întreba pe mine. Eu n-o iau niciodată la întrebări pe ea. N-o ascult niciodată. N-o înţeleg niciodată".

Charles îşi menţinu privirea aţintită asupra chipului lui pat şi îl întrebă cât se poate de natural: „Pot să urc în pod?"

Treceau de peretele sudic şi, ţinându-se de maioul care mai avea puţin şi aluneca de pe el, Pat îşi alese elegant drumul printre cioturile de pietre vechi de mormânt până când ieşiră din nou, în sfârşit, pe Colston's Yard. Charles îşi repetă întrebarea când intrară iarăşi în bucătărie, amândoi respirând greoi. „Pot să urc în pod, Pat?"

Folosirea numelui său de botez îl făcu pe bătrân să ezite o clipă, după care spuse timid: „De ce vrei să te duci acolo când tot ce-ţi trebuie e aici?" Se opri din nou. „Umbli după un bărbat?"

„Da. După bărbatul din tablou".

„Oh, ea". Bătrânul se hlizi. „Ea e probabil doar o rudă".

„Aş vrea să văd doar dacă sunt există vreo hârtie care să facă legătura cu ea. Cu el. Este important pentru mine, Pat".

„Ţine-mă puţin cât să mă întind". Charles îi prinse piciorul în timp ce bătrânul se apleca ţinându-se de chiuvetă şi executând delicat un arabesc pe podeaua din bucătărie. Asta păru să-l calmeze, „îţi pot da hârtiile ei", zise el liniştit, „îţi pot da notiţele ei, îţi pot da jurnalele ei. Ea n-are decât să sufere în necunoştinţă de cauză".

„Păi, să urc atunci?" Charles încă mai era foarte jucăuş.

„Ce să urci?" Pat era la fel de jucăuş.

„Să iau hârtiile".

„N-ai nevoie să faci aşa ceva, curvă proastă. Scuză-mi franceza. Curvette. Am adus eu totul jos. N-am vrut ca nimic din ce îi aparţine ei

să stea deasupra capului meu". Mimă un fior expresiv înainte să facă o piruetă şi să se oprească indicând cu vârful piciorului înspre două pungi de plastic, care aveau scris, pe ambele părţi, Alimente Naturiste Body Tech. Când Charles se duse să le ia, observă că fuseseră umplute cu hârtii şi manuscrise. „De ani de zile tot spune că are nu ştiu ce comori de familie. Singura comoară din familia ta, i-am zis, sunt eu. Păi atunci haide, să te văd, zice ea, îngroapă-te în grădină şi nu te mai deranja să scoţi capul la primăvară. Să scot capul, am zis eu. Să scot capul? De ce ar trebui să scot capul pentru o cotoroanţă ca tine? Am lucruri mai bune de făcut".

„Deci asta este comoara ei?" Charles ţinea pungile în faţa lui.

Bătrânul îşi duse degetul la buze. „Să nu-i spui. O să mă omoare, o să mă spânzure, o să mă măcelărească".

„De ce?"

„Sunt secretul ei. Dar eu m-am urcat acolo şi le-am luat". Arătă podul cu degetul. „Eram plin de praf, ca un fel de prinţesă sfoiegită. Ştii ce vreau să zic?"

„Şi nu vă mai trebuie acum?"

„De ce mi-ar trebui o prinţesă? Am uitat eu mai multe decât au învăţat ele vreodată".

„Hârtiile, vreau să spun, vă mai trebuie hârtiile?"

„Hârtiile nu mă deranjează. Mă plictisesc. Mă dezgustă. Mă îmbolnăvesc. Dar nu mă deranjează".

„Aşa că le pot lua?"

„Ai spus cumva că te cheamă Charles?" El dădu din cap. „Poţi să iei ce vrei tu, Charlie. Ştii cântecul *Charlie is my darling-l* L-am auzit pe la o mie nouă sute-nu-mai-contează". Pat se hlizi din nou. „Trebuie să pleci acum, Charlie. Trebuie să îmi fac somnul de frumuseţe. Tu nu?" Se ridică şi pişcă pungile pe care Charles încă le ţinea în faţa lui. „Ca nişte ugere, nu ţi se pare? Ugerul unei *vaci* bătrâne. Pentru că asta e ea". îl conduse pe Charles la uşă. „Aminteşte-ţi", spuse el, „noi nu ne-am întâlnit niciodată. N-am vorbit niciodată. Nu ne-am îndrăgostit niciodată. Rămas bun pentru acum".

Îl privi pe Charles traversând strada şi luând-o pe aleea care ducea spre capătul sudic al bisericii, apoi, cu un oftat, se aşeză turceşte pe podea şi aşteptă, abătut dar sfidător, ca domnul Joynson să se întoarcă la el.

Tânjind şi devorând

Philip Slack fusese nerăbdător să descopere liniştea de la St. Mary Redeliffe. Îşi dădea seama că atât Vivien cât şi Charles se consumau pe zi ce trecea dintr-o cauză care lui

Popular cântec scoţian.

Îi rămânea necunoscută. Acesta fusese unul dintre motivele pentru care acceptase să îl însoţească pe Charles în această călătorie: voise să-l convingă să-i vorbească mai deschis, <jar, după cum anticipase, asta nu se întâmplase. Şi totuşi, în ultimele săptămâni, indiferenţa lui Charles îi păruse forţată, şi deci neadevărată, la fel cum calmul obişnuit al lui Vivien devenise rezultatul vădit al unui efort constant; uneori ea părea prea preocupată să-şi păstreze dispoziţia de odinioară. Această situaţie îl deranja pe Philip, căci el se considera parte din familia Wychwood, singura familie pe care o avea. Dar dacă s-ar fi întâmplat ceva… şi ce era cu această boală de care Charles îi vorbise în tren? Acestea erau gândurile care îi încreţeau fruntea lui Philip pe când se îndrepta către vechea biserică.

În timp ce mergea pe culoarul de la nord al bisericii, ecoul paşilor săi rezona în vastele criptele de sub el: se auzea ca şi cum cineva l-ar fi urmărit îndeaproape şi, dintr-un impuls de teamă copilăresc, traversă biserica până la transeptul sudic. Tocmai se dădea în spate când se atinse de ceva: şopti „Scuze" şi, când se întoarse, văzu că piciorul său lovise o statuie de piatră culcată. Era un pelerin, cu pălăria încă legată sub bărbie şi cu bastonul în mână; chipul acestui pelegrin era destins, însă din cauza pietrei deteriorate şi pătate nu se putea vedea dacă avea ochii închişi sau deschişi.

Philip se îndreptă grăbit către partea din spate a bisericii şi se aşează pe unul dintre scăunelele de lemn aşezate lângă baptisteriu. De acolo, credincioşii sau simplii vizitatori puteau admira întreaga biserică, iar Philip se linişti din nou în timp ce privea vitraliile colorate în albastru, roşu şi galben. Atât de strălucitoare erau aceste culori, încât geamul părea suspendat în aer, cu lumina lui dantelată strecurându-se către bolţile arcuite ale acoperişului înalt. Şi văd din nou, îşi spuse Philip, ceea ce vedea şi Thomas Chatterton în copilărie.

Zgomotul unor paşi îl trezi din reverie, iar el se uită la băieţelul care îşi măsura paşii pe culoarul îngust ce ducea la transeptul sudic; mergea cu capul plecat şi părea să cerceteze dalele de piatră pe care călca. Apoi dispăru în spatele unui cavou de lângă navă şi, după câteva momente, un tânăr apăru din partea cealaltă, de parcă în vechea

biserică ar fi avut loc o transformare bruscă. Philip fu la un pas să sară de pe scaun de uimire, dar apoi îi văzu pe băieţel şi pe tânăr mergând alături prin centrul navei, fără să dea niciun semn că s-ar cunoaşte. Lumina care intra prin fereastra din spatele lor le înceţoşa contururile, iar Philip nu putu vedea în faţa lui decât nişte umbre ale căror paşi nu făceau niciun zgomot.

Băieţelul dispăruse în spatele unui paravan de fier, iar după câteva clipe răsunară în biserică acorduri de orgă: poate că venise să repete pe instrumentul de aici, dar după o vreme notele amestecate se uniră într-un acord jos de care băiatul păru foarte încântat. După aceea trecu la armoniile abrupte ale unui imn, cântându-l cu o asemenea atenţie şi tenacitate de parcă abia l-ar fi învăţat, după care biserica se umplu din nou de sunetele muzicii vechi. Părea prea tânăr pentru a se lansa într-o tiradă atât de melancolică, dar când Philip se ridică şi trecu de paravanul de fier, chipul băiatului era atât de absorbit încât lăsa impresia că asculta, de fapt, cum ecoul din biserică îi înapoia sunetele propriei sale vieţi. Această biserică avea să îl înghită cu totul, pentru ca el să-şi cânte înăuntru muzica până la moarte. Philip îşi întoarse privirea.

Se pregătea să plece când observă, pe peretele de lângă paravan, o placă metalică fixată strâmb în nişte cuie. Pe ea scria: „În memoria lui Thomas Chatterton, 1752-1770, care în copilărie a mers la această biserică”. Sub această inscripţie se vedeau patru versuri destul de şterse, iar Philip trebui să se apropie foarte mult pentru a le descifra:

Copil fiind, fantome am căutat şi alergat-am Prin multe odăi pustii şi crânguri înstelate, Cu paşi înfricoşaţi atunci cutreierat-am Nădejdi de vorbe-nalte cu făpturi demult plecate.1

1 „While yet a boy I sought for ghosts, and sped Through many a listening chamber, care and ruin.

And starlight wood, with fearful steps pursuing Hopes of high talk with the departed dead”.

Cineva îl trase de mânecă: se uită speriat în jos şi văzu un bătrân care îl privea cu ochi strălucitori. „El nu e-nmormântat aici, nu *el*”. Bătrânul chicoti uşor. „Oh, nu, nu *el* Nimeni nu ştie unde s-a dus *el* şi unde s-a-ngropat. El e un mister, un mister”.

Philip spuse doar: „Presupun că da”.

„Aşa e. Ai mare dreptate să presupui *asta*. Acel corp n-a fost găsit niciodată. L-au căutat peste tot, dar nu l-au găsit niciodată”. îl luă

de braţ pe Philip şi începu să-l conducă prin biserică, înspre porticul din nord. „Nu vei găsi niciun Chatterton în Bristol. S-au dus de mult, *s-au dus*”. Se apropiară încetişor de baptisteriu. „Versurile lui sunt peste tot, *el* e peste tot. Numai aruncă-ţi un ochi aici”. Şi, în raza de lumină plutitoare, pătată de culorile vitraliilor înalte, bătrânul începu să cerceteze atent nişte broşuri care fuseseră puse la vânzare lângă un poster cu „Lumea în pericol” şi o machetă a bisericii. „Uite-l”, zise el într-un sfârşit, „l-am găsit”. Ţinea în mână o broşură cu titlul *Thomas Chatterton*: *fiu al oraşului Bristol*. „Asta-i tot ce-ţi trebuie”.

Îşi întoarse capul într-o parte şi aşteptă ca Philip să întrebe, în cele din urmă: „Cât face?”

„Dai ce *poţi*. Acesta este lăcaşul lui Dumnezeu, lăcaşul lui Dumnezeu”.

Philip căută grăbit în buzunarele de la jeanşi şi reuşi să scoată o monedă de o liră. „E destul?”

„Da, e suficient, *chiar* suficient”. Bătrânul înşfacă repede moneda şi o ţinu în palma dreaptă întinsă în timp ce îi dădu broşura lui Philip. Apoi, într-o pornire bruscă de încredere, îl luă din nou de braţ şi-i spuse: „Acum că ne-am făcut încălzirea, o să-ţi arăt ceva”. îl conduse pe porticul din nord. Razele care se strecurau prin uşa întredeschisă îi luminau partea dreaptă a corpului, gâtul încreţit de riduri, paltonul ponosit şi mâna tremurândă care strângea încă moneda. „Acolo”, zise el deschizând uşa şi arătând către strada de vizavi, „acolo este casa *lui*. Dar aceea e doar faţada, să ştii, *doar faţada*”. Philip privi în direcţia care îi fusese indicată şi zări ceva ce arăta ca o suprafaţă văruită ridicată lângă strada principală. „Au mu-tat-o de două ori, de două ori. Acum e doar o ruină”. Îşi întoarse din nou capul într-o parte şi trase cu ochiul la Philip. „Mai e ceva ce-ai vrea să ştii, mai e ceva?”

„Nu, nimic”. Philip arăta uşor întristat. „Am văzut destul”.

„Atunci o să-ţi vezi de drum, nu-i aşa?” încă mai ţinea moneda în mână când îl conduse pe Philip pe scări şi apoi prin curte. „Să nu uiţi”, zise el când Philip se îndepărta.

„Nu-l vor găsi niciodată, nu-l vor găsi. El s-a dus de mult”.

dar Ochii-mi sunt de-a pururi asupră-ţi aţintiţi

Câţiva pescăruşi îşi făceau auzite ţipetele obişnuite când Philip dădu colţul bisericii St. Mary Redeliffe şi îl găsi pe Charles aşteptându-l acolo: stătea rezemat de zidul porticului de sud, cu braţele încrucişate, fluierând. La picioarele lui se aflau două pungi de plastic şi pentru un

moment Philip se întrebă dacă fusese la cumpărături., 3 una", spuse pe un ton lugubru.

Charles îşi ridică privirea, aparent surprins. „Bună să-ţi fie inima. Ce mişto să dau peste tine aici. Îţi stau cumva în drum?" Lovi cu piciorul o piatră rătăcită, trimiţând-o direct în cimitir. Era bine dispus după conversaţia cu Pat şi fluiera în timp ce mergea pe cărarea spre strada principală.

Philip iuţi pasul pentru a-l prinde din urmă… Mâncare?", întrebă el privind atent la cele două pungi de plastic pe care Charles le învârtea în vânt.

„Mâncare pentru idei bune. El mi le-a dat". Făcu un semn cu capul înspre Bramble House.

„Te-ai văzut cu proprietarul tabloului?"

„Nu sunt sigur. Cred că l-am văzut pe… cum să-i zic… prietenul lui? Cred că era homosexual". Philip roşi, iar Charles râse zgomotos". Mi-a dat totul". Îşi flutură pungile şi mai tare în timp ce traversau strada principală. „Era cam dus cu pluta. Ai văzut vreodată pantomima la Su*rorile vitrege11".*

Philip nu-l asculta. „Casa".

„Ce?"

„Aia e casa lui Chatterton". Philip arătă către faţada pe care i-o indicase mai devreme bătrânul. „Ce-a mai rămas din ea, în orice caz".

1 Surorile vitrege din *Cenuşăreasa*. 78

Merseră pe lângă peretele din faţă, care era într-adevăr tot ce mai rămăsese: erau patru ferestre şi o uşă proaspăt vopsită, iar peretele avea o grosime de vreo cincisprezece centimetri şi vibra din cauza traficului de pe şosea. „O casă din cărţi de joc, fără îndoială", spuse Charles vesel în timp ce intra în grădina care se întindea în spatele faţadei solitare. Exista un cadran solar, iar Charles se aplecă să citească versurile înscrise la baza lui:

Dacă grăbitul Timp al cărui fruct e ora care moare S-ar fi oprit în loc să vadă a acestui poet floare, Cu milă şi-ar fi pus deoparte coasa-i ruginită şi-ar fi lăsat-o să se deschidă-ntr-o vreme fericită.

„Ce versuri idioate. Detest rimele morbide". Apoi adăugă: „Hai să ne grăbim să prindem trenul. Sau n-o să mai fim văzuţi niciodată. Ne vom găsi singuri drumul spre Paddington. Şi apoi îl vom decodifica pe Chatterton".

O, minunată Dezamăgire

„Thomas Chatterton s-a născut pe strada Pile, la numai câţiva metri de parohia St. Mary Redeliffe". Philip citea din broşura pe care o cumpărase de la bătrân, oprindu-se doar pentru a se uita la fabrica de un roşu închis Bovril, imediat după ce trenul plecă din gara Bristol. „Tatăl său fusese corist, dar a murit cu trei luni înainte să se nască Thomas".

„Ce păcat". Charles scosese toate materialele din pungile de plastic şi acum clasifica, pe masa portocalie din faţa lui, hârtiile bătute la maşină, scrisorile vechi şi foile rătăcite". De asta oare nu şi-au permis să facă decât un singur perete la casă?"

Philip se uită întristat la un viaduct abandonat şi apoi continuă. „Thomas a mers la celebra şcoală Colston din Bristol..."

„Desigur, Colston's Yard. Cred că tocmai am făcut cunoştinţă cu profesoara lui de sport".

„Hâd restless Time whose harvest is ea ch hour Made but a pause to view this poet's flower, în pity he'd have turned his scythe away And left it blooming to a future day".

„... dar a fost mai degrabă un autodidact şi a studiat singur în arhiva de deasupra porticului de nord al bisericii. Aici a descoperit, în două cufere de lemn, anumite documente medievale referitoare la istoria oraşului Bristol şi chiar la construirea parohiei St. Mary Redeliffe. Inspirat de aceste cunoştinţe şi de pasiunea sa pentru trecut, a început să îşi compună propriile versuri medievale. Aceste poezii, cunoscute ca *Rowley Sequence* după ce Thomas a inventat un călugăr medieval cu numele de Thomas Rowley, au precedat mişcarea romantică din Anglia şi, deşi mai târziu avea să iasă la iveală că erau falsuri realizate de Chatterton, ele au pus bazele faimei sale nemuritoare".

Charles smulse broşura din mâinile lui Philip. „Urăsc expresia asta, /armă *nemuritoare.11* Ridică tonul. „E un ditamai clişeul". De fapt, sintagma îl deprimă dintr-odată. „Afli ceva nou din asta?" Dădu repede la ultima pagină şi citi propoziţia cu care se încheia broşura: „Chatterton ştia că adevăratul geniu constă în formarea unor noi şi fericite combinaţii, mai degrabă decât în căutarea unor gânduri şi idei care nu au fost cunoscute înainte".

„Într-adevăr", zise Philip melancolic.

„Şi asta", continuă Charles, „a pus bazele faimei sale nemuritoare".

Făcu o grimasă şi îi aruncă broşura lui Philip, apoi rupse un alt colţişor de pagină din *Marile speranţe*, îl rulă până îl transformă într-o bilă pe care şi-o aruncă în gură. Se lăsă pe spate în scaunul său călduţ şi îşi şopti, cu crescândă bucurie: „Combinaţii noi şi fericite. Combinaţii noi şi fericite. Asta înseamnă", întrebă el mestecând, „că doar trebuie să învârtim cuvintele?"

„Oh, Doamne". Philip citea broşura şi nu-i auzise întrebarea. „Care era numele?" Părea foarte serios.

„Legiune1?"

1 Aluzie la celebra frază „Numele meu e Legiune", rostită de demonul Lots şi inclusă în Evangheliile lui Marcu şi a lui Luca. În poveste, Iisus, aflat în călătorie, se întâlneşte cu un om posedat de diavol, cu care vorbeşte astfel, conform lui Marcu 5: 9: Jar Iisus l-a întrebat: Care e numele tău? Şi el a răspuns, spunând: numele meu e Legiune: căci suntem mulţi".

„Care era numele proprietarului?" Philip tăcu semn spre grămada de hârtii pe care Charles le trântise pe masă.

„N-aş spune că era chiar proprietarul lor. Nimeni nu poate fi proprietarul trecutului..."

„Dar care era numele lui?"

„Joynson".

Philip luă *Marile speranţe* din mâinile lui Charles înainte să citească mai departe din broşură cu voce tare. „Micul Challerton era un mare iubitor al cărţilor vechi, aşa că se făcu repede cunoscut printre librarii din Bristol. Legă o prietenie specială cu un anume Joynson..." Philip sublinie numele în aşa fel încât păru aproape melancolic – „...care avea o librărie pe strada Crickle; au circulat multe legende despre cum Chatterton îşi petrecea toată dimineaţa printre rafturile prăfuite din acest loc, sorbind pe nerăsuflate toate cărţile pe care Joynson i le arăta. Adesea vorbea cu librarul despre lecturile sale; s-a spus chiar că Joynson a fost adevăratul său profesor din moment ce el i-a făcut cunoştinţă băiatului cu lumea lui Milton1, Cowper, Dyer şi a altor mari poeţi. A fost bine recompensat pentru eforturile sale, căci Joynson a avut privilegiul să fie primul editor al lui Chatterton. La douăzeci de ani după sinuciderea poetului (acest tânăr şi-a curmat zilele la vârsta de şaptesprezece ani) ..." În acest punct, vocea lui Philip deveni şi mai gravă decât înainte: „... la douăzeci de ani după

1 John Milion (1608 – 1674), poet englez. Preocupat de cauza

puritanilor în Anglia, a scris, între 1641 şi 1660, nenumărate pamflete pentru libertăţi civile şi religioase, făcând parte şi din guvernul lui Oliver Cromwell. Cele mai cunoscute pamflete ale sale sunt *Areopagittca*, despre libertatea presei, şi *Of Education*, ambele din 1644. Între cele mai celebre scrieri ale sale se află capodopera *Paradisul pierdut* (1667), un poem epic în versuri albe despre izgonirea omului din Rai. Considerat a doua figură după Shakespeare în istoria poeziei în limba engleză, Milton a avut o importanţă covârşitoare asupra literaturii secolelor următoare.

William Cowper (1731 – 1800), unul dintre cei mai importanţi poeţi ai vremii sale, care a schimbat direcţia poeziei secolului al optsprezecelea englez, concentrată pe descrieri ale naturii, preferând să impună scene din viaţa cotidiană şi din mediul rural.

3 John Dyer (1699 – 1758), poet de limbă engleză din Ţara Galilor.

sinuciderea poetului, Joynson a editat şi tipărit prima colecţie de poezii ale lui Chatterton".

Charles se uita pe geam. „Dar avea tabloul. Ştia că Chatterton nu se sinucisese. Ştia că el era încă în viaţă!"

„Deci acesta a fost secretul lor", zise Philip aproape în şoaptă. Urmă o zguduitură când trenul se opri brusc, dar el continuă, pe un ton mai vesel: „Semnal de alarmă. Ne-am blocat". În tinereţe fusese un fin „observator" al trenurilor şi nu-şi pierduse niciodată interesul pentru misterele procedurilor feroviare. „Am putea sta aici destul de mult timp", spuse el rânjind.

Charles încă se mai uita pe fereastră. „Dar de ce a fost secretul lor? Ce rost avea să pretindă că Chatterton era mort?" Se întoarse şi mai agitat la hârtiile pe care le luase din Bramble House: zdruncinătura de mai devreme le împrăştiase pe masă şi, pentru prima oară, Charles zări un plic maro enorm pe care scria cu creion roşu „Fragil", îl deschise, în graba lui tăindu-se la degetul mare în marginea ascuţită a plicului, şi scoase din el nişte foi de hârtie. Erau de proastă calitate, decolorate şi murdare pe margini, iar unele pagini aveau nişte pete sub forma unor cercuri galbene ca nişte urme de arsuri superficiale.

Charles şi le duse la nas pentru a le mirosi. „Prăfuite", îi zise el lui Philip, care îl privea curios. „Aş vrea să gust puţin din asta". Pe fiecare foaie erau multe rânduri scrise mărunt cu cerneală maronie;

păreau să fi fost scrise la repezeală sau sub impulsul unei emoţii foarte puternice, căci pe marginea fiecărei pagini fuseseră adăugate rânduri scrise vertical. Era ca şi cum autorul necunoscut s-ar fi simţit obligat să noteze totul în spaţiul cel mai redus cu putinţă. „E dificil", zise Charles, „voi avea nevoie de o lupă". Se duse la ultima pagină şi nu-şi putu ascunde încântarea din glas când citi cu voce tare „T.C".

„Oh". Trenul se pusese în mişcare din nou, iar Philip era momentan căzut pe gânduri. „Mai zi o dată".

„Semnătura din josul paginii este T.C". Observă o dungă de sânge pe marginea hârtiei, de la tăietura sa, şi îi întinse cu grijă foile lui Philip în timp ce îşi sugea degetul mare. Mai apoi Philip, frunzărind hârtiile, citi cu glas tare: „Asemenea profetului orb condus de un băiat, aşa şi lumea veche mi-a fost dată mie în grijă. Mi-am vândut versurile vânzătorilor de cărţi şi, deşi am dat de succes la Londra, adevărul este că faima lui Thomas Rowley s-a răspândii fulgerător în Bristol, jar schimbarea în munca mea a fost foarte bruscă. Un singur librar a bănuit care era adevărul, altfel spus că acestea erau versuri scrise de mine..." Philip se întrerupse. „Nu pot să descifrez cuvântul ăsta. Ar putea fi disperare. Sau dorinţă".

Charles încă îşi mai sugea degetul, din când în când scoţându-şi-l din gură pentru a arunca un ochi la mica tăietură. „Pune-le la loc în plic. Nu pot să mă uit la ele acum". Dar în imaginaţia sa el descoperise deja secretul lui Thomas Chatterton şi se bucura de admiraţia întregii lumi. Cu multă grijă îşi înveli degetul într-un şerveţel Klecnex, pe care îl lăsă apoi să alunece pe jos, aşa că scoase un alt şerveţel. „Uite-l din nou!", spuse el. „E acelaşi scris de mână". Apoi citi cu glas tare: „Ridică-te acum din Trecutu-ţi ca din Ceaţa care te-nconjoară. Când Los auzi aceasta se ridică plângând, slobozind geamătul dintâi în timp ce Hnitharmon alunecă înspre întunecata Confuzie".

„Blake". Philip se uită la scaunul gol de lângă el, de parcă cineva tocmai s-ar fi aşezat acolo. „E din William Blake".

„Ştiu şi eu asta". Charles păru dintr-odaia foarte calm. „Dar atunci de ce e semnat T.C?" Şi, în timp ce trenul îi purta către casă, Charles citi cu voce tare, pe un ton din ce în ce mai agitat, un alt rând de pe aceeaşi pagină: „Tânjind şi devorând; dar Ochii-mi sunt de-a pururi asupră-ţi aţintiţi, O, minunată Dezamăgire".

William Blake (1757 – J 827), poet, pictor şi gravor engle/, care

a dezvoltat o tehnică inovatoare pentru a produce gravuri color şi care s-a remarcat prin ilustrarea propriilor sale cărţi, între care celebrele *Songs ofinnocencef 1789*), *The M a magi of H eu \ >en a ml Hei/ (1793*) şi *Songs of Experience* (1794). A fost considerat nebun de contemporani, pentru că era încăpăţânat şi nepractic, trăia la limita sărăciei şi a murit în uitare. Cărţile sale formea/ă însă un corpus foarte original în tradiţia culturală occidentală. Ignorat de publicul epocii sale, astăzi este considerat una dintre primele şi cele mai mari figuri ale Romantismului.

Găsindu-şi instinctiv drumul prin mulţimea grăbită, Vivien Wychwood traversă strada New Chester pentru a ajunge la Cumberland & Maitland. În lumina dimineţii lumea era iarăşi nouă, totul părea proaspăt vopsit şi strălucitor ca un somon în vitrinele pescăriilor de la colţul străzii. Dar ea se gândea la Charles şi toată ziua purta urma imaginii lui, bolnav şi tremurând, ca în urmă cu două nopţi. Sâmbătă seara se întorsese de la Bristol cu Philip; în starea lui de euforie îi agăţase lui Edward de gât cele două pungi de plastic, iar băiatul se uitase în ele, strâmbând din nas. „Unde ai găsit porcăriile astea? Miros a mort".

„Nu a mort, Edward cel Necomestibil, ci a ceva foarte viu. Porcăriile astea o să facă din tăticul tău un om foarte bogat". Dar imediat ce spusese asta se uită cu drag la fiul său, simţind din nou cleştele unei dureri surde în cap.

Vivien intră atunci în cameră şi Philip îşi întinse mâna s-o salute, roşind. „Ce-s toate astea?" îşi întrebă ea soţul.

„Mai multe porcării!", ţipă Edward vesel, strângând pungile la piept cu amândouă braţele.

Charles i le luă. „Acestea sunt hârtiile lui Chatterton", spuse el pe un ton grav. „Le-am descoperit".

Vivien, contrariată, se întoarse către Philip pentru o confirmare a acestor veşti, dar el se uita grijuliu la pantofii lui Edward. „Pur şi simplu?"

„Da, pur şi simplu". Într-un impuls brusc de entuziasm care o alarmă pe Vivien, apucă amândouă pungile şi le vărsă conţinutul pe canapea. Apoi începu să se plimbe în jurul lor, murmurând: „Comoara mea de galbeni! Comoara mea de galbeni!", iar Edward i se alătură, strigând: „Comoara din insulă! Comoara din insulă!" După care Charles auzi un balon explodându-i în creştetul capului şi, doborât de senzaţia

de greaţă, se aşează cu greutate pe canapea.

Vivien îl văzu pălind şi, măturând cu mâna hârtiile împrăştiate acolo, se aşează lângă el pentru a-l linişti. „Nu te atinge de documente", zise Charles. „Nu le deteriorara. Sunt foarte fragile". Pentru câteva momente stătu cu capul aplecat, în timp ce Philip. la un semn făcut de Vivien, îl luă pe gdward şi îl scoase afară din cameră.

„Ce se-ntâmplă cu taţi?", întrebă băiatul aproape ţipând.

Charles îl privi. „Este blestemul lui Chatterton", spuse el cu blândeţe, încercă să zâmbească, dar faţa nu părea să i se mişte.

Vivien îi atinse cu mâna obrazul îngheţat. „Trebuie să mergi din nou la medic", zise ea. „Acum sunt chiar foarte îngrijorată".

„Nu pot să merg tot timpul la doctori. Am toate astea de făcut". Cel puţin asta încerca să spună în timp ce arăta înspre documente, dar cuvintele şoptite pe care le auzi Vivien fură „Ejis doxon. Fistula don". Încercă să se ridice, dar nu reuşi, iar după câteva minute Vivien trebui să-l care până în pat. „Nu e în apele lui", îi zise ea lui Philip. „Are nevoie de odihnă".

Dar în dimineaţa următoare el păru să-şi fi revenit cu totul şi, când Vivien încercă să-i explice cât de îngrijorată era, Charles o bătu uşor pe obraz şi-i zâmbi. Erau momente în care îl credea pe soţul ei lipsit de orice sensibilitate, dar îşi dădu seama că această indiferenţă era dirijată în special către sine însuşi. Aşa cum în trecut întotdeauna păruse să ignore starea lor de sărăcie, acum încerca să-şi ignore propria boală.

se desfăşoară visul

„A fost cel mai mare artist al anilor patruzeci, desigur, poate doar cu excepţia lui Joan Crawford. Nu mă refer la talentele ei de actriţă, ci la coafură. A fost eroic aşa cum lemnul *poate* fi eroic. Bună dimineaţa, Vivienne". Cumberland stătea de vorbă cu Maitland când Vivien intră în galerie. „Ce drăguţ să te vedem în sfârşit îmbrăcată în ceva cu mai multă culoare. Cum se mai bălăngăne pendulul ăla". El purta o cămaşă cu dungi subţiri, încheiată atât de ambiţios încât părea că îl strângea de gât ca o funie şi, când o salută pe Vivien, se întoarse foarte lent, în aşa fel încât să-şi ascundă negul enorm înfipt în centrul feţei sale palide. „Dar când văd rochia asta, începe să mă îngrijoreze costul uman al artei abstracte. Acesta să fie preţul pe care l-am plătit cu toţii?" Vivien îi răspunse la salut numai cu un zâmbet; celălalt şef al ei, Maitland, dădu din cap şi nu zise nimic. „Acela a fost un surâs,

Vivienne?" Cumberland se întorsese din nou cu spatele, astfel încât negul lui ieşi din nou din sfera ei vizuală. „Sau pur şi simplu o creatură roşie a alergat în viteză pe chipul tău?" îi făcu semn cu mâna asemeni unei binecuvântări, după care reveni la conversaţia cu Maitland. „În orice caz, cel care a condus licitaţia ar fi putut veni de la Dickins & Jones. Un costum maroniu denotă egoism şi viclenie la un bărbat, nu crezi? întotdeauna se presupune că şi l-a făcut singur. Totuşi, n-am putut rezista acelor pânze de Seymour".

Vivien, zâmbind în continuare deşi niciunul dintre bărbaţi nu-i mai acorda deja atenţie, traversă galeria către micul ei birou din spate. Dintotdeauna îi făcuse plăcere această mică plimbare prin galerie, care era atât de rece, de palidă, de străvezie (tablourile păreau să strălucească pe pereţii gri deschis), de parcă propriile ei sentimente ar fi fost încet înălbite înainte să ajungă la pupitrul ei de secretară eficientă a domnilor Cumberland şi Maitland.

În dimineaţa aceasta, o tânără cam planturoasă era deja aşezată pe scaunul ei. Îşi pilea unghiile, dar, imediat ce o zări pe Vivien, îşi scăpă un dosar în poşeta ei loşie. „Scuze, babo", zise ea, „stau pe locul tău, nu?" Se dădu de la birou şi îşi închise geanta.

„Bună dimineaţa, Claire". Vivien deja dobândise ceva din aerul înţepenit al muncii la birou.

„Directorul e foarte agitat, iar Adjunctul la fel". Se referea la Cumbeland şi la Maitland. „Au pus laba pe trei lucrări de Seymour. Trei pielicele". Vivien ştia că, prin acest termen, Claire voia să spună „trei nuduri", dar era obişnuită deja cu lumea copilărească a colegei sale. „Cealaltă şcoală e furioasă".

„Ce şcoală e aceea?"

„Vechiul galerist al lui Seymour, Sadleir. Directorul zice că Sadleir *scuipa* la licitaţie".

În acel moment, apăru pe după uşă negul lui Cumberland. „Înainte exista o substanţă care se numea cafea, Claire, care era considerată bună în cazuri de urgenţă. Avea un efect îngrozitor asupra săracilor şi a provocat o revoluţie în America de Sud".

Claire se îndreptă către el pornită. „Da, să trăiţi! Se rezolvă", zise ea şi dispăru din cameră, lăsând în urmă un parfum vag de pudră de obraz.

„Crezi că ar putea să fie mai drăguţă de atât, Vi vierme? Eu cred că n-ar reuşi nici dacă ar încerca". Vivien nu spuse nimic – întotdeauna

se simţea jenată când rămânea singură cu Cumberland, aşa că începu degrabă să pună în ordine scrisorile şi tacturile de *pe* birou. Era o ciudăţenie de-a ei căci, deşi considera că făcea parte din galerie chiar şi când nu se alia acolo, se simţea ca un intrus, ca un străin când era, de fapt, la muncă. „Araţi atât de edwardiană când eşti ocupată, Vivienne. De fapt, eşti ca un mic studiu de-a dreptul încântător. Ce păcat că te-ai născut în vremurile astea nepotrivite".

Vivien era obişnuită cu stilul şefului ei şi ştia că el se aştepta la un răspuns pe măsură. Era ca şi cum el îi insulta pe alţii doar ca să fie insultat la rându-i. „Aţi vrea să mă agăţaţi în galerie?", îl întrebă ea.

„Oh, nu, nimic atât de profesional. Doar să te pun în cui".

„Pe un sfert?"

„Hai să zicem pe jumătate, pentru mai multă siguranţă". Complicitatea lor în această scenă macabră îi făcu pe amândoi să pufnească în râs. „De fapt, Vivienne, ţara are nevoie de tine. Cineva are o problemă". Acesta era numele pe care i-l dăduse lui Maitland, spre care se îndreptau, de altfel, când Claire se întoarse cu cafeaua. Cumberland se uită îngrozit în ceaşcă. „Chestia asta e atât de neagră, Claire, încât nu ştiu dacă s-o beau sau să-i dau o bursă".

Intrară în galerie pentru a-l găsi pe Maitland stând lângă un perete şi ţinând una dintre picturile lui Seymour deasupra capului; era un bărbat scund şi grăsuţ, iar braţele îi ajungeau doar până la un punct înainte de a se opri brusc. Vivien nu-şi dădu seama de cât timp stătea în poziţia aceea, dar observă picăturile de sudoare adunate pe fruntea lui.

Cumberland observă şi el. „Uite şi sălbaticul romantic. Dacă aş fi în locul lui Vivienne, aş fi leşinat deja de atâta dorinţă carnală". Maitland roşi, dar nu spuse nimic şi asociatul său se îndreptă pe vârfurile picioarelor către el, ridicându-i braţele cu un centimetru sau doi. „Vivienne, îndrăzneşte să-ţi dai cu părerea, îndrăzneşte să ne întristezi. Este cineva în poziţia potrivită acum? El nu va sta neapărat în această poziţie pentru totdeauna, înţelegi. Deşi presupun că i-am putea pune o vază pe cap ca după aceea să pretindem că e o bacantă. Criticii nu şi-ar da seama niciodată".

Vivien se uită la pictură – un nud pe plajă – în timp ce Maitland devenea tot mai roşu la faţă. Părea să respire din ce în ce mai greu. „E prea mică", zise ea. „E prea mică pentru acea parte a peretelui".

„Of, Maitland. Ea spune că e prea mică. N-are niciun rost s-o ţii

sus dacă e prea mică". Maitland se rezemă de perete cu un aer descurajat.

„Cred că poate amândouă puse una lângă alta…", adăugă Vivien.

„Ar putea cineva să fie atât de drăguţ şi să ridice cele două pânze împreună?" Cu un oftat, Maitland luă o pictură într-o mână şi una în cealaltă şi le ridică deasupra capului. Efortul de a nu le scăpa îl epuiza şi stătea acolo asudând, cu ochii aproape ieşiţi din orbite, aspect pe care Cumberland fu bucuros să-l observe repede. „Vorbeşte, Vivienne, înainte ca cineva să te transforme în stană de piatră. Să ştii că e faimos pentru aşa ceva".

Ea văzu că braţele lui scurte începuseră să tremure sub greutatea tablourilor. „Da, e numai bine", zise repede.

Cu sudoarea alunecându-i acum de pe frunte, Maitland se uită neliniştit la asociatul său pentru confirmarea acestei decizii. Cumberland îşi lovea uşor negul în timp ce reflecta asupra problemei. „Păi", zise el în cele din urmă, „*eu* cred că ea s-a descurcat admirabil". Fraza lui sună de parcă el ar fi fost viteazul care o apăra pe Vivien de o lume absolut ostilă.

Claire bătu din palme. „Nota zece plus, premianto. Treci în faţa clasei".

Maitland se lăsă în jos pe lângă perete, punând cu grijă ambele tablouri pe covorul gri deschis înainte să cadă sleit. Deschise gura să spună ceva, dar telefonul sună în biroul lui Vivien şi Claire dădu fuga să răspundă, chicotind de nerăbdare la gândul că o să ajungă prima la telefon. Se întoarse aproape imediat. „E pentru tine, Vivie. E un bărbat".

Cumberland îşi închise ochii pentru un moment şi apoi pufni într-un hohote de râs. „N-a vrut să spună cine e".

Era Charles. Rareori o suna la birou, dar când o făcea avea grijă să vorbească de parcă ar fi sunat din străinătate: „Alo? Viv? Eşti acolo?"

„Da, eu sunt. S-a întâmplat ceva?" Toate temerile ei prinseră din nou viaţă, iar Vivien îşi auzi panica din glas în timp ce se apleca peste birou.

Cu toate acestea, Charles nu păru să-şi dea seama de agitaţia ei. „Absolut nimic. Totul e în regulă". Ea nu zise nimic şi aşteptă ca el să continue. „Atâta doar că mă întrebam", zise el, „când trebuia să încep munca la Harriet Scrope. Ţi-am spus ţie cumva?"

Ea se gândi că acesta nu era adevăratul motiv pentru care

sunase. „Trebuia să începi în dimineaţa asta. Aseară ţi-am adus aminte".

„Ai dreptate! Ştiam eu că întârziasem undeva". Făcu o pauză, încercând să-şi dea seama în ce ape se scălda ea: „Apropo. Ai putea să faci tu cumpărăturile în drumul spre casă? Acum că eu sunt ocupat?" Vivien fu de acord. „Bine. S-a rezolvat atunci". Charles, uşurat că fusese scutit de treburile casnice, se arătă mai încrezător. „L-am sunat pe Flint", zise el. „De fapt, m-a invitat la un pahar, în seara asta. Te deranjează?" Spuse asta de parcă ar fi fost cea mai naturală invitaţie din lume, deşi ea ştia că el nu se mai văzuse cu Andrew Flint din facultate. De atunci Flint îşi făcuse o reputaţie ca romancier şi biograf, iar Charles nu mai vorbea despre el decât când râdea de el împreună cu Philip. „Ca în vremurile bune, nu-i aşa?", îi spunea acum lui Vivien. Se observa o notă de triumf în glasul său, iar ea îşi dădu seama că descoperirea manuscriselor lui Chatterton îi dăduse lui Charles acest acces brusc de încredere în sine, dar mai ştia şi că această dispoziţie va dispărea în cele din urmă.

„De ce nu-i arăţi poeziile tale?", îl întrebă ea. „Te-ar putea ajuta să le publici". Urmă o tăcere şi Vivien realiză, în sfârşit, că n-ar fi trebuit să spună aşa ceva. „Să nu uiţi de Harriet", adăugă ea grăbită. „Vrei s-o sun eu în locul tău?"

j

„Sunt şi eu în stare să fac una alta, nu crezi?", zise Charles înainte să închidă.

Vocea lui Cumberland o sperie pe Vivien. „De fiecare dată când sună vreun hărbal la galerie, cineva devine îngroz. ilor. Scoale nişte gemete ciudate şi trebuie dus în parc". Ambii asociaţi miraseră tăcuţi în birou.

„Era doar soţul meu". Vivien se forţă să zâmbească.

„Ah. im soţ! Am cunoscut un soţ odinioară".

Vivie» /ambi, cu mai mult chef acum. „Încă mai există soţi, ce /. iceţi?"

„Probabil că ne mişcăm în cercuri sociale diferite, Vivienne. Eu n-am mai văzut unul de la Festivalul Britain. Şi alunei pe întuneric".

Maiiland scoase limba, aparent dezgustat, iar în acest moment Claire se întoarse în birou, şoptind şi chicotind. „E un băiat nou pe terenul dejoacă".

„Oh, Doamne". Cumberland se sătura uneori de aluziile ei. „Îmi

poate traduce şi mie cineva?”

Claire păru jignită şi adăugă abrupt: „A spus că-l cheamă Berk. Sau Jerk”.

„Ah, domnul Merk”. Cumberland porni înspre galerie cu mâna îminsă. Se mândrea întotdeauna cu talentul său de a face o bună impresie din prima. „Tocmai vorbeam despre dumneavoastră”. Era evident că era aşteptat de Cumberland.

„Da’?” Stewart Merk îşi scoase mâinile din buzunarele pantalonilor săi largi de in şi păşi încet către Cumberland. „Marfă de categoria întâi”, spuse el, privind către picturile deja agăţate în galerie. Făceau parte dintr-o expoziţie de artă abstractă din Polonia, organizată de Maitland. „Exprimă foarte mult interes, nu-i aşa?”

Cumberland nu detecta nicio nuanţă de ironie în tonul lui, dar nici nu putu ignora această posibilitate. „Ei bine, nouă ne plac. Şi Polonia e atât de romantică zilele acestea, nu credeţi? Cu toate persoanele acelea de confesiune catolică şi mustăţile lor de morsă?”

„Vă referiţi la Lech Wałęsa?”

Joc de cuvinte: *berk* (engl.) – nerod, *jerk* (engl.) – derbedeu.

Eu mă gândeam mai degrabă la femei, de fapt. Vi vierme! Caiet de notiţe!”

Vivien ieşi din birou şi Merk nu se deranja să-şi ascundă interesul.

„Drăguţă puicuţă, nu?”, îi şopti el lui Cumberland.

„Nu am cercetat niciodată de unde se trage…”

„Pun pariu că nu”.

„… dar ipoteza unui ou iese din discuţie”.

Şi, când se aşezară cu toţii în biroul lui Cumberland, el îl prezentă pe Stewart Merk ca ultim asistent al lui Joseph Seymour, adică cel care lucrase cu artistul până la moartea acestuia, survenită cu trei luni în urmă. Merk fusese cel care pusese la licitaţie cele trei picturi în ulei pe care le cumpărase Cumberland, iar acum voia să negocieze vânzarea altora. „Şi de ce”, zise Cumberland, „l-aţi evitat pe Sadleir? El a fost galeristul lui Seymour, în fond şi la urma urmei”.

„Ok. Bun comentariu”. Merk o admira pe Vivien, care stenografia conversaţia lor. „Nu vorbesc prea repede, sper” zise el, zâmbindu-i complice înainte să revină la întrebarea şefului ei. „Sadleir e un bou”.

Cumberland nu era sigur că auzise bine. „Exprimarea asta a fost *brutal* de sinceră, sunt sigur. Dar aş putea să-mi pun pălăria de

proprietar de galerie?" îşi flutură mâinile în direcţia capului: deja îşi imagina ceva negru şi destul de conservator, poate şi cu o broşa prinsă în material. „Pot să fiu şi eu brutal?"

„Vă rog. S-ar putea să-mi placă".

„Cum aţi intrat în posesia acestor picturi?"

Merk scoase un pachet de Sobranies şi îşi aprinse o ţigară; nările lui Cumberland fremătară când Merk slobozi primul cerculeţ de fum în spaţiul dintre ei doi. „Ok. Bătrânul mi le-a dat. Am lucrat împreună o bună bucată de vreme, dar ştiţi asta deja, nu?" Cumberland încercă să se prefacă surprins, dar de fapt era foarte bine informat cu privire la tabieturile creatoare ale lui Seymour şi la rolul propriu-zis al lui Merk. „Când bătrânul a murit, Sadleir n-a aşteptat prea mult până şi-a făcut vizita de rigoare la atelier".

„Acesta e necazul cu galeriştii. Moartea nu-i bagă în sperieţi, ci reprezintă doar o căruţă de bani".

„Dar nu aveam ce să-i dau, vă daţi seama, sper. Seymour îmi lăsase mie ultimele sale opere.

„Aşa că Sadleir a fost doborât de o pierdere atât de neaşteptată. Pentru el, lacrimile de crocodil şi pantofii de crocodil sunt accesorii care se asortează".

„Eu am primit totul. Pentru serviciile prestate, înţelegeţi? Bătrânul nu i-a plăcut niciodată ideea de a pleca cu bani la el". Merk suflă un alt cerculeţ de fum către tavan şi toţi patrii îl priviră cum urca încet înainte să se dezintegreze cu totul.

„Dar aveţi dovada…?", spuse Cumberland.

„Că sunt proprietarul lor? Da". Punându-şi ţigara în gură, Merk scoase din buzunar o legătură de hârtii care fuseseră prinse cu o bandă albastră. I le aruncă lui Cumberland, care le prinse din zbor, cu o singură mână. „Puteţi verifica numerele de pe spatele pânzelor, nu? El era foarte metodic". Merk se lăsă pe spate în scaun şi îi zâmbi lui Maitland, care păru uşor alarmat de brusca atenţie acordată. „Puteam să-mi urmez drumul, cu ani în urmă. Puteam să lucrez pe cont propriu şi să-mi văd de propria creaţie. I-am dat patru ani din viaţa mea, oameni buni". Se aplecă rapid să-şi stingă ţigara, iar Maitland se făcu şi mai mic pe scaunul său. „Dar o să-mi iau răsplata acum". Pe moment se simţi o nuanţă de ameninţare în vocea lui, dar apoi continuă cu insipidul său accent londonez: „Asta-i povestea mea, da?" „Şi ce poveste bună…", zise Cumberland, care studiase foarte atent hârtiile pe

care Merk i le aruncase… Aproape demnă de Fraţii Grimm". Se uită la Maitland. „Şi distinsul meu coleg şi bun prieten ce crede despre asta?" Maitland scosese o batistă şi îşi ştergea sudoarea de pe frunte. Se bosumflă şi nu spuse nimic. „Exact cum ziceam şi eu. Domnule Merk…"

„Puteţi să-mi spuneţi Stew".

„Stew. Vă vom cumpăra picturile. Vă vom susţine povestea, dar numai cu condiţia să nu se mai întâmple nimic de acum încolo".

adormitul se trezeşte

Philip Slack se zgâi la şirurile de cărţi întunecate, după care aprinse becul de deasupra capului său, iar în globul său luminos putu vedea copertele roşii, cafenii şi verzi ale tomurilor, cotoarele lor şterse şi zdrenţuite, cu titluri aproape ilizibile din care se înţelegeau doar câteva litere, cu colţurile tocite în partea de sus, de unde oamenii le apucaseră pentru a le lua de pe raft. Şi, dincolo de acest cerc de lumină în care stătea, cărţile aruncau umbre bizare. Era în depozit, adică în subsolul bibliotecii unde lucra, în locul în care se ţineau toate volumele uitate sau neglijate. Unele zăceau îngrămădite prin colţuri, unde se rezemau strâmb de pereţii umezi de piatră ai pivniţei; altele erau împrăştiate pe podea, iar lui Philip îi trecu prin cap că fuseseră târâte de pe rafturi de rozătoare înainte de a le mânca, în acest loc dăinuia mirosul stătut şi pătrunzător al descompunerii, un miros care lui Philip însă îi plăcea.

Coborâse să vadă dacă putea găsi câteva informaţii despre Thomas Chatterton şi, din moment ce bănuia că vreun adevăr demult uitat putea fi recuperat din cărţile vechi, îşi puse speranţa în *sortes Virgilianae1*. Aşa că acum se plimba pe culoarul îngust dintre rafturi, aprinzând luminile din mers, atingând uşor cotoarele umede ale volumelor până, în sfârşit, îl scoase pe cel pe care se oprise degetul său arătător; coperta lui roşie era plină de praf, dar când o şterse cu mâneca hainei văzu titlul cât se poate de clar: *Ultimul testament*, de Harrison Bentley. I se părea adecvat căutării sale, aşa că deschise cartea. Paginile romanului erau uşor murdărite de nişte pete maronii care se întindeau peste ele formând un fel de arc, iar când privi coperta interioară observă că fusese publicai în 1885 de Sullivan and Bridges din Piaţa Paternoster nr. 18. Philip ţinu volumul aproape de faţă, de parcă s-ar fi pregătit să-l devoreze, şi întoarse paginile la repezeală; părea lent sau ezitant în relaţiile sale cu lumea, dar întotdeauna putuse citi repede şi atent. Ştia că adevărata sa alinare se găsea în cărţi.

1 Sors Vergiliana – formă de divinaţie prin folosirea cărţilor, care oferă sfaturi sau preziceri prin căutarea aleatorie de pasaje din *Eneida* lui Vergiliu. Această practică era una obişnuită în Imperiul Roman şi în Evul Mediu, când se credea că Vergiliu avea puteri magice sau un dar profetic, în perioada medievală, Vergiliu era privit ca un mare vrăjitor şi un inspirat profet păgân care prezisese venirea lui Christos.

Aşa că firul poveştii îi deveni clar destul de curând: biograful unui anumit poet, numit peste tot K... descoperă că, spre sfârşitul vieţii, subiectul său fusese prea bolnav pentru a compune versurile care îi aduseseră faima nemuritoare. Că, de fapt, soţia poetului fusese cea care le scrisese în locul lui. Intriga i se părea cunoscută lui Philip, dar nu era sigur dacă citise romanul cu ani în urmă sau dacă se asemăna cu vreo fantezie de-a lui. Deja distras, dădu la ultimele pagini ale cărţii şi apoi la coperta interioară de pe spate, care conţinea o reclamă la „cea mai recentă publicaţie a domnului Harrison Bentley". Aceasta se numea *Foc pe scenă* şi rezuma viaţa unui actor care se credea posedat de spiritele lui Kean, Garrick şi alţi celebri actori de odinioară şi care, în consecinţă, se bucură de o carieră fulminantă pe scenă. Şi această poveste i se păru cunoscută lui Philip, care îi recunoscu forma încât se convinse că o citise undeva şi că nu era vorba de o simplă festă a imaginaţiei sale. Înţelegea fenomenul de *déjà vu*, dar nu credea că putea fi aplicat la cărţi: altfel cum ar fi putut el să aibă încredere în ceea ce citea?

Urmărea cu degetul filigranul de pe ultima pagină când îşi aminti: citise povestea din *Foc pe scenă* într-un roman de-al lui Harriet Scrope. Nu-i mai ţinea minte titlul, pentru că nu i se părea important, dar era vorba despre un poet care se credea posedat de spiritele unor scriitori morţi, dar care, cu toate acestea, fusese văzut ca unul dintre cele mai originale voci ale epocii sale. Şi îndată Philip îşi aduse aminte unde citise el *Ultimul testament* al lui Harrison Bentley: Harriet Scrope scrisese un roman în care secretara unui scriitor se făcea responsabilă de multe dintre publicaţiile „postume" ale şefului ei; îi cunoştea stilul atât de bine încât nu întâmpina nicio dificultate în a-l imita perfect şi numai cercetările serioase ale unui biograf conduseseră, în cele din urmă, la dezvăluirea adevărului. Povestea lui Scrope era foarte asemănătoare cu romanul din cea de a doua jumătate a secolului al nouăsprezecelea pe

1 David Garrick (17171779). actor, producător şi dramaturg britanic care a introdus conceptul de naturaleţe în artele teatrale britanice şi a popularizat operele lui William Shakespeare.

care Philip îl ţinea acum în mână. îl scăpă pe jos, iar ecoul ciocnirii de dalele de piatră rezona în toată biblioteca.

Philip era foarte surprins de descoperirea sa, mai ales pentru că îi plăceau romanele lui Harriet Scrope. Când Charles îi spusese prima oară că avea să lucreze ca asistentul ei, Philip le citise pe nerăsuflate şi cu mare încântare, fiind impresionat de combinaţia ei de violenţă şi spirit comic deşi, când îi menţionase aceste observaţii lui Charles, acesta doar ridicase din umeri şi spusese: „Ficţiunea este o formă foarte degradată". Philip se simţise obligat să încuviinţeze atunci – în cele din urmă, Charles era mai creativ şi mai inventiv decât el –, dar tot se bucurase de mica plăcere pe care i-o dăduse lectura.

Şi de ce ar fi contat împrumuturile lui Harriet? în orice caz, Philip credea că exista doar un număr limitat de poveşti posibile în întreaga lume (realitatea fiind, desigur, finită) şi că fără îndoială că era inevitabil să se regăsească reproduse într-o varietate de contexte. Faptul că două dintre romanele lui Harriet Scrope semănau cu operele vechi ale lui Harrison Bentley ar fi putut fi o simplă coincidenţă. Din cauza experienţei sale personale, era şi mai puţin dispus s-o critice, încercase şi el să scrie un roman o dată, dar se dăduse bătut după numai patruzeci de pagini: nu numai că scrisese cu o lentoare dureroasă şi cu nesiguranţă, dar chiar şi paginile pe care reuşise să le termine i se păruseră pline de imagini şi fraze din opera altor scriitori pe care îi admira. Romanul lui se transformase într-o cârpeală de alte stiluri şi alte voci, iar efortul supraomenesc de a reuşi să-şi recunoască vocea printre celelalte îl convinsese să abandoneze proiectul. Aşa că ce drept avea el s-o condamne pe domnişoara Scrope?

Ridică *Ultimul testament* de pe jos şi îl puse la loc în raft. Apoi, pentru a se linişti după această stranie descoperire, scoase volumul mai mic de alături. Era o selecţie de reminiscenţe literare, editată de Dowager Lady Moynihan, şi dintr-odată atenţia îi fu atrasă de gravurile care ilustrau textul şi care erau încă protejate de materialul subţire care se folosea în perioada în care fusese publicată cartea. Se uită peste ele, oprindu-se în cele din urmă asupra unei scene care i se părea cunoscută, iar când se uită la explicaţia de sub gravură, citi „Monumentul lui Chatterton în Curtea Bisericii din Bristol". Era şi un

mic text pe pagina de lângă ilustraţie: se referea la romancierul George Meredith, „care, în primele luni ale anului 1856, ajuns la capătul puterilor, bântuit de gândul de a-şi lua viaţa după ce fusese părăsit de soţia sa, se oprise în împrejurimile ceţoase ale bisericii St. Mary Redeliffe din Bristol, chiar la umbra Monumentului lui Chatterton. Cumpărase o mică fiolă cu mercur şi arsenic cu care viaţa avea de gând să-şi curme, dar, când vru să-şi ducă la palidele-i buze sticluţa dătătoare de moarte, simţi o mână pe încheietură şi, privind în sus, văzu un tânăr care stătea deasupra lui, oprindu-l să bea. Când lăsă jos fiola, tânărul dispăruse deja. Astfel a fost salvat tânărul George Meredith pentru literatură, prin intervenţia fantomaticului Thomas Chatterton. Nu cred că cititorii mei ar cunoaşte o poveste mai înfiorătoare şi mai nobilă". Philip se rezemă de peretele pivniţei şi încercă să-şi imagineze scena…

Era conştient că cineva îl privea. Era Harriet Scrope, iar în spatele ei, cu faţa în umbră, se afla Harrison Bentley. Philip se aplecă brusc în faţă şi deschise ochii; gâtul îi era uscat de la somn şi putea simţi umezeala cămăşii acolo unde se lipise de piatră. Raze de lumină rătăceau printre rafturi, chiar sub becurile pe care Philip le aprinsese mai devreme, dar acum observă cu neaşteptată teamă cum cărţile se întindeau mai departe, în întuneric. Părea că se lungeau de îndată ce atingeau zona umbrită, creând un fel de lume întunecată unde nu era început şi nici sfârşit, unde nu exista nicio poveste şi niciun sens. Şi că, dacă ai fi păşit pragul în acea lume, ai fi fost înconjurat imediat de cuvinte, pe care le-ai fi strivit sub talpă, le-ai fi lovit cu capul şi cu braţele, dar dacă ai fi încercat să le prinzi, ele s-ar fi topit în văzduh. Philip nu îndrăznea să le întoarcă spatele acestor cărţi. Nu încă. Era ca şi cum, se gândi el, ca şi cum ar fi vorbit una cu alta în timp ce el dormea.

Într-un sfârşit se simţi în stare să o rupă la fugă pe scări către sala principală a bibliotecii şi, crezând că absenţa sa ar fi putut fi observată, îşi ţinu capul plecat, privind în jos la linoleumul albastru, în timp ce se îndrepta spre biroul său. Nişte volume noi fuseseră lăsate acolo pentru a fi catalogate şi, pe măsură ce se lăsa absorbit de munca sa, angoasele îi dispăreau ca prin minune. Biblioteca nu era o mare de linişte şi pace, ci un oarecare loc de refugiu, iar el era deja obişnuit cu paşii, tuşea şi şoaptele ocazionale ale celor care mergeau acolo după amiaza. Şi de ce ar fi trebuit ca el, care cunoştea bucuria cărţilor, s-o

refuze altora?

Un vagabond stătea pe unul dintre scaunele verzi de plastic din secţiunea „Referinţe”, întorcând grăbit paginile unui dicţionar şi vorbind singur cu glas tare (şi Philip se întrebă dacă făcuse asta în copilărie). O femeie de vârstă mijlocie, cu un şal cafeniu vechi aruncat pe umeri, îngenunchease pe podeaua din secţiunea „Ficţiune”: avea în faţă două cărţi deschise, dar părul încurcat îi tot aluneca peste ochi, iar ea bolborosea ceva şi-l dădea iar la o parte. Personalul bibliotecii era obişnuit cu prezenţa ei şi nu făcea nicio efort s-o dea afară. Aproape de pupitrul lui Philip se afla o masă lungă, în capul căreia se aşeza întotdeauna un tânăr roşcat, care îşi ţinea coatele pe masă (avea deja găuri în mânecile jachetei, acolo unde materialul se tocise) şi care, ca de obicei, se uita lung la o carte nedeschisă. Philip îl întrebase o dată dacă ar fi vrut să citească ceva anume, iar el îi răspunsese: „Oh, nu, nimic special”. Şi totuşi continuase să apară în fiecare zi. Iar mirosul bibliotecii era mereu acelaşi – damful umed al hainelor vechi amestecat cu mirosul greu de corpuri nespălate, creând ceea ce bibliotecarul şef numise odată „aburii ciorbei sociale”. Philip îşi aminti o poezie în care lumea era comparată cu un spital enorm, dar de ce nu şi o enormă bibliotecă publică, în care oamenii nu puteau citi cărţile? Şi totuşi, cei care se aflau acum în jurul său păreau destul de resemnaţi: erau tăcuţi, neajutoraţi şi săraci. Ar fi fost mai bine dacă s-ar fi ridicat furioşi şi ar fi distrus biblioteca, dar nu, ei stăteau acolo şi plecau la ora închiderii. Chiar şi cel mai nebun dintre ei părea destul de mulţumit de situaţie.

Cataloagele unor editori fuseseră lăsate pe biroul său, din moment ce una dintre sarcinile sale era citirea tuturor anunţurilor de noi apariţii pentru a le comanda pe cele care i se păreau mai potrivite. Una dintre ele fusese o listă micuţă de la editura unei universităţi şi, deşi prezenta cărţi pe care biblioteca cu greu şi le-ar fi putut permite, Philip citi cu un oarecare interes, care se transformă într-un semnal de recunoaştere neaşteptată atunci când citi despre viitoarea publicare a volumului *Tu*, *minunat băiat*: *Influenţa lui Thomas Chatterton asupra scrierilor lui William Blake*. Sub titlu se afla o ilustraţie, a lui Blake fără îndoială, a unui tânăr cu părul înflăcărat ca o emblemă a soarelui şi cu braţele deschise ca pentru salut. Urma un rezumat: „au apărut multe cronici ale influenţei lui Thomas Chatterton asupra poeţilor romantici, dar lucrarea profesorului Brillo este prima care analizează în detaliu

efectul pe care poeziile din seria *Rowley* a lui Chatterton l-au avut asupra vocabularului şi prozodiei versurilor epice ale lui William Blake. Profesorul Brillo mai cercetează şi mecanismele prin care Blake a introdus figura subliminală a lui Chatterton şi sinuciderea în textele sale, discutând apoi influenţa medievalismului lui Chatterton asupra viziunii lui Blake. După cum prof. Brillo afirmă în introducerea sa, Acesta *este singurul subiect pe care cercetătorii lui Blake au evitat să-l abordeze, deoarece implică faptul că Blake a fost influenţat de opera unui falsificator şi plagiator. Dar nu ar însemna să exagerăm dacă am sugera că, fără opera şi influenţa lui Thomas Chatterton, poezia lui Blake ar fi avut o formă cu totul diferită*. Homer Brillo este profesor de studii avansate ale informaţiei la Universitatea Valley Forge din Wyoming". Philip îşi aminti versurile pe care Charles i le citise pe drumul de întoarcere de la Bristol: la prima vedere, erau cuvintele lui Blake, dar fuseseră semnate T.C. Dar nu se putu gândi mult timp la asta: dintr-un colţ al bibliotecii se auziră ţinuturi – unul dintre computere o luase razna şi cerea atenţie ca o pasăre rănită. Tânărul cu părul roşu îl privi pe Philip grăbindu-se să sară în ajutorul aparatului.

şi totuşi visul merge mai departe

Ah, bine ai venit, Charles". Andrew Flint îl întâmpină la uşa apartamentului său din Russel Square. „Bine ai venit în al meu *dulce domum1*. Apartamentul meu umil de la etajul trei al

1 Dulce casă (lat.).

acestei clădiri fără ascensor, îţi dai seama ce vrea să spună asta azi? Eu nu reuşesc să-mi fac o idee". Se îngrăşase în cei doisprezece ani de când Charles îl văzuse ultima oară, dar i se zărea aceeaşi panică nervoasă în ochi. „Unde e consoarta?"

„Vivien lucrează până târziu".

„În murdara închisoare a lumii, fără îndoială". Îşi conduse vechiul prieten într-o cameră semimobiiată. Acesta este sanctuarul interior", zise el aproape scuzându-se. „Te pot ispiti?

„Pardon?"

„*Nunc est bibendum*?"

„Ce?"

„Un păhărel?"

Charles ceru un martini cu vodcă, o alegere care îl surprinse imediat ce o făcu. Deşi erau împreună de doar câteva momente, Flint se retrase în bucătărie cu un sentiment de uşurare şi, înainte să-i aducă

băutura lui Charles, se uită peste o hârtie pe care notase o listă de subiecte de conversaţie. Citi: „muncă, poezie, trecut” – primul îi ieşi de pe buze imediat ce intră în cameră, ducând două pahare pe o tavă scumpă de cupru. „Deci spune-mi despre ocupaţia ta, Charles. Sau eşti preocupat? Este muncitorul încă demn de angajarea sa?”

„Nu e mare lucru de spus, pe bune”.

În minte, Flint trase o linie peste „muncă” – era evident că Charles nu se ocupa cu aşa ceva. „Căci ce face oricine în particular? *Mutatis mutandis*, desigur”.

„Desigur”. Urmă o scurtă pauză. „Doar că tu ai avut un succes enorm”. Charles pronunţă fraza cu toată neglijenţa de care era în stare.

„Lucru deloc neobişnuit în metropolă, vai de mine! Şi, îngrozitor de spus, în general un fenomen trecător”. Ori de câte ori ochii lui Flint păreau în pericol de a se întâlni cu cei ai lui Charles, Andrew avea grijă să-şi întoarcă privirea, iar asta îl făcea şi pe Charles să se simtă incomod, „încă mai scrii poezie, Andrew?” Se cunoscuseră la un cenaclu de poezie din pivniţa de la Universitatea Cambridge, iar în cursul unei nopţi lungi de beţie, îşi descoperiseră interesul comun

Acum trebuie să bem (lat.), vers din *Odele* lui Horaţiu.

pentru anumiţi scriitori contemporani francezi şi, drept urmare, hotărâseră să rămână prieteni.

„Slavă Domnului, nu. Plecată. Muza şi-a scos ghearele din umărul meu, dacă îmi este permisă o personificare”.

„De ce nu? Trăim într-o ţară liberă”.

„Oh, un libertarian. îl citeşti pe Burke1?” Dar Flint observase nota de iritare din vocea lui, aşa că acum vorbea mai blând. „Dar ce avem aici?” Arătă spre un plic maro pe care Charles îl lăsase pe o măsuţă de sticlă de lângă scaunul său. „Ai scris o poezie?” Tonul lui nu mai era la fel de euforic ca odinioară.

„Nu, nu e o poezie”. De fapt, Charles adusese cu el o pagină din manuscrisul lui Chatterton, iar acum o scotea să i-o arate lui Flint. „Mă întrebam”, zise el, „dacă tu mi-ai putea spune ceva despre…” Nu-şi putea găsi cuvintele.

„Proveniența ei?” în facultate, Flint studiase manuscrise de genul acela.

„Îmi aduc aminte că erai foarte interesat de graf…”

„Paleografie?” Flint luă foaia din mâna lui Charles şi o ţinu în lumina unei lămpi italieneşti sculptate, aşezată la întâmplare pe un

plexiglas din colţul camerei. „Crinul din Durham", zise el.

„Ca cel din Jersey2?"

„Nu". Era prea interesat ca să râdă. „De fapt, un filigran. Diferit şi intact. Vreau să zic intact? Nu cred. Vreau să zic de neşters?" în acest timp studia atent scrisul de mână de pe document. „E un scris englezesc", zise el în cele din urmă, „dar există multe indicii ale unei scrieri şcolăreşti ornate. Poţi să-ţi dai seama de la toate codiţele astea foarte lungi. Şi aici, *in extenso*, mâna unui secretar". Charles păru contrariat. „Era o practică foarte comună, să ştii, ca aceeaşi persoană să scrie cu

1 Edmund Burke (1729-1797), parlamentar, orator şi filosof politic britanic, celebru pentru a fi pledat cauza coloniştilor americani şi pentru a fi apărat sistemul parlamentar.

2 Joc de cuvinte: trandafirul din Jersey se referă la Lillie (se citeşte la fel ca *lily*) Langtry, supranumită The Jersey Lily (Crinul din Jersey), actriţă şi curtezană britanică născută pe insula Jersey în 1853.

unul sau mai multe stiluri. Gândeşte-te la Episcopul de Tewkesbury. Sau mai bine nu te gândi. El era un socinian1. Cred". Charles păru şi mai contrariat… Nebunia mea amabilă. Nu-ţi face griji, am depăşit stadiul contagios. Şi, uite, o minusculă minunată! Asta trebuie să fie opera unui anticar".

„Ştiu". Apoi Charles continuă, încântat: „Am şi o dată. Voiam doar să văd dacă tu eşti de acord".

„Cu grabă înainte, deci". Dar fiinţ se bucura de reînvierea talentelor sale. „Punctuaţia şi majusculele au fost raţionalizate, dar, dacă întoarcem foaia… Ah, am făcut un joc de cuvinte? Drăguţul de mine. Dacă întoarcem foaia şi privim lucrurile din alt unghi, nu există un contrast puternic între literele subţiri şi cele groase. Să îndrăznesc să pun o dată?" Vechiul lui prieten nu zise nimic, aşa că Flint se văzu nevoit să continue. „Da, îndrăznesc. Expertul crede, dragă Charles, nu eu. Dar eu aş zice că înainte de 1830…"

„Exact". Dădu din cap, de parcă ar fi analizat şi el acelaşi document şi aştepta doar confirmarea lui Flint.

„… şi din moment ce filigranul de Durham nu s-a folosit până-n 1790…"

„Începutul secolului al nouăsprezecelea! Ştiam eu!" Charles îşi ridică paharul şi sorbi toată vodca din el.

Flint îi înapoie manuscrisul. „Zi-mi mai multe".

Fusese o vreme când Charles i-ar fi spus totul de-a fir a păr, iar împreună s-ar fi delectat cu această extraordinară descoperire, dar acum ceva îl reţinea. Nu îşi mai cunoştea prietenul cu adevărat. „O să-ţi zic", spuse el, „o să-ţi zic atunci când voi putea". Dar se simţi brusc ruşinat de propria discreţie, aşa că îşi coborî privirea în paharul gol.

„Încearcă un al doilea păhărel". Flint fusese doar puţin curios în orice caz şi, simţind neliniştea lui Charles, dispăru bucuros în bucătărie cu paharele goale, îşi consultă lista de subiecte şi puse un punct mic lângă „poezie". „Să înţeleg".

1 Adept al mişcării religioase din secolele al şaisprezecelea şi al şaptesprezecelea, care susţinea credinţa în Dumnezeu şi în Sfintele Scripturi, dar nega divinitatea lui Iisus Christos şi, prin urmare, existenţa Sfintei Treimi.

zise el întorcându-se în cameră, „că este cununa de lauri încă undeva pe fruntea ta?"

„Poftim?"

„Mai scrii încă poezie?"

„Da. Bineînţeles". Charles păru jignit de întrebare. „Credeam că mi-ai văzut deja ultima carte".

„Mea culpa", zise Flint roşind.

„Dar am o grămadă de timp", adăugă Charles grăbit, îşi întoarse capul într-o parte, gest pe care Flint şi-l amintea prea bine. „Nu sunt în nicio grabă". Mişcarea capului îi provocase o durere bruscă, aşa că se foi incomod pe scaun. „Am tot timpul din lume".

„Răbdarea este cu siguranţă o cerinţă pentru orice artist serios, deşi câteodată poate câştiga calificativul de..."

„Îţi mai pot cere un pahar?" Charles înghiţise deja ce mai rămăsese pe fundul celui de al doilea pahar din dorinţa de a-şi îneca durerea, iar acum îi întindea paharul nerăbdător.

„Ce muncă însetată, nu?" Flint era fericit să se întoarcă în bucătărie, unde ttase o linie peste „poezie" şi, întorcându-se cu încă două băuturi, se lansă în cel de al treilea subiect, „trecutul".

„Timpul este incorigibil, nu ţi se pare? Nu stă în loc nicicând. Cine a spus asta, Tennyson? Nu. Horaţiu. Horaţiu Walpole". îl privi pe Charles să vadă dacă îi înţelesese gluma, dar el se uita fix la perete. „Parcă ar fi fost ieri...", ezită el, în lipsa unui exemplu demn de a fi menţionat. Charles privi în continuare peretele în timp ce Flint lua o altă înghiţitură: „când eram tineri. Nu mai suntem băieţii de odinioară,

ştiu asta, dar încotro am luat-o? Care e diagnosticul, doctore?”

„Eu n-am nicio problemă”, răspunse Charles, uitându-se la Flint. „Eu sunt bine, mersi”. Durerea nu dispărea, dar, nefiind

Horace Walpole, al patrulea conte de Orford (1717-1797), scriitor şi colecţionar englez. După o carieră mediocră în Parlament, a cumpărat o vilă pe care a transformat-o într-un loc pseudogotic numit Strawberry Hill, care s-a dovedit a fi un stimul pentru renaşterea goticului în arhitectura domestică din Marea Britanie. Scrierile sale au fost dintre cele mai diverse, însă s-a remarcat prin povestea gotică *The Castle of Otranto* (1765), primul roman gotic din literatura engleză.

obişnuit cu vodca, se simţea puţin tulburat., J) ar tu ce zici despre tine?”, adăugă el. „Ce ai mai făcut în ultima vreme?”

„No comment”. Flint se freca la ochi, privind pieziş în jur când termină. „Adică vreau să spun că întâmpin greutăţi. Greutăţi în…” Nu era doar că n-ar fi vrut să vorbească despre sine: părea incapabil s-o facă.

Charles nu-şi dăduse seama de asta. „Dar acum la ce lucrezi? După roman?”

Flint îşi scarpină faţa şi apoi îşi contemplă unghiile în căutare de piele moartă. „Scriu biografia lui George Meredith”, spuse el repede, „poetul şi romancierul englez”.

Simţindu-se mai în largul lui, Charles se întinse în scaun. „Ştiam eu că eşti în stare”. Pentru un moment îşi permise luxul de a se preface că erau amândoi la facultate, cu Charles însuşi pe o promiţătoare curbă ascendentă. „Tu ai fost cel care a muncit mai mult. Ai fost întotdeauna ambiţios”. Remarca lui îl surprinse pe Flint, care nu se gândise că ar fi avut niciun fel de trăsături evidente. „Mă bucur pentru tine”. Şi, în acel moment, se întâmpla ca Charles să spună adevărul.

„Oh, nu”, strigă Flint, stârnit dintr-odată de vodcă. „Eu sunt doar un scriitoraş”. Se uită la Charles după o reacţie. „Sunt un simplu impostor. Am vândut mult? Am făcut compromisuri?” Păru entuziasmat de acest gând.

Charles îşi goli paharul şi începu să-l privească pe Flint cu maximă seriozitate, deşi ochii lui păreau că nu se prea puteau concentra asupra subiectului. „Vrei să te justific în faţa ta? Asta e?”

„Nu, nimic. Eu nu vreau nimic!” Flint pierdu şirul cuvintelor pe care se pregătea să le spună. „Te admir, Charles. Charlie. Tu te-ai lipit de poezie. Tu nu te-ai schimbat”. Charles era încântat de aceste

reflecţii, dar euforia lui Flint dispăru la fel de repede cum apăruse, iar el căzu pe gânduri. „Dar pe termen lung", murmură el, „nu contează, nu-i aşa?"

„Vrei să spui că, pe termen lung, toţi vom muri la un moment dat?"

Flint dădu din cap cu melancolie. „Ştii", adăugă el, însufleţit din nou. „Ştii, sunt momente când ies pe uşa aia", zise indicând respectivul obiect. „Când ies pe uşa aia, îmi spun aşa. Îmi spun, ei bine, Andrew Flint Esquire, romancier şi biograf, cine poate spune că te vei mai întoarce vreodată? Cine poate spune că nu vei *muri* curând?" Sublinie penultimul cuvânt, apoi se ridică grăbit, se îndreptă furtunos către bucătărie şi tăie „trecutul" de pe lista de subiecte, după care se întoarse în cameră cu sticla de vodcă pe jumătate goală. Urmă o altă serie de băuturi.

Charles stătea aplecat asupra paharului său, încercând să-mi amintească ce voia să-i spună prietenului său. „Ai trăit singur prea multă vreme", zise el… Munceşti prea mult. N-ar trebui să munceşti aşa de mult". Se opri. „Eu sunt căsătorit de unsprezece ani deja". Făcu o pauză ca să-şi schiţeze trecerea la următorul argument. „A fost distractiv".

„Da, ştiu". Flint întinse mâna să-l consoleze şi îi dădu peste pahar.

„Şi chiar contează. Contează. Gândeşte-te la toţi aşezaţi înjurai nostru, privindu-ne: Blake, Shelley1, Coleridge2…"

„Şi Meredith".

„… şi Meredith. Toţi ne influenţează. Flint păru dintr-odată deprimat. „Şi ştii ce, Andrew, vrei să ştii ceva? E un secret, dar ţi-l pot spune. Eşti un prieten adevărat. Toţi s-au inspirat din Chatterton. Ştiai asta? Eu da".

„Nu m-aş mira". Flint părea doar vag interesat de această nouă informaţie şi se aplecă brusc în faţă. „E incredibil cât de mulţi bani poţi face din scris. Vrei să ştii cât am luat pentru romanul meu?" Charles scutură din cap, moment în care durerea îi reveni în forţă. „Haide. Ghiceşte".

1 Percy Bysshe Shelley (1792 – 1882), poet romantic englez, autor al celebrei drame lirice *Prometeu eliberat* (1820). În urma sinuciderii primei soţii, s-a căsătorit, la 24 de ani, cu Mary Wollstonecraft Godwin, cunoscută sub numele de Mary Shelley,

autoarea celebrului roman *Frankenstein* (1818). Shelley a murit la vârsta de doar 29 de ani, în timp ce încerca să facă faţă unei furtuni pe mare în faţa coastei italiene, lăsând astfel neîncheiat ultimul şi probabil cel mai vizionar poem al său, *The Triumph of Life*.

2 Samuel Taylor Coleridge (1772 – 1834), poet, critic şi filosof englez, unul dintre iniţiatorii curentului romantic în literatura engleză şi membru al celebrului grup numit „Lake Poets", din care făceau parte, între alţii, prietenii săi Wilâiam Wordsworth şi Robert Southney.

„Dar nu vreau".

„Haide, fă-mi hatârul".

„Dar chiar nu vreau să ştiu". Charles nu mai putea controla durerea şi încercă o senzaţie asemănătoare unui vârtej. Privi în jos şi observă că nasturele de la manşeta stângă stătea agăţat într-un singur fir. Încercă să-l prindă, dar îi căzu pe covor.

„Atunci lasă-mă să-ţi arăt procesorul meu de cuvinte, zise Flint. „M-a costat o grămadă de bani".

„Nu, serios..."

„Haide. Pun pariu că o să-ţi placă". Charles abia se putu ridica în picioare, dar Flint îl conduse în micul lui birou, unde avea un computer aşezat pe o masă. „Patru mii de lire", zise Flint cu mândrie, îl deschise şi, în timp ce un zumzăit umplea camera, apăsă trei sau patru taste una după alta; cuvântul „bibliotecă" apăru în colţul din stânga sus şi nişte expresii în latină apărură pe ecran, conturate de o lumină chihlimbarie.

„Trebuie să plec acum", apucă să articuleze Charles. „Soţia mea..."

„Da, sigur. Da. Fireşte. Familia fericită". Întâlnirea cu computerul părea să-l fi trezit puţin pe Flint, care îl conduse pe Charles la uşa apartamentului. „Ar trebui să ne mai vedem în curând", spuse el, întorcându-şi privirea. „Chiar ar trebui să ţinem legătura". Apoi observă expresia de pe chipul lui Charles şi, cu o doză de teamă, îl apucă de braţ, întrebându-l: „Cum te simţi?"

Charles se rezemă de uşă, gândindu-se că auzise cuvintele „Sunt umilul vostru servitor", dar îl văzu pe Flint privindu-l cu îngrijorare şi murmură: „Sunt bine. Cum spuneai tu pe vremuri? Probabil e de la somon". Simţea peretele pulsând lângă el. „Îţi aduci aminte de somon?"

„Îţi chem un taxi. Şi să nu-ţi uiţi manuscrisul". Flint coborî în stradă, dar abia când era condus spre maşină Charles îşi aminti că avea

prea puţini bani la el. Dar îl lăsă pe Flint să-l aşeze pe scaun şi apoi să închidă portiera. Reuşi până şi să-i zâmbească şi să-i facă cu mâna în timp ce taxiul se îndepărta.

Flint urcă în apartament, uşurat că întâlnirea se încheiase. Spălă paharele cu grijă, aruncă la gunoi sticla de vodcă deja goală, rearanjă scaunele pe care stătuseră mai devreme şi apoi intră din nou în biroul său. Îşi deschise computerul şi, pentru un timp, se uită lung la ecranul luminos.

„Opriţi!", zise Charles cu numai doi kilometri înainte de a ajunge acasă. Apoi murmură, aproape doar pentru sine, „îmi cer scuze. Mai mult nu-mi pot permite".

Se pregătea să plătească atunci când şoferul deschise fereastra. „Nicio problemă. Prietenul dumneavoastră a avut grijă de asta", zise el şi demară în viteză.

Aşa că Charles parcurse pe jos restul distanţei până acasă. Era deja întuneric, iar ceaţa se lăsase în valuri pe străzi. Vaporii umezi îl învăluiau şi, când se uită în jos, i se păru că avea picioarele pline de zăpadă. Dar călca şi pe ceaţă, iar paşii lui uşori n-aveau niciun ecou. „Există o durere", zise el cu glas tare, „dar ea aparţine tuturora". Cineva mergea lângă el şi-i auzi cugetarea, apoi dădu din cap în semn de încuviinţare. Charles se întoarse către invizibilul său tovarăş de drum: „se desiăşoară visul", zise el… Adormitul se trezeşte şi totuşi visul merge mai departe". Şi îşi dădu seama imediat că acestea nu erau cuvintele lui, ci ale altuia.

partea a doua

Căci asta-mi e întocmirea, pe care acum am scris-o, Cea mai dulce cântare a cugetului meu.

(*To John Lydgate*. THOMAS CHATTERTON)

Purtat-am fost eu drept în Vremuri de demult Pe când încă Poetul în patu-i cărnos ascuns zăcea şi văzut-am toate facerile 'nainte înfăptuite şi văzut-am desfăcându-se Ghemul Sorţii şi când Pruncul însemnat de Soartă se puse la vedere Eu l-am văzut nebun fugind după Lumină.2 (*The Story of Wyllyam Canynge*. THOMAS CHATTERTON)

1 This ys mie formaunce, which I nowe have wrytte, The best performance of my lyttel wytte".

2 „Strayt was I carry'd back to Tymes of yore Whyist the Poet swathed yet yn fleshlie Bedde And saw all Actyons whych han been before And saw the Scroll of Fate unravelled

And when the Fate mark'd Baby acome to Syghte I saw hym ea ger graspeynge after Lyghte".

Acestea sunt fapte care n-ar trebui să mă privească decât pe mine, dar eu, Thomas Chatterton, cunoscut ca Tom Pană-de-Gâscă, Tom Singur-Cuc or Săracul Tom, le înfăţişez aici în semn de Testament, Mărturie jurată şi Ultimă vrere şi alte lucruri care de lege ţin. Aşa grăit-am, deci luaţi următoarele înfăptuiri precum vin ele, deşi unele mai bune, cred eu, n-ar putea fi înfăţişate de nicio altă fiinţă: căci cine a fost de faţă la venirea mea pe lume decât eu însumi, deşi poate fi una aceasta dintre puţinele zile despre care mama mea ştie mai multe decât mine. M-am născut pe strada Pile, în luna aprilie, în anul Domnului nostru 1752, în haznaua de Bristol, cu nădejdea zdravănă şi nezdruncinată de a fi batjocorit, călcat în picioare, dispreţuit şi urât de iubiţii credincioşi şi dragi locuitori din acel târg care, ca acei Androcephalogoi, îşi poartă capul acolo unde ar trebui să le stea mădularul. Tata fiind mort, eram înconjurat doar de femei, fapt care poate sta dovadă (aşa cum zisu-i-am eu mamei mele, făcând-o să crape de râs) pentru izbucnirile mele de isterie când eram copil: căci de ce nu trebuia ca eu, marele parodist, să copiez de la Sexul slab? Însă atunci când nu erau femeile, fierea era cea care nu-mi dă pace. Una dintre primele mele satire, scrisă pe când aveam şapte ani, vorbeadespre asta.

Tatăl meu fusese maestru cântăreţ la parohia St. Mary Redeliffe, a cărei biserică se afla chiar peste drum de casa noastră de pe strada Pile şi atât de aproape de ea încât puteam eu să socotesc până şi spărturile de pe pietrele ei: şi, stingându-se el cu trei luni înainte de venirea mea pe lume, adesea cuget eu că trebuie să-i fi auzit glasul cântând pe când eram încă în pântecele mamei mele, iar de aici se trage dragostea mea pentru muzică, chiar şi pentru cântările discordante pe care vântul le poartă din grădinile târgului, făcându-mă să plâng. Mama a fost o femeie bună, care nu s-a săturat niciodată să mă înveţe despre însuşirile şi harurile tatălui meu: „Tăticul tău", îmi spunea ea, „într-atât a iubit astă biserică încât ar fi putut s-o clădească doar cu mâinile lui goale". Apoi ofta şi apoi râdea, lăsându-şi jos acul şi aţa ca să mă ia pe mine în braţe. „De ce eşti atât de astâmpărat acum?", mă întreba în timp ce mă uitam în sus la ea, „Doamne, ce băiat e acesta care se lasă înduioşat de bietele amintiri ale mamei sale!"

La înserare mergeam să stau lângă ea şi îi înconjuram gâtul cu

mâinile, iar ea îmi spunea poveşti vechi în faţa focului., Acum trei sute de ani", începea ea, „clopotniţa bisericii fu lovită de un fulger şi căzu la pământ, prăbuşindu-se peste nişte vaci care se aflau pe pajiştea din faţă, acolo unde stau acum plăcintăria şi librăria". Acum trei sute de ani! Cuvintele acestea au fost ca o vrajă pentru mine: cu mult înainte de mine însumi, şi chiar înainte de tata, acolo stătea aceeaşi biserică! Eram doar un copilandru pe atunci, dar din acea zi am început să bântui prin St. Mary Redeliffe. Mereu intram în ea pe poartă cu capul plecat; şi cum eram un băiat iscoditor, părăsit şi zburdalnic, mi se părea că intram în casa tatălui meu (şi zic asta fără nicio noimă creştinească) şi, în faţa ochilor mei jucăuşi, toate mormintele de acolo erau vedenii ale tatălui meu din strâmtoarea morţii, de unde eu voiam să-l smulg. Aşa că vedeţi de unde mi se trage dragostea pentru vremurile de demult.

În zilele acelea de odinioară, îmi puneam paltonul de pânză stacojie şi pălăria şi plecam să hoinăresc pe câmpuri, în nădejdea de a da peste tumuli1 ascunşi sau scrijelituri pe pietre. Mă întindeam peste iarba cosită sau mă rezemam de vreun copac şi mă uitam minunându-mă la biserica aceea care părea să stăpânească peste străzile şi câmpiile din jur. „Acolo este locul", îmi ziceam eu, „acolo a căzut trăsnetul pe clopotniţă... şi uite acolo locul unde odată se jucau pie-Movilă artificială, conică sau piramidală, din pământ sau din piatră, pe care unele popoare din antichitate o înălţau deasupra mormintelor.

sale de teatru. Acolo, pe partea de la apus, bătrânii călugări binecuvântau fântâna de sărbătoarea Sfintei Maria... şi pesemne că acolo se trântea tatăl meu la căderea serii, când deja era istovit de cântat". Iar toate aceste vedenii se iveau împreună, aşa că eu picam în minunată încântare.

Cam în acele vremuri m-au dus la o şcoală, unde m-au învăţat să socotesc preţul grâului şi al altor trebuinţe ale oamenilor din Bristol (căci nu e niciun alt ghes decât pentru câştigul din muncă în acel lupanar, în acea ieşitoare, în acel cimitir de negustori şi târfe), iar de acolo am ajuns la Colston's School, pe strada Redeliffe. Nimeni nu e mai ticălos şi mai încăpăţânat decât un şcolar, căci tot ce puteam să fac era să-mi ţin în mine râsul când ceilalţi copii pălăvrăgeau verzi şi uscate despre fraţii şi surorile lor, despre părinţii lor şi despre şoriceii pe care îi îngrijeau acasă şi despre jocul cu băşica şi despre tablele lor de gramatică. Mă strigau Tom-Cocoşul-Cântător, sau Roşcovanul, din

cauza părului meu de foc, dar n-au ştiut niciodată numele după care îi cunoşteam doar eu. Îmi mai spuneau Tom Singuraticul din cauză că stăteam tot timpul de o parte, dar eu nu eram niciodată singur, căci aveam nenumăraţi prieteni în cărţile mele. Tatăl meu cumpărase vreo sută de cărţi prăfuite, iar eu le luam de pe rafturile lor (speriind astfel şoarecii) cu atâta grijă şi dragoste de parcă ar fi fost scrise de propria lui mână: citeam cărţi de heraldică, cărţi vechi englezeşti, dizertaţii metafizice, cercetări matematice, muzică, astronomie, fizică şi altele asemenea. Dar nimic nu mă încânta precum lucrările de istorie şi, să pun drept, n-am învăţat la Colston's mai mult decât acasă. Nu aveam destule cărţi la scoală, dar în alcovul meu l-am cunoscut pe Chaucer1 tipărit de Speight şi Britannica

1 Geoffrey Chaucer (1342/43 – 1400), primul mare poet englez. Născut într-o familie de clasă medie, a devenit curtean, diplomat şi funcţionar public, precum şi poet în timpul liber. Cea mai cunoscută operă a sa, neîncheiată însă, este *Canterbury Tales* (scrisă între 1387 şi 1400), o poveste complexă despre un pelerinaj la altarul Sfântului Thomas Beckett în Canterbury, pretext pentru înlănţuirea a numeroase povestiri în ramă, motiv pentru care *Povestirile din Canterbury* au fost comparate cu *Decameronul* lui Boccaccio. În textele sale, Chaucer a stabilit dialectul din sudul Angliei drept limbă literară engleză.

lui Camden1, „Vestigiile" lui Percy2 şi Biblioteca Muzelor, de domnişoara Elizabeth Cooper, după care mă simţeam împăcat, pentru că lumea tatălui meu era acum şi a mea.

Nu mi-am întrerupt niciodată cititul, dar a venit şi ziua în care a trebuit să fac o schimbare, adică atunci când, într-o dimineaţă de iarnă, mama mi-a arătat un manuscris vechi scris în franceză cu litere luminoase şi cu toate podoabele vechi nestricate.

„Tom", mi-a spus ea, „Tommy, ia uită-te la acest pergament prăfuit pe care l-am găsit între foile uneia dintre cărţile tatălui tău. Culorile sunt foarte frumoase pentru ceva atât de vechi, nu ţi se pare? Vrei să îl vindem şi să dăm foc acestor hârtii?"

Eu eram uimit, căci manuscrisul era perfect între cele care îi erau asemenea. „Ai găsit o comoară", i-am spus eu, „o comoară care poate da mai multă căldură iarna. Nu poate fi nimic întocmai ca aceasta!" Şi mi-am petrecut degetele peste auriul scăpărător şi peste verdele aprins al literelor sale, care scânteiau ca o o tapiserie sau un

câmp de flori.

„Oh", mi-a zis ea, uimită de încântarea mea. „Nu încape îndoială că mai sunt altele la fel în biserică. Bietul tău tată îmi vorbea ades de ele".

„Prea draga mea doamnă şi văduvă", i-am spus eu, făcând-o astfel să izbucnească în râs chiar fără vrerea ei, daţi-mi o înfăţişare întocmai a locului, căci altfel ştiu că voi muri".

„Prea bine, Tom. Eşti încă mult prea tânăr ca să mori. Trebuie să te salvez". După care începu să se gândească unde găsise tatăl meu pergamentul: „A fost în sacristie? Nu, acolo n-a fost, mai ales când tot timpul mişună pe

William Camden (1551 – 1623), anticar şi istoric britanic, primul care a realizat un studiu topografic al Marii Britanii şi prima cronică detaliată a domniei reginei Elizabeta I.

2 Thomas Percy (1729 – 1811), episcop de Dromore, cunoscut ca editor al publicaţiilor *Tatler*, *Guardian* şi *Spectator*. Cea mai mare contribuţie a sa este considerată lucrarea *Reliques of Ancient English Poetry*, prima mare colecţie de balade, care a reprezentat una dintre operele cele mai importante pentru renaşterea baladelor englezeşti, jucând un rol însemnat în cadrul mişcării romantice.

acolo bătrânul domn Crowe prizându-şi tutunul murdar… Să fi fost în clopotniţă? Nu, era prea sus pentru el… Să fi fost în…? Nu… Gata, ştiu. Tom, a fost în odaia ferecată de deasupra porticului de la miazănoaple, unde se spunea că sunt lilieci şi alte alea… Toate cuferele şi scrinurile vechi sunt acolo".

Am îmbrăţişat-o iar. „Mamă", i-am zis, „faci cât o mie de fecioare vestale!" (Căci în ultimul timp citisem *Istoria Romei*, de Mudie).

„Nădăjduiesc că am voie să fiu modestă. Tom", răspunse ea, „nu sunt deloc fecioară, doar dacă trăim o altă Vreme a Minunilor".

„Eu chiar voi face o minune", i-am spus. „Voi scoate trecutul la lumină".

Şi am ieşit de îndată din casă, voind să mă întâlnesc cu domnul Crowe, paracliserul bisericii St. Mary Redeliffe, un moşneag hoinar care nu se mai oprea din prizat tutun şi din pufăit pe nas.

„Domnule Crowe", i-am zis eu când l-am găsit într-un sfârşit în sacristie, gândindu-se trist la socotelile sale, trântite cu grijă în faţă-i, „îmi puteţi da, rogu-vă, cheia odăiţei de deasupra porticului de la miazănoapte?"

Mă cunoştea prea bine şi ştia că eram fiul tatălui meu în orice chip. „Dar acolo nu e altceva decât praf şi vechituri zdrenţuite, Tom", spuse el, „nimic bun pentru un copil".

„Tatăl meu a găsit acolo nişte pergamente", i-am răspuns. „Am venit să văd dacă mai pot afla şi altele".

„Ah, da, hârtiile". Strănută şi se şterse la nas cu mâneca, după cum îi era obiceiul. „Dar sunt putrede şi făcute ferfeniţă. Nu-s bune la nimic, decât poate ca hârtie de făcut sfoară sau bonete de bufon pentru copii ca tine", izbucni în râs şi trase tutun pe nas.

„Prea cinstite domnule Crowe", am început eu din nou, iar el râse iar de mine. Dacă sunt un prost, atunci rogu-vă să-i faceţi pe plac prostiei mele. Din câte se spune, un om care şi-a pierdut minţile e mai aproape de înţelepciune".

„Thomas Chatterton", zise el, „ai un cap bătrân pe umerii tăi tineri".

„Atunci hârţoagele vechi sunt ale mele prin dreptul primului născut".

Se uită la mine şi zâmbi. „Bine", zise, „este adevărat că biserica nu mai are ce face cu ele". Aşa că m-a condus, prin scara şerpuită, până lângă porticul de la miazănoapte, lângă vechea odaie cu manuscrisele: descuie cu cheia uşa groasă de lemn şi apoi mă lăsă singur de îndată, din cauza frigului care îi intra în oase (sau cel puţin aşa credea el.)

Se spune că vine o clipă când orice om îşi vede ursita întinsă în faţa ochilor lui, ca o vedenie. Gândiţi-vă, atunci, la uimirea şi la bucuria mea când am văzut în încăperea de piatră goală două cufere de lemn. M-am grăbit să le deschid, iar acolo am găsit hârţoage vechi, pergamente, socoteli şi polițe, toate răvăşite şi în dezordine, aruncate acolo ca nenumărate frunze după un uragan. Cu mare grijă şi blândeţe le-am ridicat în sus, părându-mi-se că pergamentele îmi ardeau mâinile, într-atât de mare îmi era încântarea; unele erau scrise în franceză sau în latină, iar altele aveau cifre mâzgălite de parcă ar fi fost socoteli ale bisericii sau table de înmulţire. Dar erau bucăţi care puteau fi uşor recunoscute ca scrisuri în limba englezească (deşi într-un fel destul de straniu). Lăsând deoparte celelalte hârţoage, le-am luat pe acestea din urmă şi am plecat acasă. Cu degete tremurânde le-am dus cu grijă în alcovul meu. Şi deşi erau foarte putrezite şi fuseseră scrise în scrierea gotică a acelor vremuri, am reuşit să le citesc destul de uşor. De fapt nu era mare lucru de priceput, decât anumite cuvinte sau

bucăţi mici, dar era destul pentru mine. Mintea mea se învârtea în jurul lor şi m-am apucat să le scriu din nou, cu mâna mea. Erau aici fraze precum „vî trimisă urările lui", „marei durerei ce mi-aţi făcutu atunce", „poreclăle carele legatu – s-a", iar atunci mi se părea că era ca şi cum morţii înşişi mi-ar fi vorbit, faţă în faţă: şi când scriam cuvintele, copiind chiar şi ortografia de pe atunci, mă simţeam de parcă m-aş fi prefăcut într-unul dintre acei morţi şi aş fi putut să vorbesc cu ei. M-am zăpăcit aşa de tare că, atunci când am terminat de copiat, mi-am dat seama că puteam duce scrisul mai departe, în felul meu. Era o mică frază, adică: „Şi într-aşe i-or făcutu pre fieşcare parte de trupu", la care eu am adăugit: „şi l-am dusu întru ace odaie, şi l-am aşez/. atu pre un pat bogatu". Cuvintele însele ţâşneau din mine de parcă cineva le-ar fi împins afară, cu aşa uşurime de parcă aş fi scris în limba vremii mele. Deşi nu eram decât un învăţăcel, atunci m-am hotărât să întăresc bucăţile vechi prin harul meu: astfel se întâlneau din nou viii cu morţii. Din acel moment am încetat să fiu un băiat ca ceilalţi.

Şi astfel eu, Thomas Chatterton, la vârsta de doisprezece ani, am început să scriu marea mea carte a trecutului. Prima mea îndatorire a fost să îmi fac o prăsilă la fel de bună ca a oricărui domn din Bristol, aşa că am început să îmbin ce ştiam eu despre heraldică cu un document care, după cum am scris eu, „abia ce fusese găsit în. Mary Redeliffe şi fusese scris în limba zilelor de demult". Totul a ieşit din mine atât de uşor că nu i-am mai putut pune frâne minţii mele şi am compus *Istorii adeverate*, despre Bristol şi despre acea biserică. Am tăcut după cum urmează: aveam lângă mine, în tomuri din rafturile tatălui meu sau cumpărate de la librari, hrisoave sau scrieri de aducere aminte şi alte asemenea lucruri. Iar la astea le-am adăugit ce citisem eu din Ricat, Stow, Speed, Holinshed2, Leland3 şi mulţi alţi scriitori de vremuri vechi. Dacă luam câte o parte din fiecare, oricât de scurte ar fi fost ele, îmi dădeam seama că, puse împreună, la sfârşit se prefăceau într-o legătură foarte strânsă de întâmplări, să-i spunem noi legătura lui Chatterton. Atunci am început să introduc în scris propriile mele speculaţii în materie de medicină, teatru şi filosofie, toate fiind foarte şiret transformate de caligrafia veche şi de ortografia veche pe care tocmai le învă

1 John Stow (15251605), anticar şi istoric englez.

2 Raphael Holinshed (m. 1580), cronicar engle/. cunoscut pentru *Chronicles of England*, *Scotlande*, când *Irelunde* (1577), care s-a

bucurat de mare trecere şi a fost căutat de dramaturgii eli/. abetani, mai ales de către William Shakespeare, care s-a inspirat din cronicile lui Holinshed pentru piesele *Macbeth*, *Regele Leur* sau *Cymbeline*.

1 John Leland (1506 – 1552), anticar engle/, supranumit „părintele istoriei Angliei". Lucrarea sa *Itinerary* a introdus termenul „shire" ca unitate administrativ-teritorială de baxă pentru studierea istoriei Angliei, idee care a fost păstrată până în prezent.

ţasem; însă gândite de mine cu atâta intensitate, deveneau mai adevărate decât vremea în care mă aflam eu însumi. Am reprodus trecutul şi l-am înfăţişat plin de detalii, ca şi cum s-ar fi desfăşurat totul în faţa ochilor mei: în acest fel, limba din acele timpuri a trezit la viaţă realitatea de atunci, pentru că, deşi ştiam că eu eram cel care compunea toate cele, poveştile în sine adică, mai ştiam şi că erau adevărate.

Dar nu mi-a fost destul să le scriu doar. Viclenii locuitori din Bristol judecau totul numai după dovezi bune de văzut şi pipăit, aşa că, pentru a-i păcăli şi a-mi râde, la rândul meu, de ei, am învăţat să dau hârţoagelor mele înfăţişarea unor vechituri. Am adus pe ascuns în alcovul meu o bocceluţă de cărbune de lemn, un băţ mare de galben de ocru şi o sticluţă de praf de plumb negru, materiale cu care puteam lăsa o înfăţişare de înscrisuri atât de vechi, de parcă hârtiile de mine făcute ar fi venit chiar din încăperile încuiate de la St. Mary Redeliffe. Trebuia doar să frec puţin ocrul şi praful de plumb peste pergamente şi, uneori, ca să îmi îmbătrânesc şi mai tare înscrisurile, le târâm prin praf sau le ţineam deasupra lumânării aprinse, iar acest fel de a face nu numai că schimba cu totul culoarea cernelii, dar mai şi întuneca şi zbârcea hârtia. Eu mă apucam voios de treabă, dar la început era mai mult aiureală şi nebunie decât altceva în osârdiile mele; iar mama, auzind tot timpul gemete şi văicăreli venind din odaia mea în prima zi de încercări, a intrat şi m-a găsit învăţăturit într-un nor gros de cărbune. Eram atât de plin de ocru şi de praf de plumb încât ea şi-a deschis braţele spre mine, spunând: „Dar pentru numele Domnului, Tom, te vopseluieşti aşa ca să te dai dus cu ţiganii?"

„Mamă demnă de un fiu demn, eu sunt doar un actor ambulant, iar această odaie este teatrul meu".

Ea a început atunci să adulmece aerul. „Acest praf mucegăit nu este de la teatru. Bleah! Domnul Crowe poartă toată vina pentru asta".

„Prea iubită văduvă şi mărinimoasă doamnă din Bristol", i-am

spus eu, „sunteţi prea curioasă pentru bietul vostru fiu şi aveţi un miros prea fin. Aş prefera să părăsiţi odaia mea". Dar apoi, văzând-o că era cam supărată din cauza cuvintelor mele, m-am grăbit să adaug: „Acest praf pe care îl numeşti mucegăit va fi blagoslovirea noastră. Am găsit din întâmplare (şi cu ajutorul domnului Crowe, o recunosc), am găsit, spun, nişte poveşti adevărate despre frumosul nostru oraş şi multe istorioare despre familiile de vază de la noi". (Atât de mare îmi era încrederea în propriile-mi talente încât am ascuns adevărul până şi de ea.) „Şi vor fi mulţi târgoveţi burduhănoşi care vor vrea să plătească bani grei pentru aceste amintiri despre cinstiţii lor strămoşi". După care am continuat, punând amănunte scornite de minţişoara mea şi împodobind astfel acel minunat şi însemnat şiretlic în timp ce îl puneam la cale: „Va încânta pe toţi oamenii de bine de aici şi, în acelaşi timp, ne va umple buzunarele".

Atunci mama, care avea o gură atât de mare încât puteau să-i intre înăuntru sute de musculiţe văratice în timp ce vorbea, nu a întârziat prea mult în a da sfară în ţară, în târg mai bine zis, adică să spună tuturor că fiul ei iubit şi învăţat găsise în biserică nişte hârţoage vechi care erau pe atât de preţioase pe cât erau de însemnate, după cum le spunea ea acelor buni şi drăguţi târgoveţi din Bristol. Şi foarte curând am putut înfăţişa dovezi, falsificând câteva acte comemorative pentru domnul Baker, pentru r domnul Calcott, pentru doamna Higgins, şi nu mai ştiu pentru cine, în care spuneam sus şi tare că strămoşii lor bristolieni fuseseră oameni aşezaţi şi plini de însuşiri frumoase. Iar când întrebau: „Cum ai găsit asta?", eu răspundeam: „E o mărturie adevărată, aflată într-un vechi sul de pergamente şi descoperită în încăperile vechi de la St. Mary Redeliffe. Puteţi să îl întrebaţi pe paracliser, pe adică domnul Crowe, care m-a condus acolo". Şi atât de aprinse erau nădejdile lor, atât de viguroasă era credinţa lor că se trăgeau dintr-o stirpe aleasă şi nu din scroafele şi târfele cu care semănau, încât în curând cugetele lor se linişteau de la cuvintele mele.

Aşa că nu duceam lipsă de monezi pe care să le zornăi înăuntrul buzunarelor, chiar dacă gândul sau cântul meu era cu totul altul. Poezia era instrumentul meu. Atunci mi-am scornit un alt Eu, care a fost să fie un călugăr din veacul al cincisprezecelea, pe numele lui Thomas Rowley; l-am înveşmântat în zdrenţe, l-am orbit şi după aceea l-am făcut să cânte. Am compus elegii şi opere epice, balade şi cântece,

poezii lirice şi acrostihuri, toate scrise în acel stil artificial, care cu mare repeziciune s-a prefăcut în dovada simţământelor mele. Căci, aşa cum scrisesem cu caligrafia lui Rowley: „Veştejitu – s-a în astu fel bunăstarea blajinilor", care era un fel de a spune: „Toate lucrurile sunt parte din Unul". Am pus apoi acest rând în alte stihuri, cu alt înţeles:

Acum Rowlie în aceste dzile mohorâte îşi răvăşeşte scânteierea lucitoare iar Chaucer şi Turgotus trăiesc întru fiecare stih pre carele îl scrie.1

Astfel băgăm de seamă un răsunet în fiecare rând, căci plagiatul cel mai adevărat face poezia cea mai adevărată.

Aceste stihuri vechi le-am trimis eu atunci la mai multe gazete, atât din Londra cât şi din Bristol, cu acelaşi postscriptum adăugat: „Acest poem a fost scris de Thomas Rowley, preot, iar eu l-am descoperit în arhiva bisericii St. Mary Redeliffe; trimit acestea drept dovadă a poeziei ce se scria în acele vremuri, care e mult mai însemnată decât am fost lăsaţi să credem". Şi astfel s-a întâmplat ca vremurile de odinioară să fie aduse în grija mea, precum prorocul orb călăuzit de un copil. Mi-am vândut de asemenea stihurile la librari şi, deşi la Londra am aflat ceva succes, faima lui Thomas Rowley s-a răspândit prin tot Bristolul până într-acolo încât negoţul îmi creştea de pe o zi pe alta. A fost un librar care a bănuit adevărul, şi anume că poemele lui Rowley erau născocirea mea, de fapt: era Sam oynson, un tânăr care tocmai intrase în breaslă şi care îmi împrumutase multe tomuri şi cărţulii înainte ca eu să-l scornesc pe Rowley. El ştia cât de dăruit eram şi cât de doritor de învăţătură, dar atunci n-a spus mai nimic şi mi-a cumpărat poemele fără să întrebe nimic despre originea lor. Mă puteţi în

1 „Now Rowlie ynne these mokie Dayes Sendes owte hys shynynge Lyghte And Turgotus and Chaucer live Inne every line hee wrytes".

treaba de ce nu am dat în vileag că eram autorul lor ca să îmi pot reclama astfel drepturile, însă vă rog să nu scăpaţi din vedere că totul se petrecea în elegantul târg Bristol, o adevărată clică de nebuni unde doar avuţia şi numele răceau legea. Căci fiind un băietan de familie neînsemnată şi fără învăţătură, orice lucru aş fi tăcut ar fi fost trecut cu vederea sau cel mult batjocorit: or eu sunt un poet înnăscut, ceea ce înseamnă mai mult decât un cavaler şi chiar şi în acele vremuri eram mult prea mândru pentru a mă transforma în motivul lor de batjocură

şi de râsete mârşave şi nici prin cap nu îmi trecea să mă dezvelesc în faţa cârcotelilor bristolienilor meschini.

Şi astfel s-a întâmplat că, în timp ce eu eram prins în haznaua aceea şi în cuibul acela de târfe pe care mi-e nespusă ruşine să îl numesc oraşul meu natal, că toate gândurile mele au început să zboare către Londra, unde, aşa credeam eu, geniul meu avea să fie băgat în seamă de îndată şi să acopere tot ce exista până atunci. La început i-am prezentat acest plan lui Sam oynson, într-o dimineaţă în care stăteam eu în picioare lângă rafturile pline de cărţile alea jalnice de acum. „Londra este magnetul care mă atrage", i-am spus eu, „în locul acesta mă simt la fel de liniştit ca o târfă într-o mănăstire de maici".

„Prea bine", mi-a zis Sam aruncându-şi ochii albaştri asupra chipului meu. „Ai grijă să nu te atragă spre stânci".

„Cum era cântecul acela pe care îl îngânau încântătoarele sirene, Sam?"

Joynson a râs de aliteraţia mea. „Niciunul ca cele de tine născocite, Tom". Apoi a tăcut pe neaşteptate. „Deşi, firește, nu pot fi sigur de asta". A tuşit uşor şi a dat vina tusei pe praful din librărie. „Prea bine", a spus el în cele din urmă, „cel puţin în Londra vei putea fi în largul tău şi vei putea lucra liniştit pe ascuns, ceea ce înseamnă că îţi va merge foarte bine".

„Şi de ce nu ar trebui să îmi meargă foarte bine?", l-am întrebat eu pe un ton tăios, dar el mi-a aruncat o altă privire cu ochii lui larg deschişi, aşa că n-am găsit altceva mai bun de făcut decât să tac.

Când am vorbit pentru prima oară cu mama despre planul meu şi despre cum voiam eu să purced spre Londra, n-a scos decât un mic geamăt şi s-a lăsat să cadă pe un scaun de răchită, care s-a rupt de îndată sub greutatea ei, iar asta a făcut-o să izbucnească în râs". Îmi dădeai nişte lovituri atât de puternice în pântec", mi-a spus ea, „încât am ştiut de pe atunci că erai nerăbdător să îţi urmezi drumul. Dar ai grijă cu sifilisul, Tom. Se spune că femeile din Londra sunt toate nişte uşuratice".

„Atunci să înţeleg că sunt foarte diferite de neprihănitele noastre fecioare din Bristol?" Ea a încercat să râdă când m-a auzit vorbind aşa, dar după aceea şi-a dus colţul şorţului la ochi şi şi-a şters o lacrimă.

Nu mai aveam altceva de spus, aşa că, în prima săptămână din aprilie 1770, m-am urcat în diligenta care mergea la Londra. Fiecare

sunet de goarnă mi se părea că mă aduce mai aproape de Londra, de norocul meu, şi, deşi vântul rece îmi biciuia obrajii, în aceeaşi măsură îmi încălzea inima. Când am intrat în Leadenhall şi Old Jewry deja mă consideram eu cetăţean al acelui oraş şi m-am pierdut într-un labirint întortocheat de admiraţie înainte să mă pierd pe încrengăturile de străzi care mă aşteptau. Sora lui Sam oynson ţinea o mică pensiune în Holborn şi, îndreptându-mi paşii într-acolo, după cum îmi spusese Sam, am fost primit cu multă căldură şi mi s-a dat o odăiţă la care ajungeam după ce urcam trei rânduri de trepte: de aici, din camera mea întunecată, puteam să mă uit la toate coşurile de fum şi la acoperişurile caselor, visând la gloria care mă aştepta.

Dar dacă soarta mea era legată de marea poezie, drumul către ea a fost destul de greu. În dimineaţa următoare, când am mers la redacţiile acelor gazete care îmi publicaseră scrierile pe când eram eu doar un băietan din Bristol, am aflat că era mai mare nevoie de satire decât de poezii. Bineînţeles că le-am scris şi pe acestea din plăcere, căci eu disprețuiesc pe orice om care nu poate scrie pe măsura realităţii în care trăieşte şi a circumstanţelor care îl afectează: pentru *Town & Country* am scris două satire politice împotriva tuturor tendinţelor vremii, liberale şi conservatoare, papistaşe şi metodiste; pentru *Politicul Register* am compus versuri asemănătoare, care au fost foarte bine primite, deşi acolo nu şi-au putut da seama cât de sus ţinteam eu; cunoscător eu însumi al artei de a întruchipa diverse personaje, pentru *Court and City* m-am pus pe scris memoriile unui biet nemernic (un cavaler urmărit de şerif), ale unui răufăcător întemniţat în Newgate, ale unei babe văduve moarte de foame şi pe cele ale unei tinere ca o floare ce aştepta să fie culeasă. Iar pe acestea le-am povestit, firește, prin glasurile lor, ca şi cum ar fi fost istorioare adevărate. Astfel încât, chiar dacă eu eram Thomas Chatterton pentru cei cu care mă întâlneam, eram un adevărat Proteu pentru aceia care îmi citeau opera.

Fără doar şi poate, acum a venit momentul să îmi invoc muza înlăcrimată şi să recurg la elegie, pentru că, dacă e s-o spun pe-a dreaptă, nu puteam să supravieţuiesc. Am învăţat foarte repede că scrisul e un fel de loterie, iar gusturile cititorilor se schimbă foarte repede, pentru că în acele prime săptămâni mi-am dat seama că stihurile mele din seria Rowley erau deja cam dispreţuite (căci în acele vremi nebune cine s-ar fi oprit să se gândească la trecut?), că satirele

mele erau date la o parte şi că versurile jucăuşe se stinseseră de la răceala cu care fuseseră primite. De fapt, erau atâtea jigniri aduse mândriei mele şi atâtea piedici puse în calea devenirii mele, încât îmi era din ce în ce mai uşor să cad în tristeţea cea mai adâncă şi să mă scufund sub greutatea ei. Dimineaţa mergeam la librării şi la redacţiile gazetelor, deşi eram mult prea orgolios ca să îi rog să-mi publice opera, apoi, cu judecata tulburată, mă duceam să mă plimb prin parcuri şi prin cartierele mărginaşe, fără să am niciun chior în buzunar care să-mi potolească foamea năucitoare. Apoi mă întorceam pe înserat în bârlogul meu, unde rămâneam împietrit, uitându-mă la tavanul înnegrit. Proprietăreasa mea, domnişoara Angell, care era, după cum am spus, sora lui Sam oynson, mă ruga adesea să mă alătur ei în salon sau în bucătărie, unde puteam mânca împreună cu toţi ceilalţi, dar eu am prea mult sânge mândru în mine şi sunt prea năzuros, o recunosc, aşa că nu puteam îngădui să fiu şi sărac şi să mai şi primesc mila altora, în loc să mă duc cu ea, preferam să mă închid în odaie şi să îmi ascut pana, să mă pun pe scris cu gândul nesigur că poezia mă putea apăra de toate bolile; dar acestea erau versurile pe care mi le dicta sărăcia şi nevoia, nu îmi aduceau bani nici măcar cât să acopâr preţul cernelii. Adevărul era că ajunsesem într-un asemenea punct de tulburare încât m-am hotărât ca, date fiind cunoştinţele mele vaste de medicină din cărţile pe care le aveam pe când eram doar un copil, să mă tac medic pe una dintre hârcile acelea care plecau în Africa. Dar eu nu eram Incut pentru o asemenea călătorie: drumul meu trebuia să fie unul cu lotul şi cu totul altul, iar chiar atunci a venit Sam să-şi vizite/. e sora (la cererea ei, fără nicio îndoială). M-am bucurai nespus să îl văd, deşi am avut multă grijă să nu arăt nimic din ce simţeam, de fapt. El mi-a aruncat o privire scurtă, pe care o cunoşteam prea bine, şi mai întâi m-a întrebat dacă voiam să beau o ceaşcă de ciocolată cu sora lui, invitaţie pe care am respins-o cu multe dovezi de îndatorare. Apoi mi-a propus să mergem la cantina publică de pe Shoc Lane, iar eu l-am refuzat din nou, dându-mi seama că Sam vedea pe chipul meu urme de slăbiciune sau de înfo-melare. „Tocmai am terminat de mâncat", i-am zis, „dar pot să mă uit la tine în timp ce mănânci".

„Nu, Tom. Pot măcar să te conving să bei un pahar de vin cu mine? Presupun că nu e niciun rău în asta, nu?"

După o lungă şovăire, am încuviinţat la această ultimă cerere, iar el s-a dus s-o vadă pe fătuca aceea care gătea pentru sora lui ca să

facă rost de o sticlă de vin şi de două pahare. Apoi se aşează pe marginea patului (căci nu era prea multă mobilă în odăiţa mea din pod), spunând: „Şi cum îţi merg acum treburile la Londra, Tom?”

„Foarte bine”. Ş-am a fost întotdeauna destul de isteţ, aşa că trebui să adaug de îndată: „Şi poetului Rowley cum îi merge în librăria ta?”

„Călugărul e mult prea roditor”, spuse el, privindu-mă drept în ochi. „Nu mai reuşesc să vând la fel ca înainte. S-au ridicat nişte glasuri împotriva lui”.

„Nişte glasuri?” M-am ridicat de pe scaun şi m-am îndreptat spre ochiul de fereastră prin care puteam zări acoperişurile caselor din Londra, iar pe deasupra lor, cupola uriaşă a catedralei Saint Paul.

„Sunt unii care spun că totul nu e decât o înşelăciune”.

„Dar e la fel de adevărat ca mine însumi!”

„Da, ştiu deja. Rowley se află în faţa mea chiar în această clipă”.

„Nu înţeleg ce vrei să spui, Sam oynson”.

„Am ştiut că erau scrise de tine chiar din momentul în care mi le-ai adus; erai prea nerăbdător şi doritor să îmi afli părerea despre ele”.

„Nu…”

„Haide, Tom, nu mai are niciun rost să ne amăgim cu jocul acesta”. S-a ridicat atunci de pe patul strâmt şi mi-a pus o mână pe umăr, astfel încât acum priveam amândoi pe aceeaşi fereastră mică. „Când eşti într-un necaz ca acesta, ce nevoie mai e să ascunzi adevărul?” S-a oprit puţin şi apoi a zis mai departe: „Călugărul nu poate merge tot aşa. Eşti prea crud cu el”.

Ş-am avea dreptate: nu mai folosea la nimic să-i dau înainte cu mica mea înşelătorie, iar, în faţa ameninţării unei catastrofe, nu am putut să mă mai stăpânesc mult timp. „Dar trebuie să scriu”, am spus, „trebuie să scriu ca să pot trăi. Nu trăiesc cu iarbă şi apa chioară nu mă poate ţine în viaţă”.

„Ştiu prea bine. De aceea am venit să te văd, Tom”, mi-a zis el, după care a adăugat: „Poţi să trăieşti în pace şi fără Rowley, dacă te hotărăşti s-o faci. Nu am nicio îndoială că mai zac alţi autori în tine”.

„După cum ar spune Junius, aveţi un discurs foarte misterios, domnule”.

Joynson s-a plimbat prin cameră, după care s-a întors către mine şi a rămas pe loc. „Şi acum”, mi-a spus el, „acum este momentul

potrivit pentru alte descoperiri. Gândeşte-te puţin: Akenside1 de abia a fost întins în coşciugul lui pe strada Burlington, Gray2 e bolnav de cancer şi nimeni nu crede că îşi va mai reveni, iar Smart delirează legat de un scaun. Tot nu mă înţelegi?"

Mark Akenside (1721 – 1770), poet şi medic englez.

2 Thomas Gray (1716 – 1771), poet englez, cunoscut pentru versurile sale melancolice şi presărate de truisme aşezate în fraze şocante. Deşi opera sa este relativ redusă, a devenit una dintre figurile dominante ale scenei literare a epocii sale, fiind elogiat în special pentru *An Elegy Written în*in a *Country Church Yard* (1751), unul dintre cele mai cunoscute poeme lirice din literatura engleză.

„Zi mai departe".

„Poeziile lui Dyer şi ale lui Thomson1 sunt foarte admirate, iar amândoi sunt morţi de mai bine de douăzeci de ani, dar cine ştie dacă se vor mai găsi opere de-ale lor?" Apoi s-a oprit puţin. „Acum mă înţelegi, Tom?"

„Mi se pare că vă înţeleg acum scopul, domnule. Doriţi să falsific operele acestor poeţi".

„Nu am spus să le falsifici. Sau oare opera lui Rowley e un fals uriaş?" Atunci a şovăit şi şi-a măsurat cuvintele cu grijă: „Nu este, aşa cum spun platonicii, o imitaţie într-o lume de imitaţii?"

M-a privit fix o vreme. „Nu poţi să-ţi bei şi să-ţi mănânci mândria", a zis el în cele din urmă, după care m-a luat de braţ şi mi-a spus cu un glas sincer: „şi când, într-un sfârşit, vei recunoaşte că acestea sunt scrierile tale, mărturisirea va face lumea să-ţi cadă la picioare".

„La picioarele unui mare plagiator?"

„Nu, la picioarele unui mare poet. Îţi arăţi puterea scriind versuri mai bune decât au putut scrie ei înşişi, care în acelaşi timp vor fi şi versurile tale".

Aceasta era o idee destul de isteaţă, care m-a luat pe neaşteptate. „Odinioară am scris asemenea opere", i-am spus, pe când mergeam la şcoală. La Bristol am o copie după poemul meu *Anotimpurile pe dos*, scris de mine în stilul lui Thomson, şi unul numit *Closetul dezvelit*, după Goldsmith2".

„Ştiu deja. Mama ta mi le-a arătat. Dacă există ceva bun şi curat în ochii lui Dumnezeu, apoi acela e un fiu ascultător, sau măcar o mamă sau un tată care să fie astfel".

„E o mare şarlatană", i-am spus, „auzi, să te agaţe aşa". Dar partea haioasă a poveştii m-a prins şi m-a făcut să râd.

„Oh, nu", mi-a spus Joynson, râzând împreună cu mine, „căci acesta este planul meu şi nu al ei".

„Planul şi totodată afacerea ta".

James Thomson (1700-1748), poet scoţian, autorul al poemului *Anotimpurile*.

2 Oliver Goldsmith (1730 – 1774), eseist, poet, romancier şi dramaturg britanic.

„Afacerea noastră".

„Iar afacerea noastră este următoarea: eu îţi dau poeziile mele, atât de asemănătoare cu originalele încât nici măcar poetul însuşi n-ar putea vedea vreo deosebire, iar tu le vinzi după aceea ca opere ale lui Dyer şi ale altora din tagma lui, nu?"

„Câştigurile se vor împărţi egal".

„Întocmai: se vor împărţi egal". Şi atunci mi-a dat prin cap următorul lucru: „Dar numele meu e cunoscut de prea mult timp în Bristol. După Rowley, cum am putea păstra o asemenea taină ascunsă?"

„M-am gândit şi la asta", mi-a spus el pe o voce joasă. „Ar putea fi nevoie să stai în umbră o vreme. Trebuie să rămâi mai departe un mister, chiar şi pentru tine însuţi".

„Şi asta cum se face?"

„Păi, uite, trebuie să dispari ca o nălucă".

„Şi asta fără niciun fel de magie neagră?"

„Păi bine", mi-a spus el atunci, plecând capul într-o parte şi rânjind la mine. „Există o cale. M-am tot gândit la moartea ta, Tom".

„Mi se pare că acum aş avea nevoie de încă puţintel vin".

Mi-a pus un pahar plin ochi. „Pentru că, Tom, ce altceva *e* la fel de ascuns şi de secret ca un mormânt?"

„Mda, să înţeleg de aici că am trecut la un subiect mai funebru".

„Dacă poţi să te pui atât de bine în pielea altora, de ce nu ai putea să intri şi în pielea unui mort?"

Eu eram atât de zăpăcit şi de nedumerit încât nu am putut scoate nicio vorbă pentru o vreme. „Să îmi falsific propria moarte, asta vrei să spui?"

Apoi el a izbucnit în râs din nou şi mi-a umplut paharul pe care eu mă grăbisem să îl dau pe gât. „Ar mai fi vreun adăpost mai bun

decât acesta? Cine ar putea să te bănuiască după o schimbare atât de cumplită?"

Era cu adevărat o glumă dintre cele mai haioase pe care le auzisem vreodată. „Şi cum voi ajunge în acea stare de fericire, Sam?"

„Luându-ţi viaţa. Sora mea va spune în stânga şi în dreapta că ţi-ai curmat zilele şi nimeni nu va bănui că lucrurile ar fi stat altfel şi nu aşa. Verdictul de *f eh de se* este uşor de obţinut în parohia noastră, unde sărăntocii se sfârşesc atât de repede încât nu mai stă nimeni să îi numere. Firește, va trebui să fii găsit pe patul de moarte, pentru a rezolva problema martorilor..."

El se pregătea să îmi înfăţişeze şi restul planului bine pus la cale, dar l-am oprit. „Şi după aceea?"

„După aceea vei lucra în liniște atâta vreme cât vei dori tu".

Şi, adevărat grăia, căci, după toate relele şi nedreptăţile prin care mă târâseră, gândul de a lucra liniştit şi nevăzut de nimeni îmi plăcea, iar pe deasupra nu trebuia să uit că mă putea conduce la o victorie mult mai însemnată asupra celor care mă dispreţu-iau. Librarii şi editorii care vedeau în mine un „simplu băietan" ar aplauda în curând operele acelui *simplu băietan*, deşi scrise sub alt nume, iar când aş ieşi din umbră şi le-aş arăta cine sunt eu, de fapt, atunci i-aş zăpăci de tot şi i-aş lăsa sfărâmaţi şi goi, astfel ajungând să-mi dovedesc, în cele din urmă, geniul.

Şi astfel se întâmplă că (pentru a arunca o scurtă privire înainte), după prematura mea plecare din această viaţă, am început să lucrez la *operele tocmai descoperite* ale domnilor Gray, Akenside, Churchill, Collins şi ale câtorva pe deasupra; l-am făcut până şi pe domnul Blake, cu stilul său gotic pe care eu unul îl adoram, dar asta a fost numai aşa, la prosteală. Un mare geniu poate să mişte totul din loc, iar eu le-am înţeles pasiunile de îndată ce am început să le imit stilurile: nu a fost o parodie plină de răceală, ci mai degrabă..."

„Aici se termină", zise Charles Wychwood, punând jos manuscrisul din care tocmai citise. „Aceasta e povestea".

În acel moment, Philip Slack îşi dădu seama că alunecase de pe scaun şi se găsea acum întins pe podea, frecându-se la ochi. „Nu pot...", începu el să spună. După care îşi studie genunchii şi le şopti: „Adevărat".

„Ce-a fost asta?"

„E adevărat?"

„Bineînţeles că e adevărat. E cât se poate de adevărat. Incredibil de adevărat". Charles se opri o clipă. „Ţie nu se pare adevărat?"

„Ba da, mi s-a părut adevărat".

Asta fu de ajuns pentru a-i da noi puteri lui Charles. „Vor face senzaţie", zise el, ducându-şi hârtiile la gură. „Le iubesc atât de mult încât le-aş înghiţi dintr-odată!"

Philip încercă să nu se alarmeze de izbucnirea prietenului său, căci îi cunoştea ciudăţeniile culinare. „Sunt fragile probabil", zise el către genunchii săi.

„Oh, astea sunt doar copiile. Vivien le-a făcut la xeroxul din biroul ei". *

„Călcându-mi voinţa în picioare", zise ea în şoaptă în timp ce intra în cameră după încheierea recitalului lui Charles.

„Credeam că ai călcat în picioare doar mocheta din birou", zise Charles, încântat imediat de gluma pe care o făcuse. „Am crezut că ai călcat în picioare parchetul. Am crezut că ai călcat în picioare legea". Râdea, învârtindu-se de unul singur în mijlocul camerei. „Trebuie să existe o copie", îi spuse lui Philip în timpul unei rotaţii complete. „Cum altfel putem fi siguri că e adevărat decât prin comparaţie cu o copie? Totul este copiat".

Philip şi genunchii săi dezbătură problema. „Presupun", zise el într-un sfârşit, „că ai dreptate".

„Nu, vreau să spun că şi toate celelalte documente sunt copiate". Se opri din învârtit şi, balansându-se uşor, se apropie de biroul său, din care scoase un teanc de foi pe care i le întinse lui Philip, care încercă în zadar să se ridice de pe jos ca să le citească. Chiar şi la o primă vedere i se părea că acelea erau poezii scrise în nenumărate stiluri, dar transcrise de aceeaşi mână. I le înapoie lui Charles. „Nu pot", spuse el pe un ton grav. „Ca să le citesc trebuie să fiu singur".

„Ah, cititorul singuratic". Charles îl înşfacă de mână pe Philip şi îl ridică în picioare de pe podea. Apoi îl luă de braţ şi îl trase după el prin cameră, în timp ce-i vorbea. „Unele dintre ele sunt de Crabbe, altele de Gray şi câteva de Blake. Sunt aici unele poezii foarte faimoase, dar acum ştim că vedem nişte imitaţii făcute de Chatterton". îl strânse de mână în timp ce se plimbau în cercuri din ce în ce mai mici. „Înţelegi cum funcţionează? Joynson îl convinge pe Chatterton să-şi însceneze moartea, apoi Chatterton falsifică opera marilor poeţi ai vremii, iar Joynson o vinde. Elementar". Se opri brusc, iar Philip se prăbuşi

înainte, „îți dai seama acum", continuă el, prinzându-şi prietenul înainte să cadă „jumătate din poezia de secol optsprezece e probabil scrisă de el".

Philip se rezemă de perete, respirând anevoios după aceste eforturi. „E cel mai mare falsificator al tuturor timpurilor", fu tot ceea ce reuşi să articuleze.

„Nu! Nu a fost un falsificator!"

„Cel mai mare plagiator al tuturor timpurilor atunci?"

„Nu!" în entuziasmul său, Charles îl privi triumfător: „A fost cel mai mare poet al tuturor timpurilor!"

„O să pun de-un ceai", zise Vi vien liniştită. „Philip pare epuizat".

Imediat ce ea intră în bucătărie, dispoziţia lui Charles se schimbă; se aşeză pe canapea şi privi în gol pe fereastră la ploaia de afară, cu chipul foarte palid în lumina ştearsă a amurgului. „Flint şi-a dat cu părerea când a fost scris totul", zise el după un răgaz. „Pare să se priceapă la orice".

Philip era afectat de dispoziţia gânditoare a lui Charles, aşa că îi răspunse pe un ton grav. „E un om norocos".

„Ah, da, dar omul norocos e mereu nervos. Nu se ştie niciodată când i s-ar putea termina norocul". Părea sleit de orice vlagă şi se întoarse spre Philip cu un oftat. „Gândeşte-te la florile de pe câmp şi aşa mai departe". O pală bruscă de vânt suflă stropi de ploaie prin fereastra deschisă, iar Philip se ridică s-o închidă. Charles avea chipul umed, dar nu băgă de seamă. „Ai găsit ceva despre Chatterton în biblioteca ta?"

„Nu. Vrei să te ştergi pe faţă?" Charles scutură din cap, iar Philip, enervat de tăcerea lui neaşteptată, se simţi obligat să continue. „Ţi se poate părea curios, dar am citit nişte romane de Harrison Bentley..."

„Tipic".

„... şi semănau foarte mult cu cărţile lui Harriet Scrope. Poveştile erau identice. Nu că asta ar conta", se grăbi el să adauge, îi păru rău pentru că menţionase chestiunea, din moment ce îşi promisese să n-o facă. „Nu contează deloc".

Charles nu păru nici interesat, nici surprins. „Păi vezi? E contagios".

„Ce anume?"

„Chatterton". Vivien se întoarse în cameră, iar Charles ţâşni de pe canapea. „Tocmai ne gândeam la următorul nostru pas, Vivie".

Philip roşi. „Philip zice că trebuie să găsim un editor. E convins că povestea asta ne va umple de bani!”

Vivien nu răspunse, iar Charles continuă: „Mâine lucrez cu Harriet, aşa că îi voi cere sfatul, în ea putem avea încredere”.

*

În noaptea aceea nu putu dormi şi, când Vivien visa alături de el, imagini ale scrisului lui Chatterton îi dădeau târcoale. Se întinse şi îşi lăsă braţele în laterală, astfel încât corpul său să formeze un fel de „T”, apoi se ghemui în pat, transformându-se într-un „C”. Dar abia la cea mai întunecată şi tăcută oră din noapte se ridică din pat şi merse tiptil în camera cealaltă. Aprinse lumina şi, clipind din ochi, căută hârtiile pe care i le arătase lui Philip în seara aceea. Când ajunse la aceste rânduri, se opri şi le citi cu glas tare:

Iar tu care-n curând îmbrăţişa-vei suflul Morţii, Ochii închizându-ţi în faţa sentinţei nedrepte a Sorţii, Cine te-a adus în ăst loc în care-acum Capul ţi-l spânzuri De durere, urlându-ţi Ambiţia în cele patru vânturi.

Îşi puse capul peste mână şi plânse. Vivien intră în cameră şi se aplecă peste el. „Este aceeaşi durere?”

„Da”, zise el. „Da. E aceeaşi durere”.

Harriet Scrope încerca să-şi cerceteze gingiile în oglinda de bronz aurit de deasupra şemineului; îşi întindea gâtul, chiorându-se laimaginea ei şi aproape împiedicându-se în timp ce făcea asta, dar nu putea vedea nimic. „Niciodată!” spuse ea cu voce tare. „N-o să-l mai las niciodată pe bărbatul ăla să-mi umble în gură” Se auzi soneria şi, din moment ce tocmai încheiase o lungă conversaţie telefonică cu Sarah

Tilt despre ticăloşeniile dentistului ei, aproape că îşi aştepta prietena să apară în prag. Aşa că deschise uşa repede, strigând „Bună, scumpete!”, dar dădu cu ochii de Charles Wychwood. „Oh, bună dimineaţa”, spuse ea cu o voce joasă. „Am crezut că era altcineva”. Uitase că Charles trebuia să vină în dimineaţa aceea să lucreze pentru ea.

„Nu”, răspunse el. „Cred că sunt doar eu”. Tonul lui părea vesel, în ciuda înfăţişării sale ponosite.

„Dacă tu zici. Nu mi-aş dori un străin în casa asta drăguţă”. îl conduse prin hol în camera de zi şi apoi îi indică rigidă un scaun liber. „Ieri am încăput pe mâinile unui măcelar”, spuse ea de îndată ce se aşezase în faţa lui.

„Oh! Şi ce avem la masă?”

„Nu la asta mă refeream. Un *măcelar* adevărat. Aşa-zis dentist. Detest chestiile pe care mi le bagă în gură. Chestii dure, oribile. M-am simţit ca o păpuşă de cârpe, Charles, trântită pe aşa-zisul său cabinet de intervenţii. Şi nici nu mă întreba ce le-a făcut bietelor mele gingii”. Îşi rearanjă degetele în poală în aşa fel încât mâinile să-i pară lipite una de alta. „Deci cum îţi mai merge ţie?”, adăugă ea pe un ton foarte firesc, de parcă tirada ei de mai devreme nu s-ar fi întâmplat deloc.

„Mă descurc”.

Harriet dădu serioasă din cap la aflarea acestei importante veşti. „Şi eu mă descurc”. Între ei se lăsă o scurtă tăcere. „Văd”, zise ea, „că vine Crăciunul”. Arătă către un obiect împachetat în hârtie maro pe care Charles îl adusese şi care acum stătea proptit de scaun. Alături se afla o pungă de plastic plină de hârtii. „Mi-ar plăcea să primesc o nouă haină de blană”.

„Asta e ceva ce vreau să vă arăt, Harriet”. Charles făcu un efort să se ridice din scaunul, dar motanul sărise în poala lui şi acum părea să-l ţină pe loc. „Ştiţi ceva despre Thomas Chatterton?” Domnul Gaskell îl părăsi cu un scâncet ciudat, iar Charles se putu apleca să ia punga de pe jos.

„Chatterton?”

„Să vă spun un secret?”

„Oh, da. Ador secretele”. Ea presupunea întotdeauna că secretele tinerilor se refereau la sex, aşa că îşi trecu uşor limba peste buza de sus.

„N-a murit”.

„Ce veste bună”. Ideea păru să-i placă. „Şi atunci ce a făcut? A intrat în hibernare?” Se ridică repede şi se îndreptă spre alcov, unde îşi turnă un pahar de gin. „Doctorie”, spuse ea fluturându-i o linguriţă „jboctorie pentru bietele mele gingii”.

„Vorbesc serios. Thomas Chatterton n-a murit”.

„Hai, zi mai departe. Scoate-o pe cealaltă”. Îşi ridică uşor piciorul drept în aer şi începu să-l mişte… Hai. Scoate-o”.

Charles refuză politicos oferta… Nu, nu vreau să spun că n-a murit, bineînţeles că a murit. Dar nu atunci când se presupune c-a făcut-o. Nu atunci când crede toată lumea că a murit. Iar eu am dovada”. Îndepărtă ambalajul de pe tablou şi, în timp ce făcea asta, Harriet observă cât de neîndemânatic devenise. „Nu recunoaşteţi acest

chip?”

„Percheziţionează-mă”. Ea îşi întinse mâinile, de parcă aştepta un poliţist care s-o caute de arme sau droguri.

„E Chatterton la vârsta a doua”.

Ea mai sorbi o linguriţă de gin, încercând să-şi amintească ceva din conversaţia cu Sarah Tilt. Era ceva cu o creangă sau o ramură tăiată… „Dar nu a fost el băiatul care s-a sinucis?”

„Tocmai asta e. Nu şi-a pus capăt zilelor. A continuat să scrie în numele altor poeţi”.

„Vrei să spui că a fost un plagiator?” O umbră îi traversă dintr-odată chipul lui Harriet, şi se întoarse cu spatele pentru câteva clipe… Doctoria asta e amară”, zise ea înspre alcov. Dar când se întoarse cu faţa la Charles, îi luă portretul din mâini şi îl studie atent., Arată ca Matthew Arnold1”, zise. „Deloc pe gustul meu”. Puse tabloul jos. „L-au prins?” Charles era evident intrigat de întrebare. „Dacă l-au descoperit?”

„Cine?”

„Of, mă înţelegi. Paznicii oraşului, bineînţeles”. Era o frază ciudată, iar Harriet îşi încrucişa degetele în spatele capului în timp ce vorbea.

Matthew Arnold (1822 – 1888), poet şi proeminent critic literar şi social englez. *Culture and Anarchy* (1869), principala sa operă critică, este o capodoperă ce ridiculizează şi analizează, în acelaşi timp, societatea victoriană.

„Nu, n-a fost deloc aşa. El nu făcea nimic rău…”

„Ştiu!”, strigă ea dintr-odată.

„… şi, în orice caz, el a mărturisit totul. Vedeţi, asta e tocmai ceea ce voiam să vă arăt”. îi întinse fotocopiile manuscriselor descoperite în Bristol.

Ea le ţinu la distanţă. „Arată”, zise aproape şoptit, „de parcă ar fi fost scrise pe vremea lui Pazvante”.

Pe moment Charles întrezări imaginea unui ecran gol de televizor.

„Le-a scris pe la 1810”.

„Păi”, zise ea pe un ton serios, „asta a fost înainte să mă nasc eu”.

El îi ignoră remarca. „Speram să pot găsi repede un editor”. Oh, Doamne, altă carte, se gândi Harriet în timp ce Charles continua. „Va demola toate teoriile experţilor. S-au înşelat cu toţii”.

„Zău? Ce veşti minunate”. Pe Harriet o enervase întotdeauna lipsa de atenţie cu care o răsplătiseră criticii din lumea academică. De fapt, considera că oricine preda la universitate îi era duşman. „N-au decât să moară”, zise ea.

„Nu vreţi să spuneţi să-i doară?”

Făcu un semn cu paharul gol către Charles. „Ce pot şti ei despre Harriet Scrope pe care numai Harriet Scrope o cunoaşte? Şi vreau să spun să *moară*. Acum zi-mi povestea din nou”. Aşa că Charles îi explică încă o dată cum stăteau lucrurile cu viaţa lui Thomas Chatterton şi cu falsurile lui. În euforia ei, Harriet îşi puse mâinile în şold şi apăsă cu putere – atât de tare încât, atunci când Charles îşi termină expunerea, mâinile ei păreau mai mici şi fără pic de sânge.

„… o să trăiesc în huzur”, spunea Charles.

„Huzur?”

„… asta dacă reuşesc să le public”.

Ea se ridică cu un ţipăt. „Dar bineînţeles că vom reuşi să le publicăm! Acum nu vor mai putea să ne ignore!” Charles nu era foarte sigur la cine se referise ea când spusese „ne dar apoi ea adăugă, ca un gând de ultim moment: „De ce nu-mi laşi mie toate hârtiile, Charles? Sunt foarte pricepută cu lucrurile vechi”. Charles era pe punctul de a-i refuza oferta generoasă, dar, în orice caz, umbra de îndoială de *pe* chipul lui o avertiză pe Harriet că mersese prea departe. „Bleaga de mine”, adăugă ea”. Putem discuta detaliile neînsemnate mai târziu”. îi zâmbi împăciuitoare, apoi schimbă subiectul. „Nu crezi, dragă”, continuă ea, „că ar trebui să vorbim şi despre cartea mea, acum? Ne va înveseli pe amândoi”.

Charles uitase cu desăvârşire că trebuia s-o ajute pe Harriet să-şi scrie memoriile, dar afişă imediat o expresie de nerăbdare încântătoare. „Ar fi foarte interesant”, zise el, încă întrebându-se ce vrusese să spună Harriet prin „ne.

Ea se îndreptă către biroul ei, care se afla pe partea opusă a holului, şi strigă după câteva minute: „Poate că Mama este un alt Chatterton! Poate că am câteva mii de ani!” Se întoarse la fel de grăbită precum ieşise, cărând o grămadă de pagini bătute la maşină pe care i le trânti în poală lui Charles, cu o expresie dezgustată. „Curva aia proastă le-a transcris, dar…” şi aici începu să imite vocea piţigăiată a fostei sale asistente – „i *se părea*, *deci*, că nu ştia ce *să fa*că cu ele. Ca să *zică aşa*”. Şi, în timp ce vorbea, se uita la punga plină cu manuscrisele Chatterton.

Charles începu să se uite peste foile pe care le primise. Pe unele dintre ele găsi paragrafe scurte sau chiar propoziţii, iar pe altele fuseseră scrise câteva nume şi date. „Ar trebui să le păstraţi în aceeaşi formă", zise el. „Ar fi ca o poezie".

„Dar eu nu vreau să scriu o poezie. Eu vreau să scriu o carte".

Charles îşi întoarse capul într-o parte şi îi zâmbi. „Şi care e diferenţa, de fapt?"

Ea îl fixă cu privirea câteva momente. „Tu ar trebui să ştii". Imediat îşi regretă tonul şi adăugă cu voce mieroasă: „Tu ar trebui să ştii ce vreau să spun. Tu ai reuşit să le faci pe amândouă, nu-i aşa?"

„Oare Montaigne a fost cel care a spus: *Nu eu fac cartea*, *ci cartea mă face pe mine*i".

„Ce gând încântător, Charles". Ea se opri puţin, neştiind cum să continue. „Sunt sigură că ai dreptate".

„Nu eu, Montaigne".

„Ei, ce mai contează asta?" Ea îşi aruncă din nou privirea asupra manuscriselor Chatterton şi, cum stătea aplecată peste Charles, încercă pe ascuns să le mişte cu piciorul către ea, dar punga se răsturnă şi Harriet spuse în grabă şi foarte zgomotos: „Acum continuă. Pune-mi întrebări după notiţele pe care le-a luat curva aia proastă. Ah, uite, punga ta s-a vărsat. Ar trebui să ai mai multă grijă de ea. Lasă-mă s-o pun undeva unde să stea mai bine".

„Nu e nicio problemă, Harriet. Stă bine şi aici". îi zâmbi vesel şi ea se întoarse, încruntată, să caute un scaun.

„Păi continuă", zise ea. „Pune-mi o întrebare".

Charles alese o pagină dintre notiţele bătute la maşină şi o citi cu voce tare, pe un ton nesigur: „1943. Colajul. John Davenport. T.S. Eliot. Hotelul Russell".

„Pe vremea aia mă îmbătăm în fiecare zi, iar joia de două ori". Era încântată că îşi adusese aminte de aşa ceva, deşi era, de fapt, doar un rând dintr-un roman de-al său.

„Cine era Davenport?"

„Nu-mi amintesc. Un nimeni, probabil". Începea să simtă cum îi revenea panica, acea teamă care o cuprindea ori de câte ori cineva o întreba despre trecutul ei. „Eliot, pe de altă parte, a fost un dulce. Mi-a publicat primele două romane". Ea se chinuia din greu să pară liniştită. „Nu c-ar fi ştiut ceva despre proza de ficţiune, evident. Tu notezi acolo, scumpete?" Charles mâzgălise ceva pe hârtie – chipuri moarte, fără

ochi – dar acum începu să scrie în timp ce era vorbea. „Djuna Barnes a fost cea care m-a recomandat. Era o femeie îngrozitoare, zău aşa". Harriet scoase un oftat. „Era lesbiană, să ştii. Din America pe deasupra". Se scutură, de parcă rochia Chanel demodată i-ar fi fost dintr-odată prea strâmtă. „A încercat să mă ia la limbă o dată. Nu mă deranjează câteva săruturi şi îmbrăţişări de la persoane de acelaşi sex cu mine – o ştii pe Sarah Tilt, nu? – dar la faza cu limba am spus pas. Ceea ce nu pot să suport e asprimea. Mă face să vomit".

Charles notă „limbă" şi se opri. „Chiar vreţi să scriu asta?"

„Păi, sper că a murit deja". Harriet avu o altă tresărire de nelinişte. „A murit, nu?"

„O să verific".

„Uite tocmai la chestiile astea îmi vei fi foarte folositor, Charles". Ea căscă şi apoi îşi duse grăbită mâna la gură. „Şi după aceea Eliot m-a dus la Hotelul Russell. Doar să bem un ceai, înţelegi". Închise ochii şi degetele îi tremurară uşor în poală – aşa făcea ea când îşi căuta inspiraţia… Nu că n-aş fi fost o tânără răpitoare. Oh, da. Oamenii se opreau pe stradă să se uite la mine". Deschise brusc ochii şi îl privi în faţă. „Veneau de la kilometri distanţă numai să se uite la picioarele mele". Charles fu uimit de afirmaţie, iar ea râse. „Nu-ţi face griji, scumpule. Mama glumeşte doar. N-a fost niciodată o operă de artă". Oftă din nou". Dar Eliot m-a luat sub aripa lui".

Charles se opri din scris pentru un moment şi se uită la ea. „De ce trebuie să zboare şoimul?"

„Poftim?"

„E un citat din Eliot".

„Mie mi-a sunat a Shakespeare".

„Era Eliot".

„Mă rog, îi cunoşti pe scriitorii ăştia. Ar fi în stare să fure orice…" Vocea ei se stinse în timp ce-şi privea mâinile tremurânde.

„Orice, aşa e". El se lăsă pe spate în scaun şi îi zâmbi cu bunăvoinţă. „Se numeşte angoasa influenţei".

„Zău?" Ea păru consoiată de idee. „Aşa e. Angoasa".

„Influenţei".

„Şi desigur că trebuie să se aplice şi la romancieri". Ea făcu o pauză şi îşi linse buzele. „Nu încape îndoială", adăugă, „sunt asemănări între cărţile mele şi cele ale altor scriitori".

„Harrison Bentley, vreţi să spuneţi?" Charles îşi amintise

deodată remarca lui Philip din seara anterioară, iar acum o repeta triumfător ca pe o dovadă a erudiţiei sale.

„Ce-ai spus?" Chipul lui Harriet pălise brusc, iar Charles putea vedea perfect urmele de pudră rozalie de pe obrajii ei. Părea că nu poate articula un cuvânt. „Nu asta vreau să spun, mă înţelegi. Nu?" Se ridică de pe scaun. „Am pierdut ceva", zise ea şi ieşi grăbită din cameră. Fugi la etaj şi se duse direct în dormitor, oprindu-se în faţa oglinzii enorme de pe şifonier. „Mama a dat de dracu'", îi spuse reflexiei sale. „Mama a dat de dracu' rău de tot". Apoi îşi desfăcu fermoarul de la rochie, pe care o aruncă pe pat cu un strigăt dispreţuitor, şi scoase din dulap o fustă maro veche şi un pulover pe care le îmbrăcă la repezeală. „Eşti adorabilă", zise ea. „Dar acum trebuie să te gândeşti serios. Pune-ţi mintea la contribuţie!" Se opri apoi în capul scărilor şi strigă la Charles: „Vin în două minute!", după care adăugă: „Probleme femeieşti!" Dar Charles n-o auzi; el se uita pe fereastră, cu hârtiile alunecându-i din mâini, cu privirea iată şi goală cum era cerul către care şi-ar fi dorit să zboare.

Harriet stătea pe marginea patului, uitându-se la cutele pantofilor în timp ce îşi mişca degetele în ei, întrebându-se cum aflase Charles de legătura dintre opera ei şi cea a lui Harrison Bentley: aceasta era descoperirea de care se temuse dintotdeauna, aceasta era dezvăluirea pe care o reprimase, dar care îi provocase atâtea nelinişti. Era de neconceput ca Charles să fi aflat de unul singur, pentru că era prea leneş. Cineva trebuia să-i fi spus… poate că era un articol despre ea în suplimentul literar de la *Times*… poate că era la un pas de a fi demascată. Lovi cu piciorul uşa şifonierului, închizând-o, iar camera se învârti violent în oglindă.

Lucrurile se întâmplaseră astfel: primul ei roman se bucurase de un succes modest la publicarea sa, în anii cincizeci. Era opera unui stilist, care fusese lăudată de alţi stilişti: cuvintele drăguţe ale Djunei Barnes şi ale lui Henry Green fuseseră tipărite pe coperta ediţiei americane. Dar lui Harriet îi luase şase ani să termine cartea (în timp ce lucra ca secretară pentru o mică revistă literară), deoarece scria foarte încet, uneori scriind cel mult o frază sau o propoziţie pe zi. Îşi spunea că, în fond şi la urma urmei, cuvintele erau „sacre" şi că îşi formează treptat propriile asocieri, adunându-se în ciorchini de sunete semnificativecând erau pregătite, o anunţau pe Harriet de prezenţa lor, iar ea se arăta fericită să le transcrie. Din punctul ei de vedere, la asta

se rezuma totul. Singura continuitate din romanul ei se afla pe undeva prin procesele chinuite ale propriei ei conştiinţe.

Aşa că, după primul ei roman, nu mai întrezărea nimic la orizont: îşi adusese „la zi" conştiinţa, după cum zicea ea, şi nu era deloc sigură că ar mai fi putut spera la ceva în plus din partea ei. Cuvintele dispăruseră la fel de miraculos cum sosiseră odinioară. Prietenii şi colegii ei aşteptau un alt roman, ea ştia bine asta, dar ideea de a-l scrie o deconcerta: ou mai găsea înăuntrul ei niciun fel de legătură cu lumea şi, drept urmare, niciun fel de metodă de a o descrie. Chiar şi când reuşea să scrie câte ceva, inspiraţia era un joc al hazardului, apărând şi dispărând în două clipe, îi venea câte o „idee" când era la cumpărături sau când stătea în staţia de autobuz, dar apoi îşi dădea seama că dacă nu ar fi avut nevoie să cumpere nimic în ziua aceea şi nici să ia autobuzul într-o direcţie sau alta, atunci ideea sau fraza-minune n-ar mai fi apărut niciodată. Un asemenea gând făcea ca munca ei să pară slabă, aproape fără niciun fel de valoare. Şi, de fapt, ea chiar nu avea despre ce să scrie.

Abia atunci îi dăduse prin cap să adapteze un subiect tratat de altcineva. Vreme de două săptămâni citise cele mai interesante poveşti din ziare, dar n-a găsit nimic demn de atenţie, încercase chiar să urmărească oamenii pe stradă, să vadă unde mergeau şi cu cine se întâlneau, dar o scenă neplăcută (când un bătrân îi dăduse târcoale şi o numise curvă) o convinsese că nu era o metodă foarte înţeleaptă. Apoi, într-o clipă amiază de mai, plictisită de sine şi de eşecul său, intră într-un anticariat de pe Chancery Lane. În mod normal, aceste locuri o deprimau, căci ea îşi imagina imediat propria-i operă zăcând uitată pe rafturi, dar în acea zi se simţise în largul ei printre şirurile de cărţi prăfuite. Pusese mâna, la întâmplare, pe *Ultimul testament*, de Harrison Bentley, şi, de îndată ce începuse să citească, îşi dăduse seama că în el se afla soluţia la problema ei. Din moment ce credea că un subiect în sine nu are aproape nicio importanţă, de ce nu l-ar fi putut prelua pe acela, transformându-l ulterior într-un vehicul, evident inferior în rang, pentru stilul ei? Aşa că atunci cumpărase cartea şi se pusese pe scris. Şi, având drept punct de sprijin subiectul din *Ultimul testament*, descoperise că toate cuvintele îi veneau mult mai uşor decât înainte. Dacă odinioară anumite fraze sau expresii îi apăreau doar ca fragmente dintr-o structură mai vastă pe care încă n-o putea vedea sau înţelege, cu Bentley alături reuşea să facă propriile ei relaţii şi asocieri,

trecând de la propoziţie la propoziţie, de parcă ar fi străbătut, cu o lampă de gaz în mână, încăperile unei case enorme. Şi se privea cu uimire, simţindu-şi capacitatea de a descrie ceea ce vedea acum pentru prima oară.

Cel de al doilea roman al său, *A Finer Art*, fusese un succes, se văzuse iarăşi lăudată pentru stilul ei (*Manchester Guardian* o numise o „lepidopteristă1 a limbajului"), iar faptul că subiectul romanului fusese schiţat în termenii cei mai vagi o încurajase să împrumute o altă poveste de-a lui Bentley pentru următorul roman. Dar odată cu capacitatea de a scrie îi crescuse şi încrederea, iar în *The Whipping Post* adaptase doar începutul de la *Cercul de foc*. Modificase personajele, schimbase raporturile dintre ele şi, până la sfârşit, nu rămăsese în picioare decât o urmă ştearsă din povestea iniţială a lui Bentley (desigur, asta fusese tot ce înţelesese Philip Slack din sumarul pe care îl citise în subsolul umed al bibliotecii publice). Experienţa folosirii unui subiect, fie el şi împrumutat de la un alt scriitor, îi eliberase imaginaţia şi, începând din acel moment, toate romanele ei fuseseră rezultatul propriei sale creativităţi. Dar, în ultimii ani, până şi această originalitate începuse s-o plictisească. Pe vremuri obţinuse o plăcere nemăsurată văzându-şi personajele dezvoltându-se şi mişcându-se în timp, dar spectacolul acesta n-o mai fermeca deloc, îşi amintea cu plăcere numai de scrierea primului ei roman, cu toate aberaţiile şi neconcordanţele lui; şi, pentru întâia dată, începu să-şi admire propria isterie şi izolare din acea perioadă, căci atunci permisese cuvintelor s-o călăuzească, nu încercase să-şi impună controlul asupra lor. Atunci fusese o scriitoare serioasă, o scriitoare în adevăratul sens al cuvântului: nu ştiuse ce încerca să spună.

Tocmai acest nou sens al propriei sale vieţi îi intensificase neliniştile stârnite de folosirea romanelor lui Harrison Bentley. Ea aproape că uitase cu totul episodul – cel puţin, îl aruncase cât colo ca pe un subiect de mică importanţă – dar, când începuse să se gândească să-şi scrie memoriile, acest act

1 Entomologist care se dedică studiului lepidopterelor, familie din care fac parte, printre alte specii, fluturii şi moliile.

de plagiat căpătase nişte proporţii la care nu s-ar fi aşteptat. Nu vedea nicio ieşire din impas. Pentru nimic în lume n-ar fi recunoscut împrumutul, iar asta mai ales din raţiuni de mândrie şi, chiar dacă ea nu ar fi suflat o vorbă nimănui, plagiatul ar fi putut fi descoperit

oricum, aruncând o suspiciune nejustificată asupra întregii sale opere, chiar şi asupra primului roman. Avusese grijă să-şi alimenteze consistent fricile cu asemenea reflecţii pozitive, încât acum întregul ei trecut devenise un ghimpe imposibil de suportat. Nu exista portiţă de scăpare. Acum stătea pe marginea patului, cu mâna lipită de frunte şi auzind cum se trântea uşa şifonierului.

Dar, în cele din urmă, coborî scările cu o expresie de împăcare nobilă. „Mama s-a întors!", strigă ea când era pe la jumătatea drumului, „îşi punea verzişorii", adăugă ea pe un ton impetuos, în timp ce intra în cameră.

Charles nu cunoştea această expresie. „Pentru cină?"

Era atât de pregătită să articuleze ceea ce venise să spună, încât îi răspunse la obiect. „Nu, nu pentru cină. În seara asta am chef de spaghete". Trezit din visare de vocea ei, Charles începu să facă însemnări la întâmplare cu pixul pe marginile paginilor pe care i le dăduse ea. Harriet îl privi cu o aparentă fascinaţie, după care îl întrebă mieros: „Ce ziceai de Harrison Bentley?" îşi scarpină braţul cu putere şi apoi îşi lăsă mâna suspendată în aer, în timp ce Charles continua să fie ocupat cu notiţele ei.

„Oh, nimic".

„Nimic!"

Ceva din vocea ei îl făcu pe Charles să-şi ridice privirea, observând cum i se zbătea pleoapa stângă. „Voiam să spun doar…", spuse el ezitant. „Pur şi simplu n-am crezut că era aşa de important…"

„Ai dreptate, nu e important". Îşi duse mâna la pleoapa tremurândă, iar Charles încercă să nu râdă uitându-se la celălalt ochi al lui Harriet, care rămăsese fixat asupra lui. Încetişor, ea îşi retrase degetele de pe pleoapă, care se potoli treptat, şi apoi îi făcut un semn de reproş cu degetul. „Ai fost un băiat rău, ştii asta. Ai prins-o pe Mama cu mâţa-n sac. Bentley chiar m-a influenţat odinioară, dar asta se întâmpla cu foarte mult timp în urmă". Vorbise pe nerăsuflate, din moment ce aceste cuvinte fuseseră exersate de nenumărate ori înainte". În orice caz, romancierii nu creează aşa, din nimic, întotdeauna se folosesc multe poveşti, dar nu contează de unde vine subiectul, ci ce faci cu el. Am găsit grămezi de materiale în alte părţi, dar nimeni…" – iar aici vocea ei se ridică uşor – „nimeni nu m-a acuzat vreodată de plagiat".

„Nu. Asta-i adevărat". El nu prea ştia ce să spună. „De aceea nu e

important. Eu nu v-am acuzat”.

Reacţia blândă a lui Charles fu cu totul neaşteptată pentru Harriet şi lipsa lui de interes începu de îndată să-i spulbere temerile. Sună telefonul, dar ea îl ignoră o vreme în timp ce se uita la el. „Cum adică nu contează? N-ai citit despre mine prin presă?”

„Bineînţeles că nu. De ce ar trebui să conteze? Toată lumea face la fel”.

Robotul telefonic începuse deja să preia mesajul. „Aţi sunat la Harriet Scrope. Eu nu sunt momentan aici…” în profunda şi neaşteptata senzaţie de uşurare, Harriet se repezi la telefon, întrerupse înregistrarea şi ţipă în receptor: „Eu sunt! La telefon Harriet Scrope în carne şi oase!” Era Sarah Tilt. „Oh, scumpo! Tocmai vorbeam despre tine!” îi făcu cu ochiul lui Charles şi, acoperind receptorul cu mâna, îi şopti: „Una dintre minciunile mele nevinovate”. Apoi îşi îndreptă atenţia asupra vocii lui Sarah. „Nu-mi spune acum, scumpo. Dacă eşti la doi paşi, treci pe aici. Charles e la mine. Moare de nerăbdare să te cunoască”. Urmă o pauză. „Charles Wychwood. Poetul”. Puse receptorul în furcă.

„Pe cine mor de nerăbdare să cunosc?”

„Oh, doar pe Sarah. Mereu îi spun asta pentru că o face să se simtă mai puţin stingherită în prezenţa oamenilor”.

„Eu chiar ar trebui s-o iau din loc acum. Soţia mea…”

„Ah, da, ce mai face?” Harriet puse mâna pe punga cu manuscrisele Chatterton şi, aparent absentă, începu să-şi plimbe degetele prin ea. „E căsătorită?”

Charles, uşor alarmat de reacţia ei, nu auzi întrebarea. „Pentru moment lucrează într-o galerie. Nu ştiu de ce. Aţi auzit de Cumberland & Maitland?”

„Ah, da, Cumberland & Maitland”. Puse punga pe o măsuţă de abanos dintr-un colţ al camerei, începând să-i cerceteze conţinutul. „Cumberland & Maitland”. Scotea pagini şi se uita peste ele cu atenţie, repetând la nesfârşit fraza în timp ce scotocea. „Cumberland & Maitland. Aşa e”. Apoi se întoarse spre Charles ţinând în mână o legătură de foi. „Nu vrei să-ţi pun bine astea, scumpule?”

„Foarte drăguţ din partea dumneavoastră”, zise Charles. „Dar chiar trebuie să le mai cercetez…”

Se auzi soneria de la intrare. „Pizda mă-sii”, spuse Harriet printre dinţi şi, când ea se ridică să-i deschidă uşa lui Sarah Tilt,

Charles băgă repede hârtiile în pungă, înşfacă portretul şi o urmă pe hol. „Cum se spune în franceză la pelerin?", îl întrebă ea deodată.

„Pelerin, nu?"

„Ah", spuse Harriet în timp ce deschidea larg uşa prietenei sale. „Mă pelerine triste!"

„Habar n-am despre ce vorbeşti. Eram doar în trecere". Sarah se strecură pe lângă Harriet şi o luă la goană prin hol. Imediat se ciocni de Charles, care stătea înlemnit în umbră, iar ea scoase un ţipăt scurt.

„Da, foarte bine. Ţipă acum". Harriet se oprise cu mâinile în şolduri. „E un bărbat".

Sarah murmură ceva despre cum ar fi avut nevoie de o nouă pereche de ochelari şi, în efortul de a „face loc" pentru amândoi, ea şi Charles se treziră dând înapoi până ajunseră în biroul lui Harriet. În lumina care se strecura prin nişte obloane vechi, Sarah zări portretul lui Chatterton pe care Charles îl ducea în braţe. „Oh", spuse ea, „cine este?" Interesul ei pentru tabloul era sincer şi era pe punctul de a lua pictura pentru a o privi mai pe îndelete.

Harriet se puse dintr-odată între ei. „Am făcut prezentările? Sarah Tilt. Charles Wychwood". Ea pronunţă în viteză numele, de parcă n-ar fi aparţinut nimănui cunoscut. „Charles trebuie să plece, scumpo. E însurat". Apoi, cu un zâmbet cochet, îl luă de braţ şi îl conduse la uşă.

JE Thomas Chatterton", strigă el peste umăr. „Îi pare foarte rău că n-a apucat să vorbească mai mult cu dumneavoastră".

Harriet aproape că îl împinse pe Charles afară din casă, dar îi şopti în prag: „Eşti sigur că toată lumea face la fel? Ştii ce vreau să spun?"

„Da, toată lumea copiază".

El se pregătea să mai adauge ceva, dar ea i-o tăie scurt, făcându-i un semn graţios de rămas bun cu mâna şi apoi, după ce el plecase, se lăsă să alunece pe podea.

„Am crezut", zise ea, „că n-avea de gând să mai plece".

„Ce era povestea aia cu Chatterton?"

„E nebun, dragă. Ar spune orice". Părea să se fi întins de-a curmezişul holului, între perete şi podea, cu picioarele răsfirate. „Vrei s-o ajuţi pe Mama sa se ridice, te rog?" Cu o expresie hotărâtă, Sarah se îndreptă spre ea şi, punându-şi o mână sub braţul lui Harriet şi alta în jurul gâtului ei, încercă să o ridice în picioare. Operaţiunea în sine dură mai mult decât ar fi fost cazul, din moment ce piciorul drept al lui

Harriet şi o parte din braţ rămaseră agăţate într-o umbrelă care fusese lăsată lângă uşă. „Mă tot împunge!”, zise ea. „Uită-te şi tu!” într-un sfârşit reuşi să ajungă într-o poziţie verticală, după care amândouă se rezemară de perete, gâfâind. Apoi Harriet dădu un şut de rămas bun umbrelei şi o conduse pe Sarah în camera de zi, îndreptându-se direct către sticlele din alcov.

„Da, şi eu vreau unul”, spuse Sarah cu convingere. „Charles pare foarte drăguţ”, adăugă ea, primindu-şi în cele din urmă paharul de gin tonic. „Deloc nebun cum zici tu”.

„Aia a fost doar o figură de stil, dragă”. De fapt, Harriet, mai potolită acum în privinţa efectului plagiatelor sale, se gândea din nou la descoperirea cu Chatterton: deja i se părea absurd ca o chestiune atât de importantă să fie lăsată pe seama lui Charles şi, cu o bună doză de indignare, îşi aminti că manuscrisele pe care le văzuse nu aparţineau nimănui, în orice caz, specialiştii ar fi mai interesaţi de ea decât de un oarecare poet obscur. Dar cum putea obţine hârtiile de la Charles? „Şi uite aşa stăteam eu, ca un hibrid între Cleopatra şi Old Mother Hubbard1…”

Un cântec pentru copii, despre care se crede că a fost inspirat de refuzul cardinalului Thomas Wolsesy de a-i acorda lui Henric al

„Cu balanţa alunecând într-o parte…”

„Şi uite aşa stăteam eu pe superba mea canapea Regency”, spuse arătând înspre *o* piesă de mobilier provincială, din anii cincizeci.

„Cea pătată”.

„Şi tu ai fi pătată dacă ai fi stat în poziţie de drepţi, vreme de două sute de ani, îmbrăcată în mătase albastră!”

„Câteodată chiar mi se pare că aşa am şi stat”.

„Când a sosit el”.

„Cine?”

„Charles Wychwood, bineînţeles. Aşa-zisul poet”. Apoi adăugă, deodată: „Şi *ţie* cum îţi mai merge?”

Sarah îşi luă avânt ca pentru o discuţie interminabilă. „Păi, picioarele mele…”

„Picioarele alea sunt crucea ta, nu încape nicio îndoială”. Harriet nu păruse prea înţelegătoare. „Poate că e vreo problemă în zona bikinilor?”

„Am junghiurile astea îngrozitoare”.

Harriet o întrerupse din nou. „Ştii, tocmai mi-a dat prin cap de

ce irlandezii spun Maica Domnului când sunt la mare ananghie".

„Chiar aşa?" zise Sarah cu răceală.

„E modul lor mascat de a o chema pe Mama fără să se dea în vileag". Oftă şi privi pe fereastră la cerul întunecat de nori apăsători. „Presupun că la asta se referea Pascal când vorbea de spaţiile infinite, încă un pahar?" Harriet îşi ridică linguriţa şi o ciocni de paharul gol.

VIII-lea divorţul de regina Catherine de Aragon. A fost tipărit pentru prima oară în 1805, sub titlul *The Comic Adventures %ld Mother Hubbardând HerDog*. Era scris de Sarah Catherine Martin (1768-1826), dar bazat pe materiale anterioare de origine necunoscută (numele cântecelului fiind atestat de la 1591). Primele două strofe sunt probabil mai vechi decât celelalte, folosind totodată un alt sistem metric. Cartea a devenit imediat populară, în parte şi pentru că era potrivită pentru discuţii despre politică.

1 Regency Style – stil în artele decorative şi în arhitectură, care s-a manifestat în Marea Britanie în timpul regenţei (18 11-1820) şi al domniei (1829-1830) lui George al IV-lea.

„De ce nu?", îi răspunse Sarah, care deja părea împăcată cu situaţia. „Nu avem decât o singură viaţă, nu?"

„Păi, în cazul tău, nu putem decât să sperăm că aşa va fi". Harriet se apropie de alcov şi se întoarse dintr-acolo cu o viteză uluitoare. „Ce-ai zice să ne uităm puţin la televizor?" Fără să aştepte răspunsul lui Sarah, se îndreptă spre aparat, îl porni şi se aşeză pe scaunul ei de răchită, foarte aproape de ecran.

Două femei, una tânără şi una bătrână, stăteau pe o bancă în parc. „Ia uite!", spuse Harriet, „arată exact ca mine şi ca tine când suntem pleoştite!" Bătrâna discuta despre problemele unei prietene absente. „Aoleo, e bucăţică ruptă din *tine*! Epuizată, cumva". Harriet se uita fascinată la această scenă, când tânăra tocmai se pregătea să răspundă ceva. „Şi vorbeşte la fel ca *minei* Nu crezi că arată ca mine, cu părul prins aşa?" Harriet îşi mângâie părul şi apoi ganguri satisfăcută când cele două femei se ridicară de pe bancă şi plecară… Nu-mi vine să cred ce asemănare. Vezi că bătrâna de abia îşi târăşte picioarele? Exact ca tine!" Tânăra râdea., Asta e prea de tot. Eu *întotdeauna* râd aşa. E un râs atât de melodios, nu crezi?" Dar apoi, plictisită de acest joc, puse mâna pe telecomandă şi începu să schimbe canalele. Se mişca repede, prinzând din zbor un chip, o acţiune, o frază sau o explozie, în timp ce trecea de la un post la altul, dar combinaţia rezultată i se păru foarte

plină de sens şi, pentru o vreme, se simţi fericită în faţa ecranului. Sarah era însă din ce în ce mai plictisită şi începuse să-şi umble prin poşetă, bolborosind ceva pentru sine.

„Parcă ai fi o curvă bătrână, dragă. Vorbeşti de una singură". Harriet închisese televizorul şi îşi privea amuzată prietena. „Vei sfârşi lingându-ţi voma de pe rochie". Nu se putu abţine să nu râdă de imaginea care tocmai îi trecuse prin faţa ochilor.

„Nu vorbeam de una singură. Vorbeam cu tine". Sarah îşi compusese o figură foarte demnă. „Am venit să-ţi arăt asta", spuse scoţând din geantă o mică broşură. „Pictorul tău preferat e la vânzare". Era un catalog al celor mai recente lucrări semnate de Seymour, disponibile în galerii. „Exact genul de chestii după care te dai tu în vânt, dragă". Şi îşi închise brusc geanta cu un zgomot sec.

„Aşa că tu ştii ce-mi place mie, să înţeleg? Harriet luă catalogul şi începu să-l frunzărească. „Ce drăguţ. O grămadă de culori".

„Dacă tu zici". Sarah nu mai era surprinsă şi nici măcar amuzată de vulgaritatea judecăţii lui Harriet în materie de artă.

„Oh, nu se poate, pe asta sigur am mai văzut-o undeva". Harriet se aplecă uşor peste catalog şi îşi apropie chipul de pagină atât de mult încât părea s-o miroasă ori s-o mănânce. „Pe asta o cunosc". Sarah se ridică şi se duse lângă Harriet pentru se uita peste umărul ei: văzu reproducerea unui tablou în care un băieţel privea din interiorul unei case în ruină. Ceva părea că îl atingea pe umăr. „Cum se numeşte?"

Sarah îi luă catalogul din mână şi se întoarse la locul ei. „Curtea bisericii din Bristol", citi ea cu voce tare. „După fulgerul luminos. Ce titlu cât de poate de lipsit de sens". Ea nu avea nicio admiraţie pentru opera lui Seymour.

„Ei, cel puţin", începu Harriet, dar apoi se opri. „Cel puţin el ştie unde sunt îngropate cadavrele".

Sarah nu se deranja să interpreteze această remarcă. „De ce nu mergi s-o vezi? E încă la Cumberland & Maitland".

„Chiar aşa? Cumberland & Maitland. Unde dracu' am mai auzit eu numele ăsta?" Desigur. Harriet îşi aminti că Charles îi zisese că soţia lui lucra acolo, iar ea simţi nevoia bruscă de a o cunoaşte pe soţioara lui Charles". Dar de ce să nu mergem împreună, Sarah dragă? Doar ştii cât preţ pun eu pe părerile tale". Vivien, acesta era numele, Vivien ar putea avea o anumită influenţă în a-l convinge pe Charles să lase manuscrisele pe mâna unui scriitor adevărat. „Da, dar să ştii că merg

pentru că mi-ai forţat mâna", zise Sarah, ducându-şi o mână în spate şi deschizând gura, de parcă s-ar fi pregătit să ţipe. „Vom mergeam *preună*", spuse ea ţâşnind de pe scaun.

„Poate că ar trebui să îi sun înainte, ce zici?"

„Ia dă-le tu un telefon cât îmi dau cu ceva pe faţă". Harriet era pe punctul de a ieşi din cameră: „Şi să nu te întinzi la telefon, doar ştii şi tu cât de mult costă".

„Ce costă mult? Faţa ta?"

Harriet ieşi, împiedicându-se de domnul Gaskell, care scoase un mieunat scurt de protest. După câteva minute, ea se întoarse purtând o pălărie albastru deschis, cu un mic papagal prins în ea. „Sunt prezentă şi potrivită", anunţă Harriet. „Toată pregătită şi pusă la zi".

„I-am avertizat că o să treci pe acolo".

Harriet îşi înclină pălăria într-o parte, pentru a da impresia unui unghi adecvat. „Păi atunci nu trebuie să-i dezamăgim, nu crezi?" Harriet indică spre podoaba de pe pălăria sa. „Ţine-te după pasăre".

„Dar cine vine încoace, arătând atât de răvăşitor în gri şi lila? Nu *poate* fi niciun cunoscut de al meu". Cumberland auzise tuşea nervoasă obişnuită a lui Maitland şi făcuse stânga împrejur la timp pentru a vedea spatele asociatului său dispărând într-un mic birou. „Bietul de el. Ai văzut ce păr rar are?", o întrebă el pe Claire. „Aş fi putut să citesc prin el un număr din revista *Art News*".

„Dar Adjunctul pare fericit, domnule".

„Noroc de fată bătrână, cred. Când arăţi ca domnul Maitland, e o nebunie să mai fi şi deştept. Dar dacă tot veni vorba de nebunie..."

Se uită în jur prin galerie. Expoziţia poloneză era dată jos şi înlocuită cu una de Art Brut; pe pereţi erau deja desene acoperite cu nimic altceva decât rânduri înghesuite scrise de mână, care repetau la nesfârşit aceleaşi cuvinte; imagini viu colorate ale unor bărbaţi şi femei fără ochi, dar cu picioarele acoperite de tuşe de carioca, hărţi ale lumii desfigurate de nişte bizare hieroglife, păduri de copaci întunecaţi în care abia puteau fi zărite nişte contururi şterse de oameni şi, în câteva colţuri ale galeriei, sculpturi în lemn sau paie cu dopuri de sticlă în loc de ochi şi cu aţe în loc de păr. „Oh", spuse deodată

Artă realizată de către persoane aflate în afara lumii culturale, în special opere neîndemânatice, amatoriceşti, obscene, create de persoane fără o formaţie artistică sau de bolnavi mintal. Termenul a fost creat în 1945 de Jean Dubuffet, care considera că aceste lucrări

reprezentau forma cea mai pură de expresie.

Claire, „acela arată ca Adjunctul!" Şi, într-adevăr, era acolo o statuie făcută din carton, cutii, ziare boţite şi cioburi de sticlă care aducea cu domnul Maitland.

„Nu ţi se pare minunat? Eu unul admir în mod deosebit cutia de bere, care simbolizează apartenenţa domnului Maitland la sexul bărbătesc". Căută sculptura în catalog., *J-e o alee din Chicago am plâns o dată şi încă o dată*, de Grandma Joel. Eh, eu cred că asta spune totul, nu zici?" Citi apoi restul textului din catalog: „Grandma Joel, cunoscută doar ca Grandma, a fost o artistă prolifică şi versatilă, în ciuda instabilităţii sale psihice. Se credea condamnată la moarte fără să ştie de ce. Şi eu mă simt la fel câteodată, Claire, tu nu? A fost internată într-un ospiciu, unde a pictat şi sculptat fără încetare. Uite, probabil că acolo l-a cunoscut pe domnul Maitland. Ea voia să explice atât lumea materială, cât şi cea spirituală, în termeni de imitaţie şi repeta încontinuu *Orbii sunt părinţii orbilor*. Era obeză şi avea un comportament rigid. Tu nu crezi că ea chiar *era* domnul Maitland? în momente de furie sau de disperare îşi distrugea toată munca", încheie domnul Cumberland, adăugând: „Păi, la Londra îi lăsăm pe critici să se ocupe de partea asta".

„Dar ce înseamnă?"

„Nu înseamnă absolut nimic. Ai auzit vreodată expresia: inimile bune sunt mai mult decât nişte note de trecere, iar simpla credinţă e mai mult decât aspiraţia ei?" El îşi mângâie uşor negul de pe obraz, iar Claire se simţi nevoită să se uite în altă parte. „Asta-i tot ce înseamnă. Acolo unde nu există nicio tradiţie, arta devine pur şi simplu primitivă. Artiştii fără un limbaj adecvat pot desena doar ca nişte copii. Este atât de..." – se opri auzind nişte zgomote în spatele său – „atât de pustiu. Nu zici la fel, Vivienne?"

„Bună dimineaţa". Ea părea absolut vlăguită şi de abia îi întoarse salutul lui Cumberland înainte să intre în biroul ei.

„Cineva", spuse Cumberland, „a dormit cam prost azi-noapte. Claire, de ce nu...", zise el arătând înspre Vivien.

Ea o urmă pe Vivien către capătul galeriei. „N-ai comentat nimic despre noile picturi ale Directorului".

„Îmi pare rău. Chiar nu le-am observat".

Claire se aşeză dintr-o săritură pe biroul lui Vivien, bălăn-gănindu-şi picioarele pe lângă el. „Ce e cu tine, premiante?"

În dimineaţa aceea, Charles i se plânsese de dureri de cap, iar mişcările sale lui Vivien îi păruseră foarte neîndemânatice, aşa că acum nu se mai putea gândi la nimic altceva. „Nimic, sunt doar obosită".

„Şi Edward ce mai face?" Claire se referea mereu la fiul lui Vivien mai degrabă decât la soţul ei.

„Ah, e bine. Stă şi se uită la televizor". De când se îmbolnăvise Charles, Edward se închidea în sine din ce în ce mai mult. Ea se străduia să-i zâmbească lui Claire: „Şi ţie cum îţi merge azi?"

„Şi eu sunt bine, mersi", răspunse ea, aruncându-şi în gură o bomboană mentoiată. „Dar mămica e foarte alarmată. Crede că a rămas din nou gravidă".

„Dar ea chiar nu ştie aşa ceva?"

„Ea nu ştie nimic". „Mămica" lui Claire era un subiect etern de conversaţie în galerie: era o femeie divorţată care, conform povestirilor inconştient de scandaloase ale fiicei ei, părea o păpuşă rujată care bătea Londra în lung şi-n lat. „Dar îi este destul de clar cine e tatăl. Zice că intră în organizaţia Girl Guides1 şi îşi aşază cortul la uşa lui".

„Până când el o s-o ia de nevastă?"

„Nu, până când el o să-i dea bani pentru trebuşoară. Ştii şi tu, când plăteşti să scapi de bebeluş".

„Adopţie?"

„Oh, nu. Cred că se cheamă avort. Dar ea zice că, în cel mai rău caz, o să plătească singură. E slabă de înger, biata de ea, când e vorba de chestii de-astea", zise Claire. „Dar ştii", adăugă ea imediat, ca pentru a şterge această imagine de slăbiciune feminină, „ea e cel mai serios participant la derby-uri".

Vivien nu era prea interesată de călărie. „Dar are idee ce înseamnă un avort la vârsta ei?"

„A, da, bineînţeles. Doar a mai făcut câteva înainte". Claire o bătu uşor pe spate. „Mămica a fost întotdeauna

1 Organizaţia britanică a fetelor cercetase, soră a mai cunoscutei Girl Scouts.

foarte căutată la petreceri, cocktailuri şi aşa mai departe. Cred că eu sunt rezultatul unei asemenea petreceri". Râse, dar văzându-l pe Cumberland dând târcoale prin celălalt capăt al galeriei, se ridică de pe birou. „Nu pot să stau aici la taclale toată ziua. Directorul va da

milităria jos din pod”.

Vivien se întoarse la munca ei, distrasă de la problemele ei de istorioara lui Claire despre mama ei şi gata să fie absorbită de rutina sarcinilor pe care trebuia să şi le asume acum. Dar încă nu reuşea să se concentreze şi, din când în când, se surprindea oftând… Când ridică privirea, domnul Maitland era în cameră şi îşi scotea o batistă din buzunar. „Mă întrebam”, spuse el, „mă întrebam dacă totul este în regulă cu tine?” Maitland îşi şterse fruntea cu batista. „Pari deprimată şi eu nu…” Se uita lung la ea, nu prea ştiind ce să-i spună. „Dacă pot face ceva”, adăugă el, dar apoi se bâlbâi din nou. Începu să dea înapoi din cameră, mototolindu-şi batista în mâini. „Vezi tu, eu nu înţeleg…” spunea el în timp ce mergea cu spatele direct înspre statuia lui Grandma Joel.

„Superman vine în ajutor!”, strigă Claire făcând o săritură şi lăsându-se să alunece prin galerie pentru a salva sculptura care se legăna periculos pe piedestalul său. Printr-un miracol de sincronizare, reuşi s-o prindă înainte ca statuia să cadă pe jos.

„Oh, Doamne”. Maitland se uită la ea şi îşi suflă nasul.

„N-a ajuns pe terenul dejoacă, domnule!” Claire era încântată de agilitatea sa. „Acum o să primesc note mari?”

Se uită în jur să vadă dacă Cumberland asistase la triumful ei şi îl văzu stând chiar în spatele lor, cu mâinile deja întinse, ca şi cum s-ar fi pregătit s-o prindă dacă ar fi căzut pe spate cu preţiosul obiect în braţe. „Uneori”, zise el, „îmi vine să-l pocnesc pe omul ăsta. O palmă sănătoasă, care să-i pună sângele în circulaţie”. Se pregătea să mai adauge ceva, daar Vivien veni să-l anunţe că domnul Sadleir, fostul galerist al lui Seymour, dorea să-i vorbească de urgenţă.

Într-o izbucnire neaşteptată de energie, Cumberland dădu fuga în birou şi se repezi la telefon. „Da?”, spuse el pe tonul cel mai calm. Rămase ascultând câteva momente, iar apoi colţurile gurii îi căzură brusc; pentru binele lui Vivien, el reuşi să afişeze o expresie alarmată. „Vreţi să spuneţi că?” Ridică un picior de pe podea şi rămase cu el în aer pentru câteva secunde, apoi îl lăsă din nou jos. „Înţeleg”. Se aşează pe birou. „Adevărat?” Se ridică şi execută câţiva paşi de dans, în tot timpul acesta privind-o consternat pe Vivien. „Chiar aşa?” Se lăsă în jos pe covor, cu telefonul lipit de piept. „Desigur că-mi păstrez poziţia”. Dădu din picioare prin aer, în timp ce Vivien se uita la el uluită. „Aş vrea să îmi arătaţi dovezi!” Cu mare greutate se ridică pe jumătate de

pe jos. „La ora trei, să zicem?” Apoi, epuizat de efort, se prăbuşi din nou pe covor, cu telefonul lângă ureche. „La revedere”. Rămase nemişcat pe moment, după care spuse privind în tavan: „Sadleir zice că picturile mele de Seymour sunt falsuri”. După câteva secunde, adăugă: „Vivienne, poţi să te prefaci că n-am spus asta niciodată”. Apoi căscă şi îşi puse mâinile sub cap. „Ar fi bine să iei legătura cu prietenul nostru, domnul Stewart Merk, şi să-i spui să vină şi el aici la ora trei”.

Claire era pe punctul de a intra în cameră, dar se opri în prag, mută de uimire. „Ce s-a întâmplat cu Directorul?”, o întrebă ea pe Vivien, de parcă poziţia căzută a lui Cumberland l-ar fi scos din sfera conversaţiilor obişnuite.

„Directorul”, răspunse Cumberland, „o aşteaptă pe Salomeea. Când vine, eşti bună să-i dai o tipsie?”

La ora trei fix, Claire dădu buzna în biroul lui Vivien şi îi şopti: „A venit! A venit bătăuşul şcolii!”

Sadleir se oprise în mijlocul galeriei, cu braţele pe lângă corp şi privind drept înainte. Din cauza ţinutei sale milităreşti, era numit, în general, „colonelul” şi, de fapt, încă stătea în poziţie de drepţi când Vivien se apropie de el. Nu îi spuse decât atât: „Sadleir”, ţinându-şi încă privirea fixată asupra peretelui din spatele ei. Vivien îl conduse spre biroul lui Cumberland şi abia cu un efort considerabil el reuşi să-şi mute privirea cu cincisprezece grade mai la est, adică în direcţia uşii lui Cumberland. Ajuns în prag, spuse din nou: „Sadleir”.

Cumberland se înclină uşor şi îşi aranja nodul cravatei, Maitland roşi fără să spună nimic, iar Stewart Merk rămase lungit în scaunul său, zâmbind… Nu vreţi”, zise Cumberland, „să luaţi un loc?”

Sadleir îşi coborî privirea în direcţia lui Cumberland. „Picturile acelea sunt nişte falsuri”.

„Fără introduceri convenţionale, văd”. Cumberland se aruncă o privire tăioasă. „Ce privelişte reconfortantă”. Vivien stătea în uşă, nesigură dacă să intre sau nu, dar în acest moment Cumberland îşi întoarse negul către ea, indicându-i să închidă uşa. „Sunt sigur că îl ştiţi”, continuă el pe un ton amabil, „pe Stewart Merk, care a fost *asistentul* lui Seymour”. Accentuase intenţionat penultimul cuvânt.

„Îl cunosc pe Merk”.

„Acum, domnul Merk, care *a fost* asistentul lui Seymour, mă asigură că picturile sunt cât se poate de originale”.

Ochii lui Sadleir se mutară asupra lui Merk, care îi făcu un salut

cu mâna. „Se înşală”.

Merk râse. „Zău?” Scoase o ţigară, dar uită să şi-o aprindă. „Chiar aşa?”

„Acele picturi nu sunt autentice”.

Merk se pierdu câteva momente în căutarea unui chibrit, pe care îl aprinse sub privirile atente ale celorlalţi. „Hai să ne înţelegem. Sunt la fel de autentice ca şi toate celelalte picturi recente ale lui Seymour”. Suflă către tavan un cerculeţ de fum şi apoi să lăsă din nou pe spate în scaunul său.

Sadleir continua să-l ţintuiască cu privirea. „Am fost galeristul lui Seymour vreeme de douăzeci şi cinci de ani”.

„Aha”.

„Îi cunosc toată opera”.

„Şi eu”.

„El a păstrat fotografii după toate picturile sale”.

„Ştiu prea bine. Eu am făcut fotografiile”.

Acum se uitau unul în ochii celuilalt. „Sunt falsuri”.

Merk râse. „Şi cine poate spune ce e fals şi ce e adevărat? Sunteţi sigur că puteţi face diferenţa, nu?”

Sadleir rămase şi mai ţeapăn, iar pentru un moment privirea sa păru să nu se focalizeze pe nimic în mod deosebit. „Eu ştiu ce ştiu”.

„Aha, da, şi ce *ştiţi*, de fapt?” Merk se înflăcărase puţin; îşi stinse ţigara şi se aplecă înainte pe scaunul său. Apoi râse şi se lăsă din nou pe spate. „Ştiaţi, de exemplu, că Seymour suferea de artrită la mâini?”

„Mâinile lui…” Sadleir îşi ţinea privirea încă fixată pe spaţiul incert din faţa lui.

„Şi ştiaţi că nici măcar nu putea să apuce un ziar, ce să mai zic de o pensulă?” Sadleir făcu un efort să nu se uite în direcţia lui Merk, dar nu se putu abţine, în timp ce Cumberland îşi plimba degetele pe suprafaţa biroului lăcuit de parcă ar fi cântat la pian. „Şi ştiaţi că era disperat, că nu mai voia să picteze, că voia să moară?” Merk se opri puţin. „Ştiaţi toate astea, nu?”

„Nu văd…”, începu Sadleir.

„Păi nu, nu vedeţi”. Merk se aplecă din nou în faţă. „Nu vedeţi ce vi se plimbă prin faţa ochilor. Nu vedeţi *că eu* am pictat toate pânzele lui Seymour din ultima perioadă”.

În tăcerea care se aşternu, Maitland auzi zgomotul de burghie pe strada din faţa galeriei, „îmi cer scuze”, zise el, „voi închide

fereastra". Dar ceilalţi nu-i acordară nicio atenţie, iar el rămase cu spatele la ei, uitându-se pe fereastră fără să privească nimic.

Sadleir îşi mişca neîncetat capul de la stânga la dreapta, iar privirea i se muta neliniştită dintr-o parte în alta. „Puteţi pretinde că le-aţi pictat", zise el într-un sfârşit, „foarte bine. Dar aş vrea să văd nişte dovezi".

Merk deschise fermoarul mapei de lângă el şi scoase doar o mică pânză: era în mod evident o lucrare tipică pentru stilul recent al lui Seymour, cu toate combinaţiile sale de forme abstracte şi mici obiecte figurative, precum şi caracteristica textură punctată a tuşelor sale., Am terminat asta săptămâna trecută". Se uită la pânză cu admiraţie. „E bună, nu?"

„Din păcate", zise Cumberland, „nu avem niciun critic de faţă".

Sadleir nu-şi putea dezlipi privirea de pe tablou. Apoi, cu mişcările unui iluzionist, Merk întoarse pictura pentru a-i arăta lui Cumberland cealaltă parte. „Vedeţi aici numărul pânzei, da? Şi ştampila furnizorului. Am dreptate? Exact la fel ca ale dumneavoastră..." Apoi îşi întoarse privirea către Sadleir: „Şi exact la fel ca ale dumneavoastră".

Sadleir clipi nervos. „Dar cum aţi..."

„Eu ţineam registrele. Ştiu foarte bine ce pânze aveţi, în ultimii doi ani aţi vândut doar două şi aţi păstrat cincisprezece. Ştiaţi foarte bine că moartea lui Seymour avea să le crească serios preţurile..."

„Îngrozitor", murmură Cumberland.

Merk îşi scoase ochelarii cu ramă aurită şi îi curăţă cu mâneca jachetei. „Acum nu cred că vreţi să mă mai acuzaţi de ceva, nu? Presupun că nu veţi dori să stricaţi o afacere atât de bună".

Sadleir îşi închise ochii. Urmă o lungă tăcere. „Sunt sigur", zise el în cele din urmă, „că putem ajunge la un fel de acord".

Şi pentru prima dată Cumberland râse, cu un hohot puternic şi îndelungat care răsună în toate colţurile galeriei.

*

Harriet Scrope intră pe strada New Chester, mergând cu câţiva paşi înaintea lui Sarah Tilt şi afişând o expresie atât de hotărâtă încât un trecător oarecare ar fi putut crede cu uşurinţă că Harriet îşi conducea prietena într-un anumit loc. De fapt, ea nu avea nici cea mai vagă idee încotro se îndreptau. „Hai odată, dragă", îi spunea nerăbdătoare lui Sarah. „Mama n-are toată ziua la dispoziţie!"

„Dar picioarele mele...", ţipa Sarah peste capetele celor câţiva

trecători care se intercalaseră deja între ele. „Nu am ce să fac!”

fiu am ce să fac”, îngână Harriet vocea plângăcioasă a prietenei sale, uitându-se înapoi la ea cu un zâmbet răutăcios, iar în acel moment se ciocni de Sadleir, care tocmai ieşea din galerie. El nu băgă de seamă, căci, de fapt, părea incapabil de a observa orice şi mergea privind în gol în timp ce-şi croia drum prin mulţime. „Pizda mă-tii!”, urlă Harriet după el, apoi, dându-şi seama că se afla chiar în faţă la Cumberland & Maitland, îşi aranja pălăria şi intră în galerie.

„Sunt Harriet Scrope”, îi spuse ea lui Claire. „Iar aceasta…”, zise ea aşteptând ca Sarah să îşi facă apariţia în galerie, „aceasta este Sarah Tilt, celebrul critic de artă. Duceţi-ne la şeful dumneavoastră”.

Sarah, cu răsuflarea încă tăiată din cauza marşului forţat pe strada New Chester, reuşi să intervină. „Domnul Cumberland”, zise ea, „ne aşteaptă. L-am sunat…”

Claire intră în birou. „Directorul e pe aici?”, o întrebă ea pe Vivien. „Au venit două hoaşte bătrâne să-l vadă”. Şi, într-adevăr, vocile lor începeau să se facă auzite din birou, iar când auzi numele lui Harriet, Vivien intră în panică. Venise cu veşti proaste despre Charles? I se făcuse cumva rău la ea acasă? Dar nu, ea ştia deja că veniseră la Cumberland ca să cumpere o pictură de Seymour. Nu avea de ce să se îngrijoreze. Merse să le salute. „Domnişoară Scrope”, zise ea. „Sunt Vivien. Soţia lui Charles…”

Harriet făcu un pas înapoi de uimire. „*Tu* eşti? Nu aveam idee că lucrai aici! Charles e atât de secretos, nu-i aşa? Dar altfel o bomboană de om”.

Îşi zâmbiră, iar Sarah, care era uşor nervoasă la gândul întrevederii lui Harriet cu Cumberland, adăugă: „Şi ce coincidenţă”.

Harriet îi aruncă o privire sinistră. „Nu există aşa ceva. Aşa a fost *predestinat*. O cunoşti pe Sarah Tilt? Celebrul critic de artă?”

După o altă rundă de prezentări, Vivien le lăsă să-şi vadă de treburile pentru care veniseră şi, pentru prima oară, Harriet începu să se uite în jur, prin galerie. „Ce-s toate astea?”, întrebă ea.

Sarah se îndreptase către o pictură care prezenta câteva rânduri de figuri umane, fiecare legată de următoarea în aşa fel încât să pară şiruri de hieroglife. „Artă inocentă. Art Brut. Artă Naivă”.

Harriet îşi dădu ochii peste cap. „Ştiu şi eu asta”.

„Bineînţeles că ştii”. Sarah râse batjocoritor. „Toţi artiştii ăştia nebuni”.

„Zău?” Harriet îşi ciuli urechile, dintr-odată mult mai interesată, şi începu să se uite cu atenţie la diferitele obiecte din jurul ei. „Erau cu adevărat nebuni sau doar se prefăceau?”

„A vedea înseamnă a crede”, răspunse Sarah, care o conduse către o pânză în care o fată stătea pe un perete: în spatele ei, plutind prin aer, se afla dublura ei, iar cea de a doua imagine o atingea uşor pe umăr pe prima. Culorile erau foarte aprinse. Sarah luă un catalog, găsi pictura şi citi textul de prezentare în timp ce Harriet se zgâia la cele două fete identice: „Compoziţia lui Fritz Dangerfield, *Visul de Opiu*. A pictat aceeaşi pânză de nenumărate ori, refuzând să se despartă de pânze, pe care le-a ţinut în dormitorul său până la moarte. N-a vorbit şi nici n-a scris decât într-un alfabet care era invenţie proprie”. Închise catalogul., Acum asta chiar că *este* nebunie”.

„Eu înţeleg ce-a vrut să spună el, totuşi”. Harriet devenise serioasă. „Voia să se despartă de tot şi de toate. Şi-a făcut propriul alfabet pentru că toate cuvintele îl făceau să se simtă murdar. A vrut să pornească de la zero”.

„Dar tocmai asta e ideea. Rezultatul a fost imposibil de înţeles. Nimeni nu poate porni de la zero”.

Aşa că nu există alegere. Trebuie să-ţi duci crucea pe oriunde umbli”. Harriet adoptase poziţia aplecată a unui cocoşat şi începuse să şchiopăteze prin galerie exact în momentul în care Cumberland ieşea din biroul lui să le salute. O privi, mut de uimire, dar ea se îndreptă şi spuse: „Aveam o piatră în pantof”.

„Ce neplăcut. Pot să vă iau pălăria?” El era foarte încântat de micul papagal ţintuit, la nivelul pieptului, de materialul albastru al pălăriei. „Sau zboară de una singură?”

„Nu ştiu”, răspunse Harriet. „De ce nu încercaţi cu nişte grăunţe?”

Deja se simţea în largul ei în faţa lui Cumberland, aşa că se apropie de el cu mâna întinsă, iar Cumberland rezistă cu greu impulsului de a o lua la fugă. „Sunt Harriet Scrope. Şi desigur că o cunoaşteţi pe celebra Sarah Tilt, critic de artă. Voiam să spun Sarah Tilt, celebrul critic de artă”.

„Le cunosc foarte bine pe ambele doamne”.

Harriet râse la gluma lui, în special pentru că i se păru îndreptată împotriva prietenei sale, dar se opri brusc când Maitland intră în galerie. Căra un mic pachet maroniu, iar când le văzu pe

doamne dădu un pas înapoi. Cumberland îl ţintui cu privirea, „îl ştiţi cumva şi pe complicele meu?”

Harriet observă că, dintr-un anumit motiv, ambii bărbaţi roşiră în acel moment. „Şi el este Burke sau Hare?”

„Nu, eu cred că el este unul dintre cadavre”. Cumberland era foarte amuzant… Domnişoara Scrope”, zise el, „ar vrea să cumpere unul dintre tablourile noastre de Seymour”. Maitland scăpă pe jos pachetul şi se auzi un sunet surd de sticlă spartă. Cu un chicotit încântat, Claire sări să-l ajute în timp ce el stătea în picioare, uitându-se la pachete şi muşcându-şi buza de jos. În acel moment de confuzie, Harriet o observă pe Vivien Wychwood de aproape: îi putea vedea neliniştea întipărită pe chip şi ce anume i-o provocase.

„Spuneţi-mi”, îi zise Cumberland lui Harriet conducând-o spre biroul lui şi având grijă să-l excludă pe Maitland, „aţi mai fost vreodată în galeria noastră?”

„Oh, nu.”, răspunse Harriet, apoi adăugă, într-un efort de a fi mai diplomată: „dar *mereu* trec pe lângă ea”.

„Probabil că este ţiganca din dumneavoastră”.

„Unde?” Ea se întoarse, alarmată, de parcă vreun domn brunet s-ar fi pregătit s-o violeze.

Cumberland încercă să nu râdă. „Şi unde locuiţi acum?” Era ca şi cum ar fi cunoscut-o de o viaţă întreagă.

„Păi, eu îi spun Tyburnia”.

„Şi lumea cum îi spune?”, întrebă el din nou, dar Harriet nu se sinchisi să-i mai răspundă, rămăsese fascinată de negul de pe obrazul lui şi îşi îndrepta mâna să-l atingă sau să-i dea un bobârnac când Cumberland se refugie în spatele biroului său. „Din câte înţeleg”, zise el puţin mai nervos, „v-aţi gândit deja la un anumit Seymour?”

Sarah Tilt îşi spuse că era momentul să intervină. „Domnişoara Scrope era interesată în mod deosebit de *Curtea Bisericii din Bristol după fulgerul strălucitor*. Ştiţi care, acela cu minunatul câmp de culoare”.

Harriet zâmbi auzind prostioara prietenei ei: „Nu era un câmp, dragă, era o clădire”.

Cumberland dădu uşor din cap, iar Sarah înţelese pe loc că el încerca să-şi dea seama care era gradul exact de ignoranţă al lui Harriet. „Permiteţi-mi să vi-l arăt”, spuse el, apăsând un buton de pe birou.

Claire probabil că stătuse în spatele uşii, pentru că intră imediat în cameră, ţinând la piept o pictură în ulei. „Adjunctul mi-a zis că vrea să-şi păstreze mâinile curate”, zise ea, „dar eu nu văd niciun fel de praf pe tablou”.

„Dar arată-li-l odată, Claire dragă, şi nu mai scoate o vorbuliţă”. Aşa că ea îl ridică în aer pentru ca ele să-l poată admira atent.

În lumina după-amiezii, copilul şi clădirea în ruine păreau mult mai bine conturaţi, iar Sarah Tilt era impresionată de încrederea cu care această scenă „realistă” fusese plasată într-un decor mult mai abstract. Chipul copilului era totuşi şters, dar clădirea părea acum să se învârtă în jurul lui, transformându-se într-un vârtej care avea să-l absoarbă. „Eu una chiar prefer stilul de mai târziu al lui Seymour”, spuse ea. „În timp ce devenea din ce în ce mai abstract, devenea şi din ce în ce mai îndrăzneţ”.

Cumberland zâmbi, dar nu spuse nimic. „E un artist atât de uşor de recunoscut, nu credeţi? Fiecare lucrare este atât de inconfundabil a lui!”

„Sunt întru totul de acord”.

Acum, aflată în faţa pânzei dorite, Harriet intră în panică, crezând că ar putea fi obligată s-o cumpere imediat. „Nu e chiar atât de mare pe îmi doream”, zise ea. „Ca s-o pun deasupra şemineului”. Apelă la Sarah pentru puţin sprijin. „Tu ştii, Sarah, marmura aceea divină pe care o am”.

În mod bizar, Cumberland păru încântat de răspunsul ei., Aţi dori să vă mai gândiţi puţin?” Harriet îşi atinse pasărea de pe pălărie în semn de confirmare. „Desigur. Nu vă faceţi nicio grijă. Claire va lua tabloul acum”. Aşteptă nerăbdător până când ea ieşi din biroul său şi apoi se întoarse către Harriet. Pentru câteva clipe se uitară unul la celălalt în tăcere, „îmi imaginez că lucraţi la un nou roman, domnişoară Scrope”.

„Mda, mă gândesc la asta”. Ea îi aruncă o privire de parcă ar fi vrut să-l mănânce din ochi. „Aveţi vreo idee?”

„Prin căpşorul meu nu zburdă nici măcar o singură idee în acest moment. Dar domnul Maitland al nostru, după cum aţi putut vedea, e aproape cu totul un personaj livresc”.

„Şi dumneavoastră ce sunteţi atunci, adevărul în stare brută?”

„Ceva foarte primitiv, în cel mai bun caz”.

El se ridică de pe scaun, dar Harriet nu părea prea dornică să

plece. „Așa că, cine știe”, spuse ea, „aș putea să vă cumpăr pe dumneavoastră în locul tabloului?” Harriet emise un hohot de râs foarte discret.

„Aș putea arăta destul de bine deasupra șemineului dumneavoastră”.

„Nu înainte să fiți împăiat”.

Sarah se hotărî că sosise momentul să plece amândouă, așa că o trase pe Harriet de pe scaun. „A fost foarte interesant”, zise ea. „Vă mulțumim foarte mult”.

„Plăcerea a fost de partea mea”.

„Nu spuneți asta”, îi zise Harriet. „Fraza asta îmi dă mereu dureri de cap”.

Când ajunseră din nou pe stradă, Sarah se întoarse furioasă către ea. „Acolo ți-ai dat în petec într-un mod cât de poate de dezgustător!”

„Credeam că galeriile de artă erau făcute pentru tot felul de petice”.

Sarah strânse din dinți. „Ai fi putut să arăți ceva mai mult interes pentru tabloul ăla”.

„Era prea scump”.

„Eh, hai, nu fi ridicolă acum. Nici măcar n-ai întrebat care era prețul!”

„Știu eu ce știu”, zise ea aranjându-și pălăria”. Doar sunt ceea ce sunt”. Și, în timp ce își privea imaginea reflectată în vitrină, o văzu pe Vivien stând în capătul galeriei. „Oh, Doamne, Mama și-a uitat poșeta. Nu mă aștepta. Știu cât de ocupată ești”. Sarah își dădu seama că Harriet, din motive numai de ea știute, voia să rămână singură și, cu o senzație de ușurare, o sărută pe obraz înainte să pornească înspre casă. Acolo unde o aștepta cartea ei, *The Art of Death*.

Harriet stătu pe loc până ce Sarah dădu colțul, apoi intră din nou în galerie. „Mă întreb”, îi zise ea lui Vivien, „dacă mi-a văzut cineva poșeta”. De fapt, ea însăși o lăsase intenționat într-un colț în care putea să rămână neobservată până când ea s-ar fi întors s-o recupereze. „Ah, uite-o! Nu ți se pare drăguț cum se ascunde așa de mine?” Scotoci prin ea până reuși să scoată o legătură de chei pe care le flutură către Vivien. „Doar ca să dovedesc că e a mea”, zise ea, după care își închise grăbită poșeta și adăugă, aparent într-o doară: „Ce mai face Charles?” Părea să fi uitat că se despărțise de el cu numai câteva ore în urmă.

„E greu de spus…” Vivien ezită, neştiind cât de mult din propriile temeri să exprime. „Ştiţi şi dumneavoastră, nu?”

„Oh, da”. Harriet habar n-avea la ce se referise Vivien, dar avu norocul să nimerească din prima. „Mi s-a părut că arăta cam palid”.

„Slavă Domnului că aţi observat şi dumneavoastră!”, exclamă deodată Vivien, care nu-şi mai putea ascunde neliniştile. „Nu vrea să vorbească cu nimeni despre asta şi nici să meargă la doctor! Are nevoie de ajutor!” Dar uşurarea pe care o simţi făcând aceste mărturisiri i se păru un fel de capcană: fricile ei deveniră şi mai apăsătoare.

Lui Harriet i se păru că Vivien era pe punctul de a izbucni în lacrimi. „Nu-mi mai spune nimic”, zise ea repede, „până nu ieşim la o mică plimbare. Mie întotdeauna îmi face bine”.

„Nu trebuie decât să…”

Vivien dădu fuga în birou şi o rugă pe Claire să-i ţină locul pentru câteva minute. Când se întoarse, Harriet o luă de braţ şi ieşiră să se plimbe pe strada New Chester, traversară Piccadilly şi merseră în jos pe St. James.

„De fiecare dată când văd semne de circulaţie”, spuse Harriet pe un ton confidenţial, „mă gândesc la Moll Flanders, tu nu?” Se opri brusc în faţa unui bancomat. „Stai puţin. Domnişoara Flanders are nevoie de nişte arginţi”. Cu gesturi exersate, îşi introduse PIN-ul, după cum învăţase că se numea – îi plăceau aceste aparate şi era încântată de ideea că banii ei erau păziţi de nişte cifre. Un trecător se apropie, iar ea se puse de-a curmezişul, acoperind cu trupul ei bancnotele de cinci lire care tocmai ieşeau din bancomat. „Atât de aproape şi totuşi atât de departe”, murmură ea privindu-l cum mergea mai departe pe stradă.

„Poftim?” Vivien era prea absorbită de propriile ei gânduri.

„Nimic, dragă. Absolut nimic”.

Dar deja se pierduse ceva din intimitatea lor bruscă, iar Vivien nu ştia cum să abordeze subiectul. „Aţi cumpărat ceva de la galerie?”

„Oh, nu. Eu nu sunt o adeptă a fugii către sărăcire”. Harriet traversă în viteză, cu o agilitate uluitoare, pe St. James, reuşind să ocolească un taxi care o claxona. „Nu cred”, zise ea când Vivien o ajunse din urmă pe trotuarul de vizavi, „în a cumpăra sub impulsul de moment”. Trecură printre porţile parcului, iar o adiere proaspătă de flori de liliac le gâdilă imediat nările. Harriet trase aer în piept. „Ah, iasomie. Floarea mea preferată. Aş recunoaşte-o oricând şi oriunde”.

Mergeau pe o alee care cobora spre lac, iar Harriet o luă din nou pe Vivien de braţ, strângându-l poate prea tare. „Deci, cum îi *merge* lui Charles?”

„După cum ştiţi, el nu spune prea multe”.

De fapt, el de abia se oprea din vorbit când era cu Harriet. „Știu, dragă. E un adevărat sfinx”.

„Dar eu trebuie să fac ceva”. Vivien începea să meargă din ce în ce mai repede pentru a ţine pasul cu avalanşa de gânduri care o copleşea, iar Harriet se străduia să galopeze împreună cu ea. „Are durerile astea de cap de două luni şi au fost momente când era pur şi simplu doborât de boală. Câteodată stă pur şi simplu şi aşteaptă să-i treacă durerea, apoi îşi vede de treabă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu pare să-i pese. A fost la un doctor, dar asta s-a întâmplat acum sute de ani. îl ştiţi pe Charles. Nu i-a plăcut niciodată să primească veşti proaste”.

„Fireşte că nu”. Aleea şerpuia pe lângă nişte straturi de flori, iar mirosul pământului proaspăt săpat se amesteca cu parfumul florilor căţărătoare şi al zambilelor târzii. O adiere de vânt scutură crengile de sus ale copacilor din jurul lor, iar ele merseră mai departe, în lumina verde a parcului. „Deci”, spuse uşor Harriet. „El este cu adevărat bolnav”. Acum îi era foarte clar că Vivien clocea demult aceste probleme, iar aceasta era prima ei oportunitate de a-şi mărturisi grijile. „Poezia lui e foarte importantă…”, începu Harriet.

Era pe punctul de a adăuga „pentru el”, dar Vivien o întrerupse. „Oh, da! Este un poet minunat! Mă bucur că şi dumneavoastră credeţi asta! Cât mi-aş dori…”

Vântul se înteţi, iar câteva frunze le căzură la picioare. Harriet le îndepărtă imediat cu vârful pantofului, fericită că ocazia i se prezenta atât de repede. „Știi”, zise ea, „va trebui să avem mare grijă de el. Va trebui să stăm cu ochii pe el”. O strânse iarăşi de braţ pe Vivien, de parcă ar fi fost deja complice, 1 trebuie să aibă parte de multă odihnă”. Vivien nu era prea sigură că „odihna” era suficientă în situaţia dată, însă îi era prea recunoscătoare lui Harriet pentru a o contrazice… Desigur că îşi poate scrie în continuare versurile, dar n-ar trebui să facă nimic altceva. Are cumva altceva”, zise cu o scurtă ezitare, coborându-şi privirea, „pe cap?”

„Mai e toată povestea asta…”

„Ce poveste?” Ajunseseră la capătul grădinilor şi se opriră

privească lacul; o ceaţă deasă se lăsa asupra apei, iar Harriet fu scuturată de un fior. „E ceva important?”

„Oh, nu. Are nu ştiu ce teorie despre un poet care a murit”. Din tonul ei se înţelegea clar că Vivien nu sprijinea atenţia lui Charles pentru manuscrisele Chatterton şi că nu le pricepea importanţa. Ceaţa se întinse către ele, iar o raţă se mişcă în spatele ferigilor.

„Vrei să zici un prieten care a murit?”

Vivien încercă să râdă, dar nu reuşi. „Aţi auzit de cineva pe numele de Chattaway sau Chatterton?”

Harriet păru contrariată, îşi duse un deget la obraz într-o postură gânditoare. „Nu era cumva un poet nesemnificativ? Un falsificator sau ceva de genul ăsta?”

„Da, el este! Charles are nu ştiu ce teorie cum că acel poet şi-ar fi înscenat propria moarte…”

Harriet păru uluită de această afirmaţie. „Şi de ce Dumnezeu ar fi făcut aşa ceva, dragă?” Ceaţa trecu dincolo de ele, iar pentru un moment ea crezu că simţea gustul sărat al mării.

„Nu mă întrebaţi pe mine. Dar nu vorbeşte decât despre asta”.

Vocile lor părură să rezoneze pe suprafaţa bălţii liniştite, iar Harriet porni din nou spre grădini. „Vezi tu, Vivien”, spuse ea, luând-o din nou de braţ. „Pot să-ţi spun Vivien? Am impresia că ne cunoaştem de ani de zile – vezi tu, s-ar putea ca toată povestea asta cu Chatterton să-i afecteze sănătatea. Ar putea fi prea obsedat de chestia asta”. Făcu o pauză. „N-ar fi pentru prima dată”. Privirea uimită a lui Vivien o enervă pe moment. „Dar nu-i spune lui Charles. Nu încă”.

„Desigur că nu”, zise Vivien privind în jos şi gândindu-se la ce spusese Harriet. „Aţi putea avea dreptate”, adăugă ea. „Starea lui Charles s-a înrăutăţit vizibil de când cu…”

Harriet se folosi iar de avantajul pe care îl căpătase. „Şi presupun că asta l-a ţinut departe şi de poeziile lui, nu?”

„Întocmai”.

„Ei bine”. Harriet se opri pe alee, de parcă o idee ar fi împiedicat-o să-şi continue drumul. „De ce să nu-i luăm noi aceste hârtii, fără ca el să nu bănuiască nimic?”

Chipul lui Vivien exprima foarte clar că era întru totul de acord. „Dar cum?”

„Lasă asta pe seama mea, dragă Vivien”. În entuziasmul ei, Harriet devenise prea vorbăreaţă. „Dacă tu ai grijă de Charles, eu mă

voi ocupa de manuscrise. Adică de hârtii". Făcu o mică săritură. „Nu ţi se pare că va fi amuzant să lucrăm împreună? Ei, căcat!" Simţise o apăsare familiară sub picior când aterizase şi, ridicându-l, dădu cu ochii de nişte excremente de câine întinse pe toată talpa pantofului ei drept. „Aş fi putut orbi dacă chestia asta mi-ar fi intrat în ochi", strigă ea. „Ar fi putut să mă izbească direct în faţă!" Se aşeză cu grijă pe rândurile verzi care înconjurau straturile de flori. „Vrei să-mi dai frunza aia, te rog?" Şterse cu mare atenţie mizeria de pe talpă, în timp ce Vivien îi tot întindea frunze, în cele din urmă, Harriet se ridică în picioare, uitându-se acuzator la pantofii ei. „Ar trebui împuşcaţi", zise ea. „Împuşcaţi şi aruncaţi în gropi comune. Pe moment Vivien crezu că ea decidea soarta propriilor pantofi, dar apoi Harriet arătă cu degetul un caniche negru. „Sunt nişte bestii!" Câinele latră la ea, iar asta păru să-i redea dispoziţia veselă. „Aşa", zise ea, „şi acum cum dracu' ieşim din porcăria asta de parc?"

Începură să calce direct pe iarba proaspăt tăiată, iar Harriet, intrându-şi din nou în rolul de prietenă şi confidentă, se comporta aproape copilăreşte. „Nu prea mi-a plăcut tabloul acela de Seymour, în fond şi la urma urmei", spuse ea. „Era prea, înţelegi tu, prea colorat pentru gusturile mele. Prea înspăimântător".

Vivien încă se gândea la Charles şi nu o asculta, de fapt. „Oh, toată dimineaţa au vorbit despre Seymour. Ei cred că picturile acelea ar putea fi falsuri". Apoi îşi dădu seama ce spusese. „Uitaţi că am zis asta. Ar putea fi doar un zvon".

„Dar eu ador zvonurile!" Văzu neliniştea de pe chipul lui Vivien şi adăugă: „Dar bineînţeles că nu le cred niciodată". Însă acum înţelese de ce Cumberland nu părea prea grăbit să vândă tabloul şi de ce ambii asociaţi se îmbujoraseră la auzul cuvântului „complici". Merseră în tăcere pentru câteva minute, până ajunseră la ieşirea din parc… Nu-ţi face griji", îi zise ea lui Vivien, gândindu-se la indiscreţia ei cu tablourile.

„Sunt mult mai liniştită acum", răspunse Vivien, zâmbindu-i lui Harriet. „Mă bucur că îi sunteţi prietenă".

„Şi eu mă bucur". Harriet se lăsă pupată pe obraz, după care îşi îndreptă pălăria şi exclamă: „Eu o iau în direcţia aia!" Vivien, gândindu-se din nou la Charles, se îndreptă către galerie.

Harriet era epuizată. „Mama a belit-o!" zise ea cu glas tare, spre amuzamentul florăresei de la colţul străzii Jermyn. îi zâmbi imediat cu

toată delicateţea de care era în stare: „Ce viaţă de câine, nu?”

Începea să plouă şi, mergând pe Piccadilly, se adăposti sub o copertină pentru a proteja mica pasăre de la pălărie. De fapt, se oprise exact lângă intrarea într-un cinema şi, privind înăuntru, zări un poster pe care scria „Swiss Maids înin a Row” 1. Nu mai intrase de multişor într-o sală de cinema şi, sub imperiul unei bruşte curiozităţi, se îndreptă spre ghişeu. „Un bilet, vă rog”, zise ea bătrânului care stătea acolo cu o expresie nefericită, îşi ridică degetul. „Unul singur, s’il vousplaît”. El reveni la ziarul lui în timp ce ea scotocea prin poşetă după suma necesară.

„Cinci lire *şi* o taxă de membru mi se pare cam mult”, zise ea. „Chiar şi pentru un trai modern”. Îşi bătu uşor poşeta. „Dar nu contează. Cel puţin eu mi-am adus ciocolatele mele”.

Când intră în mica sală de cinema, filmul începuse deja şi, pe întuneric, se împiedică de bărbatul care stătea în fun

1 Domnişoare elveţiene la rând (engl.)

dul sălii. „Excusez-moi”, zise ea. „Aici e ca-n război”. Ea găsi un rând şi, mergând pe bâjbâite până în mijloc, se prăbuşi cu un oftat pe un scaun liber. *Anotimpurile* lui Vivaldi ţâşneau din boxele puternice aşezate de ambele părţi ale ecranului, iar Harriet privi fascinată cum două tinere îşi aruncau mingea pe plajă, îşi scoase picioarele din pantofi şi ciocolatele din poşetă şi se întinse. Când un bărbat de vârstă mijlocie îşi părăsi scaunul şi veni să se aşeze lângă ea, nu se impacientă: presupunea că cinemaurile moderne căpătaseră o atmosferă mai prietenească, în care nu putea fi decât fericită să pătrundă. „Ştiţi”, zise ea într-o tentativă de socializare, „n-am mai fost la film din anii cincizeci. Vreţi nişte cioco?” îi întinse cutia. „E delicioasă şi amăruie”. El îi aruncă

O privire sălbatică şi se mută pe alt loc.

Oarecum surprinsă de bădărănia lui, ea îl privi câteva momente, apoi îşi îndreptă atenţia spre ecran, tocmai la timp pentru a vedea schimba de decor, de la plajă la dormitor. Cele două fete stăteau goale, una lângă cealaltă, iar Harriet îşi aminti brusc de pictura pe care tocmai o văzuse în expoziţia de Art Brut: o fată care atingea umărul dublurii sale, înainte să plutească aiurea. Urmă o mică întrerupere, după care un bărbat intră în camera de pe ecran; purta uniformă de agent de circulaţie şi începu să-şi scoată şapca şi jacheta imediat ce intră în cameră. Harriet începu să râdă, dar, când îi văzu pe toţi trei în

pat împreună, arătau atât de obosiţi şi de neajutoraţi încât îşi scuturã capul cu neîncredere. Acum regreta cã pierduse începutul filmului, din moment ce voia sã ştie ce îi adusese în starea asta: sexul n-o interesa, dar povestea în sine da. Chiar şi cuplările dintre ei

I se părea o consecinţă a unei intrigi, iar, din punctul ei de vedere, aceea era partea cea mai interesantă, în fond şi la urma urmei, oricine are nevoie de o poveste.

Decorul se schimbase din nou, iar acum cele două fete dansau împreună la o petrecere. Harriet le privi o vreme, dar apoi atenţia îi fu atrasă de oamenii din jurul lor. Văzu o figură care îi aminti de un prieten mort demult, şi apoi alta şi alta. Erau toţi acolo, împreună, toţi prietenii ei morţi, aşa cum îi cunoscuse ea odinioară, ieşiseră din dansatori şi acum stăteau împreună în tăcere, uitându-se de pe ecran înspre Harriet. Ea vru să se ridice şi să vorbească cu ei, dar o groază bruscă o ţinu pe loc. De asta înnebuneşte lumea, se gândi ea, toţi înnebunesc de frica morţii. Dar îşi simţea lacrimile alunecându-i pe faţă, iar în uimirea ei, îşi duse mâna la obraz.

Filmul se terminase. Lumini chioare începură să se aprindă deasupra capului ei, iar Harriet se uită la sala murdară în care stătuse: pe jos era plin de mucuri de ţigări şi de sticle de plastic goale, covorul roşu era învechit şi decolorat, scaunele rupte şi pătate. Iar peste toate plutea mirosul familiar şi pătrunzător de praf şi scrum de ţigară. Acelaşi bărbat stătea în spatele sălii şi, când dădu cu ochii de ea, începu să-şi mişte mâna în buzunar. Ea îşi luă poşeta şi se îndreptă încet către el; el îşi scoase mâna şi rămase jenat pe scaun. Ea observă cât de slabe şi de albe erau degetele lui, dar, ca şi cum şi-ar fi cerut scuze, spuse doar: „Îmi place să trag un plânset sănătos înainte de culcare". Apoi adăugă, înainte să dea fuga înapoi în stradă: „Nu e adevărat, să ştiţi. E doar un film".

Charles Wychwood încerca să citească un exemplar din *Viaţa lui Chatterton*, de Meyerstein, dar era o pată întunecată pe pagina din stânga, de parcă cineva ar fi stat aplecat peste el, iar umbra lui ar fi acoperit cuvintele, închise cartea şi, luptându-se cu sentimentul de panică, strigă tare: „Edward!", dar nu primi niciun răspuns, în afară de zgomotul televizorului. „Edward cel Neprietenos!" Se ridică în picioare tremurând şi se târî până în dormitor, unde, în acel moment, fiul său încerca să stea în cap. „Nu!", spuse Charles. „Nu face asta!" Şi, într-o pornire bruscă de furie, îl împinse pe covor. „Aşa ai putea să te omori!"

Edward îl privi uimit. „Aşa cum?”

„Ţi-ai putea afecta creierul”, zise Charles, arătând cu degetul către cap. „L-ai putea mişca de la locul lui”.

„Dar mie îmi place să văd lucrurile invers”. Se uită îmbufnat la ecranul televizorului. „Totul arată mai bine pe dos”.

„Dar nu lumea nu stă invers, nu ţi se pare, Edward cel Fără Pocăinţă?”

„Şi tu de unde ştii?”

Charles îl înşfacă şi, spre ruşinea fiului său, începu să-l legăne pe genunchi. „Ai fost la toaletă azi?”

„Da”.

„Ai făcut treaba mare?”

„Of, tată…” în ultimele zile Charles era tot mai obsedat de sănătatea fiului său şi prin asta nu reuşea decât să-l enerveze.

„Şi la şcoală chiar mănânci tot, da?”

„Cred că da”. Edward se întoarse să facă o grimasă pe ascuns, dar atunci tatăl său se aplecă peste el şi începu să-i atingă părul de parcă l-ar fi căutat de păduchi sau purici. „Lasă-mă în pace, tată”. Edward se rostogoli din braţele lui, aterizând pe burtă.

„Ştii că mă îngrijorez din cauza ta”.

„Îţi miroase respiraţia. Eşti bolnav”.

„Ww sunt bolnav”. Charles era furios, dar nu ştia ce altceva să spună. „Nu e nimic în neregulă cu mine”. Se ridică anevoios şi ieşi din cameră.

Edward mârâi în urma lui: „Ei bine, m-am săturat de tine”. Se uita neliniştit la tatăl său.

Fără să se gândească, Charles se îndreptă către telefon şi îl sună pe Philip la bibliotecă, însă atunci când prietenul său ridică receptorul, Charles nu îşi mai putea aminti pentru ce îl sunase. „Bonjur, eu sunt, Wychwood. Charles”.

Un vagabond urla în secţiune de referinţe: „N-ar fi nevoie decât de două rafale care să te zboare din apă!”. Philip nu putea auzi ce-i spunea Charles: „Poftim? Ce-ai spus?”

„Am spus că treaba cu Chatterton merge bine. Şi ştii ce, ar trebui să cozonac. Să sărbătorim. Ar trebui să mergem la cină într-o seară”.

Lui Philip i se păru că Charles băuse, într-atât de aiurea sunau cuvintele lui. „Bine”.

„Şi *bine* e tot ce poţi să zici!” Apoi Charles îşi dădu seama că

ridicase vocea. „Nu. Îmi pare rău. Ascultă. O să-l invit pe Andrew Flint. O s-o invit pe Harriet. Şi apoi le voi citi expose-ul din faţa mea”.

„Poftim?”

„Prefaţa mea. O să le citesc prefaţa mea. Am totul în cap”. Charles îşi umezi buzele, care i se uscaseră dintr-odată. „Tot ce trebuie să fac e s-o înscriu. S-o scriu. Chatterton”. Edward stătea în prag şi se uita la tatăl său, observând că, în timp ce vorbea la telefon, îşi întorcea capul dintr-o parte într-alta, foarte lent. „Uite, Philip. Eu trebuie să închid acum. Mersi că m-ai sunat”. Puse telefonul în furcă şi rămase privind pierdut pe fereastră. Stătea tot cu spatele la Edward, dar copilul încă îi mai putea vedea capul legănându-se şi aplecându-se. Apoi Charles ridică receptorul şi formă un alt număr. „Andrew? Eu sunt. Expertul tău în Chaucer. Chatterton”. În timp ce vorbea, îşi făcea mâna stângă pumn şi se lovea peste picior. „Am adus vorba de cină? Da, aşa e. Hai să rămână pe săptămâna viitoare. Ziua mea. Vineri. Ştiu, ar trebui să ţinem legătura…” Când, în cele din urmă, închise, îşi descleştă pumnul şi, cu capul plecat, rămase în picioare în mijlocul camerei, într-un sfârşit se întoarse şi privi către fiul lui, dar pe moment nu păru să-l recunoască. Edward nu spuse nimic, dar scoase un fluierat uşor şi se întoarse la televizor.

Charles chiar nu observase prezenţa fiului său şi acum, cu o grabă nestăpânită, se îndreptă către biroul său şi începu să scrie pe prima bucată de hârtie pe care o găsi acolo: „Thomas Chatterton credea că el putea explica întreaga lume materială şi spirituală în termeni de imitaţie şi falsificare, fiind atât de sigur de geniul său încât îi permise să înflorească sub alte nume. Documentele recent descoperite demonstrează că a scris pentru Thomas Gray, William Blake, William Cowper şi pentru mulţi alţii. Prin urmare, întreaga noastră percepţie a poeziei secolului al optsprezecelea ar trebui modificată. Chatterton a păstrat notiţele despre toate experienţele sale creatoare într-o cutie de care nu se despărţea niciodată şi care a rămas ascunsă până la moartea sa. Tristul pelerinaj al vieţii sale…” Charles se opri, neştiind cum să continue prefaţa. În acel moment nu îşi putea da seama dacă informaţiile proveneau din documentele lui Chatterton sau din biografiile pe care i le împrumutase Philip. În orice caz, observă că fiecare biografie descria un poet diferit: chiar şi cea mai simplă afirmaţie găsită într-o biografie se vedea contrazisă în alta, astfel încât nimic nu părea foarte sigur. El avea senzaţia că îi cunoştea bine pe

biografi, dar că el tot înţelegea prea puţine despre Chatterton. La început, Charles se enervase din cauza acestor discrepanţe, care mai apoi îl aduseseră în extaz: deoarece însemna că totul devenea posibil. Dacă nu existau adevăruri clare, atunci totul era adevărat.

Charles reveni la prefaţa lui, dar când citi „Tristul pelerinaj al vieţii sale" se uită la cuvinte fără să înţeleagă nimic. De unde veniseră? închise ochii pentru o clipă şi o umbră trecu peste ei, iar aproape imediat începu să scrie din nou cu frenezie. Stiloul pe care îl folosea rămăsese fără cerneală, dar el era atât de nerăbdător să continue cu gândurile, încât pur şi simplu apăsă mai tare pe hârtie, pentru a-şi scrijeli acolo contururile cuvintelor. Dintr-odată văzu toată traiectoria vieţii lui Chatterton şi apăsă stiloul gol cu şi mai multă forţă. De abia încheiase ultima propoziţie când sună telefonul şi, în euforia sa, Charles răspunse cu un „Alo! Alo!" puternic, în stilul interpreţilor de music-hall.

Sau cel puţin aşa i se păru lui Harriet Scrope, care răspunse imediat „Da! Da!"

„Harriet?"

„Da, ce este?"

Charles se simţea dintr-odată foarte relaxat. „Nu. Cred că de fapt *dumneavoastră* mă sunaţi *pe mine*".

„Ei, e doar o coincidenţă". Harriet stătea într-un picior, iar pe celălalt îl tot arunca înspre domnul Gaskell, care se pregătea să sară de pe o măsuţă acoperită cu ceea ce Harriet numea podoabele ei.

„Nu e o zi minunată, Harriet? Aprilie cu ploile ei dulci".

„Termină odată!" ţipă Harriet, adresându-se motanului.

„Dar chiar este. Pe bune".

„Ştiu că este". Încercă să se explice. „Vorbeam cu domnul Gaskell".

„Şi el v-a spus despre vreme?"

Harriet izbucni într-un hohot de râs, dar se opri brusc. „Voiam să vorbesc cu tine, Charles scumpule". Ezită o clipă – nu era sigură dacă ar fi trebuit să recunoască atunci că discutase cu Vivien în ziua precedentă, mai ales din moment avea să acţioneze conform celor stabilite cu ea. „Cred că ar trebui ne mulţumim cu ce avem până acum, cel puţin o vreme. Memoriile pot aştepta, nu crezi? Amândoi suntem un pic oposiţi".

„Obosiţi?"

„Da, mă înţelegi tu, istoviţi, extenuaţi, rablagiţi, făcuţi praf, terminaţi". Apoi adăugă: „Desigur că te voi plăti în continuare".

Charles era atât de încântat de capacitatea lui neaşteptată de a scrie despre Chatterton (căci în ultimele zile nu putuse să facă nimic altceva decât să se uite pe fereastră sau să doarmă), încât abia o asculta. „Asta nu depinde decât de tine, Harriet".

„Da, presupun că aşa e". Harriet se poticni din nou. „Cum merge cu Chatterton?"

„Acum că tot veni vorba", zise Charles zâmbindu-i lui Edward, care, auzind o schimbare în vocea tatălui său, se întorsese în cameră, îi făcu fiului său semn să se apropie şi îl luă de după umăr în timp ce îşi continua discuţia cu Harriet., Acum că tot veni vorba, eu pun la cale o petrecere. Aproape m-am apucat. Săturat. Terminat. Aproape am terminat". îl strânse şi mai tare pe Edward, iar fiul său încercă să se elibereze.

„Asta-i o veste bună".

„Mă gândeam să o punem de o cină la localul indian. De vineri într-o săptămână".

„Voi fi acolo. Ador chestiile picante". Harriet îşi scoase limba în semn de dezgust, „îmi place să dea foc la gură".

Edward se eliberase din îmbrăţişarea tatălui său şi, simţindu-i entuziasmul, ţopăia prin cameră strigând „Vineri treisprezece! Vineri treisprezece!" Dar tăcu brusc când Charles, punând receptorul în furcă, se întoarse la biroul lui, mormăind ceva pentru sine. Cuvintele pe care le scrijelise pe pagini se şterseseră deja, lăsând în urmă nişte linii vagi; toate gândurile sale despre Chatterton dispăruseră. Cu o încetineală intenţionată, Charles deschise un sertar şi scoase un alt stilou. Cu mare grijă, puse o nouă foaie de hârtie pe birou, se aşeză liniştit pe scaun, în tot acest timp încercând să-şi amintească ce scrisese mai devreme. „Chatterton", scrise el şi apoi se opri. Nişte copii se jucau pe strada din faţa apartamentului, strigând cuvinte mici care se ridicau uşor spre soare. Vechea casă tremura din toate încheieturile sub propria-i greutate.

Când Charles îşi ridică privirea, îl văzu pe Edward stând lângă biroul său. Probabil că adormise din nou. „Hei, puştiule. Care-i problema?"

Pentru o clipă niciunul nu spuse nimic. „Hai să ieşim din casă, tată". Îşi ţinu braţele ţepene pe lângă corp, repetând o frază pe care o

auzise de multe ori la mama sa: „Avem nevoie de nişte aer curat”. Se duse înapoi în camera lui, iar Charles îl urmă. De abia atunci îl văzu pe Chatterton întins pe pat.

După primul moment de groază absolută, îşi dădu seama că era doar portretul lui Chatterton: Edward probabil că îl luase din spatele biroului său, în timp ce el dormea, şi îl pusese în vârful patului, întinse mâna să-l recupereze, dar fiul său îl prinse de încheietură: „Am vrut ca el să adoarmă”, zise Edward.

Charles deveni foarte interesat de ideea copilului. „Şi de ce trebuie să doarmă?”

„Pentru că se uită tot timpul la tine”.

„Şi tu de unde ştii asta?”

„Nu poţi să vezi şi singur?” Edward făcu un semn înspre portret, iar pe moment Charles tresări. „Nu vezi că încearcă să-ţi facă rău?”

Charles se aplecă peste tablou şi îl întoarse cu faţa la perete. „Dar nu poate să-mi facă niciun rău. E mort”.

„Şi tu de unde ştii, tată?” Edward vorbea lent, de parcă tatăl său ar fi fost un copil pe care trebuia să-l convingă cu argumente foarte clare.

„În tablou e viu, nu-i aşa?”

„A vedea înseamnă a crede”, zise Charles şoptit, aproape pentru sine. îl prinse pe Edward de mână. „Uite ce zic eu. Fac un târg cu tine: dacă ţi-aş arăta o imagine cu el mort, ai crede?”

Edward ezită, bănuind că era vorba despre o întrebare capcană. „S-ar putea”.

„Hai, nu fi. Batem palma?” Tatăl său era foarte insistent. „Ai crede că e cu adevărat mort?”

Edward se uită la pânză şi apoi se întoarse către tatăl său. „Bine”.

„Perfect atunci, Edward cel Nesigur, pornim într-o călătorie”.

„Nu, chiar e adevărat. Părul ţi se poate face măciucă, Eddie”. Purtau o conversaţie serioasă la etajul autobuzului care îi ducea la Ţaţe Gallery1. „Când ţi se face frică şi se contractă muşchii de la rădăcina firului de păr. Atunci părul ţi se zbârleşte. Uite. Îţi arăt eu cum”. Charles îşi făcu ochii mici, încercând, printr-un efort de voinţă, să-şi ridice părul din cap; şi, de fapt, chiar îşi putea simţi scalpul tremurând sub presiune. Dar apoi îl deranja o senzaţie oribilă exact sub ţeastă, iar el se lăsă pe spătarul scaunului.

„Ai reuşit!” Edward era încântat. „Ţi-ai făcut părul măciucă!” Se apropiau de râu dinspre strada Oakley şi, pe când autobuzul dădu colţul către Chelsea Enbankment, Edward îşi lipi faţa de fereastra murdară. „Uită-te la podul ăla, tată! Se mişcă!” Afară bătea un vânt foarte puternic, iar Podul Albert se legăna uşor între cele două capete ale sale. „Cum se poate aşa ceva? E periculos!”

Până şi Charles îşi dădea seama acum cât de fragil părea podul: avea senzaţia că era la un pas de a se prăbuşi cu totul, gata să se crape în mijloc sau să se rupă-n două sub povară, iar lui îi trecu dintr-odată prin faţa ochilor imaginea maşinilor şi a pietonilor căzând neajutoraţi în apă. „Nu fi prostuţ”, zise el. „Bineînţeles că nu e periculos. Nu se poate întâmpla nimic”.

Se uită în jur, aproape cerându-şi scuze, la un tânăr care stătea jos în faţa lor. Purta o jachetă verzuie şi o pereche de pantaloni maro largi: haine vechi, ponosite, care atârnau atât de ciudat pe el de parcă ar fi fost îmbrăcat de altcineva. Avea părul lins şi ochii bulbucaţi, părând să se afle tot timpul într-o stare permanentă de mirare sau şoc. Părea să zâmbească la vreun gând caraghios, dar apoi, băgând de seamă interesul lui Edward pentru pod, spuse: „Ştii când a fost construit, nu?” Edward scutură din cap. „În 1873. Podul acela e compus din patru sute de piese de metal diferite, fie

1 Muzeu de artă din Londra, care găzduieşte colecţia naţională de pictură şi sculpură din Marea Britanie, precum şi numeroase opere de artă modernă britanică şi europeană începând de la 1870.

care dintre ele lucrată la Topitoria Boulter din Birmingham. Construcţia a durat doi ani şi a costat şaptezeci de mii de lire”. Părea să se bucure la fel de mult de împărtăşirea acestor cunoştinţe ca şi de deţinerea lor. „A făcut parte dintr-o serie de îmbunătăţiri măreţe. Vezi tu, a fost o vreme când locul ăsta era o pustietate înfiorătoare. Săracii veneau aici să caute lemne de pus pe foc sau cărbune. Aveau nevoie de foc, înţelegi”. Tânărul afişa un zâmbet curios şi încântător, dar Charles observă cu câtă nervozitate trăgea de marginea pantalonilor ponosiţi în timp ce vorbea. „Iar pe malurile râului nu era decât pământ noroios, deşi oamenii săraci trăiau pe aici, cumva. Ar trebui să fim recunoscători pentru ce avem, nu crezi?” Se uită serios la Charles şi la Edward. „Aici trebuie să cobor. La revedere”.

„Sper să ne mai vedem”, spuse Charles. Când autobuzul o luă din loc, el se uita cum tânărul, în hainele lui vechi, care îi veneau largi, se

îndrepta pe jos către nişte blocuri de locuinţe sociale de lângă râu.

„Omul acela ştia o grămadă de istorie, nu-i aşa, tată?"

„Ba da, aşa e". Charles îşi dădu seama imediat că tânărul acela probabil privise către pe fereastră către râu toată viaţa sa. „Unora le place istoria". Apoi, spre ruşinea fiului său, îşi petrecu braţul peste umerii lui Edward şi îl îmbrăţişa. „E comod aici, nu? E ca şi cum am fi într-un avion, deasupra norilor". Se pregătea să mai adauge ceva, dar văzu pe stânga clădirea Ţaţe Gallery. „Haide, Eddie! Gata cu poveştile!" Ţâşni în picioare plin de entuziasm. „Am ajuns".

Dar când începură să urce treptele galeriei, Charles se opri în loc: nu păru prea dornic să intre în clădire până când Edward îi puse mâinile pe spate şi îl împinse înainte, însă, de îndată ce păşiră în holul de la intrare, Charles părea să ştie dramul. „Nu", spuse el. „Mai întâi trebuie să parcurgem secolul al nouăsprezecelea". Edward nu înţelese ce voia să spună tatăl său „dar îl urmă prin prima galerie: pe partea dreaptă se întindeau nişte străzi întortocheate de case văruite, cu jaluzele roz şi acoperişuri cenuşii, iar pe stânga străluceau pe perete peisaje de smarald şi de purpură, în faţă putea vedea interioarele unor odăi mici, unele dintre ele dând în grădini în care florile păreau să-şi sufle culorile în văzduh, iar când se întoarse văzu suprafaţa strălucitoare a unui lac reflectând în linişte lumina amurgului. Charles se pierduse după un colţ, iar Edward încercă să-l prindă din urmă, cu pantofii scârţâind pe pardoseaua de marmură verzuie. Tatăl său stătea în mijlocul unei galerii pline de tablouri mai mari, iar Edward îl luă de mână şi se lăsară înconjuraţi de priveliştea unor văi înguste, trecători, prăpăstii şi oceane sălbatice. „Am ajuns, tată?", şopti el.

„Nu, nu încă". Charles se întoarse încet, absorbit de aceste imagini ale unei lumi inexistente. Culorile violente păreau să se desprindă de pe pânze şi să plutească înspre el. „Nu. Noi trebuie să mergem mai în urmă".

„Mai în urmă?"

„Păi doar îl vrem pe Chatterton".

Dar Charles nu schiţă niciun gest de a se urni din loc; stătea acolo, privind lung tablourile, iar Edward plecă de lângă el şi se îndreptă către un paznic. „Aţi putea să-mi spuneţi, vă rog, despre Chatterton?"

Paznicul se uită la copilul serios şi neliniştit. „E un tablou, nu?"

„Aşa cred".

Se rezemă de uşă şi strigă la un coleg: „Chatterton?”, dar acesta urlă la rândul lui mai departe: „Chatterton?”, până când întrebarea răsună printre toţi pereţii albi ai galeriei. Şi, când veni răspunsul, Edward se îndrepta către Galeria Cincisprezece – înainte pe dreapta, apoi a patra la stânga. Merse înapoi la tatăl său, luându-l din nou de mână şi trăgându-l înainte.

Trecură printr-o expoziţie de portrete, iar în prima încăpere de picturi moderne, Charles observă nişte chipuri enorme, în diferite configuraţii tulburătoare sau neliniştitoare, unele dintre ele dând impresia că aveau pe umeri poveri apăsătoare, iar altele stând descurajate, în următoarea cameră văzu portrete din secolul al optsprezecelea în care figuri solide, complete dominau peisajul asemenea unor copaci enormi; în a treia sală se aflau chipuri din secolul al şaptesprezecelea, privind înainte din colţurile întunecate ale unor interioare înghesuite sau zâmbind din umbră. Charles putea zări pe fiecare faţă viaţa şi povestea fiecăruia şi nu voia să părăsească universul în care chipul său era însoţitorul acestor personaje.

Ajunseseră la Galeria Cincisprezece, iar Edward se uită înspre tatăl său şi îl văzu ezitând. „Haide, tată. Asta e a noastră”. Charles trase aer în piept şi apoi trecu repede pe lângă Edward, fără să se uite la celelalte pânze, ci mergând drept înainte, spre un tablou agăţat pe un perete îndepărtat. Când Edward îl ajunse din urmă, văzu un bărbat întins pe un pat, cu braţul atârnând către podea.

„Uite”. Tatăl său se aplecă şi îi şopti: „Acum mă crezi?” Arătă spre titlul de sub pânză: „Chatterton. De Henry Wallis. 1856”.

Dar nici măcar Charles nu voia să se uite încă la trupul din imagine şi preferă să privească pe geamul podului din strada Brooke către acoperişurile fumegânde ale Londrei. Cercetă mica plantă de pe pervaz, cu frunzele ei subţiri şi străvezii unduindu-se uşor în aerul rece, văzu lumânarea stinsă de pe masă şi privirea i se îndreptă în sus, pe urma firicelului de fum aproape invizibil, îşi întoarse capul uşor către cufărul de lemn care zăcea deschis şi apoi începu să numere foile de hârtie împrăştiate pe scândurile podelei, în cele din urmă, ridică privirea spre Thomas Chatterton.

Dar era oare cineva acolo, stând la piciorul patului şi aruncând o umbră asupra trupului poetului? Şi Charles rămase acolo, cu mâna stângă încleştată pe piept şi cu dreapta căzută moale în jos. Aproape că putea simţi pe faţă adierea pătrunzând pe fereastra deschisă din

tablou, aşa că deschise repede ochii. Reuşi să-şi ridice privirea şi o văzu pe Vivien deasupra lui, cu faţa în umbră lângă fereastra podului. Ea plângea.

„Dar acesta nu e chipul nostru", zise Edward. „Chipul nostru e diferit!"

„Ah, nu", spuse Charles încet, sprijinindu-se pe umărul fiului său. Respira greu, iar pentru un moment nu putu să vorbească. „Ah, nu. Acesta e George Meredith. El a fost modelul. Se prefăcea că e Thomas Chatterton".

„Deci al nostru nu e încă mort!", zise Edward pe un ton triumfător. „Chatterton nu e mort! Aveam dreptate!"

„Nu", spuse Charles uşor. „Nu e mort încă".

Nu-ţi place romanul acela franţuzesc? *Spune-mi de ce*. *Ţi se pare ţie că e nefiresc*…

Nefiresc? *Draga mea*, *aceste lucruri sunt însăşi viaţa*:
Iar viaţa, *după cum se spune*, *e demnă de cântarea Muzei.*
(*Modern Love*. Sonnet 25. George Meredith.)

„Cum poate fi nefiresc?" Meredith scoase o batistă din buzunarul pantalonilor săi lila şi îşi şterse faţa. Vocea i se auzea puţin înfundată prin materialul batistei. „Acum poţi vedea trăsăturile comune ale omenirii, eliberate de expresia lor individuală. Şi atunci cum poate fi nefirească o mască?"

„Dar eu tot te vreau ca model. Pe tine însuţi. Chipul tău". Wallis clipi când lumina soarelui de iarnă invada brusc odaia, iar vazele chinezeşti smălţuite se aprinseră deasupra şemineului.

„Chipul meu, dar nu eu însumi. Trebuie să fiu Thomas Chatterton şi nu George Meredith".

„Dar *vei fi* tu. De fapt, eu pot picta numai ce văd". Wallis se întoarse pentru a-i cere sprijin din ochi lui Mary Ellen Meredith, dar pe moment ea părea distrasă, analizându-şi palma în timp ce îşi încleşta şi descleşta mâna dreaptă.

Meredith râse şi se ridică de pe canapeaua pe care stătuse întins. „Şi ce vezi? Adevărul? Idealul? Cum poţi să-ţi dai seama care e unul şi care-i celălalt?" Cei doi bărbaţi discutaseră astfel toată după-amiaza, şi, spre marea supărare a lui Marry Ellen, soţul ei nu voia să încheie discuţia. „Când Molière l-a creat pe Tartuffe2, toată naţia franceză a crezut că-l descoperea deodată pe acesta pe lângă orice cămin din ţară. Când Shakespeare i-a inventat pe Romeo şi Julieta.

1 „You like not that French novei? Teii me why. / You think it most urmatural… / Urmatural? My dear, these things are life: / And life, they say, is worthy of the Muse”.

2 Comedie de Molière, una dintre cele mai faimoase piese de teatru franţuzeşti din epocă. A fost jucată pentru prima oară în 1664, la Versailles, fiind aproape imediat cenzurată la insistenţele catolicilor proaus-trieci de la curtea lui Ludovic al XIV-lea, care se regăseau în portetul personajului, un ipocrit religios, devenit în timp arhetipul ipocritului.

toată lumea a aflat cum să iubească. Unde e adevărul în toate astea?”

„Să înţeleg că astfel îţi priveşti propriile versuri?” Chiar şi când spunea asta, Wallis nu se putea abţine să n-o privească pe Mary: cu lumina în păr, pe obraji şi pe umeri, părea o pictură de Giotto1, ale cărui tablouri tocmai le studiase în *Istoria* lui Tournier.

„Deloc. Eu nu ţintesc aşa de sus. Nu pot pretinde decât o cameră închisă, un spaţiu de observaţie îngust unde să-mi aşez penelul. Desigur că *există* o realitate…”

„Aha! S-a schimbat povestea!”

„… Dar, după cum voiam să adaug, nu tu însuţi poţi fi descris. Nu există cuvinte pentru a pecetlui lucrul indefinit. Orizontul”. Meredith se întinse din nou pe canapea şi păru să se uite întrebător la soţia lui.

Ea îi întoarse repede privirea. „Soţul meu se gândeşte la versurile lui mai mult decât ne va spune nouă vreodată, domnule Wallis. E foarte mândru”.

„Da, Wallis, de ce nu pictezi asta? Mândrie pe moarte într-un pod. Ar fi o pânză demnă de Academia Regală. Sau ai putea s-o pui aici, lângă celelalte ficţiuni adevărate”. Meredith arăta spre o cutie de abanos, deja decorată cu Chaucer, Boccaccio şi Shakespeare.

Nu, nu e o pictură de Giotto, se gândi Wallis, ci una de Otto Runge2. „Trebuie să plec”, zise el domol. „Trebuie să lucrez înainte să se întunece”.

Mary se ridică de pe scaunul ei, iar albastrul bogat al rochiei se revărsă în jurul ei de parcă ar fi fost vreo zeiţă apă

1 Giotto di Bondone (1266 – 1337), primul mare pictor italian, care şi-a realizat opera la Florenţa. A pictat capele şi biserici la Asisi, Roma, Padova, Florenţa şi Napoli. Faima şi-a câştigat-o încă din timpul vieţii, fiind considerat azi părintele picturii europene pentru că a

respins stilizările impersonale ale artei bizantine şi a introdus noi idealuri de naturalism şi umanitate, precum şi reprezentarea tridimensională a spaţiului şi a formelor, opera sa precedând inovaţiile renascentiste din secolul următor.

2 Phillip Otto Runge (17771810), pictor şi desenator romantic german.

rând din Marea Mediterană1. „Trebuie să-l conduci pe domnul Wallis, George. Se va rătăci pe ceaţa asta". „Şi despre ce ceaţă vorbeşti, draga mea?" Ea chemă un servitor să îi aducă haina domnului Wallis şi, în timp ce aşteptau, Meredith dănţuia pe covor, în spatele lor; se repezi brusc la ceafa prietenului său cu o sabie invizibilă. „En garde!" strigă el. „Ia de-aici asta şi asta şi asta".

Cei doi bărbaţi ieşiră din casa de pe strada Frith şi, pe când mergeau încet spre staţia de cabriolete, Wallis observă că Meredith îşi pierduse stilul artificial de când nu mai era în prezenţa soţiei sale. Vorbea despre nişte picturi ale Şcolii Nazaritene, pe care le văzuse la Galeria St. James în ziua anterioară, iar Wallis era impresionat de entuziasmul său. „Îmi plac detaliile", spuse Meredith în timp ce intrau în Piaţa Soho. „Detest efectele măreţe dacă nu pornesc din lucruri neînsemnate. Tablourile lui Stanfield şi ale lui Maclise sunt teatru gol-goluţ, un fel de Dickens pe pânză". Razele soarelui la amurg se opriră pentru ultima dată asupra coroanelor copacilor din piaţă, iar lumina se şterse pe piatra cenuşie a caselor din jur. Era o ceaţă subţire în văzduh, dar părea să propage şi mai mult lumina, de parcă venele ei lăptoase s-ar fi desprins afară şi s-ar fi transformat în fum. Două ferestre înalte scânteiară, iar Meredith arătă spre ele: „Asta e ceea ce numeşti tu galvanoplastie2?"

Gândurile lui Wallis zburaseră în altă parte şi abia cu un efort reuşi să înţeleagă întrebarea prietenului său. „Are un efect à la Cuyp, nu crezi?" Merseră un moment în tăcere, apoi Wallis adăugă: „Uită-te cum crespusculul face culorile să se contopească". Arătă spre o bucată de hârtie care era

1 Aluzie la Afrodita, zeiţa frumuseţii în mitologia antică, care se naşte din spumele mării.

2 Procedeu tehnic de reproducere în relief a obiectelor, constând în acoperirea lor sau a tiparului lor cu un strat de metal depus prin electroliză.

3 Aelbert Jacobsz (oon) Cuyp (1620 – 1691), cel mai faimos

reprezentant al picturii peisagiste olandeze. Cea mai mare parte a vieţii şi-a petrecut-o în Dordrecht, pictând animale şi păsări, scene istorice şi peisaje cu râuri şi cirezi.

dusă de vânt, printre copaci: „Doar albastrul şi albul pot să-şi păstreze strălucirea pe această lumină".

„Da, dragă Henry, totul păleşte". Tonul lugubru al lui Meredith îi făcu pe amândoi să râdă, dar apoi el adăugă cu aceeaşi voce îndoliată: „Şi nu încape îndoială că vedem natura prin ochii pictorului".

„Doar dacă te mulţumeşti să copiezi. Dar uite". Îl luă de braţ pe Meredith şi traversară piaţa. „Vezi cum lumina devine albăstruie când se strecoară prin frunziş? Nimeni nu a reuşit să surprindă pe o pânză efectul acesta. Pune-l în versuri, George, şi va fi numai al tău".

„Eu deja nu mai ştiu ce e al meu şi ce nu".

Nu era decât o mică cabrioletă aşteptând în staţia de pe strada Oxford, iar răsuflarea calului se transforma în aburi care se rostogoleau grei în jurul corpului cocoşat al vizitiului. „Spre Chelsea!", strigă Meredith, închizând portiera prietenului său. Vizitiul trăgea dintr-o pipă de lut şi se întoarse o clipă înainte să-şi ridice biciuşca. Meredith se uită la Wallis prin fereastra pe jumătate deschisă. „Fireşte că e o iluzie", spuse el. „Arta e doar un alt joc". Dar Wallis se gândea din nou la Mary Ellen Meredith, uitându-se la soţul ei fără să audă ce-i spunea, iar apoi calul porni la galop, ducându-l departe.

Meredith rămăsese singur, chipul lui îşi pierdu deodată strălucirea, iar el se întoarse din staţia de cabriolete cu o expresie contrariată. Nu voia să ajungă acasă, nu încă, aşa că se mai plimbă de-a lungul străzii Oxford. În întunericul din ce în ce mai gros, feţele celor pe lângă care trecea păreau mai pline de viaţă, dezvăluindu-şi poveştile prin hainele şi mişcările lor, implorându-l astfel să le înţeleagă. Oraşul devenise un enorm teatru – nu teatrul din imaginaţia lui, ci acela al lui Astley sau Hipodromul, ieftin şi de prost gust, strident, sufocant, real. Se ciocni de un felinar care aştepta liniştit să-i fie pusă o lampă, iar doi băieţi începură să chi-ţăie de încântare. „Mămica matale ştie că umbli pe-afară?", strigă unul către el şi celălalt îi ţinu isonul: „Ce-l mai face sărăcan picioru'?" Meredith râse cu ei şi, într-un impuls de moment, scoase câteva monede mici din buzunar şi le aruncă în direcţia celor doi băieţi. Când ei se aruncară pe jos să le strângă, George deja mergea cu un pas mai uşor pe strada Frith. Se opri puţin la colţ şi începu intenţionat să fluiere în timp ce se apropia

de casă.

Imediat ce Mary îl auzi, se duse repede lângă şemineu, construit într-o formă grecească, şi rămase cu spatele la el în timp ce Meredith intra în cameră. „Ce faci?", o întrebă el cu blândeţe.

„Nimic", zise ea, adăugând: „Mă gândeam doar".

„Şi la ce te gândeai, draga mea?"

„Nu ştiu, nu-mi mai aduc aminte". Încă stătea cu spatele la el când el îşi dădu brusc seama cât de puţine ştia despre ea. Doi cai trecură pe stradă şi, arborând un surâs, ea se întoarse să-l vadă. „La asta mă gândeam", zise ea, „mă gândeam la sunete".

*

În acel moment, Meredith îşi aminti că, în urmă cu două săptămâni, primise o scrisoare de la Henry Wallis. I-o citi cu voce tare lui Mary, la micul dejun: „Dragul meu Meredith, Sper că încă mai eşti doritor să pozezi pentru mine (nu e un stilist, draga mea, dar îmi permiţi să continui?). Te întreb imediat după conversaţia noastră pentru că a dat norocul peste mine deodată. Ţi-l aminteşti pe Peter Trânter, cel care ni s-a alăturat la Garda Regală cu ocazia acelei reuniuni? El a fost cel care şi-a aruncat vesta în Tamisa, dacă îţi aminteşti…" Meredith îşi ridică privirea să vadă dacă soţia sa ascultase cu plăcere această parte, dar ea de abia arcui uşor o sprânceană. „Aşa e viaţa bărbaţilor, draga mea", zise el fără a părea că-şi cere scuze pentru asta. Apoi reveni la scrisoare: „Ei bine, s-a întâmplat să am o discuţie cu el acum câteva nopţi şi aşa am aflat că foarte bunul său prieten, un anume Austin Daniel – acest Daniel este un pictor de scene la Astleys şi s-ar putea să nu-ţi fie chiar atât de necunoscut. El este cel care a folosit figurile lui Michelangelo pentru spectacolul de pantomimă de la Enchanted Palace şi proprietarul a zis că nu erau foarte mici. Dar fac o digresiune (da, asta faci, dragă Wallis). În orice caz, am aflat că acest Daniel stă acum în vechea locuinţă în care s-a stins Chatterton. I-am cerut lui Trânter să-l viziteze de îndată şi să-l roage să mă lase să-i folosesc odaia pro *tem*.

Pro tem, Pro tempore (lat. – pentru moment.

Iar el mi-a zis că Daniel şi-a dat imediat acordul. Dragul meu Meredith, vreau să cred că tu vei înţelege cât de important ar putea fi acest aspect şi, dacă m-ai putea asigura că încă mai vrei să pozezi pentru mine, sunt încredinţat că voi putea crea o operă demnă de acele idealuri de care am vorbit. Te implor însă să-mi scrii chiar azi şi sper

să primesc un răspuns favorabil. Transmite-i salutările mele doamnei Meredith, care sper că va putea fi convinsă să ne însoţească în fatidica locuinţă a lui Chatterton. Al tău prieten, Henry Wallis".

Meredith puse jos scrisoarea. „Semnează cu o înfloritură".

„Care sunt idealurile pe care le menţionează?" Mary se pregătea să se ridice de la masă, dar mai stătu un moment pentru a primi răspunsul.

„El vrea să fie modern. Vrea să picteze o lume nouă. Bietul Wallis are capriciile lui, după cum vezi".

„Mi-aş dori", răspunse Mary încetişor, „să fi avut şi tu unele".

*

Meredith urcă treptele clădirii din strada Brooke, din Holborn, în spatele servitoarei care îi deschisese uşa. „Aveţi grijă unde puneţi piciorul, domnule", îi strigase ea, deşi el se afla la un pas în spate, „e o gaură într-una dintre scândurile astea. Aţi putea lua o căzătură urâtă". Meredith râse, iar ea sări ca arsă. „Ah, domnule", zise ea, „nu ştiam că creaţ aşa aproape". Cu un chicotit, ea fugi înainte, iar acum bătea repede la o uşă de la ultimul etaj. „E un domn aici!", strigă ea şi apoi. cu un alt chicotit, o şterse pe lângă Meredith şi o luă la goană pe scări, strângându-şi mai tare boneta.

El aşteptă pentru un moment şi apoi, neauzind niciun zgomot dinăuntru, deschise încet uşa. dar se dădu repede înapoi când văzu trupul lui Wallis întins pe un pat, cu un braţ atârnând pe podea. Dar trupul vorbi: „Nu te speria, George. Eu făceam o repetiţie pentru rolul tău".

„Ah, îmi cer scuze. Nu ştiam că acesta e un teatru. Unul privat, presupun".

„Cu cât te impresionez mai mult, dragă George, cu atât te pictez mai bine". Wallis se ridică şi stătu pe marginea patului. „Doamna Meredith n-a venit cu tine?", întrebă el ca din întâmplare, de parcă răspunsul n-ar fi avut nicio importanţă anume pentru el.

„Nu, nu a putut veni. Tatăl ei tocmai venise în vizită şi a insistat să o plimbe prin parc ca nu ştiu ce Phaeton pensionat". De fap, Mary nu spusese nimic după ce el îi citise scrisoarea lui Wallis, aşa că presupusese că nu prezenta niciun interes pentru ea.

Wallis se ridică grăbit. „Acum zi-mi cum ţi se pare podul meu". Făcu un semn cu braţul de parcă l-ar fi invitat în cameră – care, într-adevăr, era atât de mică încât, pentru o clipă, Meredith se simţi ca

şi cum ar fi intrat într-o casă de păpuşi. „Ai venit la tanc. Tocmai terminasem primele schiţe”.

„Deci aici a murit poetul”. Meredith se roti pe călcâie, zgâriind cu cizmele scândurile vechi de lemn ale podelei. „Cum ar spune Shelley? Trandafir palid, grava-i agonie nu se scuturase din el? Prostii, fără îndoială”. Pipăi patul şi apoi se urcă în genunchi pe el ca să poată privi pe fereastră, peste acoperişul Hanului Furnivals, către domul înnegrit al bisericii St. Paul. „Patul prietenului tău e foarte tare”.

Wallis împrăştia pe jos bucăţele de hârtie., Austin Daniels locuieşte la parter. Aceasta este camera servitoarei lui”.

„Fata aceea?”

„O cheamă Pig. Nu mă întreba de ce”. Meredith nici nu avea de gând s-o facă, pentru că se uita amuzat cum Wallis continua să presară hârtiuţe în jurul lui. Wallis îi prinse privirea. „Din relatarea lui Calcott despre moartea lui Chatterton”, zise el, „aflăm că bucăţi rupte dintr-un manuscris au fost găsite lângă cadavru. Mă bucur că te distrează bietele mele încercări de realism”.

„Numeşte-l verosimilitate”.

„Numeşte-l cum vrei tu. E acelaşi lucru”.

„Ei bine, chiar e aceeaşi cameră”. Meredith îşi puse cotul pe pervazul ferestrei şi se rezemă, cu faţa-i palidă şi părul roşu pe fundalul cerului de iarnă. „De la poet la Pig. Dar camera asta este nicio cocină”. Se uită în jur la scaunul şi la masa aşezate cu grijă la piciorul patului, atent şterse şi curăţate de praf.

1 Joc de cuvinte: Pig (engl.) – porc.

pentru a încerca să analizeze vechimea stilului lor şi dacă ar fi putut fi folosite de Chatterton însuşi. Patul părea cam din acea perioadă: era puţin probabil ca Pig să ştie că dormea în patul în care murise cineva, dar era oare cu putinţă ca ea să aibă vise urâte? Pe pervazul de lângă el se afla un mic ghiveci de flori şi, uitându-se atent la tulpina subţire care se căţăra către geam, îşi dădu seama că aceasta era probabil singura ei avuţie.

Wallis se chinuia să tragă un cufăr vechi de lemn de sub pat. „Lada asta nu e a lui Pig”, zise el, „dar ne-a dat voie să o folosim”. O deschise şi văzu că înăuntru nu se afla nimic, dar el o umplu cu hârtiiînainte s-o împingă lângă peretele văruit. După care se dădu înapoi în colţul opus, supraveghindu-şi decorul. „Lipseşte ceva”, spuse el în şoaptă.

„Eu cumva?”

Wallis nu auzise întrebarea. Cu mişcări iuţi, se îndreptă către Meredith, se aplecă peste el şi deschise fereastra. Aerul rece de noiembrie umplu cămăruţa. Apoi mută cu câţiva centimetri scaunul mic de lemn şi îşi aruncă propria haină deasupra. Se duse la cufăr şi îl puse la perete. Apoi dădu un pas în spate şi privi din nou scena.

Meredith urmărise cu mult interes eforturile prietenului său. „Şi? Devine mai adevărat, Henry?”

„După ce te vei întinde mort pe pat. De abia atunci va părea real”. Se uită cu atenţie la Meredith pentru prima oară. „Ai putea să-ţi scoţi cizmele şi haina?”

„Atunci voi deveni un Chatterton autentic şi sigur voi muri. Nu simţi curentul rece dinspre fereastră?”

Wallis se aşeză pe un taburet şi îşi puse pe genunchi o tablă de lemn. „Atunci închide-o, închide-o odată”, zise el, căzut pe gânduri. „Ştiu cum a fost. Voi putea reface totul. Luase o coală mare de hârtie aspră de desen şi o puse pe tablă, prinzând-o în partea de sus cu două cârlige. „Aruncă-mi haina şi cizmele, George. Nu vor sta la vedere”. Meredith se supuse. „Şi acum întinde-te pe pat”. Stilul lui Wallis era autoritar, dar el deja se lăsase absorbit de muncă. „Acum întoarce-ţi capul către mine. Aşa”. Îşi întoarse şi el capul ca un exemplu, uitându-se la podea. „Nu, arăţi de parcă ai fi gata să adormi. Acordă-ţi plăcerea morţii. Hai”.

Meredith se aşeză mai cu grijă pe pat şi, dintr-odată, simţi ceva împungându-l. „Ai citit vreodată”, întrebă el, „povestea prinţesei şi a bobului de mazăre?” Se ridică o clipă şi găsi un mic nasture roşu pe cearşaful de sub el. îl băgă în buzunarul de la pantaloni şi se întinse din nou. „Pot suporta moartea”, zise el deodată. „Ce nu pot suporta este reprezentarea morţii”.

„Lasă-ţi mâna dreaptă să cadă pe podea. Aşa”. Wallis îşi lăsă braţul în jos, cu degetele atingând scândurile podelei, „încleşteaz-o. Încleşteaz-o de parcă ai ascunde ceva în palmă. Trebuie să văd cum ţi se mişcă muşchii de la mână”.

Meredith îi execută ordinele, dar rămase tăcut doar un moment. „Mi se pare că îmi încleştez mâna peste aer gol, Henry. Asta e cumva vreo emblemă a vieţii poetului? Vreun simbol, pesemne?”

Dar Wallis desena acum scena pe care o pregătise cu atâta grijă: folosea cretă albă, prinsă pe un capac de stilou, şi nu deschise gura

până ce reuşi să schiţeze curba braţului lui Meredith. Pot adăuga detaliile şi în atelier. Acum am nevoie doar de cadrul general".

„Pricep. Aşa că cel mai mare realism este şi cea mai mare farsă?" Walls nu răspunse, dar continuă să schiţeze cu febrilitate. „Pot să…", începu Meredith, dar Wallis îi făcu semn să tacă.

„Te rog să rămâi nemişcat câteva momente, Charles. Am nevoie de chipul acela". Lucră în tăcere pentru câteva minute. „Acum poţi vorbi".

„Acum nu mai am nimic de zis". Dar rămase tăcut doar pentru câteva momente. „Ţi-am spus cumva, Henry, că l-am visat pe Chatterton într-o noapte? Treceam pe lângă el pe nişte trepte vechi. Ce crezi că înseamnă asta?"

„Cred că scările sunt un simbol. Acela a fost cuvântul pe care l-ai folosit tu? Scările sunt un simbol al timpului".

„Dar de ce îi arătam o păpuşă?" Meredith se uita la tavan, observând pentru prima oară cât de scorojit era, cât de înnegrit de funingine şi de grăsime, şi cum o pată întunecată luase forma unei feţe. Cu o senzaţie de apăsare bruscă, îşi dădu seama că aceasta fusese probabil ultima imagine pe care o văzuse Chatterton, asemenea prizonierului care se uită la pereţii temniţei înainte să fie dus de acolo… închise ochii şi încercă să îşi imagineze ultimul întuneric. Dar nu reuşi. El era George Meredith. Ştia doar lucrurile ştiute de George Meredith. Nu avea cum să evite asta.

„Nu te mişca. Am nevoie de lumina aceea pe mâna ta". Wallis lucra absorbit, cu limba ieşită puţin printre buze. Apoi, cu o înfloriturăbruscă, scrise ceva în colţul din dreapta, puse jos creta şi se rezemă de perete. „Sunt atât de bucuros că am venit aici", zise el. „Aceasta este camera. Acesta este chiar patul lui. Aceasta e lumina Londrei. Nu există nicio realitate, George, dincolo de lucrurile vizibile". Privi în jur, evident încântat de ceea ce vedea.

„Acum mă pot mişca?" Meredith se ridică şi îşi frecă umărul drept. „Să înţeleg că ai terminat?"

„Pentru moment".

„Un moment! Pare să ţină un veac". Wallis roşi, iar Meredith adăugă repede: „Nu că m-aş opune, îmi place asta. E un mod încântător de a-ţi petrece dimineaţa. Apoi, peste vreo câteva zile, te voi vizita la atelier, tu mă vei îmbrăca şi vei face o mică pictură. Am dreptate?" Wallis dădu din cap. „Şi ziua aceea va fi încântătoare. Apoi vei trece

mica pictură pe o pânză mai mare. Iar la capătul câtorva săptămâni sau chiar luni, pictura va fi gata. Încântătoare, încă o dată". Wallis se uita curios la lumina care tocmai cădea pe faţa lui Meredith, aşa că luă o nouă coală de hârtie pentru a începe o altă schiţă. Dar zâmbea, iar Meredith se simţi liber să continue: „Va fi minunat, dar nu avem de ce să vorbim despre realitate. Tu vei fi creat o poveste istorică, o scenă tragică demnă de Drury Lane1. Aceste lucruri vizibile despre care vorbeşti tu sunt doar proptele pentru scenă, doar un simplu mecanism".

„Stai!" Wallis rămăsese cu creta în mână, privindu-l. „Stai exact în poziţia aceea! închide ochii şi nu te mai gândi la nimic. Goleşte-ţi mintea în timp ce eu te desenez".

„Nimic mai simplu".

Stradă în zona Covent Garden din Londra şi celebru teatru, creat în 1663, pentru multă vreme cel mai important teatru din Londra.

Wallis lucra în tăcere, iar Meredith părea să doarmă, liniştea fiind spartă numai de bazai tul nervos al unei muşte care încerca în zadar să evadeze prin fereastra închisă. Dar deodată se auzi o bătaie uşoară în uşă, iar pictorul, deranjat de întrerupere, strigă: „Cine e?" După câteva momente, amândoi auziră nişte sunete înfundate, de parcă cineva ar fi şuşotit în spatele uşii. „Cine e acolo?", strigă Wallis din nou.

Uşa se deschise foarte încet, iar un vârf de nas se ivi din spatele ei. Meredith se ridică şi izbucni în râs. „Pig, dragă Pig, intră, te rog!"

Ea intră cu precauţie. „Scuzaţi-mă, domnilor. Nu ştiam dacă creaţ dispuşi la vizită, aşa că le-am spus s-aştepte". Îşi întoarse brusc capul în direcţia scărilor.

„Pig, dragă Pig, se întâmplă cumva să fii rudă cu Francis Bacon?"

„Sunt o Trotter1, domnule. O Trotter din Hammersmith, ast-am fost io dintotdeauna". Îşi ridică încetişor capul şi se uită la Meredith, de parcă l-ar fi provocat să o contrazică. „Şi noi tot cei din familia Trotter suntem angajat, mă bucur să v-anunţ". Apoi îşi aduse aminte pentru ce îl deranjase pe Wallis. „Jos e o doamnă care doreşte cu multă plăcere să urce dacă vet fi atât de drăguţ s-o primit, domnule. Vă dorit cumva să v-o conduc direct aci sau s-o las unde le acuma?"

„Dar a spus cine este?", întrebă el, iar în acel moment Mary Ellen Meredith intră în cameră. Wallis sări dintr-odată de pe taburetul său, iar tabla îi alunecă cu zgomot pe podea.

„Îmi pare rău", zise Mary. „Se pare că am venit într-un moment nepotrivit, ca întotdeauna".

„Nu. Deloc. Nu". Wallis şi Pig erau amândoi în genunchi pe podea, întrecându-se în efortul de a strânge schiţele pe care el le scăpase pe jos… Noi am terminat deja". Wallis îi făcu semn lui Pig să se retragă. Ea se ridică în picioare şi, privindu-i pe rând pe fiecare, se dădu înapoi şi ieşi din cameră.

Meredith stătea întins în pat, cu mâine împreunate sub cap, zâmbindu-i soţiei sale. „iartă-mă, draga mea, dar nu mă pot mişca. Sunt poetul mort sau muribund".

1 Joc de cuvinte: Pig's trotter – picioare de porc (engl.)

„Ştiu. Sau, mai bine zis, ştiu că pozezi astfel". Ea se întoarse către Wallis, care se ridicase de pe podea şi îşi punea schiţele în ordine, cu capul plecat. „Soţul meu e un bun model, domnule Wallis?"

„Ah" – Wallis o privi uimit.

„Sunt un poet model, cel puţin. Doar pretind că sunt altcineva".

„Deci acesta este faimosul pod". Ea părea să-şi ignore soţul, dar Wallis observă cât de nervos se juca cu mărgelele de chihlimbar de la încheietura mâinii – le sucea pe toate părţile, făcându-le să lucească în lumina soarelui şi trimiţând scântei colorate prin toată cămăruţa.

„Şi gândeşte-te la toate pasiunile care l-au încins, draga mea. Chiar pe patul acesta".

„Credeam că eşti mort, George".

„Dar şi morţii pot spune poveşti".

„Pot să văd schiţele, domnule Wallis? Ea se întoarse rapid către pictor, iar el îi rămase alături în timp ce privea desenele pe care le făcuse el în acea dimineaţă.

„Vedeţi aici", zise el, „cum cade umbră. Dar iertaţi-mă".

„Să vă iert? Pentru ce să vă iert?" Ea spusese asta involuntar, încă jucându-se cu brăţara de chihlimbar.

„Voiam să spun că sigur ştiţi despre asemenea lucruri. George este atât de priceput…"

„Nu, credeţi-mă, nu ştiu nimic. George nu vorbeşte niciodată serios. Nu cu mine". Ea se uita cu atenţie la o schiţă a soţului ei zăcând mort pe pat.

În timp ce vorbeau cu toţii, Meredith mai adoptă o dată postura lui Chatterton şi, cu capul răsucit într-un unghi şi mai incomod, îi şopti soţiei sale: „De ce să nu te uiţi la falnicul original mai degrabă decât la

nişte descrieri ale lui?”

„Tu mi-ai spus întotdeauna să fiu atentă la descrierile oamenilor, Charles”.

Toţi trei izbucniră în râs la gluma ei, însă cel mai tare râse Meredith. „Dar nu sunt eu cineva după care să ţi se aprindă călcâiele? Sunt, din câte spun Henry, foarte autentic”.

„Ba nu eşti deloc autentic”. Ea vorbea foarte încet, încă analizând schiţele.

„Mă găseşti firesc, draga mea?”

„Te găsesc mai firesc pe hârtie”.

„Pe foile mele sau pe desenele de aici?”

„Pe amândouă, fără îndoială”.

„Aşa că eu sunt un fals, dar versurile mele nu?”

„Întrebarea asta ar trebui să ţi-o pui în oglindă”.

„Dar tu eşti oglinda mea”.

„Nu. Eu sunt doar soţia ta”. Wallis era uluit de francheţea cu care îşi vorbeau în faţa lui, dar Mary se întoarse încă o dată către el de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. „Spuneţi-mi ce veţi face cu aceste schiţe, domnule Wallis. Aş vrea să aflu fiecare detaliu, mă înţelegeţi, să nu pierd nimic”. Ea aruncă o privire scurtă către soţul său, care, din poziţia sa căzută, se uita la amândoi cu un zâmbet minuscul. „George se va face că nu ne ascultă, bineînţeles, dar va auzi totul. Aşa face întotdeauna”.

„Aşa face toată lumea, draga mea”.

Dar ea îşi mutase deja atenţia asupra lui Wallis, care ţinea în lumină ultima schiţă. „Când voi termina, va trebui s-o saturez cu apă, după care voi folosi o cerneală neagră pentru a fixa umbrele. Apoi pun culorile şi le las să se usuce: când s-au întărit, pot folosi o pensulă pentru detalii. În ceea ce priveşte lumina…”

„Afară, lumină afurisită!”, exclamă Meredith uitându-se din nou în tavan.

„În ceea ce priveşte lumina, nu e nevoie decât să umezesc puţin planşa cu nişte apă şi apoi să o frec cu o bucăţică de pâine. Aceasta este metoda mea, cel puţin”.

Pătuţul scârţâi din toate încheieturile când Meredith se întoarse pe o parte. „Pâinea şi apa i-au ţinut întotdeauna în viaţă pe poeţi. Ştiai asta, scumpa mea? Ai auzit, presupun, de iubire într-o cocioabă?”

Dar cei doi erau prea adânciţi în tema lor pentru a-i acorda

atenţie. „Nu puteţi ocoli realitatea, doamnă Meredith. Aceasta este camera lui Chatterton, exact aşa cum arăta ea…”

„Totul e la fel? Mary se uită atentă în jur, privindu-şi fix soţul, de parcă şi el ar fi fost o parte din mobila veche din odaie.

„Da, e la fel!” Wallis se aprinsese atât de tare, încât chiar şi această simplă întrebare atrase o confirmare puternică din partea lui. „Da, exact la fel! Şi, vedeţi, dacă eu pot descrie camera acum, o voi salva pentru eternitate! Chiar şi planta sărăcăcioasă, cea mai delicată dintre toate lucrurile de aici, şi ea va supravieţui!” în agitaţia lui, îi atinse braţul şi îşi retrase repede mâna. Ea însă nu se dădu mai încolo. El continuă, neştiind prea bine ce să spună. „Am stat aici şi am privit întreaga scenă. Făceam asta deja de câteva ore când ai venit tu, George”, zise el şi se întoarse brusc spre prietenul său. „Dar ţi-am mai zis asta. Iar camera a devenit cumva din ce în ce mai luminoasă în timp ce o priveam. Vă puteţi imagina aşa ceva?”

„Da”, zise ea. „Da, prea bine chiar”.

„Şi dacă reuşesc să transfer această strălucire pe pânza mea, atunci nu va mai păli niciodată”.

„Spre deosebire de poetul mort”. Meredith se prefăcu că geme.

„Dar şi moartea va fi pictată, înţelegeţi?” Wallis se îndepărtase de Mary, iar acum vorbea cu ambii soţi. „Am nevoie de realitatea camerei pentru a descrie realitatea măreaţă a morţii. Nu pot picta înghiţirea arsenicului, convulsiile, spumele de la gură. Numai dacă ţi-aş da otravă, George…”

Mary se aşeză cu greu pe scaunul de la piciorul patului, iar Meredith râse. „N-ar trebui s-o conduci pe draga mea soţie printre atâta realitate, Wallis. Poate fi ceva periculos pentru cei care nu sunt obişnuiţi cu ea”.

„Nu realitatea era de vină, George”, „ci spaţiul strâmt din cameră”.

Meredith se aplecă din pat şi deschise fereastra podului după care continuă. „Aş fi foarte fericit, Henry, să fac spume la gură, dacă aşa vrei tu. Eu înţeleg nemaipomenit de bine tragedia, nu îmi dai dreptate, draga mea?”

„Tu înţelegi ceea ce vrei să înţelegi, nu mă îndoiesc de asta”.

„Dar tragedia este punctul meu forte”.

„Şi comedia este viciul tău”.

Lui Wallis i se părea că aceasta era un fel de piesă de teatru pe

care cei doi o jucau doar pentru el, dar în acelaşi timp îşi dădea seama că replicile lor erau cât se putea de sincere. Deodată, Meredith se ridică din pat şi ieşi din cameră, mormăind „îţi voi aduce nişte apă".

Wallis se apucă imediat să-şi rearanjeze schiţele, deşi erau puse deja în ordine, îşi şterse brusc tabla de desen cu mâna şi apoi o aşeză într-un colţ. În cele din urmă se ridică şi se uită la Mary. „George este un model minunat", zise el. „A stat atât de liniştit pe pat..."

Se opri văzând-o pe Mary că se ridică de pe scaun, lăsând o cută enormă pe haina aruncată de Wallis acolo, şi începe să se plimbe în sus şi în jos prin cameră, „îmi place aici", zise ea încet, de parcă ar fi vorbit singură. „Pare să fie un fel de loc secret. E ca un soi de pată care poate fi îngropată odată cu tine". Se îndreptă spre fereastră, întinzându-se peste pat pentru a ajunge la ea. „Şi dacă m-aş plictisi de propriile mele secrete, aş putea să mă uit pe geam, la străzile de jos, şi să-mi imaginez secretele altora". Se întoarse către Wallis: „Vă gândiţi vreodată la asemenea lucruri?"

El ezită un moment. „Eu mă gândesc la secretele dumneavoastră".

„Oh, nu. Nu trebuie să faceţi asta".

„Se oferea cumva să te picteze, draga mea?" Meredith intră în cameră cu un pahar de apă în mână, părând că auzise ultimele ei cuvinte. „Wallis are un ochi bun pentru formele frumoase, orice ar spune el despre cruda realitate". Ea se mută în grabă de lângă pat şi îi luă din mână paharul cu apă, fără să bea totuşi din el. „Nu e otrăvit, draga mea".

Wallis nu mai putea suporta. „Sunt nevoit să vă părăsesc", zise el. „Trebuie să trec să-mi iau culorile de la Bellew's". Îşi luă tabla şi schiţele. „Sunt sigur că domnul Daniel va fi foarte fericit să vă lase să staţi aici şi să vă odihniţi împreună".

„Nu..."

„Nu, nu va fi nevoie, domnule Wallis". Amândoi vorbiseră în acelaşi timp.

Meredith râse, jenat de faptul că nu voiau cu niciun preţ să rămână împreună singuri. „Nu mă lăsa la mila lui Pig, Henry. Nu vorbeşte decât despre familia Trotter şi despre Hammersmith".

Wallis era nerăbdător să plece. „Deci te aştept în atelierul meu săptămâna viitoare, da?" Aruncă o ultimă privire prin cameră înainte deci a deschide uşa. „Cel puţin, acolo vei sta mai comod, George".

Coborâră împreună treptele, cu Mary conducându-i pe scara îngustă a casei. „Fă ce vrei cu mine, Henry", răspunse Meredith, „mă pun cu totul la dispoziţia ta".

„Vrea să spună că nu are altceva de făcut, domnule Wallis".

Se simţise o notă mai ascuţită în vocea lui Meredith când ajunseră la următorul etaj. „Dar tu de unde ştii, draga mea? Eu nu te văd mai deloc". Dar apoi râse, punându-şi uşor mâna pe umărul ei. „Nu te speria, Henry. Aceasta e o iubire modernă, înţelegi? în secret, suntem topiţi unul după celălalt. Nu-i aşa, Pig?"

Servitoarea îi aştepta la capătul scărilor; imediat ce îi văzu, chicoti şi se grăbi să deschidă uşa casei. Le făcu reverenţe la fiecare, pe rând, în timp ce treceau pragul, apoi, murmurând „O zi bună", închise cu putere uşa în spatele lor.

Cei trei coborâră pe strada Brooke spre Holborn Hill, dar Wallis era atât de îngrijorat să nu se întâmple ceva cu schiţele sale, încât opri o cabrioletă de îndată ce ajunseră pe strada principală. Ezită un moment înainte să deschidă portiera. „Vă pot lăsa pe strada Frith?", îi întrebă el, adăugând: „E chiar în drumul meu".

Meredith părea dispus să accepte, dar Mary scutură din cap. „Nu", spuse ea, îndepărtându-se de interiorul cald al cabrioletei. „Nu, trebuie să mergem pe jos".

„Avem nevoie de puţin aer proaspăt", explică Meredith. „De fapt, eu tocmai am fost otrăvit".

Wallis îi privi prin fereastra din spate a cabrioletei, în timp ce se îndepărta. Soţii Meredith păreau prinşi într-o conversaţie în drumul lor pe Holborn, sau s-ar fi putut la fel de foarte bine să meargă pur şi simplu cu capetele uşor înclinate. Cabrioleta întoarse la intersecţia cu Gray Inn's Lane şi, cu un oftat adânc, Wallis scoase ultima schiţă a lui Chatterton pe patul de moarte, dar nu se putea concentra asupra ei. Se întoarse din nou spre geam, dar soţii Meredith se pierduseră deja în mulţime.

„Tantrele Mutton sunt foarte bune". Charles Wychwood se adresa celorlalţi în timp ce stăteau, în ziua stabilită, în restaurantul Kubla Khan. „Unii preferă tantra Bhagavad Gītā, dar e prea picantă".

Harriet Scrope urmări cu degetul lista de mâncăruri de pe meniul zdrenţuit. „Eu nu văd aşa ceva aici".

Charles râse. „Pentru că era inventat de mine. Aţi auzit vreodată că poezia e hrana dragostei..."

„Ah, *ignis fatuus1*”, murmură Andrew Flint, fără a se adresa nimănui. „Un fel de mâncare interesant, nu credeţi, pentru orice stomac care se respectă?”

„Dă-mi una picantă”, zise Harriet. „Îmi place tare şi picantă”.

„Korma”, zise Philip Slack privind şerveţelul roşu de hârtie împăturit lângă farfuria lui.

„Ce ai spus, dragă?” Harriet era hotărâtă să se arate foarte amabilă cu acest domn, care părea să fie un prieten apropiat al soţilor Wychwood.

„Korma este picantă”.

„Ah, da, sunt convinsă”. îi făcu cu ochiul. „Probabil că vii des aici”. Muzica indiană era din ce în ce mai asurzitoare, iar ea îşi flutură mâinile deasupra capului. „Zeiţa Kali făcea aşa”, zise ea, „pe vremuri”.

Flint încă studia meniul. „Que faire2?”

Harriet se scutură puţin după exerciţiul ei neaşteptat. „M-am hotărât deja. Voi comanda berbecul deghizat în miel”. Se foi pe scaun”. Dar unde este ginul meu?” De fapt, chelnerul de abia venise la masa lor şi era chiar în spatele ei, cu băutura pe care o ceruse. „Oh, m-ai speriat. Credeam că erai Marele Călău”. Chelnerul nu o înţelese, dar făcu o plecăciune şi zâmbi. „Acum pot primi şi o linguriţă?”, îl întrebă ea.

„Îmi pare rău, vă rog. Gheaţă vă rog, nu-i aşa?”

Iluzie, miraj (lat.)

2 Ce să facem? (fr.)

„Nu. O lingură”. Ea repetă cuvântul foarte încet şi exact, schiţând în aer forma linguriţei şi se maimuţări în faţa lui, încercând să imite gesturile cuiva care soarbe dintr-o linguriţă.

Flint se simţea atât de jenat de comportamentul ei încât se aplecă peste masă înspre Vivien şi, cu o voce fermă, îi spuse: „Din câte am înţeles, lucrezi într-o galerie?”

Vivien Wychwood era foarte tăcută. Charles păruse slăbit şi ameţit înainte să plece spre restaurant, iar ea îl observase atent în fiecare seară, căutând semne de oboseală sau boală. „Eu?”, zise ea, părând surprinsă de interesul lui Flint. „Ah, eu lucrez la Cumberland & Maitland. Ştiţi, pe strada New Chester…” Vocea ei se stinse.

„Chiar *aşa!* Nu ştiam”. Harriet vorbi foarte clar, vrând să-i amintească lui Vivien că ele două nu se întâlniseră niciodată la galerie – şi cu atât mai puţin discutaseră despre posibilitatea de a-i lua lui Charles manuscrisele Chatterton. „Într-o *galerie*, dintre toate locurile

unde ai fi putut lucra!" Pronunţase astfel cuvântul încât păru să sune mai degrabă a abator, dar Vivien nu îşi dădea seama. Ea se uita din nou neliniştită la soţul ei, care îşi mişca neîncetat capul dintr-o parte în alta, evident din cauza unei senzaţii puternice de disconfort. Harriet îi urmări privirea lui Vivien. „Tu parcă ai avea", îi zise ea lui Charles, „un fel de albină sub pălărie".

„Oh, nu. Nu e nimic de genul ăsta". Charles zâmbi şi îi făcu un semn cu mâna, ca şi cum şi-ar fi trimis durerea la plimbare. „Mie îmi place mierea, nu albinele".

„Ah, un hedonist". O bandă îngustă de transpiraţie acoperea fruntea lui Flint când acesta se aplecă peste masă, dornic de conversaţie. Charles nu spuse nimic, iar Flint se întoarse nervos către Vivien. „Fie-ţi milă de ignoranţa mea, dar mi s-a părut mie sau chiar am văzut nişte tablouri de Seymour în galeria ta?"

„Ha!" Harriet lăsă pe masă meniul pe care îl folosise pe post de evantai până atunci. „Aş avea mare grijă dacă aş fi în locul tău". Dar apoi, văzând semne de panică pe chipul lui Vivien, care se temea că indiscreţia ei cu tablourile era pe punctul de a fi dezvăluită tuturor, adăugă: „Nu e deloc ieftin, sper că ştii".

„Aviz amatorilor, asta să înţeleg?"

„Şi asta ce înseamnă? Ştii tu cumva de unde se ia avizul?" Fără să-şi dea seama, Harriet îşi dezvelise dinţii într-un rânjet.

El îşi drese glasul. „Păi, mda, *muâatis mutandis*".

„*Ad nauseam*", murmură ea. Pierzându-şi brusc buna dispoziţie, Harriet se uită în jur, la tapetul verde cu auriu, de prost gust, la draperiile violete care ascundeau intrarea la bucătărie şi la două toalete mici, covorul roşu pătat cu mâncare şi cu vin, la feţele de masă deja umezite de ginul pe care îl vărsase în timpul uneia dintre tiradele sale vesele. „O cunoaşteţi pe prietena mea Sarah Tilt? Faimosul critic de artă?", întrebă ea, iar ceilalţi tăcură brusc. „Ea ştie totul despre pictori". Chipul lui Harriet se lumină dintr-odată. „Dar tot ce-i trebuie ei e un armăsar tânăr". Pronunţase fraza cu un aplomb impresionant, pentru că dăduse peste ea recent într-un exemplar din *Daily Mail* pe care îl frunzărise în sala de aşteptare la dentist. Ei o priviră muţi de uimire. „Hai să vorbim fără ocolişuri", continuă ea. „Hai să privim lucrurile în faţă. Vorbim despre Sarah, care nu e nu ştiu ce pictură în ulei".

Philip tuşi, încercând să atragă atenţia asupra faptului că

ospătarul stătea în picioare lângă masă încă de când Harriet se hotărâse să-şi denunţe prietena. Aşa că într-o izbucnire de energie, toţi îşi deschiseră meniurile din nou. „Hai să vedem", începu Flint. „Să îndrăznesc oare să cer ceva răvăşitor?"

Charles îşi întinse braţul. „Nu", spuse el. „Lasă-mă pe mine să comand. Eu v-am invitat, fac cinste".

„Atunci eu mai vreau un gin", îi zise Harriet dintr-o răsuflare ospătarului, care deja îşi intrase în rol şi ştia ce să-i aducă, aşa că îi zâmbea cu toată gura.

„Cu o ustensilă, vă rog?"

„Cineva se *cherchelește*", zise ea, dar continuă să surâdă şi să dea din cap înspre ospătar, care nota comanda

1 Până la dezgust (lat.)

lui Charles: Pui Tikka1, Berbec Tandoori2, Pui Korma3, două platouri biryani4 cu legume şi nişte papadom5. „Şi să nu uitaţi de vin", adaugă Charles.

„Şi nici de gin! Ginuţ, ginuţ, eu nu poate să aşteaptă!"

Când sosi vinul, Charles îşi ridică paharul. „Pentru Chatterton!", zise el. „În cinstea poetului şi a tuturor operelor sale!"

Flint se aplecă spre Vivien. „Ce-i povestea asta cu Chatterton? Thomas, parcă, nu?"

Harriet îi aruncă o privire de avertizare. Era ca şi cum i-ar fi spus (iar Vivien înţelese de îndată): dacă vrem să-l salvăm pe Charles, dacă vrem să-i luăm de pe umeri povara materialului despre Chatterton, povestea trebuie să rămână doar între noi două. Aşa că Vivien spuse doar atât: „Nu ştiu, sincer. Nu ştiu la ce se referă".

„O descoperire". Philip vorbea încet, cu privirea în farfurie. „O mare descoperire".

„Poftim?" Flint se chinuia să audă ceva.

„Spune-mi, Andrew". Harriet se întorsese imediat înspre Flint. „Pot să-ţi spun Andrew? La ce lucrezi acum? Mor de curiozitate să aflu".

Întrebarea îl enervă, aşa cum se întâmpla întotdeauna. „*Mea culpa*...", începu el să spună.

„Şi ce-i asta, un roman sau o biografie?"

„Ei bine, scriu o biografie". El înghiţi în sec – i se părea foarte complicat să vorbească despre oricare dintre activităţile sale, care lui nu i se păreau decât o gaură prin care cădea. „A lui George Meredith, îl

ştiţi…”

Fel de mâncare indian alcătuit din bucăţele de carne sau legume marinate într-un sos picant.

2 Produs gătit sau copt într-un tandoori, cuptor cilindric de lut folosit în India şi în Pakistan.

3 Fel de mâncare indian bazat pe orez basmati şi amestecuri de mirodenii, carne sau legume, şi iaurt.

4 Fel de mâncare indian foarte condimentat, făcut cu orez şi carne (sau peşte sau legume), aromat cu şofran sau curcuma.

Un fel de napolitane din sudul Asiei, descrise uneori ca biscuiţi sau pâine nedospită, făcute în general din linte, făină de orez sau linte neagră. Se mai poate adăuga ulei de arahide, fiind condimentate cu chili, chimen, usturoi sau piper negru.

„Da, îl ştiu prea bine. Nu e cel a cărui soţie a avut o aventură cu pictorul ăla? Eu, una, am crezut întotdeauna că a fost un mare bou când a lăsat-o să-l părăsească aşa cum a făcut-o”.

„Eu n-aş îndrăzni s-o spun chiar aşa”.

Harriet se umfla în pene. „Presupun că tu ai îndrăzni să spui orice”.

Flint roşi, iar când se pregătea să-i răspundă, o farfurie de metal umplută cu o zeamă maronie îi fu pusă în faţă. Putea zări două sau trei boabe de mazăre plutind la suprafaţă şi o bucăţică de roşie care se învârtea încet în timp ce ospătarul mesteca totul cu o furculiţă. „Biryani, domnule”, spuse el. „Foarte bun”.

Harriet râse pe înfundate. „Să îngropi securea războiului în aşa ceva? Şi asta e tot despre indieni, nu?”

Ospătarul râse împreună cu ea şi, înţelegând că pentru ei mâncarea era o mare distracţie, privi cu atenţie reacţiile celorlalţi în timp ce aducea o suită întreagă de farfurii pline.

Harriet se aplecă peste masă şi adulmecă porţia de Pui Pikka, ducându-şi nasul atât de aproape de carne încât, pentru în moment, nimeni nu le mai putea distinge contururile sepa-al. „Această mâncare”, zise ea cu o anume doză de satisfacţie, „arată de parcă ar fi făcut un drum dus-întors până în iad”.

Vivien puse nişte orez în farfuria lui Charles: el o privi şi îi zâmbi, dar nu acordă nicio atenţie mâncării şi păru mulţumit să se uite la ceilalţi în timp ce mâncau, îşi ridică paharul de vin şi îi privi prin el, văzându-le, pentru câteva clipe, chipurile roşii şi lăţite. „Vezi tu”, păru

să îi spună el soţiei sale, „vezi tu, poezia nu moare niciodată. Uite aici un biograf care scrie despre George Meredith. Poetul trăieşte”. Cuvintele sale nu se puteau desluşi, aşa că se opri puţin înainte să continue. „Asta e ceea ce am spus despre Chatterton. Ştii, Harriet, am reuşit să-mi termin introducerea până acum…”

Dar ea începu să vorbească peste capul lui, adresându-i-se lui Philip. „Am auzit că lucrezi într-o bibliotecă, dragă. Spune-mi, câte dintre cărţile mele aveţi de fapt acolo? Şi rotunjeşte numărul, te rog”. Ea venise la această cină aşteptându-se să dea numai peste Charles şi Vivien, căci acceptase invitaţia la masă doar ca pe o trecere într-un stadiu superior al planului pe care îl pusese la punct cu Vivien în parcul St. James, aşa că atât prezenţa lui Andrew Flint, cât şi cea a lui Philip Slack, o enervau. Şi bea mai mult decât de obicei.

„Le avem pe toate, domnişoară Scrope”.

„Harriet. Un bibliotecar îmi poate spune oricând Harriet. Aşa nu te vei mai gândi la mine doar ca la o carte”. În acel moment, îşi lăsă mâinile ţepene pe lângă corp, sugându-şi obrajii şi închizând ochii. Philip se alarmă şi privi neajutorat la cei din jur în căutarea unei explicaţii, dar ceilalţi erau prea absorbiţi de conversaţie. Apoi Harriet deschise ochii şi îi zâmbi. „Eu voiam să fiu un volum subţire, Philip. Pot să-ţi spun Pip? *E* mai literar, nu crezi?” Chelnerul îi adusese al treilea pahar de gin, fără să aştepte comanda, iar ea, cu un gest somptuos, îi întinse linguriţa şi îşi duse paharul direct la buze, unde păru să rămână pentru un moment prelungit. „Mă adoră”, zise ea în cele din urmă, întinzându-i chelnerului paharul gol. „Publicul mă are la inima lui arzătoare şi nu-mi va da drumul niciodată. Am încercat, Dumnezeu ştie cât am încercat să mă retrag. Dar nu. Ei insistă să mă aibă! Trebuie să mă aibă cu totul! Nu se mai satură de mine”. Harriet se atinse. „Iar eu nu am dat niciodată cu piciorul publicului meu. Niciodată! Aş putea să mai cer încă un păhărel, vă rog?” Philip nu avea nici cea mai vagă idee ce încerca să-i spună ea – şi nici ea nu era mai lămurită – dar făcu pe furiş un semn chelnerului, cerându-i un alt pahar de gin. „Spune-mi, Pip, tu scrii? Gin!” Chelnerul înţelesese greşit gestul lui Philip şi adusese un castron de sos chutney. „Mămica e distrusă!”

Philip se uita lung la sosul pe care nu-l comandase, de fapt. „Am încercat să scriu un roman odată”, zise el.

„Ce veste bună”. Se pare că în ziua de azi toată lumea scrie, se gândi ea.

„Dar n-am reuşit. M-am oprit…”

„Ia lasă-mă să-ţi văd mâinile, drăguţă”. Şovăind, el i le întinse la control, iar ea le apucă imediat, strângându-le tare între degetele ei. „Ştiam eu”, zise ea victorioasă. „Sunt mâinile unui scriitor. Numai uită-te la linia inimii”. Urmări cu

1 Sos indian picant, care conţine struguri, fructe, curmale şi ceapă.

degetul respectiva linie din palmă. „Nu vezi că nu se mai termină?”, spuse ea, dându-şi ochii peste cap.

Chelnerul pusese o sticlă întreagă de gin pe masă şi îi umplea paharul lui Harriet în timp ce trăgea cu urechea la scurta ei conversaţie cu Philip. „La mine are roman”, zise el. „Foarte bun carte”.

„Cine a scris-o?”, întrebă Harriet tăios.

„Nu, domnule. Asta idee la mine a fost”. Şi atunci îi dădu prin cap lui Harriet ideea îngrozitoare că până şi chelnerul avea o poveste de spus. „Un bărbat drăguţ şi modest, corect?” Chelnerul luă poziţie de drepţi, aruncându-i un zâmbet larg. „Aşa, acest bărbat drăguţ nu vrea iasă în faţă şi să abandoneze la ceilalţi, înţelegeţi la mine? El prea modest”. Harriet îşi ridică paharul, iar el i-l umplu în timp ce îi vorbea. „Dar el tot forte ciudat. Forte ciudat bărbat”. Scutură din cap. „Şi ştiţi de ce?” El de abia se mai putea abţine. „El e forte ciudat pentru că a încercat să fie la fel ca ceilalţi. Exact la fel ca Bun poveste, nu?”

Harriet era uluită. „Presupun”, zise ea, „că este ceea ce se numeşte realism magic”.

„*Exegi monumentutn aere perennius1*…” Flint nu mai termina cu citatele.

„Nu, Andrew, este adevărat”. Charles se afla în mijlocul unei discuţii aprinse cu el. „Poezia *este* cea mai frumoasă dintre arte”.

Flint era din ce în ce mai furios. „Şi asta ce înseamnă, de fapt?”

„Poezia dăinuie”. Charles îşi închise ochii pentru o clipă.

„Asta e o atitudine romantică prin excelenţă. Eu nu sunt un romantic”. Flint nu vrusese în niciun moment să vină la această cină şi acceptase numai de teama de a nu părea nepoliticos, dar acum era supărat pe sine pentru că venise. „Dar tu nu-ţi dai seama”, spuse el, „că nimic nu mai supravieţuieşte acum? Totul este uitat de îndată. Nu mai există istorie. Nu mai există memorie. Nu mai există stan

1 Am ridicat un monument mai trainic decât bronzul (lat.), citat din Horaţiu.

dar de care să încurajeze trăinicia, ci doar noutatea, întregul ciclu nesfârşit al noilor obiecte. Iar cărţile sunt doar simple obiecte – mărfuri de consum cumpărate şi aruncate". În furia lui, Flint vorbea nestingherit pentru prima dată în toată seara. „Iar poezia nu e cu nimic mai brează. Şi poezia poate fi aruncată. Ceva s-a întâmplat în cursul acestei generaţii, nu mă întreba de ce. Dar poezia, ficţiunea, tot lotul – nimic nu mai contează cu adevărat în ziua de azi".

„Dacă aş gândi aşa", zise Harriet, „m-aş împuşca pe loc!" îşi duse la tâmpla dreaptă degetul mare şi arătătorul, mimând un pistol. „Mămica face bang-bang!", adăugă ea, spre satisfacţia chelnerului.

„Nu", spuse Charles încetişor. „Unele lucruri chiar supravieţuiesc".

Dar Flint era hotărât să-şi ducă mai departe expunerea. „Da, supravieţuiesc. Dar nu-ţi dai seama că e doar un alt fel de moarte? Cinci sute de volume de poezie publicate pe an – stau grămadă în depozitele bibliotecilor sau se prăfuiesc pe rafturi". Philip îşi coborî privirea, analizându-şi atent mâinile. „Sunt păstrate, da, dar numai ca să nu uităm câte pagini au rămas necitite şi nu vor fi citite niciodată. Un monument închinat ambiţiei umane şi indiferenţei umane. Când văd toată risipa asta de hârtie, de timp, simt că mă îmbolnăvesc". În timp ce Flint îşi continua discursul, Charles se ridică şi se îndreptă şovăitor către una dintre draperii. Îşi duse o mână la frunte, iar Vivien se ridică pe jumătate de pe scaunul ei, uitându-se după el îngrijorată. „Orice operă contemporană are o durată medie de viaţă de trei luni. Asta e tot". Flint se mai potolise. „Nu ne putem gândi la posteritate. Nu există nicio posteritate. Cel puţin, eu unul nu reuşesc s-o văd".

„Crezi că Charles îşi va aduce aminte că face cinste?", îi şopti Harriet lui Philip. „Adineaori părea puţin pilit".

Dar Philip îl urmărea pe Flint, cu mâinile încleştate în poală. „Şi ce *vezi* atunci?"

Flint se opri puţin şi pentru prima dată măsură cu privirea poziţia lui Philip şi chipul lui sumbru. „Ce văd? Nu ştiu". Părea să bată în retragere acum… Nu văd nimic, de i apt". Scoase o batistă şi îşi şterse sudoarea de pe ambele părţi ale nasului.

„Nu fi atât de posomorât, Andrew". Charles se întorsese şi îl bătea uşor pe umăr.

„Îmi pare rău".

„Nu. Să nu-ţi pară rău. N-are de ce să-ţi pară rău. Avem cu toţii

momentele noastre bune sau rele…”

„Greşit”.

„Ce spui, Philip?”

„Am spus că e greşit ce spune, că Andrew se înşală”. Philip era încă foarte încordat, iar Harriet îl privi amuzată în timp ce el se apleca în faţă pe scaun.

„Ştiu că se înşală”. Charles se încruntă de parcă ar fi vrut să se apere de luminile slabe ale restaurantului. „Firește că cuvintele supravieţuiesc. Cum altfel ar fi putut falsurile lui Chatterton să se transforme în poezie adevărată?” Se opri din nou, frecându-şi încet fruntea cu degetele. „Şi sunt unele versuri atât de frumoase, care schimbă totul”.

„Numeşte două”, îi şopti Flint lui Harriet. Amândoi băuseră serios, iar acum intrau într-un soi de complicitate împotriva celorlalţi.

„Meridianul care trece prin Brighton e una dintre ele”, îi suflă ea înapoi.

„Un copil poate citi o poezie şi întreaga lui viaţă poate fi schimbată, îmi amintesc asta”. Charles o privi pe Vivien de parcă i-ar fi vorbit numai ei, iar ea îşi puse mâna pe braţul lui. „De aceea e atât de minunat să ai vocaţie de poet, din moment ce este o chemare din copilărie pe care nimic n-o poate modifica. Niciun poet nu este vreodată pierdut, întotdeauna poartă cu el acel secret din copilărie, ca un fel de altar secret unde poate îngenunchea. Iar noi, când îi citim poeziile, îl putem însoţi acolo”.

„Credeam”, îi şopti din nou Flint lui Harriet, „că elocvenţa trebuia să fie o artă moartă”.

„Aşa şi este”.

Charles se uita în jur, prin restaurant, cu o privire de concentrare intensă. „Şi există poezii adevărate pentru că există sentimente adevărate, sentimente care nu pot fi atinse de nimeni, îţi aduci aminte de asta?” îşi dădu capul pe spate şi începu să citeze cu o ciudată voce tărăgănată:

Dar nu piere aceeaşi pasăre Făcându-se ţărână. Ci el… Precum acei ce-au ascultat Acest cântec cu mine.

Apoi râse şi se frecă la ochi. „Şi dacă poezia nu mai contează, Andrew, de ce mai sunt încă oameni care nu au altă plăcere în viaţă decât s-o citească? De ce oare anumiţi poeţi sunt singurii prieteni ai oamenilor singuri sau nefericiţi? Ce anume găsesc ei în cărţi şi nu pot

descoperi niciunde altundeva pe lume? Ştii tu asta?" Flint se uită lung la el şi nu zise nimic. „Şi de ce oare, Andrew, unii oameni încearcă toată viaţa să devină scriitori sau poeţi, deşi le este prea ruşine să-şi prezinte munca în faţa altora? De ce nu se dau bătuţi? De ce scriu şi scriu, ascunzându-şi poeziile şi povestirile imediat ce le-au terminat? De unde vine visul /or?" Vivien îi luă mâna într-a ei, dar el nu păru să bage de seamă, „îţi spun eu ce este. Este un vis de plenitudine şi de frumuseţe. Tot dorul şi toată nefericirea şi toate bolile pot fi îndepărtate de acea viziune. Iar visul lor este real. Eu ştiu. L-am văzut cu ochii mei şi m-am îmbolnăvit". Vivien îl privi uluită, pentru că el nu-şi mărturisise niciodată boala pe care ea i-o putea citi pe faţă. Charles se întoarse către ea şi zâmbi, „îmi pare rău, iubito", zise el. „Îmi pare rău că te-ai ales cu mine. Eu mi-am dat toată silinţa, dar n-am fost destul de bun, nu-i aşa?"

Atenţia îi fu distrasă de cineva care stătea în picioare în spatele ei. Făcu un efort să se ridice de pe scaun, murmurând: „Da, desigur. Te cunosc prea bine". Dar apoi se prăbuşi, căzând pe lângă scaun pe covorul de la Kubla Khan.

„*… trebuie să fie somnul acela care*
Jos spre podea ţine atârnând mâna în nemişcare
Şi capul după ea întors. Acum uşa-n urmă-ţi închide-o tare.1
(*Modern Love*. Sonnet 15. George Meredith)

„…it must be sleep, when low Hangs that abandon'd arm towards the floor: The head turn'd with it. Now make fast the door".

Henry Wallis stătea la fereastra atelierului său în timp ce soţii Meredith coborau pe Paradise Walk; era o fereastră înaltă de la etajul al doilea, care dădea în strada Chelsea, iar soarele de iarnă umplea de lumină camera din spatele lui.

Casa în sine părea special construită pentru un pictor, de fapt – fusese terminată de curând, iar camerele înalte, ferestrele mari şi senzaţia de spaţii aerisite erau exact ce îi trebuia lui Wallis, deşi, când vântul bătea dinspre Tamisa, care se afla la câteva sute de metri, câteva dintre miasmele sale îl umpleau de scârbă. Până şi aici îi era teamă de holeră. Dar lumina era atât de specială – acea lumină orbitoare care licărea pe suprafaţa apei, vărsându-se peste faţadele caselor şi ale câmpiilor ca un fel de val ce călătorise pe uscat dinspre mare; o lumină care, în această suburbie a Londrei, era neatinsă de fumul care până şi acum putea fi zărit deasupra oraşului.

Meredith mergea cu câţiva paşi înaintea soţiei sale, uitându-se la casele noi cu o figură încurcată. Wallis observă că Mary nu se uita nici la case şi nici la soţul ei, ci îşi ţinea privirea în pământ în timp ce se îndreptau spre râu. Acum Meredith stătea în mijlocul drumului şi îi făcea semn cu mâna: „Suntem aici", strigă el. „Poetul mort şi consoarta lui sunt aici!" Chipul lui Mary era încă întors, dar, când Wallis se pregătea să plece de lângă fereastră, ea ridică privirea înspre el şi îi zâmbi. Meredith bătea cu putere în uşă. „Dă-mi drumul înăuntru!", striga el. „Dă-mi drumul înăuntru sau voi muri pe străzile din Chelsea!"

Wallis coborî scările grăbit şi traversă în viteză holul lung. Se mândrea că nu avea servitori, deşi, de fapt, încă mai ţinea o bucătăreasă, dar ea nu ieşea mai niciodată din pivniţă, trăind cu teama constantă de a nu da peste una dintre modelele stăpânului ei. Din când în când răzbăteau până la el câte un ţipăt sau vreun geamăt din bucătărie, singurele dovezi ale prezenţei ei în casă, iar Wallis deja îşi botezase pivniţa Tartar1. Deschise uşa şi o văzu pe Mary stând acolo singură. Se dădu câţiva paşi în spate, fără ca niciunul dintre ei să spună nimic, dar apoi Mary îşi înclină uşor capul spre stânga.

Infern, în mitologia greacă.

Wallis aruncă o privire dincolo de prag şi îl văzu pe Meredith întins pe jos, în ţărână, părând să se sufoce. „Poetul a luat otravă din cauza inimii sale frânte", spunea el, cu mâinile încleştate pe gât. „Poetul a luat otravă!" Se uită în sus la ei. „Voi sunteţi uriaşii din ţara Cockaigne1. Ajutaţi-mă, vă rog". Mary intră în casă fără să scoată o vorbă, în timp ce Wallis îl lua pe George de braţ şi îl ajuta să se ridice în picioare.

Ea îi aştepta pe culoarul de la intrare. „Florile acelea par atât de adevărate", zise ea. Wallis pusese pe pereţi un tapet cu un model de floarea soarelui, iar culorile lui străluceau deasupra scărilor albe şi a podelelor de lemn lustruite.

Meredith atinse un bust mic de teracotă de lângă scări şi îi simţi sub degetele ei capul îngrozitor de rece. Îşi încleşta imediat mâna. „Aceasta e o viaţă modernă, draga mea". Apoi adăugă: „Totul e atât de strălucitor".

Wallis îşi muta privirea de la unul la celălalt, fără să-şi dea seama dacă voiau să-şi continue conversaţia acolo, dar ei tăcură imediat, iar el începu să-i conducă în sus pe scări, către atelier. „Aici", spuse el peste umăr, „este o scenă de viaţă bătrânească. Nu chiar atât

de strălucitoare, după cum puteţi vedea şi singuri".

Meredith slobozi un hohot de râs când intră în atelier: patul, cufărul de lemn, măsuţa şi scaunul erau puse exact aşa cum le văzuse ultima oară, în podul de pe strada Brooke. Erau aşezate la peretele cel mai îndepărtat al încăperii, sub o fereastră care dădea într-o grădină micuţă, iar pe pervaz Wallis pusese un ghiveci cu o plantă mică, la fel ca cea din podul lui Chatterton. Apoi Meredith observă un trup zăcând în pat, însă numai când se apropie văzu că era doar un costum. „Am închiriat hainele de la magazinul Nathan's", spuse Wallis.

Meredith îşi plimbă degetele asupra cămăşii cenuşii şi asupra pantalon ilor purpurii, întrebându-se cine purtase hainele acelea de curând. „Presupun", zise el, „că îmi vor veni?"

„Te-am măsurat la fel ca un antreprenor de pompe funebre, George. Îţi ştiu măsurile mai bine decât pe ale mele".

Ţinut legendar, numit ţara laptelui şi a mierii. 202

„Aspecte neînsemnate, dar cel puţin *sunt* ale mele". Meredith părea încântat de ideea de a se îmbrăca în acel costum. „Şi tu ce vei face cu trupul meu când voi fi găsit mort în hainele astea?"

Wallis râse. „Am de gând să-ţi dau un lustru. Asta îi va oferi pielii un aspect şi mai natural".

„Am avut senzaţia că se simte mirosul lichidelor îmbălsămătoare ale Nilului".

„Nu, acela este spiritul".

„Deci există până şi spirite în această înviere".

Mary se apropiase de ei şi, în timp ce ei vorbeau, adulmeca sticlele de lut pe care scria Martin's Spirit. Apoi îşi privi imaginea într-o imensă oglindă poleită, pusă într-un colţ al atelierului şi se ridică repede; se întoarse, cercetând pensulele lui Wallis, castronaşele de culori, sticluţele de vopsea şi paletele împrăştiate pe două mese vechi de lemn. Pe pereţii atelierului erau agăţate diferite schiţe şi, în timp ce ea se uita mirată la ele, observă mai multe pânze mai vechi de ale lui Wallis, îngrămădite pe verticală lângă un paravan japonez vechi şi şters. Un şevalet înalt de atelier fusese pus chiar în faţa ecranului, iar ea îşi trecu uşor degetele peste marginile lui, simţind fibra lemnului sub mâna ei. Pânza de pe şevalet fusese întinsă recent, iar deasupra se aplicase un strat gros de alb strălucitor: era atât de luminoasă încât Mary nu se putea uita la ea fără să clipească, iar mici spirale sau vârtejuri îi apăreau în faţa ochilor. Nimeni nu poate percepe albul, se

gândi ea; ochiul este forţat să creeze forme aşa cum gura formează cuvinte.

„Dacă îmi vine şi boneta", spuse Meredith, „atunci trebuie s-o port. Dar unde este boneta?"

Ea se uită din nou la pânza albită, încercând să-şi imagineze cum ar putea fi transferată pe ea imaginea fabricată a camerei lui Chatterton. Dar nu văzu nimic, în tot timpul acesta, fusese conştientă numai de prezenţa lui Wallis, iar acum se ascunse în spatele panoului de parcă s-ar fi ferit de o sursă de căldură. Luă una dintre picturile abandonate care erau depozitate acolo şi văzu un nud de femeie, cu sânii tari, rozalii şi strălucitori.

„Pantalonii aceştia sunt prea strâmţi", putu auzi ea dinspre George. „Prea multă Natură şi prea puţină Artă".

În mod vădit intenţionat, Mary lăsă pictura din mână şi ieşi din spatele paravanului. „Fii recunoscător, George", spuse ea, „că domnul Wallis nu te pictează fără pantaloni". Văzu uimirea de pe faţa pictorului şi şovăi puţin.

„Continuă, draga mea. Continuă". Meredith rânjea la ea. „Acum că ai pomenit ceva ce nu poate fi menţionat niciodată, mor de curiozitate să aud mai multe".

„Voiam doar să spun…" Ea ezită. „Voiam să spun doar că sunt nevoită să vă părăsesc. Trebuie să plec acum".

„Dar…"

„Nu, domnule Wallis. Am venit numai pentru a mă asigura că George ajunge unde trebuie. El n-are niciun simţ al orientării, serios, niciunul". Se întoarse spre uşă şi spuse repede: „Rămas bun, George".

„Adieu, doamna Chatterton".

Wallis dădu fuga după ea să-i deschidă uşa de la intrare, iar ea se opri înainte să treacă pragul în stradă. „Sper", zise ea, fără să îşi dea seama ce vrea să spună de fapt, „sper că nu v-am şocat…" Mary îşi recapătă stăpânirea de sine. „Sper că nu v-am surprins când am sosit împreună cu soţul meu. Era în drumul meu…"

„Nu, fireşte că nu. Chiar îmi pare rău că…"

„Trebuie să plec acum, domnule Wallis".

Înainte ca el să îşi încheie propoziţia, Mary se întorsese şi începuse să meargă spre râu. „Dar mergeţi în direcţia greşită!", strigă el în urma ei. „Doamnă Meredith! Drumul este în partea aceea!" Ea se întoarse, îl privi şi – de parcă n-ar fi auzit ce îi spusese – se mulţumi

să-şi scuture capul şi să zâmbească, după care dădu colţul către debarcaderul Chelsea. „Ea nu va ceda în faţa nimănui", se gândi Wallis în timp ce se mergea înapoi în atelier.

Meredith era deja complet îmbrăcat în costumul de la mijlocul secolului al optsprezecelea pe care Wallis i-l găsise. „Cum arăt?"

„Eşti imaginea leită a lui Chatterton". Wallis se îndreptă către una dintre măsuţele de lemn; îşi pregătise deja culorile în câteva castronaşe, iar acum trebuia să le pună pe paletă. I se păru că îl aude pe Meredith râzând. „Nu, serios, chiar semeni cu el. Ştiai că şi el era roşcat ca tine?"

Meredith nu spunea nimic. „Dar cum de ai convins-o pe Pig", zise el după câteva momente, „să renunţe la tot de dragul artei?"

„Pig?", se miră Wallis stând încă aplecat deasupra măsuţei.

„Cum ai convins-o să-ţi împrumute mobila ei sărăcăcioasă?" Meredith ţopăia în sus şi-n jos prin pat.

„Îmi pare foarte rău să te dezamăgesc, dar aceste obiecte nu-i aparţin lui Pig. Am cumpărat eu totul. Nu observi diferenţele?"

Meredith îşi înfipse degetul într-una dintre pernele de la capul patului. „Presupun că face ca totul să fie şi mai realist? Când cumperi ceva, când acel ceva îţi aparţine, asta îl face şi mai real?" Apoi se lăsă pe pat, bâţâindu-şi picioarele în aer şi admirându-şi pantofii pe care tocmai şi-i pusese. „Tu nu crezi?"

Wallis luă pânza enormă de pe şevalet şi puse, în locul ei, una mai mică, pe care îşi desenase deja compoziţia finală. Deasupra prinse două schiţe pe care îşi notase culorile pentru pânza finală. Aduse şevaletul în mijlocul camerei, „îţi mai aduci aminte cum zăceai întins în pod, George?"

„Nu. Trebuie să îl întrebi pe Chatterton referitor la asta.

„Erai aşa". Wallis îi aduse şi îi arătă una dintre schiţe.

„Tu *eşti* un profanator de morminte, Henry. Poţi aduce morţii la viaţă, din câte văd".

Wallis se întoarse la şevaletul lui, „Lasă-ţi capul într-o parte. Pune-ţi mâna stângă pe piept. Bine. Acum lasă-ţi braţul drept să atârne pe covor. Bine. Foarte bine".

„Trebuia să iau şi nişte otravă?"

„Sticluţa arată mai bine pe covor. Mai bine pentru toată compoziţia".

„În acest caz, hai să izgonim realitatea. S-o aruncăm pe fereastră.

Să ne lepădăm de ea". Dar, în timp ce vorbea, adoptă poziţia pe care i-o indica Wallis; de fapt, şi-o amintea atât de bine încât intră în pielea muribundă a lui Chatterton aproape pe negândite.

Wallis alese o pensulă cu păr de cal şi o înmuie în amestecul de ocru şi roşu veridian: aceasta era pentru părul lui Chatterton şi al lui Meredith, respectiv. Lucra foarte concentrat şi în tăcere, iar această atitudine de atenţie copleşitoare păru să-l afecteze şi pe cel care şedea în faţa sa, care, închizându-şi ochii şi cu capul căzut într-o parte, părea să doarmă. Dar Wallis înţelegea expresiile chipului uman şi îşi dădu seama că Meredith se gândea – se gândea plin de nedumerire.

Niciunul dintre bărbaţi nu vorbea, iar în curând Wallis era atât de absorbit de munca lui încât nu mai văzu chipul cuiva anume, ci imaginea universală a omului pe pânza sa. Nu era sigur cum ar fi putut să arunce nişte raze de lumină în cămăruţă când îi dădu prin cap că şi el ar fi găsit cadavrul ca şi ceilalţi – uşa podului deschisă cu forţa când se treziseră servitorii şi simţiseră mirosul aspru al firicelului de arsenic prelins pe sub uşă, poetul mort descoperit chiar în zorii unei zile de la sfârşitul lui august. Wallis intra acum în cameră împreună cu ceilalţi şi văzu de îndată cum razele oblice ale soarelui de dimineaţă alunecau pe trupul lui Chatterton, cum lumânarea şiroind de ceară fumega ca şi când s-ar fi stins la intrarea lor precipitată şi cum o adiere de vânt neaşteptată împrăştia hârtiile aruncate peste tot pe podea. Acum picta faţa palidă a poetului. „Ai trecut iar pe lângă Chatterton pe scări, George?", întrebă el într-un sfârşit.

„Ce spui?"

„În visul tău. Mi-ai spus că l-ai văzut pe Chatterton".

„Nu, acum visez alte lucruri".

„Dintr-odată ai devenit foarte serios, George".

Păi sunt mort, ai uitat?" Cuvintele sunaseră atât de aspre încât Meredith se grăbi să adauge: „De fapt, mă gândeam să introduc otrava într-o poezie". Deschise ochii". Dar cred că ar fi cazul să o înghită o femeie de data asta, nu ţi se pare, Henry?"

Dintr-un anume motiv, Wallis păru stânjenit de remarca lui. „Mă întreb de ce oare vorbeşti atât de puţin despre poezia ta".

Meredith râse. „Poate pentru că vorbesc atât de mult despre orice altceva?"

„Nu, voiam să spun că tu vorbeşti atât de elocvent despre pictură..."

„Despre pictura ta, cel puţin".

„Şi totuşi eşti atât de rezervat în privinţa propriei tale opere". Wallis fixa nişte umbre în timp ce vorbea.

„De fapt, nu e mai nimic *despre care* să vorbeşti".

„Vrei să spui nimic real?"

„Nu, nu asta. Nu există nimic mai real decât cuvintele. Ele sunt realitatea, de fapt. Doar că tot ce fac eu devine un experiment – nu prea înţeleg de ce şi, cu voia lui Dumnezeu, sper să nu pricep niciodată – şi, până nu se termină fiecare experiment, nu am nici cea mai vagă idee dacă face vreo para chioară".

Wallis încerca în acel moment să fixeze culoarea fumului care trebuia să iasă din lumânarea stinsă. „Dar cum poţi experimenta ceva ce este real? Mi se pare că mai degrabă trebuie să descrii aşa ceva".

„Ca tine? Dar ce e atunci cu sticluţa ta de otravă, care şi-a schimbat poziţia ca prin minune?"

„Dar sticluţa asta e un obiect real. *Asta* nu s-a schimbat". Găsise combinaţia potrivită de alb napolitan şi albastru cobalt şi începu să picteze fumul cu o pensulă de samur.

„Iar eu sunt în aceeaşi situaţie. Cunoşti fraza aceea? Am spus că nu e nimic mai real decât cuvintele, Henry, nu am spus că ceea ce descriu ele este real. Dragul nostru poet mort l-a creat pe călugărul Rowley din nimic, şi totuşi acesta are mai mult suflu viu în el decât orice alt preot medieval care a existat cu adevărat. Invenţia este întotdeauna mult mai reală. Pot să mă ridic acum? Mă doare braţul". Walllis dădu din cap şi apoi făcu un pas în spate pentru a vedea efectul lumânării fumegânde în compoziţia pânzei. Meredith, inspirat de această temă, sări din pat şi începu umble neliniştit prin atelier, având grijă să nu se uite la pictură în timp ce se plimba. „Dar Chatterton nu a creat doar o persoană. El a inventat o întreagă epocă şi şi-a însuşit imaginaţia ei: nimeni nu înţelesese cu adevărat lumea medievală până când Chatterton a readus-o la viaţă. Poetul nu numai că reface sau descrie lumea. El o creează, de fapt. Şi de aceasta este un personaj temut". Meredith se apropie de Wallis şi, pentru prima dată, se uită la pânză. „Şi tocmai din această cauză", adăugă el liniştit.

„Această pictură va rămâne pentru toată lumea adevărata moarte a lui Chatterton. Tu nu simţi miros de ars?"

Wallis îl privi alarmat şi imediat văzu ridicându-se nişte valuri de fum pe fereastră. „Oh, Doamne", strigă el, „ceva a luat foc afară!" în

acelaşi timp, observă cum se vălătuceau pe cer fâşii de fum închise sau deschise la culoare.

Focul părea să vină dinspre râu, iar cei doi bărbaţi ieşiră în fugă din casă. Unul dintre pantofii lui Meredith îi sări din picior şi rămase pe strada pietruită (el uitase că era încă îmbrăcat în costumul lui Chatterton) şi, pe când el se apleca să şi-l pună în picior, Wallis ajunse la un grup de oameni la intersecţia dintre Paradise Walk şi Chelsea. Un lucrător arăta înspre spatele unei case de secol opsprezece din direcţia râului: „În acea grădină s-a întâmplat", zicea el. „S-a ridicat repede dar a scăzut la fel de repede". Fumul se împrăştia încetişor, în timp ce vântul îşi schimba direcţia, trimiţând cenuşa şi funinginea deasupra apei.

„Dar nu a existat niciun fel de pericol?", întrebă Wallis.

„Nu, nicio primejdie".

Meredith îl ajunsese din urmă, iar Wallis avu impresia că îl auzi şoptind: „Să ardă, să ardă", dar, înainte să se poată întoarce la el. O văzu pe Mary ieşind din casă cu un copil mic în braţe. „Doamnă Meredith!", strigă el. „Doamnă Meredith! Aici!" Pentru un scurt moment de groază, i se păru că ea era în flăcări. Mary îi dăduse copilul unei tinere, care părea să fie servitoarea familiei, după care se îndreptă spre Wallis. îi zâmbi fericită, după care se gândi că îl văzuse pe soţul ei lângă Henry, însă acum, când el se întoarse, Meredith dispăruse. „Nu ştiam că mai eraţi încă pe aici", zise el. „Eu..." Observă o mică pată întunecată pe obrazul ei stâng, asemănătoare unei umbre.

„Nu". Ea râse. „Chiar deloc. Era doar baraca domnişoarei Slimmer".

Domnişoara Slimmer era o poetă care trăia într-o casă de lângă râu, care insista să scrie în grădină, într-un mic şopron de lemn, coliba ei de la capătul grădinii. Nu ieşea mai niciodată din casă, dar Wallis o văzuse uneori plimbându-se pe Paradise Walk cu boneta legată strâmb şi cu poalele rochiei măturând noroiul de pe stradă. Era o femeie masivă, al cărei stil cam autoritar nu se vedea exprimat în versurile ei delicate şi duioase.

„Dar de ce scoteaţi copilul în braţe?" El roşi imediat ce puse întrebarea, iar Mary, simţindu-i stânjeneala de moment, încercă să nu zâmbească. „Vai, domnule Wallis, doar nu aţi crezut că era al meu!"

„Nu, nu, deloc. Bineînţeles că nu. Mă întrebam doar..."

„Era fiica menajerei domnişoarei Slimmer. Fetiţa era atât de

absorbită de plăcerea spectacolului încât nu voia să iasă din casă, dar mi-a fost teamă că fumul ar fi putut să o sufoce. Cum e vorba aceea, unde e fum e şi foc?"

Starea neaşteptată şi neobişnuită de agitaţie o însufleţise: Wallis nu o văzuse niciodată atât de fericită. O boare de vânt aduse înspre ei un miros de lemn pârjolit, iar el nu mai ştiu ce să spună. „Portretul lui Chatterton merge ca pe roate", îngăimă el. Şi adăugă apoi, pe un ton mai încrezător: „Nu vreţi să veniţi să îl vedeţi?"

Ea se mai liniştise între timp. „Nu, nu încă". îl luă de braţ pentru câteva momente. „Aş prefera să văd pictura terminată. Dacă îmi veţi permite".

„Da. Desigur".

„Scrieţi-mi când va fi gata şi eu voi veni". Wallis nu ştia cum să ia cuvintele ei şi ce să îi răspundă. Aş prefera să o văd fără să mă distragă prezenţa dănţuitoare a soţului meu..."

„El era pe aici..."

Ea se făcu că nu îl aude. „El crede că este sufleorul meu. Crede că nu pot vorbi în numele meu. Drept urmare, desigur că în compania lui sunt la fel de mută ca orice slugă de la palat". Wallis nu o mai ascultase niciodată vorbind atât de deschis, dar, pe de altă parte, nici nu mai fusese singur cu ea vreodată.

„Mary! Mary!" Vocea puternică a domnişoarei Slimmer îi îndemnă să se îndepărteze unul de celălalt, deşi erau angajaţi, de fapt, într-o conversaţie dintre cele mai banale. „Eşti o eroină incontestabilă, Mary dragă. I-ai salvat viaţa

1 Joc de cuvinte: *slimmer* (engl): subţirel, subţirică.

acelei biete fetiţe!" Domnişoara Slimmer asuda abundent şi îşi ţinea o batistă de in pe frunte.

„Nu era niciun pericol real, Agnes".

„Niciun pericol! Numai uită-te la mine!" Şi, într-adevăr, ea chiar arăta de parcă tocmai ar fi fost salvată din mijlocul unui dezastru natural. Rochia ei de mătase era sfâşiată în câteva locuri, iar faţa îi era mânjită de cenuşă şi funingine: acolo unde sudoarea îi alunecase pe obraji, nişte brazde de piele albă puteau fi întrezărite sub stratul gros cenuşiu. De fapt, ea îşi rupsese rochia cu propriile-i mâini. „Dacă m-aţi picta, domnule Wallis, nu aş putea să fiu decât soţia lui Lot sau vreo harpie".

Cuvintele ei părură mai degrabă o provocare decât o afirmaţie.

„Arătaţi foarte bine, domnişoară Slimmer. Eu unul v-aş vedea mai curând ca Ofelia2”.

Ea îi răspunse cu un zâmbet care aducea mai mult a rânjet. „Cel puţin”, continuă ea, „manuscrisele mele sunt puse bine. De abia trimisesem ultima poezie la *The examiner*, iar restul era deja dat publicului spre bună păstrare. Muza mea s-a cam pârlit, dar a supravieţuit incendiului”. Se întoarse din nou cu spatele la ei un moment, pentru a mai cerceta o dată toată scena: lumea adunată se împrăştiase, iar o coloană de fum putea fi zărită îndreptându-se spre râu.

„Dar baraca mea! Biata mea baracă!” îşi împleti degetele. „Cum îţi frângi mâinile de supărare?”, întrebă ea. „Asta nu mi-a reuşit niciodată, nici măcar în copilărie”. Apoi se întoarse deodată: „Vorbeam despre dumneavoastră, domnule Wallis, chiar înainte de catastrofă. Ştiţi că doamna Meredith”, spuse domnişoara Slimmer privind-o cu milă pe Mary, „doamna Meredith este o mare admiratoare a operei dumneavoastră”.

Wallis era încântat de aprecierea lui Mary, de care nici nu avusese idee, şi se pregătea să îi mulţumească, dar domnişoara Slimmer îşi ridică mâna. „Nu, înainte să vă pronun

1 Personaj biblic, nepot al lui Avraam, care este avertizat de îngeri să fugă din Sodoma înainte să fie pârjolită de Dumnezeu. Soţia sa a nesocotit porunca de a nu se uita în spate la oraşul distrus, fiind transformată în piatră.

2 Prinţesă daneză din *Hamlet*, fiica lui Polonius şi sora lui Laertes, îndrăgostită de Hamlet.

taţi, domnule Wallis, permiteţi-mi să mărturisesc că eu sunt de modă veche. Eu sălăşluiesc pe tărâmurile Idealului”. La ultimul cuvânt, ea îşi ridicase uşor rochia. „Tocmai de aceea nu pot suporta noul dumneavoastră subiect, Chatterton”. Mary se îmbujora, de parcă, prin referirea la pictura lui Wallis, prietena ei ar fi comis o mare indiscreţie. „Găsesc stilul medieval insultător, e plin de artificii. Care e cuvântul acela folosit de pictori? *Pasticcio*. Totul este pasticcio. Pentru mine, poezia trebuie să fie directă şi trebuie să fie inspirată. Să fie simplă şi să fie autentică. Şi eu ştiu ce spun. Eu am un public. Nu e aşa, draga mea eroină?” Mary dădu din cap, deşi, de fapt, se gândea că poezia lui Agnes Slimmer ar fi putut fi mai interesantă dacă ar fi reflectat întocmai personalitatea ei puternică. „Trebuie să vină din inimă,

lăcaşul unde se nasc toate sentimentele noastre". Pe moment păru a fi în căutarea unei dovezi a acelui organ în timp ce se apăsa cu mâna pe piept, dar o făcu numai pentru a scoate o altă batistă. „Trebuie să fie autentică", adăugă ea. „Pentru ce să faci imitarea imitaţiei?"

„Nu sunt de acord cu tine, Agnes", spuse Mary, zâmbindu-i lui Wallis. „Uneori motivul nu mai pare aşa de important. Uneori trebuie să acţionezi exact aşa cum îţi place".

„Eu numesc asta hedonism, Mary, şi nu îi şade deloc bine unei tinere doamne". Îşi întoarse privirea către Wallis. „Unde este domnul Meredith? Vă pozează, nu?"

Mary îi surprinse privirea, care era din ce în ce mai bănuitoare. „Soţul meu este deghizat, Agnes, şi nu încape îndoială că se ascunde de tine. Nu cred că ţi-ar face plăcere să dai peste un poet din secolul al optsprezecelea în faţa uşii tale".

„Domnul Meredith travestit! Nu-mi vine să-mi cred urechilor".

„Dar este tot timpul travestit. Care era cuvântul pe care l-ai folosit? El este întotdeauna *pasticcio*".

şine, atunci cred că ai face bine să te duci să îl cauţi. Hai, du-te şi trezeşte-l". Acest răspuns oarecum neaşteptat veni în absenţa ei, ca să spunem aşa, întrucât ea începuse să meargă înapoi spre casă încă de când deschisese gura să vorbească cu ei.

Pastişă (it.)

Erau singuri din nou. „Nu vreţi să vă întoarceţi cu mine?", întrebă Wallis.

Mary se uită la domnişoara Slimmer care făcea ultimii paşi în retragere. Păru dispusă s-o urmeze, dar şovăi. „Cum adică să mă întorc cu dumneavoastră?"

„Nu vreţi să vă întoarceţi cu mine acum şi să vă întâlniţi cu George? Probabil că ne aşteaptă".

Mary păru uşurată, „Oh, nu. George nu aşteaptă niciodată pe nimeni, nici măcar pe sine însuşi. E mult prea mândru. Dar ştiţi deja asta, nu?" Ea se întoarse să plece. „Cred că Agnes are mai multă nevoie de mine", zise şi îl părăsi exact când vântul îşi schimba din nou direcţia, suflând mai multe rotocoale de fum înspre Wallis în timp ce el se îndrepta agale către atelier.

Meredith şedea pe pat, îmbrăcat în propriile sale haine. „Terminase şi cu mine, Wallis, nu?" Părea demoralizat. Luă cu un gest costumul şi i-l întinse cu o figură gravă, „începusem să mă plictisesc de

rolul meu”.

Wallis se întrebă de ce George nu făcuse nicio referire la apariţia soţiei sale sau la dispariţia sa bruscă din mulţime. „Da, George. Rolul tău s-a încheiat”. Aruncă hainele într-un colţ, unde acestea rămaseră una peste cealaltă, mototolite. „Dar nu îţi face griji…”

„Eu nu îmi fac niciodată griji”.

„Va fi un tablou minunat”. Făcu o pauză. „Ştii că soţia ta a fost în casa aceea?”

Meredith păru să nu acorde nicio atenţie acestei întrebări, dar făcu câţiva paşi pentru a vedea încă o dată imaginea preliminară. „Voi fi imortalizat”, zise el, luminându-se brusc la faţă. „Nu cu un sărut, ci cu o pensulă. Când toate ale noastre sentimente lipsite de importanţă vor fi uitate, eu voi fi încă aici. Uite, asta chiar *este* nemurire”. Arătă înspre trupul de pe pânză. „Dar este oare Meredith sau Chatterton?”

„Va veni o vreme când nici măcar tu nu vei mai putea face diferenţa”.

„Vrei să spui că voi fi fost înghiţit de timp?” Charles râse cu hohote răsunătoare, de parcă tocmai aceasta ar fi fost soarta pe care şi-ar fi dorit-o. „Dar după patruzeci de ani, după o sută, chiar după patru mii de ani, cum voi arăta eu – cum va arăta el – cum va arăta *pânza* atunci?”

Deodată se auzi din pivniţă un zgomot urmat de un guiţat. Bucătăreasa lui Wallis spărsese o farfurie.

Meredith se uita absorbit la propria sa imagine, iar Wallis îi puse mâna pe umăr. „Cu timpul, nuanţele şi culorile cărnii se vor şterge, desigur. La asta te refereai?”

Meredith râse din nou. „Dar uite cât de palid arăt deja”. Apoi adăugă: „Şi Mary este foarte palidă, ai observat?”

El îşi ţinea mâna încleştată pe marginea pânzei, aşa că Wallis i-o luă din mână cu blândeţe. „Ai grijă cu tabloul tău, George. Este foarte fragil încă”. Duse pânza la fereastră şi o privi atent în lumină. „Desigur că, în timp, culorile vegetale se vor şterge şi ele. Dar, chiar peste secole, culorile minerale vor rămâne la fel”.

„Iubirea mea vegetală”. Meredith se duse spre el, lângă fereastră, şi văzu ultimele dâre de fum înălţându-se din baraca devastată. „Nimicind tot ce s-a construit, până la un gând verde într-o umbră verde”. Privi înainte, către punctul în care fumul se topea în culorile cerului limpede. „Şi astfel, până şi eu voi deveni, într-o zi, un

simplu gând. Oricine va vedea acest tablou se va gândi cumva la mine. Trebuie să plec acum", zise el. „Soţia mea ar putea…"

„Te conduc". Wallis părea uşurat de plecarea prietenului său şi nu făcu niciun gest să îl reţină. „Dar trebuie să încercăm să ne ferim de Agnes Slimmer. Tocmai am vorbit cu ea, mă înţelegi".

„Ştiu. Am văzut totul".

Wallis stătea cu spatele la Meredith: se apleca să îşi ridice mantaua, dar zăbovi în acea poziţie ceva mai mult decât era necesar. Apoi se întoarse şi îi arătă haina. „Asta e a mea sau a ta?" O ţinea la distanţă, de parcă i-ar fi cerut lui Meredith s-o ia. „Sunt atât de asemănătoare încât niciodată nu-mi dau seama care e a mea".

„E a ta, Henry. Eu nu am nicio manta".

Wallis îşi aruncă repede haina pe umeri. „Ţie nu ţi-e frig niciodată?"

„Nu. Niciodată". Dar când ieşiră în stradă Wallis observă că tremura uşor cu vântul bătându-i în faţă. Merseră spre râu în tăcere. Meredith se hotărâse să ia barca cu vapor de la debarcaderul din Chelsea până la Westminster. Când trecură pe lângă casa domnişoarei Slimmer, Wallis îi aruncă din nou o privire alarmată, deşi nu reuşea să îşi dea seama de ce îi era atât de ruşine să o întâlnească din nou. Meredith contempla suprafaţa aspră a străzii: „Efectul picturii", începu el să spună dintr-odată, „va fi foarte diferit de orice ne-am putea imagina acum. Cu siguranţă foarte diferit de orice ai avea tu de gând acum, Henry. E la fel ca în cazul unui roman sau al unei poezii". Lui Wallis i se păru că zăreşte un chip la o fereastră de la parter şi se sperie pe moment. „Efectul final pe care îl are asupra lumii nu poate fi niciodată anticipat saau măsurat sau modificat". Meredith se uita la suprafaţa clocotitoare a apei. „La asta mă refer prin realitatea ei" – o uşă se deschise şi se închise pe undeva – „care nu poate fi decât experimentată. Nu se poate vorbi despre ea". Şovăi, de parc ar fi auzit ecoul unor paşi grăbiţi. „Şi totuşi cuvintele care să o descrie ne bântuie, ne lovesc, ne tulbură".

„Domnule Meredith, un moment, vă rog". Era domnişoara Slimmer, la câţiva paşi de el, dar apropiindu-se rapid.

„Uite vaporul meu, Henry. Trebuie să mă grăbesc. Rămas bun". Aşa că fugi spre debarcader, iar domnişoara Slimmer, respirând anevoios, se opri brusc.

„Voiam doar să-i dau asta" spuse ea, ţinând în mână un volum

din poezia ei, intitulat *Cântece de toamnă*. Wallis ridică din umeri şi apoi, cu o plecăciune politicoasă, se îndepărtă grăbit de ea.

Dar se simţi prea tulburat pentru a se întoarce în atelier, aşa că se îndreptă spre râu. Pe malul apei era o alee unde obişnuia să se plimbe la amurg; era cunoscută sub numele de Aleea Sălciilor, din cauza sălciilor cu vârfurile retezate care răsăreau din fiecare parte a cărării. Aici venea el din când în când să stea sau să deseneze. Socotea că acei copaci erau foarte pitoreşti în diferite unghiuri şi perspective şi adesea rămânea pierdut în contemplarea liniilor şi formelor trunchiului şi crengilor, dar în seara aceasta, spre deosebire de toate celelalte seri, copacii păreau să se încline în bătaia vântului şi să se facă mici de tot, distorsionaţi, incompleţi, simplă materie amestecată pe fundalul cerului. De obicei se aşeza în acelaşi loc, unde stratul de iarbă se înălţa într-un povârniş molatec, iar acum grăbi pasul într-acolo, sperând să găsească puţină linişte în mijlocul tumultului gândurilor sale buimace. Se trânti pe panta domoală şi umedă, înfăşurându-se în manta; şi, alene, lipsit de curiozitatea sa obişnuită, începu să se uite la salcia de pe partea cealaltă a aleii.

Dar nici nu se aşeză bine că începu să perceapă contururi în frunzişul copacului, scoarţa sa crăpată şi pestriţă căpătând linii şi forme pe care nu se putu abţine să le recunoască. Dar contururile nu i se mai păreau suficiente în sine: textura şi culoarea lor se întindea de la locul lor, acoperind întreg copacul, şi apoi pe cei de alături şi pe cei din faţă, la fel cum umbra şi nuanţele lor erau împrumutate de la luminile schimbătoare ale lumii înseşi. Dar dacă toate acestea nu puteau fi pictate – căci ce şanse ar fi avut să surprindă pe o pânză viaţa întreagă a lumii – cum ar fi putut atunci să zugrăvească forma umană? apoi se trezi tulburat de un alt gând: cum ar fi putut invoca el sufletul lui Chatterton când credea că propriul său suflet era pătat acum? Venise atât de neliniştit pe Aleea Sălciilor tocmai fiindcă crezuse că acţionase pe ascuns sau că îşi trădase chiar prietenii – cum ar fi putut un bărbat ca el să reprezinte corpul uman în toată splendoarea sa?

Se uită pieziş la câmpurile întunecate din Chelsea şi abia după câteva momente observă umbra unei femei: stătea aplecată, retezând ramurile unduitoare ale sălciilor care creşteau pe marginea unui şanţ de sub copaci. Ea probabil că îi simţi privirea asupră-i, pentru că se ridică imediat şi se întoarse către el: Wallis o putea vedea dându-şi la o parte şuviţele de păr roşcat de pe faţă. Şi apoi Mary Ellen Meredith

începu să alerge către el, spunându-i: „Știam eu că ai venit încoace. Te-am tot aşteptat”. Şi totuşi se vedea singur. Femeia încă se uita la el, dar apoi slobozi un hohot sălbatic şi, ridicându-şi coşul de crengi de salcie, porni degrabă spre Pimlico. Imaginaţia îi jucase o festă sau, mai degrabă, el îşi trăsese pe sfoară propria imaginaţie.

În următoarea dimineaţă începu, îşi pregătise pânzele, cleiul şi mortarul de pe ele erau de acum perfect netede, iar când le atinse, putu simţi conturul imaginilor proiectate îndrumându-i deja degetul… aici va zace trupul neînsufleţit al lui Chatterton, iar aici va cădea braţul inert, începu să amestece praful alb cu uleiul de in până când consideră că avea consistenţa potrivită, după care puse vopseaua pe hârtia sugativă pentru a-i îndepărta excesul de ulei. Nimic nu e pur, se gândi el, totul e pătat. Luă o pensulă franţuzească, o înmuie în vopsea şi începu să acopere pânza cu un strat gros de alb strălucitor, lucrând de la stânga la dreapta până când consideră încheiată primă mână de vopsea. Se dădu înapoi să poată examina suprafaţa proaspăt pictată, căutând crăpături sau porţiuni cu luminozitate diferită, dar totul îi păru foarte neted. Acesta era stadiul dinaintea adăugării culorii, iar pentru un moment Wallis simţi impulsul de a lovi pânza cu pensula, de a o şfi-chiui, de a face pete sălbatice şi indescifrabile până când strălucirea va fi fost distrusă şi întunecată pentru totdeauna.

Dar pe când privea acel alb perfect uscându-se încet pe pânză, deja putea vedea cum „Chatterton” se transforma într-o uniune ultimă a luminii cu umbra: cerul albicios din zori în partea de sus a tabloului, domolind lumina cu o jumătate de nuanţă prin frunzele plantei răsucite ca să îşi reflecte tentele cenuşii şi trandafirii; cadavrul lui Chatterton în centrul tabloului, încărcat cu culori mai apăsătoare, care să absoarbă impactul luminii; şi apoi o masă uriaşă de culori întunecate jos. Wallis ştia deja că avea să folosească Capul Mortuum sau Roşu Marte pentru haina lui Chatterton, aruncată neglijent pe scaun, şi că va avea nevoie de Violet Tyrian pentru culoarea aprinsă a pantalonilor săi. Dar aceste nuanţe puternice aveau să contrasteze delicat cu culorile reci de alături – cămaşa cenuşie, şosetele de un galben pal, albul pielii şi apoi trandafiriul cerului. Aceste culori mai reci aveau să fie apoi însufleţite de ocrul cald al podelei şi de cafeniul mai închis al umbrelor de pe ea, iar aceste nuanţe, la rândul lor, aveau să fie echilibrate de tentele copleşitoare ale luminii răsăritului de soare. Astfel încât totul se deplasa înspre centru, adică înspre Thomas

Chatterton.

Aici, în punctul nemişcat al compoziţiei, strălucirea puternică a hainelor poetului şi luminozitatea părului său vor putea fi simbolul unui suflet care nu îşi părăsise încă trupul, care încă nu îşi luase zborul, prin fereastra deschisă a cămăruţei din pod, către depărtările încremenite ale cerului pictat.

Totul se potrivea şi, din consideraţie pentru opera încheiată în gând, Wallis îşi dădu seama de îndată că ea nu va putea fi niciodată atât de desăvârşită pe pânză pe cât era în acel moment în mintea sa. Nu voia să piardă acea imagine perfectă şi totuşi ştia că doar prin coborârea ei în lume ar fi putut dobândi o doză de realitate, îşi ridică paleta şi, trăgând adânc aer în piept, începu.

Când deschise ochii, se afla lângă o fereastră deschisă: putea vedea acoperişurile scânteind după o ploaie neaşteptată şi, înălţându-se deasupra lor, o cupolă imensă a cărei imagine era tot mai înceţoşată. Pe strada de dedesubt, un cal albastru înţepeni şi apoi se prăbuşi la pământ. Când Charles deschise gura să vorbească, o rază de soare străpunse peretele clădirii albe; în faţa lui stătea un tânăr zâmbind şi arătându-i o cărţulie pe care o ţinea în mâna dreaptă. „Ca în tablou", spuse el, şi totul dispăru imediat. Charles îşi întoarse capul uimit şi îşi dădu seama că era purtat pe un pat sau pe o targă. Alături se desfăşura o conversaţie din care el auzi limpede: „Era îmbrăcat în haine vechi, ca toţi ceilalţi".

Deschise ochii şi îl văzu pe Edward stând la piciorul patului. „Bună", zise el, dar nu îşi putu auzi propria voce. Apoi partea stângă a fiului său începu să se dezintegreze, de parcă băiatul trecea prin fazele de tinereţe, bătrâneţe, moarte şi descompunere chiar în faţa lui. Charles încercă să îşi ridice braţul pentru a se apăra de această imagine înfiorătoare, dar nu reuşi să îl mişte. Aşa că îşi închise ochii, dar numai pentru un moment, căci, când îşi ridică din nou privirea, Edward stătea încă acolo. „Mamă", zise el, „s-a trezit".

Vivien se aplecă peste el, dar Charles nu putea s-o vadă clar: era ca şi cum partea stângă a feţei i-ar fi fost brusc umbrită, iar el nu putea decât, în cel mai bun caz, să arunce o privire chioară. „Doctorul te-a consultat", zicea ea. „Ţi-au găsit un pat". Charles se chinui să-i audă cuvintele: i se părea că mai multe voci şopteau „A fost găsit în patul tău" şi se uită la ea îngrozit.

„Încă te mai doare, iubitule? Ţi-au făcut injecţii". În timp ce

Vivien vorbea, Charles îşi dădea seama cât de remarcabilă era: tot universul se învârtise pentru a i-o aduce alături, aşa cum acum se rotea pentru a-l îndepărta pe el. Am încercat, am încercat să rezist. Nu ştiam cât de uşor e să renunţi. Dar îşi simţea gura foarte uscată şi nu putu să articuleze niciun cuvânt.

„Uite, tată, ţi-am adus nişte hârtii". Edward îi întinse paginile pe care Charles le scrisese în faţa lui: le adusese pentru că nu ştia cum altfel să îl ajute şi pentru că ştia că fuseseră cel mai important lucru din viaţa tatălui său.

Vivien i le luă din mână. „Nu acum", spuse ea. „Nu încă. Trebuie să se odihnească".

Dar astfel i-au amintit lui Charles ceva ce nu apucase să termine. „Chatterton", încercă el să spună.

„Limba ta, iubitule? Ce e în neregulă cu limba ta?"

„Gura lui a luat-o razna, mamă". Edward vorbea rar, încercând să-şi înghită panica la vederea tatălui său zăcând neajutorat pe pat.

„Nu îţi face griji", spuse Vivien aparent calmă. „Se va face bine".

„Ba nu, mamă".

Ea îşi duse degetul la buze, făcându-i semn să tacă. „Acum ajută-mă să pun paravanul în jurul lui".

Nu există nici trecut, nici viitor, doar clipa aceasta în care îi văd vorbind în şoaptă, soţia mea şi fiul meu, cifra doi poate fi folosită în cazul lor, căci se numeşte că sunt vii. O lumină", păru să spună el.

Era o fereastră deasupra patului său, iar Vivien se aplecase peste el să tragă jaluzelele – lumina zorilor invada salonul de spital.

Când Charles murmurase „Te cunosc prea bine" în restaurantul Kubla Khan, Harriet Scrope îşi ridicase brusc privirea şi văzuse silueta unui tânăr care îi zâmbea şi se pleca în faţa lui Charles. Fu atât de uluită de ce zărise încât, în zăpăceala de după ieşinul lui Charles, ea smulse sticla din mâinile chelnerului şi îşi mai puse vreo două pahare mari de gin. Vivien se uita îngrozită la soţul ei căzut pe covor, dar Philip sări de îndată de pe scaun şi îngenunche lângă el ca să îi ia pulsul. Tot restaurantul încremenise şi, în tăcerea bruscă, Philip îi spusese chelnerului: „Ar fi bine să chemaţi o ambulanţă".

„Imediat, domnule. Nouă nouă nouă".

Apoi Vivien se lăsă în genunchi lângă Charles, îşi luă jacheta şi o aşeză uşor sub capul soţului ei.

Harriet încă se mai uita la acel loc unde crezuse că zărise

imaginea acelui tânăr, dar realismul situaţiei nu o lovi decât abia când Charles fu urcat pe targa şi dus în ambulanţă. Puse pe masă paharul gol şi îl urmă afară din restaurant. „Femeile ar trebui să îl însoţească", îi spuse ea lui Flint în gura mare. „Are nevoie de grija unei mame!" Pe deasupra, nu mai mersese niciodată cu o ambulanţă şi murea de curiozitate să vadă cum arăta pe dinăuntru.

„Ai grijă de Edward", strigă Vivien către Philip înainte să urce şi ea în ambulanţa staţionată în faţa restaurantului.

Charles fu preluat de îndată ce ajunseră la spitalul Sfântul Ştefan. Ca un cărucior cu deserturi, se gândi Harriet. Mă întreb ce fel de budincă or fi avut în restaurantul acela dezgustător? „Ţine-te după el", îi spuse ea lui Vivien, care, de fapt, pornise în urma lărgii pe care era dus soţul ei. „Eu voi sta de şase". Şi, cu o anumită măreţie melancolică, se aşeză singură în sala de aşteptare aproape pustie, începu să frunzărească un exemplar vechi din *Woman's Realm*, lăsat pe scaunul de alături, cu o expresie din ce în ce mai sinistră.

„Pentru ce ne aflăm aici?" Ea rămase surprinsă de întrebare şi privi în jur, văzând o femeie în vârstă aşezată pe rândul din spatele ei. „Băutura, nu?", zise ea, adulmecând aerul din jurul lui Harriet.

„Bineînţeles că nu. Eu îmi permit doar ocazionalul pahar de sherry". Se aplecă uşor. „De fapt, mă aflu aici pentru o schimbare de sex".

Se pregătea să mai adauge ceva când o văzu pe Vivien venind în fugă către ea. „Îi fac o tomografie craniană", zise ea cu disperare.

„Şi ce are?"

„Nu se ştie. Mi-au spus că ar putea fi un atac cerebral".

„Un atac cerebral?" Harriet văzu trecându-i prin faţa ochilor imaginea motanului ei arcuindu-şi spatele în timp ce ea îşi plimba mâna prin blana lui. „Cum se poate aşa ceva?"

Un copil plângea undeva pe un culoar, iar Vivien îşi îngropa faţa în mâini pentru câteva clipe. „Cred că Edward ar trebui să fie aici" fu tot ce spuse şi apoi se uită cu ochii larg deschişi la Harriet.

„Dar el îi aşteaptă întotdeauna", îi şoptea Philip lui Flint în timp ce urcau ultimul rând de scări şi ajungeau în faţa apartamentului soţilor Wychwood. De la restaurant veniseră direct acasă. „Nu întârzie niciodată. De obicei".

„Cine este?" Edward probabil stătea lângă dulap când Philip bătu la uşă.

„Sunt Philip”. El îşi drese glasul, nesigur cum să poarte discuţia ce îl aştepta.

Edward întredeschise uşa şi, după ce îl măsură din ochi cu curiozitate pe Flint, întrebă: „Unde e tata?”

Philip făcu un efort uriaş să pară vesel. „S-a simţit puţin rău, aşa că mama l-a dus la spital”.

Iar Flint adăugă: „Ar trebui să se întoarcă în curând”.

Edward se uită la amândoi cu neîncredere şi apoi le deschise larg uşa pentru a le permite să intre, după care se întoarse în camera lui fără să scoată un cuvânt. Se uita la televizor, iar Flint putu zări o gură deschisă şi apoi un picior succedându-se pe ecran. Numai cu o curiozitate moderată studie restul apartamentului, amintindu-şi imediat de camerele pe care le avusese Charles la facultate. Posterele de pe pereţi, masa ieftină de pin, canapeaua deformată, acoperită cu un covoraş indian, toate aceste lucruri încă îl mai deprimau. Apoi zări portretul şi se rezemă de biroul lui Charles, intrigat de ceva de pe chipul din tablou. „Cine este?”

Philip stătea trântit pe canapea, privind înspre camera lui Edward: „Este Chatterton”, răspunse el fără să se întoarcă.

„Dar nu se poate. E mult prea bătrân”.

Philip se simţi dintr-odată frânt. „Păi tocmai asta e ideea. Vezi tu, Charles a găsit nişte hârtii…”

În acest moment Edward se întoarse în cameră. Chipul lui era îngrijorător de palid. „La ce oră a spus tata că se întoarce acasă?”, întrebă el scărpinându-se pe picior.

„Păi n-a spus exact”. Philip îşi drese din nou vocea. „Dar mama a zis că ea nu va întârzia foarte mult”.

„Cât de mult?”

„Nu prea mult”.

Flint, paralizat de expresia nefericită de pe chipul copilului, se oprise în loc, încă ţinând cu neîndemânare portretul. „El e de vină!” Edward arăta înspre Flint. „De la el a pornit totul!”

„Ce, eu?” Vocea lui Flint o luă pe o curbă ascendentă din cauza panicii.

„Nu. Nu tu. Cel din tablou”. Flint se uită uluit la el, dar Edward apelă la Philip pentru confirmare. „L-am văzut şi în galerie. Nu ţi-a spus tata?” Edward păşi în faţă şi smulse pânza din mâna lui Flint. Era pe punctul de a o arunca într-un colţ, când Philip îl prinse şi îl opri.

„N-o face, Eddie. Nu face asta. Tatăl tău va avea nevoie de el".

„Adică nu e foarte bolnav?"

„Nu".

Edward zâmbi victorios că scosese această informaţie de la el. „Ştiam eu", zise el. Şi atunci sună Vivien de la spital.

l

Charles îşi întinse mâna dreaptă, atingând podeaua de lemn goală; putea simţi nervurile lemnului, iar cu degetele urmări conturul scândurilor. Simţi că se zgârie de ceva, ceva uşor ca scheletul unui şoarece sau al unei păsări moarte, ceva plin de praf, dar apoi îşi dădu seama că nu era decât o bucată de hârtie pe care o folosise. Lângă ea se afla altă foaie de hârtie şi mai încolo alta şi alta: toate erau fragmente din poezia pe care o scria, în acea poezie încercase să descrie cum timpul nu este altceva decât o succesiune de morţi, care formează o dâră de lumină pe o câmpie enormă şi uscată, dar alte voci şi alte poezii se puneau la mijloc, continuând să îi pătrundă în cap.

Rupsese poezia şi lăsase bucăţile de hârtie să se împrăştie pe podea, unde acum, cu mâna întinsă, le putea pipăi… Şi, când durerea reveni, începu să plângă. Stătea cu faţa întoarsă la perete, dar, cu mare greutate, şi-o întoarse ca să poată arunca o privire la ultima cameră pe care avea s-o vadă vreodată: şi zări totul, fereastra deschisă a cămăruţei din pod, planta ofilită de pe pervaz, haina violetă aruncată pe scaun, lumânarea stinsă de pe măsuţa de mahon. Şi groaza punea stăpânire pe el în timp ce alţii îi stăteau alături – „Nu!", strigă el. Era gata să se certe cu ei. „Asta nu trebuie să se întâmple. Nu e adevărat. Eu nu trebuie să fiu aici. Am mai văzut asta înainte şi este o amăgire!"

„Şi-a mişcat pleoapele, mamă".

„Cred că se trezeşte acum". Vivien privi înmărmurită chipul soţului ei şi îşi întinse braţul, ţinându-l în loc pe Edward. Charles deschise ochii şi se uită lung la ea, iar ochii lui erau de un albastru atât de intens, încât, pe moment, ea se sperie.

El îi zărea conturul în timp ce se apleca deasupra lui, înconjurată de un cerc de lumină; băiatul ardea intens şi el, iar când sufletul lui Charles părăsi lumea, sufletele lor scânteiară în semn de rămas bun. În acea clipă de luciditate, el zâmbi: nimic nu era cu adevărat pierdut şi totuşi aceasta era ultima oară când îi vedea, ultima oară, ultima oară, ultima oară, ultima oară. Vivien. Edward. I-am cunoscut undeva într-o călătorie. Călătoream împreună.

„Îmi va fi dor de voi", încercă el să spună, dar buzele nu i se mişcară. Charles murea, iar în bibliotecă Philip scria „Da" pe un memorandum. Charles murea, iar Flint stătea aplecat asupra unui exemplar din *Confesiunile unui opioman englez consumator de opiu*. Charles murea, iar Harriet îşi ţinea în braţe motanul cu o expresie triumfătoare. Charles murea, iar Pat făcea jogging în jurul bisericii St. Mary Redeliffe. Charles murea, iar domnul Leno fluiera în timp ce ştergea praful de pe o figurină de alamă a lui Don Quijote călare pe Rosinante. Braţul drept îi căzu de pe pat, cu mâna atârnând pe podea şi cu degetele încleştate, cu capul întors spre dreapta, de parcă ar fi fost gata să alunece de pe patul de spital. Trupul lui se arcui într-un ultim spasm, se scutură şi rămase nemişcat.

Ce suntem mai întâi? *Mai întâi animale*; *şi în curând Inteligenţă ce se ridică să umble pe picioare*; *Pe care palidă stă umbra depărtată a unui mormânt, Cu tot ce înscris este pe mormântul acela tare. Iar atunci se iveşte Dragostea*, *încoronatul soare*.

(*Modern Love*. Sonnet 30. George Meredith.)

Terminase „Chatterton". Luă o pensulă de samur şi, înmuind-o într-un vas cu negru de fildeş, scrise „H. Wallis. 1856" în colţul din dreapta jos al tabloului. Iar în acel moment al încheierii muncii, se simţi o izbucnire de energie, sau cel puţin aceasta fu impresia lui Wallis: pictura deveni foarte strălucitoare într-un ultim efort de a prinde viaţă şi păru să radieze înainte de a căpăta sumbra linişte a stării sale naturale. Iar Wallis ştiu atunci că în ea fusese strecurat ceva din sufletul lui Chatterton – un spirit nu atât captiv cât vesel la această comemorare a sa, hoinărind acolo printre culori şi forme înainte să evadeze pe fereastra pe care Wallis i-o lăsase deschisă. Iar când zbură spre cerul dimineţii – el ştia că avea să dispară imediat ce alţii se uitau la tablou – această operă căpătă un alt fel de viaţă, ca o altă pictură într-o lume de obiecte pictate. Iar cu acest sentiment de

„What are we first? First, animals; and next Intelligence at a leap; on whom Pale lies the distant shadow of the tomb, And all that draweth on the tomb for text. Into which state comes Love, the crowning sun".

regret se uită Wallis la chipul lui Meredith, care devenise faţa lui Chatterton întru moarte – nu regreta nimic pentru sine la terminarea operei, ci mila pentru lucrul creat. Această odăiţă de pod pe care o pictase se transformase în simbolul lumii – o lume întunecată, a cărei

literatură erau hârtiile răvăşite pe podea, al cărui parfum venea de la planta muribundă, a cărei sursă de lumină şi căldură era lumânarea stinsă. Până în acel moment nu îşi dăduse seama că aceea era chiar viziunea lui. Dar apoi râse puternic de propria-i întristare: acesta era triumful său, de fapt. Aceasta era creaţia sa unică. Acum nici el, nici Chatterton nu mai puteau muri pe de-a întregul. Aruncă încă o privire la chipul pe care îl pictase, după care începu să acopere pânza cu un strat gros de copal.

Iar în acel moment George Meredith se uita curios la chipul lui Punch, cu pălăria sa miniaturală de paracliser şi cu haina sa roşie, cu cravata albă strânsă sub bărbie. Păpuşa cânta:

„Nevastă-mea este cu siguranţă o vacă, domnilor când mă crede la fel de delicat ca un pahar, domnilor Dar eu doar m-am prăbuşit pe iarbă, domnilor

Meredith îi puse mâna pe umăr soţiei sale şi îi şopti: „Crezi că aş putea învăţa să scriu versuri ca acestea?"

„Nu. E prea multă trăire în ele". Mary se uita drept în faţă, la scenă, când îi răspunse. Era prea absorbită de reprezentaţie când reapăru Judy, iar Punch îşi învârti sălbatic bâtul înspre ea.

„Ce zici de felul în care predau eu, Judy dragă?"

Meredith îi şopti din nou: „Dar şi eu am sentimente". Ea păru să vrea să se descotorosească de el, dându-se mai aproape de cutia marionetelor în timp ce Judy plutea dintr-o parte în alta a scenei.

„Oh, domnule Punch, te rog. Opreşte-te!" Vocea piţigăiată a păpuşii se topi într-un chiţăit de frică batjocoritoare.

„Da, încă un mic motiv. Uite! Uite! Uite!" Judy căzu pe scenă cu capul în faţă, iar Punch continuă să o lovească, iar

Răşină aromată folosită la prepararea lacurilor. 224

ea îşi duse mâna la cap în semn de apărare. „Mai vrei, draga mea nevastă?"

Mica mulţime râse la această glumă şi apoi hohoti şi mai tare când Judy îşi înălţă capul şi imploră cu o voce îndurerată: „Gata, nu mai pot, opreşte-te!"

Meredith se îndreptă către Mary. „E o soţie model, nu ţi se pare?"

Iar Punch adăugă: „Eu credeam că în curând te voi fi satisfăcut destul!"

Mary se îndepărtă brusc, dar soţul ei, aruncând o ultimă privire

la mica scenă de lemn, o urmă. Se aflau în Houndsditch. Era o dimineaţă rece de sâmbătă din februarie şi, neavând ce să facă acasă, se hotărâseră să viziteze Rag Fair – sau, mai bine spus, erau atât de nerăbdători să iasă din casă încât nu conta unde mergeau şi de abia când zăriseră omnibusul de Bishopsgate se gândiră să urce şi să călătorească până aici. Iar în timp ce Punch jubila triumfător peste trupul culcat la pământ al lui Judy, Mary intră în curtea mică ce ducea la târgul propriu-zis. Câteva preşuri ieftine şi nişte covoraşe de pus în faţa vetrei atârnau pe o bucată de sfoară murdară, iar Mary se opri să le privească, apucând între degete un colţ de ţesătură soioasă. Meredith rezistă ispitei de a o preveni în privinţa murdăriei impregnate în material, „îţi poţi imagina", zise el, „câţi de-alde Punch şi Judy au trecut pe aici?"

Ea se pregătea să îi răspundă când proprietarul tarabei de covoare se apropie de ea; era un bărbat înalt, dar vocea lui suna neobişnuit de catifelată. „Madame", spuse el lungind uşor cuvântul. „Sunt singurul suflet viu de pe aici care are asemenea ţesături". Îşi duse mâna lângă a ei, iar Mary se dădu înapoi.

Meredith, bodogănind „Dar nu avem nicio vatră pentru covorul acesta", o luă de braţ şi o scoase din curte.

Când intrară pe aleea pietruită de afară, ea începu să râdă. „Salvatorul meu", spunea ea. „M-aţi salvat de un bătător de covoare!"

Făcură câţiva paşi în partea principală a târgului, călcând cu grijă printre resturile de stridii care zăceau în găurile dintre pietrele de pe drum. Meredith se înveseli imediat, în zgomotul şi tumultul pieţei; se aşeză între două stive de pălării şi, luând câte una în fiecare mână, începu să facă jonglerii. Dar era evident că această veselie o enerva pe Mary, care mergea în faţa lui către o tarabă plină de mănuşi vechi. Păru să le cerceteze atent, deoarece îşi ţinea capul aplecat asupra lor, dar, când el îi surprinse din nou privirea, văzu că plângea. Lângă mănuşi se afla o cutie de lemn cu chei ruginite şi, în uimirea sa, Meredith luă una şi începu să o zăngăne în timp ce vorbea: „Dar ce s-a întâmplat?"

Ea se uita încă la mănuşi, întorcându-le pe toate părţile cu mâna dreaptă. „Nu s-a întâmplat nimic. Ce s-ar fi putut întâmpla?"

Un copil mic apăru din spatele tarabei, cu un guler albastru atârnându-i în jurul gâtului. „Minunate mănuşi, domniţă. Mănuşi delicate pentru o domniţă minunată. Fără niciun fel de cusur".

Mary îi zâmbi şi se întoarse, iar soţul ei o urmă îndeaproape. Ea mergea pe o alee lăturalnică, unde atârnau mai multe rânduri de rochii vechi de stambă, unele dintre ele păstrând abia un lustru şters al strălucirii lor de odinioară, altele complet decolorate şi cu volanele zdrenţuite şi pătate. Spre îngrijorarea lui Meredith, păreau şiruri de femei spânzurate, legănându-se uşor în bătaia vântului. Ea mergea în spatele unui rând de rochii, ascunsă pe moment privirii lui, aşa că se văzu nevoit să dea hainele la o parte pentru a-i putea vorbi: materialul aspru îl zgârie pe faţă, iar pentru o clipă simţi un miros de colonie stricată. „Ceva trebuie să se fi întâmplat. Spune-mi ce e". Ea se deplasa pe aleea dintre rochii, iar Meredith o urma pe partea cealaltă, uitându-se după picioarele ei. „Spune-mi!"

Mary îşi făcu din nou apariţia la capărul rândului şi îi luă mâna de parcă ar fi vrut să îl consoleze, „Vreau să plec pentru o vreme". Ieşiră repede de pe alee, temându-se pentru prima oară unul de celălalt.

„Nu înţeleg ce vrei să spui".

El păru aproape nemilos cu ea, iar Mary îşi trase repede mâna dintr-a lui. „Vreau să plec de lângă *tine*. Asta poţi înţelege?"

El se opri cu respiraţia tăiată. Crezu că avea să vomite pe loc, printre oamenii de acolo. „Credeam că eşti fericită".

„Fericită? Nu. N-am fost niciodată fericită". Fără să aibă în faţa ochilor altceva decât propria hotărâre de a-l părăsi, mai puternică acum după ce îi dăduse glas în cele din urmă, ea se uita lung la o stivă de pantaloni vechi. Erau aruncaţi la grămadă pe o scândură, iar un bătrân care stătea în spatele lor, văzând-o cum privea intens, îşi ridică degetul pentru a-i atrage atenţia. Ea se sperie de mişcarea lui, roşi şi se îndepărtă. Meredith îi era încă alături, încercând să ţină pasul cu ea. „Nu e adevărat", zise el. „Întotdeauna am fost foarte fericiţi". Ea nu spuse nimic şi, văzând în tăcerea ei o recunoaştere a adevărului pe care îl enunţase, el continuă, mai liniştit: „Aşa că de ce plângi?"

„Plâng pentru tine, George".

„Poftim?" El o trase în faţa unui magazin vechi, încercând să evite lumina puternică a soarelui, încă nu voia să îi vadă chipul în mod clar.

„Trebuie să te părăsesc".

El se îndepărtă şi deschise uşa magazinului. „Cum îl cheamă?" Ea păru să scuture din cap. „Cum îl cheamă? Cum îl cheamă?", spuse el

de parcă ar fi vrut să facă un scandal ieftin de periferie, dar apoi se întoarse şi dădu să intre în magazin. Ştia un nume, dar nu îl putea pronunţa în prezenţa ei, îl încerca teama că, dacă l-ar fi spus cu voce tare, purtătorul lui s-ar fi materializat brusc în faţa lor. „Uită-te la tablourile acelea", zise el, încă cu spatele la ea, „care zac aruncate acolo". Arăta spre un colţ când Mary îl urmă înăuntru, mergând spre nenumărate pânze vechi sau murdare, proptite de un butuc. El se duse repede într-acolo şi înşfacă un tablou. Era portretul unui bărbat de vârstă mijlocie, fără perucă, stând lângă o lumânare, cu mâna dreaptă sprijinită pe nişte cărţi ale căror titluri nu se puteau discerne., Această faţă îmi este atât de familiară, doamnă Meredith", spuse el. „Să fie un poet, mă întreb eu? Cu mâinile tremurânde ridică tabloul în lumina care se strecura prin uşa întredeschisă, iar pentru câteva clipe Mary văzu chipul lui Meredith pictat acolo – brăzdat de ridurile vârstei a doua

„Ce crezi, doamnă Meredith, să fie oare originalul sau doar un model?" Lăsă tabloul din mână şi îşi şterse degetele pe mâneca jachetei. „Presupun că numai pictorul poate ştie".

„E prea închis aici", zise ea ieşind din magazin.

„Ne vedem mai târziu?" strigă el după ea, supărat, însă fără să o mai urmeze. Nu voia să mai meargă pe lumină, aşa că se întoarse spre proprietarul magazinului, care îi privise fix, din spatele unei mici tejghele de stejar. „Ai mare grijă de pictura aceea, prietene", îi spuse Meredith. „E o operă de artă extrem de valoroasă".

„Îl cunoaşteţi pe artist, domnule?"

„Oh, da, îl cunosc pe artist, îl cunosc prea bine pe artist".

„Nu, nu vreau să-l văd". Dar apoi adăugă pe un ton mai domol, nevrând să îl jignească: „Nu încă. Nu vreţi să mi-l arătaţi mai târziu?" Nu voia să îşi vadă soţul zăcând mort într-un pat, acum că îl părăsise, deşi moartea lui era doar o imagine pe o pânză. Dar Wallis era atât de încântat de neaşteptata ei vizită, încât orice ar fi spus ea părea să nu mai conteze.

Când îi deschisese uşa, Mary stătea în stradă cu spatele la el. „Baraca lui Agnes a fost reconstruită, din câte văd". Apoi se întorsese brusc, iar uimirea de pe faţa lui fusese atât de evidentă încât ea izbucnise în hohote de râs. „Doar v-am spus că voi veni, nu?"

„Da, desigur. Bineînţeles". Apoi adăugă, fără să îşi dea seama de fapt ce să spună: „Întotdeauna am ştiut că veţi veni".

Stăteau amândoi în pragul uşii şi niciunul nu se mişcă până când Mary se uită în casă, peste umărul lui. „Îmi permiteţi?”

„Oh, da. Îmi cer scuze”.

El nu voia să stea prea aproape de ea, nu încă, aşa că, atunci când Mary intră în hol, îşi scoase singură mantia şi i-o întinse, zâmbind. Dar el nu reuşea să îşi aducă aminte ce ar fi trebuit să facă cu ea şi atunci rămase cu mantia în braţe, conducând-o pe Mary în atelier. Ea vorbi prima. „Tabloul va fi expus în curând, nu?”

„La Galeria Hogarth”.

„Lui îi va plăcea asta. Adeseori vorbeşte despre Galeria Hogarth”.

Wallis nu zise nimic: tinerii artişti aflaseră deja despre despărţirea soţilor Meredith, dar oare ea îşi dădea seama că el ştia? „Nişte ceai?”, spuse el în cele din urmă. Şi, fără să aştepte un răspuns din partea ei, se ridică şi umplu ceainicul de la un robinet din colţul atelierului. „Aici totul e cam primitiv, după cum vedeţi, doamnă Meredith”. Wallis roşi – nu voise să o numească astfel. „Vreau să spun…”

„Ce este?” Ea încă îi zâmbea. Ce?”

„V-1.

„Ce fel de ceai este?”

„Oh”, zise el, răsuflând uşurat. „Mă tem că nu am decât Souchong1”. Dintr-un motiv sau altul, amândoi începură să râdă.

„Credeam că Souchong este o manieră de a picta, domnule Wallis”, zise ea, folosindu-i numele în mod intenţionat.

„Nu, cred că vă gândiţi la Marikomo”.

„De fapt, nu mă gândeam la nimic”. Statură aşa în linişte până când şuieratul ceainicului îl făcu pe Henry să sară în picioare, dar mâinile încă îi tremurau când îi aduse ceaiul. Ea sorbi puţin şi făcu o grimasă.

El sorbi dintr-al lui. „Îmi cer scuze”. Puse restul de ceai într-un castron mic de lemn. „Aş putea gusta şi nişte sacâz acum. Îmi pare rău, cred că am folosit ceştile pentru a pune vopseaua în ele”.

Ea puse jos cana. „Sunt gata acum”. El o privi cu ochii mari. „Sunt gata să văd tabloul”.

Dar el nu mai era la fel de nerăbdător să i-l arate: nu pentru că îl neliniştea posibilele ei reacţii faţă de pictură în sine, ci mai degrabă pentru că îi era teamă de tulburarea pe care i-ar fi putut-o provoca lui

Mary vederea soţului ei întins pe patul de moarte. „Voi încerca să îl aduc aici", răspunse el cu precauţie. „L-am pus în camera mea".

„Nu. Duceţi-mă pe mine acolo. Vreau să îl văd exact aşa cum e acum. Fără prezentări formale". Era era în mod evident cel puţin la fel de nervoasă ca şi el.

1 Varietate de ceai chinezesc.

Wallis o conduse în atelierul său de la etaj. Draperiile erau trase pentru a proteja pânzele proaspăt pictate de lumina zilei. „Permiteţi-mi să trag perdelele", zise el, îndreptându-se grăbit spre ferestre. „Ca să puteţi vedea mai bine".

„Aş putea să mă uit mai întâi pe lumina asta? îmi este puţin teamă de el acum". Wallis o conduse într-un colţ îndepărtat al camerei, unde pictura stătea sprijinită de o noptieră din lemn de abanos, în penumbră, culorile sale violente păreau şi mai sălbatice, albeaţa cărnii, şi mai luminoasă. Sufletul lui Chatterton nu îl părăsise încă.

„Să nu vă fie teamă de el", spuse Wallis. „La urma urmei, această pictură ne-a ajutat să…" El şovăi, neştiind cum să continue. Dar ea nu se uita la tablou, ci la el. Pleoapa lui stângă se mişca într-un uşor tremurat nervos. Ea voia să întindă mâna şi să i-o mângâie, să îi atingă faţa. Iar acum, aplecându-se peste „Chatterton", asta şi făcu.

Andrew Flint sosise devreme la crematoriul din Finsbury Park. Slujba de înmormântare a lui Charles Wychwood urma să fie ţinută în Capela de Vest, o clădire netedă din cărămidă roşie care îi amintea lui Flint de băile publice municipale, însă uşile erau închise. Probabil că cineva încă mai arde înăuntru, se gândi el, întorcându-se uşurat şi mergând pe sub o boltă arcuită înspre nişte grădini care, cu peluzele lor proaspăt cosite şi cu straturile de flori atent plantate, promiteau să-i aline mâhnirea. Apoi văzu semnul de lângă nişte tufişuri de rhododendron: „Zona de incinerare numărul trei. Vă rugăm să nu călcaţi pe iarbă". Moartea lui Charles fusese atât de neaşteptată încât lui Flint încă i se mai părea un fel de glumă proastă – dacă el ar fi apărut din spatele unuia dintre tufişuri, râzând din toată inima, Andrew nu ar fi fost deloc surprins. De fapt, se aştepta la aşa ceva.

Rhododendron, trandafir de munte. 230

Apoi rămase în aşteptare pe aleea de pietriş dintre capelă şi pajiştile sale.

O mişcare bruscă îi atrase atenţia şi, când privi mai îndeaproape, văzu o femeie îngenunchind lângă un strat de flori,

afundându-şi mâinile în pământul jilav şi rece. Când se ridică în picioare, ştergându-şi cu neîndemânare palmele de rochia neagră, Flint îşi dădu seama că era Harriet Scrope. Ea îl zări în acelaşi moment şi strigă: „Nu mă lăsa să te ating! Am mâinile murdare!” Când se apropie de ea, văzu că avea în mână o muşcată, pe care o ţinea de rădăcini. „Voiam doar un butaş”, zise ea, îndesând planta în poşetă.

Flint zâmbi şi dădu din cap, de parcă acesta era cel mai firesc gest care se putea face în incinta unui crematoriu. „*Flos resurgens*, presupun? Ce muşcată frumoasă”.

Aşa ar şi trebui să fie, dragule. Răsare din cenuşa morţilor”.

„Ah, da”. Flint oftă. „*Suspina de pânfundis*”.

Merseră împreună în tăcere pe aleea de pietriş până când Harriet spuse: „Asta îmi aduce aminte de o scenă din *Villette*”.

„Chiar aşa?” Flint vorbea cu grijă, din moment ce nu citise niciodată respectivul roman.

„Ştii tu, atunci când Lucy Snowe merge pe aleea de pietriş în căutarea călugăriţei fantomatice”.

„Ce interesant”. El trecu în mare grabă la alt subiect, arătând spre uşile închise şi spre obloanele trase ale capelei. „Un edificiu respingător, *n est-cepas*? Aproape babilonian”.

„Nu am de unde să ştiu, drăguţă, n-am fost niciodată. N-am mers niciodată mai departe de Brighton”.

„Ah, dar acolo se află înlăcrimatul Pavilion Regal”. El se opri şi se aplecă după o pietricică de pe alee. „Aceasta este prima mea…” Şovăi, căutând un cuvânt mai delicat.

„Incinerare”. Lui Harriet îi făcea nespusă plăcere să articuleze cuvântul în locul lui. „Eu vin mereu aici”, adăugă ea, la fel de satisfăcută de propoziţie, „înainte se organizau petreceri, iar acum înmormântări. Tot cu aceeaşi oameni, deşi

Roman de Charlotte Brontë.

gur”. îi luă din mână pietricica şi o aruncă pe alee. „Cunosc fiecare centimetru din acest loc”.

„*Sunt lacrimae rerum*, *nu credeţi*? *Mentem mortalia Jangunt1*?”

„Vrei să spui că *se duc cu toţii pe copcă*!” Ea adoptase un ton grav pentru a pronunţa această frază. „Păi, aşa şi e”.

„*Exeunt omnes2*…”, începu el să spună.

„*In vino veritas*”.

Era evident că ea îl parodia, dar pe Flint nu părea să îl deranjeze

– dimpotrivă, se bucura de jocul ei, aşa că îi ţinu hangul mai departe. „*Dies irae*[3]”, adăugă el.

Harriet ştia numai câteva citate în latină şi trebui să se gândească un moment. „*Veni, vidi, vici*”. Izbucniră în râs amândoi şi îşi continuară drumul la braţ pe aleea de pietriş, trecând pe lângă o femeie tânără care ducea în mână o cărţulie neagră. „De fiecare dată când văd pe cineva citind din Biblie”, zise Harriet, „mă şi gândesc că trebuie să fie cam dement. Tu nu? Oh, uite încă unul”. Un preot tocmai trecea pe lângă ei, iar ea îi zâmbi cu amabilitate.

„Ce dimineaţă încântătoare”, zise Flint cu voce tare. „Destul de trandafirie, dacă nu chiar strălucitoare ca zorii”.

Se zăriră trei norişori de fum deasupra unui coş din spatele capelei, iar Harriet văzu în asta un semn. „Cineva şi-a luat tălpăşiţa”, zise ea, frecându-şi mâinile cu veselie, „dar acum am face bine să pornim înapoi. Ceilalţi trebuie să sosească în orice moment”.

„Da, aud un sunet tipic englezesc”. Şi, de fapt, se auzea hârşâitul unor cauciucuri care împrăştiau pietrele de pe alee şi, tocmai când Flint şi Harriet se întorceau în curtea capelei, Vivien şi Edward coborau dintr-o maşină neagră.

Stânjenit, Flint rămase în urmă, în timp ce Harriet porni cu braţele deschise către Vivien. „Eu *ştiu*”, murmură ea cu

1 Citate din *Eneida* lui Virgiliu, care se referă la tragedia vieţii.

2 Toţi afară, termen folosit pentru ieşirea actorilor din scenă, în cadrul indicaţiilor regizorale.

3 *Ziua Judecăţii*.

ochii înlăcrimaţi, „da, da, *ştiu* cum e. Am mai trecut prin asta”. Prin ce trecuse exact, nu se mai deranja să spună.

Vivien o îmbrăţişa. „Aţi venit amândoi. Sunteţi amândoi aici!” Spusese asta pe un ton atât de recunoscător încât lui Flint i se făcu milă de ea şi, când îi veni rândul să o îmbrăţişeze, observă cât de slăbită era. Edward nu se mişca de lângă mama sa, stând agăţat de rochia ei în timp ce Vivien vorbea cu Flint şi Harriet. „I-aţi fost nişte prieteni adevăraţi”, le spunea ea, mutându-şi privirea înceţoşată de la unul la celălalt. Flint roşi.

„Uite-l pe Philip”, spuse el repede. Şi, într-adevăr, Philip se dădea jos dintr-o a doua maşină, împreună cu alte trei persoane. Edward se desprinse de mama lui şi alergă către el, iar Philip îl ridică în braţe şi îl sărută. De ce oare, se gândi Flint, eu sunt singurul care nu

ştie cum să se comporte?

Şi, cu glasurile coborâte, porniră agale înspre capelă – Vivien şi Edward în faţa alaiului, cu Harriet urmându-i îndeaproape. Flint se aşeză într-o strană din spate şi privi cum intrau persoanele îndoliate. Şi cam câţi s-ar deranja să vină la înmormântarea mea? Ideea morţii în sine nu îl impacienta, pentru că pur şi simplu nu putea să şi-o imagineze, dar nu putea suporta să se gândească la toată munca pe care ar fi lăsat-o neterminată. I se părea un fel de umilire, o înjosire al cărui rost nu îl putea pricepe. Şi totuşi ce mai conta? Orice acţiune trebuie să înceteze la un moment dat şi, în orice caz, nu era asta un fel de învârtire fără sens a roţii? învârtim roata doar pentru a o învârti, pentru a o auzi răsucindu-se şi pentru a sparge tăcerea care altminteri ne-ar putea distruge. Şi, stând în spatele capelei, Flint simţi o senzaţie bruscă de greaţă.

Slujba începea şi, în timp ce preotul intră printr-o uşă laterală, Flint observă pentru prima dată un sicriu din lemn de pin, pe jumătate acoperit cu flori: era aşezat pe o rampă, de asemenea împodobită cu ghirlande de flori, în faţa a doua uşi mici de lemn. „Cu toţii l-aţi cunoscut bine pe Charles…" Preotul îşi începuse predica, iar atenţia lui Flint se îndreptă imediat către Harriet, care stătea pe rândul al doilea, în spatele familiei lui Charles. Părea să plângă şi săruta ceva ce îi atârna de gât. La început Flint crezu că era vorba despre un şirag de perle, dar apoi îşi dădu seama că era un crucifix enorm, prins pe un lanţ gros de argint. Probabil că îl ţinuse în geantă, lângă rădăcina de muşcată, până când considerase că era momentul să îl scoată pentru spectacol.

Preotul îşi schimbase poziţia şi acum se uita peste capetele credincioşilor. „Charles a fost un poet, după cum ştiţi cu toţii, adică a fost, din câte mi-a spus familia strânsă aici astăzi, un poet foarte bun. Vouă, iubiţi credincioşi, vi se poate părea o tragedie că el a murit înainte să-şi exploreze pe deplin acel har, însă noi trebuie să îi mulţumim preabunului Dumnezeu pentru existenţa acelui har în sine şi să citǎm din marele poet Wordsworth:

Tu, minunat tânăr

Cu sufletu-ţi tulburat ce nicicând se va stinge-n trufie.

şi să considerăm că voia Domnului nostru a fost îndeplinită, chiar dacă noi nu avem încă priceperea de a-L înţelege. Oh, Doamne Dumnezeul nostru, prin a cărui milă sufletele credincioşilor îşi găsesc

pacea şi odihna…”

Prostul ăsta idiot a citat greşit versurile poeziei, se gândi Harriet, dar apoi se aşeză mai bine pentru a se putea bucura de restul ceremoniei, închise ochii şi încercă să vizualizeze scri-petele şi oblonul cavoului sub picioarele ei, precum Don Giovanni coborând în iad… o explozie bruscă de sunete, de la o înregistrare *a Anotimpurilor lui* Vivaldi, o trezi din plăcuta ei toropeală şi pentru o clipă crezu că era din nou în sala cinemaului porno unde auzise ultima oară acele acorduri. Dar apoi micile uşi de lemn se deschiseră, iar sicriul fu coborât uşor înăuntru, lăsând în urmă doar ghirlandele de flori.

„*Ave atque vale2*”, murmură Flint.

Muzica încetă, iar preotul – cu un zâmbet nervos şi grăbit – îi luă cu el pe Vivien şi pe Edward, îndreptându-se

1 „Thou marvelous young mân / With your sleepless soul never perishing în pride”.

Salut şi adio.

spre uşa laterală. Harriet se uita la Edward, iar ochii lor se întâlniră pentru o secundă, după care uşa se închise în spatele băiatului, iar ea îşi aminte de prezenţa lui tăcută la spital, când Vivien îi arătase radiografia tumorii lui Charles. Ea se uitase la bulbul cenuşiu crescut în creierul lui şi i se păruse că avea forma unui chip uman.

Alaiul îndoliat ieşi din capelă sub cerul înnorat şi se împrăştie în grupuri mici: nimeni nu ştia încotro s-o apuce şi ce să facă în continuare. Apoi un cuplu mai în vârstă începu să îi conducă pe ceilalţi către nişte flori care fuseseră puse pe dalele de piatră din spatele capelei: Flint presupuse că aceia erau părinţii lui Charles şi rămase surprins de cât de monotoni păreau. Erau nişte oameni obişnuiţi, făcând faţă cum puteau durerii lor. Apoi o auzi pe mama lui Charles spunând: „Maşinile e rezervate deja, nu?”

„Nu-l face griji tu. Tom e aranjat deja”.

Harriet, care ieşise ultima din capelă, se grăbea acum să îi prindă din urmă pe ceilalţi; scotocea prin poşetă şi, pe moment, Flint crezu că ea chiar avea de gând să azvârle muşcata, cu rădăcini cu tot, deasupra grămezii de prinosuri florale ceva mai convenţionale. Dar ea scoase numai o batistă şi şi-o duse la ochi. Apoi îl zări pe Flint şi se apropie iute de el. „Eu nu plâng de fapt, dragă”, şopti ea. „E de la guturai. Un mega guturai”. Cu o expresie îndoliată demnă de toată invidia, ea se uita lung la părinţii lui Charles, iar apoi îi şopti din nou:

„Nu ţi se pare uimitor cât de mulţi poeţi se trag din popor?” Pe Flint îl încerca o dorinţă copleşitoare de a râde, aşa că îşi acoperi gura cu mâneca pentru câteva secunde, de parcă şi-ar fi şters buzele. Dar, când se uită în jur, văzu feţele încordate şi doborâte de durere ale rudelor lui Charles, care se pregăteau să pornească înapoi, spre maşinile parcate în faţa porţii de la ieşire. Atunci îşi coborî braţul.

Vivien şi Edward, cu Philip urmându-i îndeaproape, ieşiseră deja în curte. Harriet se îndreptă către ea şi o sărută pe amândoi obrajii. „Eşti atât de curajoasă”, îi spuse ea. „Atât de curajoasă. Dar, ce să-i faci, aşa e viaţa”.

Philip îşi îndreptă privirea asupra lui Harriet care o îmbrăţişa pe Vivien mai mult timp decât ar fi fost necesar.

Aici e ceva în neregulă, se gândi el, ceva ciudat. Nu am încredere în tine.

*

Într-o seară ploioasă, la puţin timp după înmormântare, Vivien şedea împreună cu Edward. Ea încerca să alcătuiască o listă de cumpărături, calculând preţurile pe măsură ce progresa şi revenind apoi asupra lor pentru a le verifica atent. Făcea asemenea liste tot timpul – pentru mâncare, pentru haine, pentru chirie – şi, de îndată ce termina una, îi aducea aminte de o altă factură sau cheltuială şi atunci o lua de la capăt, încă mai cumpăra toate lucrurile care îi plăcuseră lui Charles – un tip special de săpun aromat, o anume marcă de unt-ţi varietate deosebită de brânză. Toate acestea erau extrem de importante pentru ea şi nu îşi putea imagina cum ar fi putut trăi fără ele. Nu că ar fi mâncat prea mult, căci îi era tot mai greu să înghită orice, iar Edward trebuise să se obişnuiască să-şi pregătească singur masa. El încerca să se ocupe de toate trebuşoarele pe care le făcea tatăl lui înainte, dar tot timpul era ca şi cum ar fi jucat un rol doar pentru ca mama lui să se simtă mai bine. „Să nu uiţi de detergentul de vase!”, spunea el acum, bucuros că îşi amintise ceva atât de important.

„Da. Bineînţeles. Scuză-mă un minut, Eddie”. Îşi simţea din nou gâtul foarte uscat, aşa că se duse în bucătărie să bea un pahar de apă. Dar se trezi bând pahar după pahar, iar când îşi puse mâna sub robinet, văzu că îi tremura: se analiză cu interes, din moment ce acum i se întâmpla din ce în ce mai des să simtă că nu exista, de fapt. Apoi îşi aminti că mai trebuia să adauge ceva pe lista de cumpărături, aşa că dădu fuga în camera de zi unde Edward o aştepta cu nerăbdare. „Am

uitat zahărul", zise ea; dintr-un motiv sau altul, i se tăiase respiraţia şi trebui să se aşeze câteva minute ca să îşi revină. Amândoi erau tăcuţi acum, de fapt amândoi descoperiseră că exista un tip nou de tăcere pe lume.

Ea începu să noteze preţuri pe marginea listei, iar Edward strigă dintr-odată: „Ruj!"

„Şi de ce aş avea nevoie de aşa ceva?" Fusese pe punctul de a adăuga „acum", dar se opri la timp.

„Ca să te înfrumuseţezi, mamă". Aceasta era o frază pe care o auzise adesea în gura mamei sale, când vorbea în glumă cu Charles.

„Nu, Eddie. Nu când suntem numai noi doi…" Ea nu putu duce la capăt propoziţia şi se întrerupse brusc, de parcă şi-ar fi înghiţit cuvintele.

Dintr-odată, băiatului i se făcu frică pentru ea – putea auzi ploaia căzând neîncetat pe acoperişurile şi străzile oraşului. „Dar *de ce* nu îl vrei?"

Edward aproape uriaşe la ea, iar Vivien îl privi alarmată. „Nu face atâta zgomot", îi zise ea. „Te-ar putea auzi vecinii". Niciodată nu o interesaseră asemenea lucruri, dar acum i se părea lui Edward că totul o îngrijora sau o speria. Şi, în timp ce ea privea neliniştită la peretele dintre apartamentul lor şi cel de alături, arăta de parcă şi-ar fi imaginat ceva oribil în spaţiul acela., *De ce* nu îl vrei?", insistă Edward.

Deodată se auzi un bubuit – un şofer care dăduse un rateu pe strada de sub ei – şi ea tresări. „Ce a fost asta, Eddie?"

„Nimic, mamă". Dar el putea să vadă cât de obosită era şi, într-o pornire bruscă de afecţiune, îngenunche lângă ea şi o sărută pe obraz, în noaptea anterioară, neputând dormi în propria ei cameră (deşi ea încă o numea „camera noastră"), se urcase în patul lui Edward. El o găsise acolo când se trezise dimineaţa şi, din instinct, întinsese mâna să-i mângâie părul, iar amândoi, imediat după sculare, se gândeau din nou la moartea lui Charles. „Ştii ce o să fac?", întrebă el, ridicându-se de pe canapea.

„Ce anume?"

„O să îţi fac o ceaşcă bună de ceai". Ea încercă să îi zâmbească, dar lui Edward i se păru că mai avea puţin şi izbucnea în lacrimi, aşa că adăugă repede: „Ştii ce ar fi spus tata? Ar fi spus: *atunci du-te şi fă ce ştii tu mai rău*, *Edward cel Nepotabil*". Imitase la perfecţiune vocea lui Charles, iar Vivien se uită la el surprinsă. Edward, mirat de fapta sa

vitejească de aducere aminte, îi zâmbi larg. Iar în expresia lui din acel moment ea putu zări trăsăturile feţei lui Charles: soţul ei era mort şi parcă nu era mort. Cu o senzaţie bruscă de fericire, ea se ridică şi îl urmă pe Edward în bucătărie:

„Cât e ceasul?", întrebă el stând pe vârfurile picioarelor pentru a putea da de capacul pentru ceainic de pe raftul de deasupra chiuvetei.

„Cu jumătate de oră peste momentul săruturilor şi un moment numai bun pentru alte săruturi". Ea se aplecă şi îl pupă zgomotos pe ceafă.

„Şi la ce oră vine Philip mâine?" Philip abia cumpărase un Ford Cortina şi într-o doară, dar foarte jenat, îi invitase să „dea o raită" prin ţară. De fapt, cumpărase maşina mai ales pentru ei doi. „Cât de devreme poate, Eddie. Zice că vrea să ne ducă cât mai departe cu putinţă".

„Minunat! Putem să scăpăm de aici!" El şovăi. „Adică vreau să spun că ne vom distra împreună".

Buna dispoziţie a fiului său o umplu de de veselie; se auzi o bătaie la uşă şi, în optimismul ei nou nouţ, nu se mai sperie. „Mă întreb", şopti ea, „cine poate fi?"

Era Harriet Scrope, însoţită de Sarah Tilt. „Eram în trecere", zise ea. „Voiam doar să te văd. Muream de curiozitate să aflu cum îţi mai merge". Poate pentru că aceasta fusese o frază regretabilă, ea se întoarse grăbită către Sarah. „Aceasta este Vivien Wychwood, buna mea prietenă şi *confidente*". Se întoarse din nou. „Iar aceasta este Sarah Tilt. Faimosul critic de artă". Chiar când făcea prezentările, Harriet analiza atent camera. Se opri puţin când îl văzu pe Edward holbându-se la ea din bucătărie. Din instinct, îi scoase limba. „Iar acesta este micul micuţul Edward, Sarah. M-ai auzit adesea vorbind despre el, nu? E un adevărat îngeraş".

Edward i se adresă mamei sale., Mi-a scos limba, mamă!" Harriet încercă să râdă: „Nu am scos limba la tine, dragă". Sarah interveni: „Probabil că scos-o doar aşa". „Da, aşa e. Am scos-o ca să se usuce".

Edward apelă din nou la mama lui. „Era deja uscată. Şi era caraghioasă şi verde. Uite-o, uite-o din nou!"

Vivien se întoarse, dar Harriet adoptase o expresie foarte afectată, cu buzele lipite, „îmi pare rău, Harriet", zise ea. Dar nu se putu supăra pe Edward. Le zâmbi conciliant celor două doamne în vârstă, după care îşi întoarse fiul pe călcâie şi îi făcu semn să meargă în

camera lui. „Vin înapoi ime-iiat”, zise ea.

„Noapte bună, scumpete!” Harriet îi suflă o bezea lui iward în timp ce acesta era condus afară din cameră. „Şi nu aha: ifose de tanc”. Dar, de îndată ce Vivien închise uşa la dormitor, ea îi şopti lui Sarah: „Într-un basm, unul ca el ar fi fost demult mâncat”. Se uită pe furiş la obiectele din cameră şi apoi îi dădu un ghiont prietenei sale. „Uite-l!”, zise ea, făcând un semn cu capul în direcţia portretului lui Chatterton. „Şi nu m-aş mira nici dacă hârtiile ar fi aici”. Ea intuise în nod corect că Vivien nu voia încă să strângă lucrurile de pe biroul lui Charles sau să ia de acolo prefaţa pe care o scrisese în ziua în care murise. Sarah se pregătea să deschidă gura, când Harriet îşi duse degetele la buze şi se îndreptă spre birou. Deschise primul sertar, văzu nişte foi cu poezii bătute la maşină şi îl închise plictisită. Dar în al doilea sertar găsi un plic de hârtie maro, pe care era scris mare „Chatterton” şi, sub el, prefaţa lui Charles. Aruncă o privire la uşa dormitorului şi apoi se uită în plic: erau nişte foi cu scrisul lui Charles, dar şi multe hârtii amestecate, care păreau să fi fost scrise cu foarte mult timp în urmă. Între timp, Sarah rămăsese în picioare în spatele ei, examinând portretul.

Se auziră câteva sunete înfundate de „Noapte bună” din spatele uşii închise, dar într-o clipă Harriet ţâşni de lângă birou şi se aşeză cu graţie pe canapea. „Hai mai repede!”, îi şopti lui Sarah, care, deplasându-se mult mai încet, o ajungea în sfârşit din urmă. Când Vivien intră din nou în cameră, stăteau amândouă la taclale ca nişte vechi prietene ce erau, discutând despre ultimele alegeri din Australia.

„Edward a trecut prin momente mai dificile în ultima perioadă”, zise Vivien cu un aer împăciuitor. Ea nu observă dâra de transpiraţie care se prelingea uşor pe nasul lui Harriet. „A fost foarte stresat”.

„Şi tu la fel”. Harriet se aplecă spre ea şi îi mângâie cu blândeţe genunchiul. „Nu-i aşa, Sarah? Arăţi ca o femeie care a suferit. Iar eu ar trebui să ştiu despre asta”, adăugă ea pe un ton foarte afectat, „pentru că şi eu am suferit foarte mult”. Sarah se uită mută de uimire la ea, în timp ce o asculta continuând. „De aceea am venit să te ajutăm”.

„Foarte drăguţ din partea dumneavoastră”. Vivien nu ştia prea bine cum să răspundă. De câteva săptămâni nu se mai oprea din folosit fraze ca „Foarte drăguţ din partea dumneavoastră”, „Ce frumos din partea dumneavoastră”, dar le spunea de parcă ar fi jucat în continuare rolul persoanei care fusese înaintea morţii lui Charles. Ea deja nu mai

ştia cine este.

Harriet îi simţi nesiguranţa. „Lucrul cel mai important, aşa cum *tocmai* spuneam Sarah şi cu mine, este că trebuie să facem ceea ce Charles şi-ar fi dorit". Rezistă cu greu tentaţiei de a-şi roti privirea către biroul lui. „Lucrul cel mai important este să îi publicăm opera".

„Oh, credeţi că veţi putea?" Vivien era încântată. „Am aici toate poeziile lui".

„Ce veste bună, dragă. Eu am spus întotdeauna că era un bun poet, nu-i aşa, Sarah?" Şovăi. „Şi mai ai altceva acolo?"

Dar Vivien nu îi auzi ultima întrebare, pentru că se dusese la biroul lui Charles şi căuta prin sertare. „Charles tocmai terminase o poezie despre boala lui, dacă reuşesc să o găsesc".

„Chiar aşa?" Afirmaţia avusese darul de a trezi tot interesul lui Sarah. „Puteţi să mi-o arătaţi?"

Harriet se enervă pentru că îi schimbase subiectul care o interesa pe ea. „Din punctul de vedere al prietenei mele, Vivien, boala unui poet este foarte importantă. Se *presupune* că scrie o carte despre asta".

Dar Vivien era încă o dată prea prinsă cu ce făcea pentru a asculta atent. „Iar lucrul cel mai ciudat este", zise ea în timp ce îi aducea lui Harriet foile dactilografiate, „că eu nu am ştiut că o scria. A ţinut secretul pentru sine". Încă o dată mâhnirea ameninţa să o copleşească. „Aduc ceaiul", adăugă ea repede. „Edward tocmai l-a făcut".

Imediat ce ieşi din cameră, Sarah se aplecă spre Harriet: „Dar chiar eşti o scorpie, ştii? Eu scriu o carte despre moarte, nu despre boală. Şi ai putea avea mai mult respect faţă de sentimentele ei".

„Păi şi tu de ce crezi că sunt atât de drăguţă cu ea?"

Şoaptele lor tăioase încetară brusc atunci când se auzi cum Vivien încerca să deschidă uşa. Şi, când ea intră în cameră, Harriet deja se uita încântată peste poeziile lui Charles. „Aceasta este excelentă", îi şoptea ea lui Sarah, de parcă n-ar fi ştiut că Vivien se afla în spatele ei. „Oh, da, e excelentă. Stai să vezi când o să-i spun dragei de Vivien". Tresaltă uşor când îşi ridică privirea: „Draga mea, m-ai speriat. Nu te-am văzut intrând. Sarah şi cu mine ne-am îndrăgostit de poezii. Tocmai vorbeam despre ele". Şi le trânti repede în poală. „Mai e ceva?"

„Oh, ştiţi deja".

„Ştiu?" Harriet îşi controla din răsputeri nerăbdarea.

„Doar goana aia după morile de vânt. Doar manuscrisele Chatterton despre care am discutat în parc. Sunteţi sigură că chiar le vreţi?”

Harriet râse voioasă. „Păi, lasă-mă să le iau oricum. Poate voi reuşi să stârnesc interesul cuiva pentru ele. La un moment dat. Sarah crede că putem încerca, cel puţin, nu-i aşa?” Sarah sorbi din ceaşcă, aruncându-i o privire ucigătoare. „Desigur, dacă nimeni *nu este* interesat de ele, ţi le voi înapoia…”

„Nu. Luaţi-le şi gata. Eu nu vreau să le mai văd niciodată”.

Harriet nu mai putea suporta să stea nemişcată pe canapea, aşa că sări în picioare. „Să le iau atunci, dragă?”, întrebă ea cu grijă. Era gata să dea fuga la birou, dar se controla, „îţi aduci cumva aminte unde le-ai pus?”

„În al doilea sertar”.

Harriet se deplasă repede spre birou, deschise sertarul şi exclamă surprinsă: „Ah, uite-le!”, după care luă manuscrisul original cu tot cu notiţele lui Charles şi începu să îndese foile în poşeta ei foarte încăpătoare. Venise cu o geantă deosebit de mare tocmai în acest scop.

Vivien o privea cu drag. „Ce frumos din partea dumneavoastră să mă ajutaţi atât de mult”, zise ea. „Nu ştiu ce m-aş fi făcut fără dumneavoastră”.

„Nu e nevoie să îi mulţumiţi”. Sarah îşi puse jos ceaşca, iar Harriet îi aruncă o privire tăioasă. „Harriet ar fi în stare de orice pentru literatură. I s-a dus vorba pentru asta”.

„Ştiu”. Vivien era foarte recunoscătoare: recunoscătoare nu doar pentru că opera soţului ei ar fi putut fi publicată, ci şi pentru că Harriet îi împărtăşea, în mod clar, părerea despre geniul lui Charles. „Aţi fost atât de bună cu mine”, continuă ea. „Nu ştiu cum să vă răsplătesc”. Harriet zâmbi şi nu spuse nimic. „Trebuie să vă dau ceva. Ceva care să vă amintească de el”.

„Am poeziile lui. Acesta e lucrul cel mai important”. Harriet îşi bătu uşor geanta, deşi, în realitate, poeziile dactilografiate zăceau încă pe canapea, acolo unde le lăsase.

„Nu, vreau să spun ceva care să vă aparţină. Să vă rămână dumneavoastră”.

„Serios, chiar nu vreau nimic. Sunt doar o umilă slujitoare…”

Dar cu cât Harriet părea mai nesigură, cu atât devenea mai insistentă Vivien. „Trebuie să fie ceva”.

„Ei bine, nu ştiu…” Cu o mişcare aproape inconştientă, Harriet aruncă un ochi la portretul lui Chatterton.

„Vreţi să îl luaţi?” Vivien se îndreptă către tablou şi îl ţinu în sus. „Charles era foarte legat de el”.

„Nu, dragă, nu aş îndrăzni. Ar putea fi valoros”. Făcu o pauză. „Nu ştii niciodată”.

„Nu, deloc. E doar ceva cules de printr-o prăvălie de nimicuri”.

Îi era din ce în ce mai clar lui Harriet că Vivien nu avea nici cea mai vagă idee cât de importantă era descoperirea lui Charles. Mai mult chiar, ea voia să scape până şi de portret. „Spuneţi-mi, vă rog, că o să îl luaţi. Sunt sigură că Charles ar fi vrut să îl aveţi dumneavoastră”.

Harriet savura luxul nehotărârii prefăcute. „Ei bine, nu ştiu. Dacă tu zici… dacă insişti aşa. Eu sunt o vechitură atât de sentimentală, zău aşa!” Se învârti să o vadă pe Sarah Tilt, care părea să îşi abţină cu greu hohotele de râs. „Şi ce are de spus faimosul critic de artă?”

„Păi, ştii şi tu cum e, dragă”, răspunse Sarah, „valoarea o dau întotdeauna sentimentele. Ceea ce nu face doi bani pentru cineva ar putea *îi foarte* important pentru o altă persoană”. îi zâmbi suav lui Harriet.

„Vă mulţumesc pentru aceste câteva cuvinte, domnişoară Tilt”. Harriet îi întoarse spatele. „Ce încearcă ea să spună, dragă Vivien, este că tabloul valorează probabil mai mult pentru tine decât pentru mine”.

„Dar nu, insist să îl luaţi. Este al dumneavoastră”.

„În acest caz, ar trebui să-mi daţi asta în scris”. Harriet văzu uimirea de pe chipul lui Vivien şi adăugă în mare grabă: „Vreau să spun că ar trebui să punem toate astea pe hârtie. Şi dacă”, spuse ea, şi se opri, şovăind, „şi dacă eu mor mâine, iar poeziile lui Charles sunt găsite pe biroul meu?” Se uită către Sarah pentru puţin sprijin, dar nu păru să aibă niciun succes. „Toată lumea ar crede *că eu* le-am scris”.

Ideea o îngrozi pe Vivien. „Dar în mod sigur şi-ar da seama că au fost scrise de altcineva”.

„Nimeni nu se mai uită la asemenea detalii în ziua de azi, dragă”. Harriet luă portretul din mâinile lui Vivien şi îl ţinu în faţă; chipul ei stătea în umbră în timp ce adăuga: „Aşa că ar trebui să clarificăm imediat ce şi cui aparţine”.

Edward, care nu putea să doarmă, deschise pe nesimţite uşa de la dormitor şi acum o privea pe Harriet în timp ce ea vorbea. Doar Sarah îl observase. „Nu aşa că e drăguţ”, zise ea. „Uite ce i-a dat mămica

ta lui tanti Harriet".

Edward se întoarse către Vivien. „ăla a fost al tatii".

„Credeam că îl deteşti, Eddie". Vivien stătea la birou, scriind o listă cu tot ce îi dăduse sau împrumutase lui Harriet.

„Dar a fost al tatii".

Harriet coborî uşor tabloul din dreptul feţei, ca să îl poată vedea pe băiat. „Tăticul tău a plecat", zise ea pe un ton melancolic. „A plecat departe, departe de tot, pe tărâmul tăcerii".

„Ştiu. A murit. Iar tabloul ăla a fost al lui".

„Edward, te rog". Vivien se simţea stânjenită deja. „I l-am făcut cadou domnişoarei Scrope. Pentru că a fost atât de drăguţă cu noi".

„Şi ce a făcut, mai exact?"

„Va avea grijă de opera tatălui tău".

„Şi de ce va face asta?"

Vivien completase inventarul, iar Harriet i-l înşfacă repede din mână. „Mi se pare, Sarah dragă, că ar trebui să ne luăm la revedere". Părea puţin tulburată de prezenţa lui Edward, care continua să se holbeze la ea. „Arăţi epuizată. Trebuie să fie de vină toată critica aia de artă. Ţine-mi asta puţin până îmi adun boarfele". îi trânti în braţe portretul şi apoi îşi luă geanta, acum umplută cu manuscrisele Chatterton, şi haina de blană de culoare închisă pe care Vivien o observa pentru prima oară.

„Ce blană frumoasă", spuse ea.

„E de şobolan". Vivien îşi trase repede mâna de pe ea, iar Harriet râse. „Nu, glumeam doar. E de raton. Unul dintre preferaţii mei. Au nişte dinţi albi atât de drăguţi. Am uitat ceva, Sarah scumpo?" îşi întinse obrazul să se lase sărutată de Vivien, şi făcu un zgomot de ţucăit în schimb. Apoi se îndreptă către Edward, dar el se trase înapoi din faţa ei şi intră în dormitor. Ea îi făcu un semn moralizator cu degetul arătător: „Iată! Iată! Eşti cam timid, nu-i aşa? Dar mama te iubeşte la fel de mult".

Se întoarse să plece cu Sarah şi chiar treceau pragul când Vivien strigă după ele. „Domnişoară Scrope! Harriet! Aţi uitat poeziile lui Charles!"

Le lăsase pe canapea. „Draga mea", zise ea. „Bleaga de mine. Şi special pentru ele am venit!" înhaţă foile din mâna lui Vivien şi, de îndată ce coborî primul rând de scări, le vârî în buzunarul de la haină.

Vivien se simţi dintr-odată obosită când se întoarse în

apartament, iar pentru un moment se sprijini de uşă, cu ochii închişi. „Nu ar fi trebuit să-i dai tabloul, mamă". Edward stătea în picioare, lângă biroul tatălui său. „Ai făcut o mare greşeală".

„Eu nu pot să merg cu transportul în comun", zise Harriet în timp ce ieşeau pe stradă. „N-am chef să împart spaţiul cu plebea". Coborî în şanţ pentru a opri un taxi, dar vederea ei era atât de proastă încât, în cea mai mare parte, făcu semne maşinilor care treceau.

„Presupun că ştii", zise Sarah, „că acest tablou ar putea foarte bine să fie un fals?"

„Nu-mi spune asta. Nu acum". Dar apoi adăugă: „De unde ştii?"

JE ceva în neregulă cu el. Nu-mi pot da seama exact ce e, dar să ştii că e ceva..."

„În fine, ce mai contează". Din punctul de vedere al lui Harriet, documentele erau mult mai importante. Ştia ce să facă cu hârtiile, cu scrisul, iar imaginea de pe pânză putea fi lăsată pe seama altora care să se ocupe de ea. „Pot apela oricând la experţi, Domnişoară Critic de Artă", adăugă ea cu nasul pe sus. Şi deja ştia la ce experţi să meargă pentru ajutor: Cumberland şi Maitland ar putea autentifica tabloul său, dacă remarca indiscretă a lui Vivien despre falsurile după Seymour avea măcar un dram de adevăr în ea, atunci cei doi ar fi putut fi lesne convinşi să îi facă pe plac. Dintr-odată, viziunea triumfului său o absorbi cu totul. „Desigur", zise ea, în timp ce dădea frenetic din mână în direcţia unui obiect negru de la orizont, „Hei! E o femeie în vârstă aici! Desigur că va trebui să-i dau ceva la schimb acelei biete fătuce. Sau crezi că ar fi aiurea?"

„Bineînţeles că ar trebui. Şi ar trebui să faci cunoscută opera soţului ei. În fond şi la urma urmei..."

„La urma urmei ce? E mort, nu?" Taxiul trase lângă ea, iar Harriet luă tabloul din braţele lui Sarah. Vrei să te las în drumul meu?"

„Nu. Cred că prefer să vomit liniştită în propria mea poşetă".

„Asta e ca şi cum te-ai duce cu cărbuni la Newcastle1, nu crezi, scumpo?"

„Dacă ai fi adevărat, ce mi-ar mai plăcea să-ţi trag o *palmă* sănătoasă". Harriet vorbea cu portretul, pe care încerca în zadar să îl agate în camera de zi. Rezemase tabloul pe poliţa de deasupra şemineului, dar îi căzuse de acolo, aproape spărgând măştile mortuare ale lui Keats. Ea încer

1 Joc de cuvinte; oraşul Newcastle este cunoscut tocmai pentru

extracţia şi prelucrarea cărbunelui.

case să îl agate de un suport metalic, folosit ultima oară pentru un afiş de la Hogarth cu „The Distrest Poet", dar suportul tot ieşea din perete, lăsând o gaură în urmă. Apoi Harriet începu să bată un cui, dar domnul Gaskell i se tot băga printre picioare. „Te rog să mă scuzi", zise ea, „dar eu am fost prima aici". îi dădu un şut motanului, dar cum se cocoţase riscant pe scaunul de răchită, alungarea pisicii o făcu să se dezechilibreze: în efortul de a se îndrepta, scăpă din mâini tabloul, care îi căzu în cap înainte să se prăbuşească pe podea. Din fericire, ea încă purta căciula de blană; dar, deşi nu se lovise, pictura îi zbură cât colo micuţa pasăre împăiată prinsă de boruri. Domnul Gaskell se năpusti imediat asupra ei. „Nu e adevărată", urlă ea. „E doar o imitaţie!" însă era deja prea târziu: măruntaiele sintetice ale păsării zăceau deja împrăştiate pe covor.

Ea îşi aranja căciula şi, cu un oftat, se dădu jos de pe scaun. „Păi bine, dragă", murmură ea, „tu oricum nu ţi-ai putea da seama de diferenţă, nu? La urma urmei, nu eşti chiar o fiinţă umană". Îşi întinse braţele. „Aşa că vino şi dă-i mamei un pupic de animal!" Dar el nu părea prea doritor să îşi sărute mama, aşa că ea mai scoase un oftat şi îşi lăsă braţele în jos. Portretul zăcea acum pe podea, cu faţa pictată în sus. Harriet Scrope se simţi brusc obosită şi se aşeză. Dacă aş fi fost o persoană săracă, îşi spuse ea, aş putea dormi sub cerul liber. Aş putea fi o parte din Natură… Dar apoi, când, într-un târziu, deschise ochii, Thomas Chatterton se holba la ea.

partea a treia
Cum nu putem muri decât o dată, ce însemnătate are
De-i Frânghie or Bretea, Otravă, Pistol, Sabie
Boală îndelungată sau năprasnică izbucnire
A valvelor arteriale în nobilele Părţi
Carele curmă Nenorocirea Vieţii omeneşti:
Cât încă osebit *e* Cursul, Efectul e acelaşi.
Totul ţinteşte înde aceeaşi săvârşenie.
(*Sentiment*. Thomas Chatterton)

Sub nalta boltă a acelui pod, Stă odăiţa plină şi bine orânduită când înspre zori, cu gândul înălţat Dick cel Viclean la visu-i cugetă De ce, Doamne, gândeşte el, şi aceasta Ar putea fi… sau nu… ar putea fi adevărat M-oi duce eu să văd… plecând grăbit, Către odaia podului păşind el iuţit.2

(*Sly Dick*. Thomas Chatterton)

1 Since we can die but once what matter it If Rope or Carter, Poison, Pistol, Sword, Slow – wasting Sickness or the sudden burst Of Valve Arterial în my noble Parts Curtail the Miserys of human Life:

Tho varied is the Căuşe the effect's the same, AII to one common Dissolution tends".

2 „Whithin the Garret's spacious dome There lies a well-stored wealthy room… When in the morn with tought erect Sly Dick did on his dream reflect; Why faith, thinks he, tis something too, It might – perhaps – it might be true, I'll go and see – away he hies.

And to the Garret quick he flies".

În dimineaţa zilei de douăzeci şi trei august a anului o mie şapte sute şaptezeci, Thomas Chatterton se trezeşte deosebit de vesel. Zorii de vară sunt foarte strălucitori, soarele pluteşte deasupra acoperişurilor din Londra şi ceaţa dimineţii deja s-a risipit peste câmpiile din apropiere, alungată de căldura în curând copleşitoare. O adiere uşoară clatină vârfurile copacilor iar păsările foşnesc pe crengi, pregătindu-se să cânte. Mulţi dintre orăşenii care îşi grăbesc pasul pe străzile înguste privesc surprinşi spre cerul senin, de parcă ar fi o calitate a lor pe care o zăresc pentru prima oară: cel puţin aşa se gândeşte Thomas Chatterton pe când se ridică din pat şi se uită la acoperişurile caselor pe fereastra odăii lui din podul de pe strada Brooke.

Niciodată n-a locuit atât de sus, deasupra oraşului, şi încă se mai minunează privind lumea din camera lui. În sălaşul meu eteric, îi scrisese el mamei sale imediat ce ajunsese la Londra, mă bucur de o stare foarte *veselă*. Mă simt *înălţat* peste măsură, şi am tot soiul de gânduri *măreţe* despre apropiata mea *glorie*, în curând mă vei vedea pe *culmile* gloriei, dragă mamă, departe de bristolienii sleiţi şi josnici pe care avem norocul să îi cunoaştem. Se mutase aici de cinci săptămâni şi în fiecare zi se trezea cu aceeaşi bună dispoziţie, uitându-se la oraşul de sub el şi apoi coborând într-acolo, rătăcind pierdut pe uliţele şi potecile sale, savurându-i mirosurile, simţind freamătul străzilor sale ticsite de oameni şi apoi, noaptea, întorcându-se pe strada Brooke pe lumina felinarelor şi în sunetul scripcilor sau al flaşnetelor. Are şaptesprezece ani şi aceasta este noua lui lume.

Deschide larg fereastra, trăgând adânc aer în piept. Poate auzi

vitele mugind în Smithfield1, iar trăsurile goneau deja pe High Holborn, dar aceste zgomote îl încântă, alăturându-se mândriei sale pripite şi ambiţiei pe care o simte în această zi de vară, când, cu o voce mieroasă, începe să cânte peste acoperişuri ultimul cântec la modă de la Vauxhall Gardens:

Venit-am în oraş acum abia patru luni de zile Un necioplit stingher de pe la ţară, dom'le, dar acum un adevărat cavaler.

Un băieţel de jos, care vinde pantofi vechi ce-i atârnă legaţi de gât, scoate un scurt ţipăt de bucurie când îi aude glasul şi începe să strige refrenul către Chatterton: Tra la ta, la la!

Chatterton îi face semn cu mâna şi se aruncă înapoi pe pat, scărpinându-se şi căscând. Apoi îşi aduce aminte că, noaptea trecută în cafenea, aflase despre moartea lui Alderman Lee, care trebuia să devină unul dintre patronii săi. Ei, şi ce dacă? Un patron mort, dar mulţi alţii care să-i ocupe locul. Ia foaia de hârtie şi creionul obişnuit pe care le lasă întotdeauna lângă pat înainte să se culce (căci versurile de multe ori îi vin în minte în timpul somnului) şi se apucă să scrie:

Pierderi din cauza morţii lui Alderman
Lee pentru care trebuia să scriu… 1.11.6
De câştigat din elegiile pentru Lee… 2.2.O

1 Zonă din Londra, devenită în timp un sinonim pentru piaţa de carne a oraşului. Se află în partea nord-vestică a Londrei, care, în sine, este un centru istoric al Londrei Mari (oraşul împreună cu zonele limitrofe). Smithfield era la origine Smooth Field, un teren pustiu din afara oraşului, folosit de-a lungul secolelor ca principală târg de animale de către oamenii din toată zona. Smithfield este una dintre principalele pieţe din Londra Mare care nu a fost mutată din locaţia sa, care a devenit cu timpul tot mai centrală. Charles Dickens, în eseul său *A Monument of French Folly*, din 1850, critica amplasarea târgului de animale în inima capitalei, comparându-l cu piaţa franceză de la Poissy, de lângă Paris.

De câştigat din satire împotriva lui Lee… 3.3.O
Adică… 5.5.O
Deci moartea lui mă fericeşte cu… 3.13.6

De fapt, scrisese deja o parte din elegie şi, în privinţa celorlalte lucrări, în curând aveau să îi fie comandate şi, deci, repede terminate. Chatterton e de toată încrederea în asemenea treburi şi, în ciuda tinereţii sale, anumiţi librari sunt deja gata să îi plătească mici sume ca

aconturi pentru versurile scrise. Lee, spune el alene, zgâindu-se la tavanul înnegrit. Lee, Lee, crenguţă dintr-un pom orăşenesc, care nu creşte ci răsare nefiresc, cu rădăcinile întortocheate, cu fructe fantezii curate. Râde de scornirea lui de moment, mai caldă decât cea mai caldă adiere, mai aproape decât răsuflarea sa, mai strălucitoare decât soarele. Se întinde din nou pe pat şi, cu creionul său obişnuit, desenează cuvinte în aer: Dragă mamă, *progresul* meu în viaţă merge înainte în mare grabă. Sunt *slăvit* la Londra şi nu mai încape îndoială că în curând voi atinge culmile *măreţiei*. Fiul tău iubitor, Tom.

Acum nimic nu îi mai tulbură buna dispoziţie, nici măcar bănuiala că luase sculament de la blânda stăpână a casei în care stătea, domnişoara Angell. Sare din pat, totuşi, pentru a-şi cerceta cămaşa de noapte şi scoate un fluierat uşor când vede petele de pe bumbacul aspru. Nu a fost închipuire, spuse el cu glas tare, ci sămânţă de înrudire, căci mi-am pierdut a mea neprihănire şi acum stau aici în nedumerire. Ce e de făcut? Noaptea trecută îi spusese despre aventura lui unui tovarăş de cafenea, un anume Dan Hanway, un redactor de antologii.

Tu faci dragoste vreodată, Dan?

Nu, o cumpăr deja făcută! Hanway râde: el e în stare de orice şi întotdeauna are o replică bună la îndemână.

Păi, aş putea să-ţi povestesc despre ultima mea faptă întunecată? (Era totodată şi prima, deşi el nu zice nimic despre asta.)

Te rog. Uite, sunt ca în casa mea întunecată, Tom.

A fost gazda mea…

Mda, mereu e aşa.

Mă aplecam pe fereastră, savurând aerul nopţii, când am auzit o femeie cântând. Ştii cântecul acela care începe cu: îmi bag mâna într-un tufiş?

Şi îmi înţep degetul până la os. Un cântecel irlandez, Tom, unul destul de vulgar.

Deci ea cânta asta şi, când mă uit în jos, o văd pe doamna mea, beată criţă, bătând la uşa propriei sale case pentru a cere voie înăuntru.

Oh, Tom, atunci înseamnă că o cerea…

Aşa că eu mă dau jos pe scări, căci nu voiam să trezească strada…

Sau să se trezească *în* stradă.

Şi nici nu apuc să descui bine uşa că îmi şi cade în braţe.

Ticălos mic ce eşti. Ai sărit pe ea de îndată?

Vai, domnule Chatterton, îmi zice ea, vai, domnule Chatterton. Vă sunt nespus de îndatorată. Şi se agaţă de mine ca iedera de un zid. Şi apoi ştii la ce a început să dea ghes?

La mădularul tău.

A început să-i dea ghes *con amore*. Iar după ce l-a simţit împungând-o, mi-a şoptit: Vai, domnule Chatterton, puteţi să vă găzduiţi în mine în seara asta. Deci aşa.

Deci aşa?

Am îndatorat-o nespus. Nu m-am strecurat înapoi în apartamentul meu până în zori.

Mai degrabă te-ai târât, presupun?

Nu, aveam încă vlagă. Era în dimineaţa aceea când am scris Panegiricul pe Veceul Regelui, îţi aduci aminte?

Versurile despre Consiliul de Coroană1?

Da, întocmai. Chatterton se luminează amintindu-şi propriile versuri, dar acum îşi coboară vocea puţin, însă trebuie să îţi spun ceva, Dan, cred că am rămas cu o problemă de pe urma întâlnirii mele cu domnişoara Angell.

Un plod atât de repede?

Nu, nu, voiam să spun socoteală mai urâtă pe la ştii tu ce. Şi, şi, mă doare când mă piş. E cumva…

1 Privi Council – Consiliu de Coroană. Joc de cuvinte: *privi* (pop.) – closet.

Sculament! Ai luat sculament! Asta ne obligă să mai bem un vin.

Chatterton adoptă o expresie foarte veselă, dar, după ce hangiul le aduce o altă butelcuţă, îşi roade unghia şi îi spune: Ce leac e pentru asta, Dan?

Hanway râde din nou. Am auzit numai de bine despre băile în var, dar acelea sunt numai pentru cei foarte năpăstuiţi. Şi, dacă ai scăpat de sifilis, nu e nevoie să chemăm chirurgul. Scursura e o nimica toată, zău aşa, Tom, o nimica toată. Chatterton îşi arată brusc toată uşurarea, în timp ce tovarăşul său adaugă, dar fă-i ceva acum până nu creşte. Aplică faimosul nostru remediu londonez omoară-sau-lecuieşte.

Omoară?

Nu, e doar o hiperbolă. Dar lecuieşte.

Şi ce e acest vestit antidot?

Arsenic amestecat cu opiu. Arsenicul îndepărtează infecţia, iar opiul domoleşte usturimea şi durerea. Este cel mai rapid leac din lume. Nu ai nevoie decât de patru granule de arsenic la o linguriţă de opiu. Şi ura, gata, s-a terminat, scursura dispare. Şi între timp vei fi avut nişte vise foarte dulci de la opiu.

Şi nu este niciun pericol?

Nu, niciunul. Ai trage-o mult mai urât pe mâna unui chirurg. Ştii şi tu cum, cu cuţitul ăla…

Chatterton îşi aduce aminte sfatul acum, când zace asudând în lumina dimineţii de vară, încă ţinându-şi strâns în mână cămaşa de noapte. Sunt totuşi tânăr, zice e, asta nu e nimic. O simplă bagatelă. Un fleac. Toţi marii poeţi au trecut prin asta. Şi îşi aduce aminte de cuvintele sale din copilărie: desenează-mi un înger, mamă, desenează-mi un înger cu aripi şi trâmbiţe, să-mi ducă numele în cele patru zări. Scursura asta e o nimica toată. I-am căzut pradă lui Venus, dar Orfeu îmi călăuzeşte încă paşii.

Spunând asta, se puse din nou pe scrijelit, încercând să termine elegia dedicată lui Alderman Lee înainte de micul dejun: a fost comandată de *The Town* & *Country* şi trebuia

La ţară şi la oraş.

predată în acea dimineaţă. Şi după aceea, poate, o altă poezie, o satiră împotriva lui Lee, pentru *London Gazette*. Lucrează mai departe, gol – cămaşa de noapte e aruncată pe pat –, ducându-şi mâna la ochi pentru a se apăra de soarele puternic în timp ce mansarda se umple încet de lumină. Când termină de scris cu creionul, trece pe deasupra textul cu cerneală albastră şi îşi pune numele sub el. Semnează cu o înfloritură şi se simte plin de o bucurie frenetică, ţopăie şi dansează vesel prin cameră, călcând cu picioarele goale pe podeaua de lemn, cu soarele bătându-i în pletele roşii în timp ce el aleargă în salturi către central rotitor al lumii. Face o tumbă peste patul îngust, iar lumea se dă peste cap. Apoi se opreşte la fel de fulgerător cum a şi început, îşi scoate carneţelul de notiţe şi scrie: o elegie şi o satiră terminate înainte de ora opt în această dimineaţă.

E timpul pentru carne de vită şi cafea. Servitoarea casei a lăsat un ulcior cu apă în capul scărilor, iar el şi-l aduce pentru a se spăla. Apoi îşi pune pantaloni albaştri, o jiletcă verde şi un frac cenuşiu deschis: un domn din cap până în picioare, un tânăr gentleman de

caracter. Şi, pe când îşi duce mâna la frunte pentru a-şi aranja cărarea, observă o pată de ceară de lumânare pe mâneca dreaptă a jachetei şi, cu o înverşunare bruscă, începe să o râcâie cu unghia, privind la bucăţelele de ceară căzute pe podea. Acum e gata. Îşi ia pălăria şi deschide uşa cu grijă; coboară scările tiptil, de teamă să nu o trezească din somn pe domnişoara Angell. Însă, de îndată ce iese pe strada Brooke, face un mic salt şi o rupe la fugă către răscrucea cu High Holborn: simte că, sub soarele de vară, ar putea alerga până la capătul pământului. Dar odată ajuns pe Holborn se opreşte şi, întorcându-se brusc, intră în spiţeria de la colţul străzii.

Domnul Cross stă în spatele tejghelei, ştergând capacul unui borcan de sticlă, iar Chatterton intră şi, cu o voce puternică, îi cere cincisprezece granule de arsenic şi nişte tinetură de opiu.

Şi cât de mult să fie din acest ultim component, domnule?

Cross nu se opreşte din ştersul borcanului, în care se vede ceva plutind.

Chatterton devine mai şovăitor. Destul, zice el, destul să îmi aline crampele de stomac.

Ah, răspunde spiţerul, aceasta este o chestiune filosofică, căci cum să măsor eu intensitatea sau durata suferinţelor dumneavoastră?

Sunt foarte cumplite. Chatterton face o grimasă, deşi este încântat de toată mascarada. Mă apucă în toiul nopţii şi mă zvârcolesc de durere până spre dimineaţă.

Oh, Doamne.

Sunt ca nişte arsuri cu fierul înroşit pe foc şi ca mişcările nepotolite ale unui stup de albine.

Vai, ce cazne. Cross se ridică de pe taburetul său, pune jos borcanul de sticlă şi se apleacă peste tejgheaua de lemn. Cât să zicem, cinci sute de picături de laudanum? Aş putea să vă ofer granule, dar laudanumul este întotdeauna preferabil în formă lichidă, îl fierb eu însumi, domnule, îndepărtez impurităţile. Le poftesc să dispară.

Chatterton încearcă să-şi aducă aminte sfatul lui Hanway cu privire la componentele remediului londonez omoară-sau-lecuieşte. Şi pot să îl măsor cu lingura?

Vai, domnul meu, există tot soiul de linguri. Aveţi linguriţele pentru desert şi linguriţele de ceai, lingurile de supă şi lingurile bucătărăsei.

Doar o lingură oarecare.

Oh, o lingură *oarecare*. Cross se uită la o enormă sticlă colorată şi, cu spatele întors, devine mai încrezător. Păi aşa îl iau eu, stimate domn. Cu o lingură *oarecare*. Pentru crampe, desigur. Laudanumul taie greaţa şi alină durerea din măruntaie. Măsoară tinctura într-un flacon de sticlă. Ah, opiu, opiu, continuă el, ştergându-se cu mâna la gură, întăritorul vesel, roşiaticul izvor al viselor, marele dătător de fericire. Şi, desigur, leac pentru bolnavi. Bagă la loc dopul flaconului cu degetul arătător. Cincisprezece granule de arsenic, aşa aţi spus? Sau voiaţi pentru mai puţine picături?

Chatterton îşi drese glasul. Nu, arsenic alb, vă rog. Pentru şobolani. Mă ţin treaz toată noaptea cu chiţăielile şi ron-ţăielile lor.

Ce nopţi îngrozitoare mai aveţi. Şi problemele cu stomacul. Cross se îndreptă spre un raft mai înalt, de pe care luă un săculeţ de in Arsenicum album. O moarte sigură, domnule, dar una lentă. Arsenicul nu lucrează niciodată repede. Arde încet, după cum s-ar zice. Chatterton râse, iar Cross îl aţinti cu privirea. Sunteţi destul de bine dispus, nu-i aşa domnule, chiar şi cu un asemenea stomac?

Oh, da, sunt cât de poate de bine.

Da, arătaţi destul de bine, păreţi destul de bine. Cross numără granulele de arsenic. O combinaţie foarte curioasă, domnule, arsenic cu opiu. Strecoară granulele într-o punguţă. Aţi aflat de sinuciderea de pe strada aceasta, la şapte case mai încolo? Chatterton scutură din cap. Era un domn prusac, Stern pe numele lui. Francis Stern. L-au găsit a doua zi dimineaţă, cu toate mădularele şi trăsăturile contorsionate. Convulsii de la arsenic, înţelegeţi, domnule. Acţionează direct pe canalul alimentar şi adesea se dovedeşte eccoprotic.

Cum aţi spus? Charles îşi scoate carneţelul, în care îşi notează tot timpul cuvinte noi.

Eccoprotic, dragă domnule. Un purgativ. Adică pentru golire. Adesea fatal. Se apleacă şi atinge carneţelul lui Chatterton: Şi au găsit ceva scris pe cadavrul său nefericit.

Da? Chatterton e intrigat.

Victima scrisese: O, Lucifer, fiu al zorilor, cum eşti adus tu în iad, în străfundurile pământului. Aproape un fel de poezie, domnule. Cross leagă la gât săculeţul de arsenic şi îi face două noduri. Dar nu încape nicio îndoială că literatura s-a ivit datorită opiului, care a fost găsit lângă patul său. Iar verdictul a fost/e/o *de* se Sinucidere. Aşa cum spune vrednicul călugăr despre mac, nu credeţi

Sub coaja subțirică a acestei flori Otrava-și găsi cuibul și leacul

Chatterton duse citatul la capăt:

Carele adulmecate, *înveselesc până și ultimul colțișor* iar *degustate simțurile și inima ți-omor*.

Dar eu nu am conştiinţa încărcată, continuă Cross, neamţul nu a cumpărat arsenic de la mine.

Şi îi aruncă o privire ascuţită lui Chatterton, pe care tânărul o înţelese de îndată. Vă pot asigura că nu am intenţia de a face ca domnul despre care îmi vorbiţi. Râde. Sunt certat cu moartea şi nu am niciun chef să fiu învins de ea. Sunt abia la început, mă înţelegeţi.

Da, sunteţi încă un bărbat tânăr. Să zicem şase pence? Cross ia mica monedă de argint din mâna lui Chatterton şi, odată afacerea încheiată, adoptă din nou un ton mai intim. Să înţeleg după accentul dumneavoastră, domnule, că nu sunteţi de prin aceste părţi?

Nu, spuse Chatterton în grabă. Sunt din Bristol.

Ah, senin oraş.

Da, foarte senin. Senin ca un cavou.

Cross nu ştie cum să îi descifreze răspunsul, aşa că se întoarce la subiectul său iniţial. Atunci s-ar putea să nu ştiţi, domnule, că în acest oraş necazurile neaşteptate sau nenorocirile adesea îi împing pe tineri către distrugere. Citim despre asemenea lucruri în fiecare zi.

Cuvintele spiţerului îl intrigă. Vorbiţi despre tineri, îi spune Chatterton, dar nu este oare adevărat că niciunul dintre noi, tineri sau bătrâni, nu ne putem face rău singuri, de fapt? Pentru asta ar trebui să deţinem controlul asupra existenţei noastre, căci altfel nu mai suntem nimic.

Dar să îţi iei viaţa, asta nu vi se pare absurd?

Încă de pe băncile şcolii, Chatterton se bucurase să ia parte la dezbateri iar acum îşi continua ideea. Absurd, se prea poate, dar este o nobilă demenţă a sufletului. Sufletul este eliberat prin moarte, la urma urmei, şi îşi ia forma potrivită.

Dar cu siguranţă, domnule, pentru binele societăţii…

Atunci când noi nu ajutăm şi nici nu suntem ajutaţi de societate, nu îi facem rău dacă renunţăm la poverile covârşitoare ale vieţii. Chatterton este încântat de această nouă idee, aşa că îi face o reverenţă domnului Cross, după care ia săculeţul de arsenic şi sticluţa de opiu. La dispoziţia dumneavoastră, domnule.

Asemenea, domnule. Cross îi zâmbeşte şi apoi se îndreaptă către

uşa prăvăliei sale pentru a-l urmări cu privirea pe Chatterton care porneşte grăbit pe High Holborn. Remarcabil, îşi spuse el, pentru un bărbat aşa de tânăr. E ceva deosebit la el. Şi spiţerul nu uită scurta lor conversaţie despre sinucidere, iar mai târziu o va recita, cu ornamentele de rigoare, oricui va fi dispus să îl asculte.

Chatterton traversează High Holborn şi, cu pasul lui uimitor de lung, merge pe Shoe Lane către micuţa cafenea de acolo, îşi comandă carnea de vită şi cafea, pe care le înghite cu poftă. Tocmai am vorbit despre sinucidere, Peter, îi spune el ospătarului, aşa că umple-mi din nou ceaşca. Ţi se face sete de la aşa ceva.

Băiatul se aşază lângă el pentru un moment. Sinucidere?

Da. Chatterton pune săculeţul de in cu granulele de arsenic lângă el. Moarte prin otrăvire.

Peter se ridică de îndată. Luaţi asta de pe masă, vă rog, luaţi-o de pe masă.

Chatterton râde, dar apoi îşi duce mâna la grumaz, scoţând zgomote ciudate din gât. Îşi dă ochii peste cap şi afişează o serie de expresii sălbatice şi nepământeşti, de parcă ar fi fost otrăvit atunci.

Ospătarul îi înţelege jocul: este un tânăr gras şi vesel, care râde din orice. Oh, nu mai faceţi aceste feţe, spune el în cele din urmă, că mă omorâţi, domnule Chatterton. Opriţi-vă, domnule Chatterton, vă rog eu mult.

„Mămica locuia mai demult pe strada dumneavoastră!" Claire stătea de vorbă cu Hamet Scrope în galerie. Harriet venise cu tabloul pe care voia să îl examineze Cumberland şi Maitland, asta după ce se interesase şi aflase că Vivien era încă în concediu după moartea soţului ei.

„Mămica era fără niciun tătic atunci".

„Mamele întotdeauna trăiesc singure, nu ştiai? E modul în care Natura încearcă să îşi ceară iertare". Harriet se uită cu o oarecare plăcere la această tânără şleampătă, plinuţă şi lipsită de farmec. Nu îmi imaginez, îşi spuse ea, că *tu* ai fost vreodată hărţuită sexual. „Desigur, eu îl am pe domnul Gaskell. Dar el nu e decât un motan".

„Şi mama avea o pisică! Ce coincidenţă! Bine, de fapt era un papagal. Dar mama îi spunea pisica ei verde. Da, şi ce clănţău..."

„Vrei să spui că avea ciocul mare?"

„Nu, haideţi că ştiţi. Clănţău. Era foarte amuzant, ne făcea să râdem o grămadă, în orice caz, s-a dus pe copcă. Mama n-a ştiut

niciodată de ce".

„Poate o fi înghiţit o muscă?" Harriet deschise gura mare de tot şi se prefăcu apoi că începe să caşte.

„Nu. Doar că năpârlea".

„Oh, Doamne, ce păcat".

„Pur şi simplu se băga într-un colţ şi rămânea acolo".

„Tremurând?" Harriet făcu un gest foarte expresiv.

„Da, exact aşa. La sfârşit nu mai avea nicio pană pe el. Arăta ca un mic curcan de Crăciun".

„Ah, domnişoara Scroafa. Scrope". Cumberland ieşise din biroul său şi înainta spre ea cu mâna întinsă. Dar se opri deodată şi arătă spre pălăria ei. „Ce s-a întâmplat cu drăgălaşa pasăre?"

„Şi-a luat zborul".

„Pălăria de alături e întotdeauna mai verde, nu?"

Harriet refuză să râdă. „Nu, de fapt a căzut. Motanul a mâncat-o".

„O mică rândunică?"

„Nu ştiu ce specie era".

În timpul acestui scurt schimb de replici, Cumberland o condusese către biroul său. „Secretara mea e în concediu", zise el. „Ca un pustnic, trăiesc în propria mea murdărie". De fapt, camera părea la fel de curată şi ordonată ca ultima oară când Harriet fusese acolo. „Soţul ei a murit în mod neaşteptat. E o poveste tristă".

„Serios?" Harriet era hotărâtă să nu dea niciun semn că ar fi ştiut despre ce era vorba sau că ar fi interesat-o: pentru ceea ce pusese la cale, nu trebuia să existe niciun fel de punte de legătură între ea şi Vivien.

Cumberland trecu repede în spatele biroului său. „Dar, pe de altă parte, toate poveştile sunt triste, nu?"

„Dacă vi se pare… Eu nu am de unde să ştiu".

„Chiar aşa?" Cumberland se pregătea să mai adauge ceva când Maitland apăru în prag, legănându-se uşor pe călcâie de parcă nu ar fi fost sigur dacă să intre sau nu. Purta un costum cafeniu deschis cu un număr mai mic, aşa încât părea că, de fapt, costumul îl susţinea pe el şi nu invers. „Oh", exclamă Cumberland la vederea lui, „să fie aceasta Răbdarea surâzându-i Mâhnirii? S-ar zice că se uită în direcţia dumneavoastră". Maitland era pe punctul de a pleca, dar Cumberland îşi puse o mână pe umărul lui, ţinându-l pe loc. „Domnişoara Strop.

Adică Scrope. Ne-a adus un tablou. Ceva foarte romantic, din câte o cunosc eu".

Harriet acoperise portretul cu un şal bej vechi, pe care îl folosea în timpul iernii pentru a înveli cutia domnului Gaskell şi pe care o îndepărtă acum cu un gest elegant, pentru a dezvălui imaginea bărbatului aşezat, cu mâna dreaptă deasupra cărţilor sale, cu lumina lumânării reflectându-i-se pe chip. Rămaseră toţi trei în tăcere, iar Cumberland se dădu un pas în spate: era ceva pe chipul acela care îl intriga, de parcă l-ar fi văzut înainte în cu totul alte circumstanţe.

„Păi…", zise el şovăitor. „E nemaipomenit de bun, nu? Pentru genul ăsta de portrete, vreau să zic".

Harriet fu dezamăgită de tonul lui. „Dar este autentic? Este ceea ce se presupune că este?"

„Şi ce anume se *presupune* că este?"

Harriet ezită; nu era sigură dacă voia să îi explice importanţa portretului şi nici măcar nu mai era convinsă că pictura pe care o ţinea acum ar fi putut suporta povara întregii vieţi imaginare care îi fusese deja atribuită. „Se presupune că e autentic", răspunse ea.

Cumberland se apropie de pânză şi o cercetă cu atenţie. „Deci credeţi că este de la începutul secolului al nouăsprezecelea? Sau, mai degrabă, vă credeţi pur şi simplu ochilor". Arătă spre inscripţia din colţul din dreapta sus, *Pinxit George Stead*. *1802*. „Numai uitaţi-vă la aceste picioare atât de groase".

„Dar nu îi puteţi vedea picioarele!" Dintr-un motiv sau altul, Harriet se enervase.

„Picioarele mesei, domnişoară Scrope. Mobila urâtă era la fel de populară atunci ca şi acum. Maitland, tu te pricepi la urâţenie ca nimeni altul. Sunt oare îndreptăţit să cred că această piesă de mobilier e de pe la 1830?" Maitland dădu din cap, se aşeză, scoase un şerveţel de hârtie şi începu să-şi şteargă fruntea. „Iar părul este prea lung. Părul bărbaţilor a fost cea mai cumplită tragedie a secolului al optsprezecelea, cu excepţia – singura poate – a picturilor de animale realizate de George Stubbs. Acest păr este prea atent aranjat. Cu siguranţă nu e ceva specific epocii".

„Credeam că purtau peruci".

„Tocmai de aceea". Cumberland aruncă o privire la capul lui Harriet. „O perucă poate acoperi un număr mare de pahare de gin". îi luă tabloul din braţe şi se duse cu el la fereastră. „Dar uitaţi-vă numai,

ştiam eu. E ceva în spatele acestui chip. E un *alt* chip. Maitland, mică moară stricată, ia vino şi uită-te la acest Ianus". Maitland se ridică cu greu şi se apropie de asociatul său, lângă fereastră: iar acolo, în timp ce Cumberland trasa contururi cu degetul, reuşi să vadă profilul estompat al unei alte feţe sub gura, nasul, ochii şi părul din pictură. Iar cu lumina soarelui bătând în tablou, lui Maitland i se păru că acest chip de dedesubt scânteia uşor.

„Cum adică două feţe? Ce vreţi să spuneţi?" Harriet era indignată, ca şi cum ar fi crezut că observaţiile lui Cumberland îi erau adresate, de fapt, ei.

„Adică vreau să spun că e un fals". Coborî uşor pânza şi o lăsă pe podea. „Adică, dacă se presupune că ar trebui să fie ceea ce credeţi dumneavoastră că este".

Harriet îşi deschise geanta, îi cercetă conţinutul cu aparentă curiozitate, apoi o închise. „E atât de greu să îţi dai seama", zise ea, închizând dintr-o lovitură poşeta cu un gest pervers, „ce e adevărat şi ce nu, dumneavoastră nu vi se pare?" Din momentul în care Sarah Tiltâi atrăsese atenţia că era „ceva în neregulă", Harriet se pregătise pentru cazul în

Zeu antic cu două chipuri.

care i-ar fi spus că pictura ar fi fost falsificată şi îşi făcuse planurile în consecinţă de cauză.

„Există experţi, domnişoară Scrope".

„De câte ori aud cuvântul expert", răspunse ea, „întind mâna după pistol". Îşi deschise geanta din nou, de parcă ar fi avut de gând să scoată respectivul obiect, iar Maitland se dădu imediat în spate.

Cumberland se sprijini elegant de biroul său. „Cei mai mari experţi sunt în general aceia care se arată de acord cu clienţii lor. Sunt nişte fripturişti înveteraţi care trăiesc din speranţele altora".

„Iar aceşti experţi se înşală adesea, nu?"

„Desigur că numai oamenii foarte bogaţi îşi pot permite să îi ia în serios".

„Pot să dau un exemplu?", întrebă Harriet aproape cochetând.

„Puteţi să daţi ce vă doreşte inima".

„Să presupunem, de exemplu, că dumneavoastră aţi realizat o expoziţie a unui pictor modern. Şi apoi, presupunând mai departe, aţi aflat că picturile lui fuseseră falsificate sistematic".

Maitland se lăsă să cadă greu pe scaun, dar Cumberland reuşi să

rămână în picioare. „Vai de mine, dar ce imaginaţie bogată aveţi, domnişoară Scrope. Criticii aveau dreptate”.

„Aceşti experţi de care îmi vorbiţi dumneavoastră nu şi-ar da niciodată seama, nu? Nu ar avea după ce să se conducă în analizele lor, astfel încât falsurile nu ar fi niciodată descoperite”. Ea îi zâmbea acum lui Maitland în timp ce vorbea. „Chiar mă gândeam la asta când am văzut minunatele dumneavoastră tablouri de Seymour”. Maitland tocmai scosese un alt şerveţel de hârtie şi se pregătea să îşi şteargă sudoarea îngheţată de pe frunte. „Fireşte că eu, una, l-aş aplauda pe falsificator”, continuă Harriet. „Trebuie să ai un mare talent. Orice om cu un asemenea măiestrie ar trebui să fie mai degrabă recompensat decât *întemniţat*, nu credeţi?” Maitland scoase un geamăt surd şi smulse o bucăţică din şerveţel. „Şi o asemenea persoană ar putea face minuni cu alte picturi, nu? O spun doar cu titlu exemplificativ, să ne înţelegem”.

„Fireşte”.

„Un bun falsificator ar putea rezolva problema acestei pânze vechi. „Această persoană ipotetică chiar ar putea şterge toate cusururile de care mi-aţi vorbit, nu?” Maitland îşi îndesase în gură restul şerveţelului de hârtie, iar acum îl mesteca.

Cumberland o privi fix.

„Şi nu erau”, zise el încetişor, „decât nişte mici cusururi, la urma urmei”. Se aplecă să ridice din nou tabloul. „Am ştiut din prima că acesta era un portret de-a dreptul remarcabil. Când am estimat că a fost pictat, Maitland?”

Maitland încă mai avea bucata de şerveţel în gură, aşa că Harriet răspunse în locul lui. „Acolo zice 1802”.

„Şi tablourile nu mint niciodată, nu-i aşa?”

„Din câte ştiu eu, nu”.

Cumberland îşi deschise un nasture de la gulerul cămăşii sale cu dungi albastre şi îşi întoarse uşor gâtul dintr-o parte într-alta. „Trebuie să aducem un expert”, zise el, „ca să-l *autentifice* corespunzător”.

„Desigur că eu voi avea încredere necondiţionată în expertul*dumneavoastră*”. Harriet era nerăbdătoare să plece acum, aşa că se ridică de pe scaun. „Deci când ne vom reîntâlni toţi trei?”

Cumberland izbucni într-un râs scurt şi strident., Aş putea spune că atunci când vom fi îmbibaţi în sânge?” Urmă un moment de tăcere. „Bine, Harriet. Pot să vă spun Harriet?” Ea încuviinţă printr-o

scurtă înclinare a capului. „Credeţi că aţi putea lăsa tabloul la noi? Acum că am descoperit cât de valoros este”. O motocicletă acceleră pe strada din faţa galeriei, iar Cumberland făcu o grimasă, acoperindu-şi imediat urechile cu mâinile tremurânde.

De îndată ce ea plecă, el prăbuşi peste uşă de parcă ar fi încercat din răsputeri să împiedice pe cineva să intre. „Deci cum”, întrebă el, „cum de a aflat cotoroanţa asta bătrână?” Maitland îşi scotea din gură ultimele bucăţele de hârtie. „Nu. Nu spune nimic, Frank. Nu-mi spune că a ghicit şi a nimerit. Ştia. Cineva i-a spus”. Pe moment, Maitland crezu că toată povestea s-ar fi putut datora unei indiscreţii proprii, aşa că apucă nervos un alt şerveţel de hârtie. Cumberland cântărea problema. „Merk. Trebuie să fi fost domnul Stewart *Merk*”. Maitland se simţi uşurat că el, cel puţin, era scos din ecuaţie şi îşi suflă zgomotos nasul. „Nu, nu încerca să-i iei apărarea. Domnul Stewart Merk s-a tot lăudat prin Londra cu succesul său în saloanele din Londra…”, zise Cumberland, făcând un semn în direcţia aproximativă a cartierului Chelsea, „iar vaca asta bătrână a aflat”. În acel moment i se păru că a ajuns la o decizie; îşi închise nasturele de la cămaşă şi se întoarse către asociatul său. „Ştiu ce o să spui, Frank, dar nu mai putem da înapoi. Acum nu putem decât să mergem înainte. Merk va trebui să rezolve această… această…” I-ar fi plăcut să-şi pună pantoful lustruit peste chipul de pe pânză – „această *chestie*. Va trebui să îl modifice pe placul zgripţuroaicei. Nu, nu-mi mai pune nicio întrebare. Sunt prea deprimat ca să mai vorbesc acum”.

A sosit momentul. Momentul de a preda versurile despre regretatul Alderman Lee, iar Chatterton iese grăbit din cafeneaua de pe Shoe Lane, îndreptându-se spre casă. Elegia trebuie tipărită de îndată, dar oare să păstreze satira pentru moartea altcuiva? îşi aduce aminte de dialogul cu spiţerul, domnul Cross – ce ciudat să mă gândesc la moarte pe zăpuşeala asta de vară. Să te prăpădeşti într-o zi încinsă, în toiul unei veri îmbelşugate, sub un cer atât de strălucitor: acesta e un mister pe care încă nu-l pot înţelege. Dar reveria îi este brusc întreruptă la răscrucea cu strada Brooke, unde un bărbat de un alb cadaveric stă într-un picior şi se roteşte lent. Chatterton se opreşte şi citeşte pancarta de lângă el: „Maestrul Posturilor. Prezentare Extraordinară de Posturi şi Demonstraţii de Forţă”.

Când se întoarce, bărbatul dă cu ochii de Chatterton. Eu sunt un exemplu pentru întregul glob, zice el. Mă învârt în jurul axei mele şi

duc înainte modelele Naturii. Se opreşte în loc şi, cu ochii încă aţintiţi asupra lui Chatterton, imită trilurile unei privighetori şi apoi răgetele unui taur.

Chatterton îl priveşte intrigat şi aruncă o monedă de un penny în cufărul de lemn de lângă pancartă. Poţi imita şi forme, nu doar sunete?

Maestrul posturilor îi face cu ochiul şi începe să strige cât îl ţine gura:

Vă rog acum să vă uitaţi şi de D să nu întrebaţi.

Apoi stă în cap şi îşi răsfiră picioarele, atât de mult încât să poată imita forma unei litere:

Aceste picioare vor a vă arăta că un excelent V pot forma.

Imediat îşi curbează spatele, luând o poziţie şerpuită şi se clatină periculos, de parcă ar fi gata să o ia la vale:

Un singur suflet văd pe firmament Dar pentru un S e suficient.

Îşi îndreaptă mâinile şi picioarele, se ridică dintr-o săritură şi arată cu degetul înspre Chatterton. Şi ce formează aceste simboluri umane dacă nu DVS, domnule? DVS! Dumneavoastră!

Chatterton râse de găselniţa contorsionistului, dar, fără să ştie de ce, simţi o bruscă strângere de inimă.

Da, domnule, râdeţi la mine, dar să fiţi sigur de unde vine râsul dumneavoastră, îşi pune mâna peste buze, iar când o dă la o parte, gura lui pare să fi dispărut, iar jumătatea inferioară a feţei e lipsită de expresie. Chatterton îl studiază pentru un moment, după care face aceeaşi şmecherie. Maestrul posturilor se încruntă la el şi începe să se rotească pe călcâie atât de repede încât nu i se pot distinge nici faţa şi nici spatele. Râzând, Chatterton îl imită întocmai, amândoi rotindu-se pe terenul bolovănos. Maestrul posturilor se opreşte primul; îşi întinde braţele către Chatterton într-un gest de implorare şi murmură cu o voce joasă: Sunteţi într-adevăr un băiat nebun.

Nu chiar atât de nebun, nu. Nu îi place să i se spună băiat. Nu atât de nebun încât să am nevoie de mila unuia ca tine.

Maestrul posturilor se învârte pe călcâie şi îşi duce amândouă braţele deasupra capului. Şi mândru mândru, din câte văd, la fel de mândru ca Lucifer.

Chatterton îşi recapătă buna dispoziţie. Aşa că îţi vei aduce aminte de mine, dacă tot sunt atât de mândru? apoi îşi îndreaptă paşii către uşa locuinţei sale şi strigă peste umăr: îţi spun eu că îţi *vei aminti*

de mine!

„Deci asta este, da?" Stewart Merk ţinea pictura în lumină. „Asta este mica noastră frumuseţe".

Cumberland îşi stăpâni un fior. „Aşa mi s-a zis, Stewart".

„Poţi să-mi spui doar Stew, te rog? Toţi prietenii mei îmi spun aşa". Studia atent portretul în timp ce vorbea. „A sosit momentul pentru dragul nostru Nescafe, se pare".

Cumberland o sună pe Claire şi îi ceru nişte cafea. „Of, spuse el, punându-şi uşor mâna peste receptor, „Stewart. Stew. Tu o bei neagră sau cu lapte?"

Merk îşi scoase ochelarii cu ramă aurită, scutură uşor din cap şi râse. „Asta a fost o glumă, nu?" Cumberland îl privea perplex. „Am nevoie de cafea pentru tablou. Dacă amesteci boabele cu vopseaua, obţii exact efectul de uzură necesar".

„Ce fascinant. Până acum am fost ţinut departe de cunoaştere ca o infantă. Crezi că ar trebui să trec pe ceai?"

„Chestiile învechite trebuie tratate cu grijă, ştiţi?" Merk se uita pieziş la el, cu un uşor rânjet. „Se pot strica".

„La vârsta lor, mă tem că doar încrederea şi-o mai pot strica". Începea să-l suspecteze pe Merk de un oarecare simţ al umorului.

„Nu vă plac chestiile vechi, nu-i aşa? Le preferaţi pe cele mai tinereşti".

În acel moment, Claire dădu buzna înăuntru, aducând o tavă cu trei ceşti de cafea. „Unde este Adjunctul?", întrebă ea, uitându-se după uşă în cazul în care Maitland s-ar fi ascuns de ea acolo.

Cumberland era deranjat de prezenţa ei în acel moment. „Poate că s-a dus să se întâlnească cu Inspectoarea, Claire".

„Inspectoarea?"

„Chiar nu am idee unde este. S-a dus să-şi pudreze nasul acum câteva momente".

„Să-l caut în biroul lui?"

„Mai bine în cutia Pandorei, nu ţi se pare?"

Merk examina încă atent pânza şi, în acel moment, îi întrerupse, spunându-le: „Unele dintre aceste mici fisuri sunt doar la nivelul lacului de deasupra, aici şi aici..."

„Cred că ar fi mai bine să discutăm asta după ce gustăm din cafeaua delicioasă a lui Claire. Deşi s-ar putea să ne îmbătrânească îngrozitor".

El o conducea afară din birou, dar ea se opri brusc. „Ah, a sunat Vivien. Trece pe aici în dimineaţa asta, doar aşa, să ne salute".

„Ce veste bună", zise el şi o îmbrânci din birou, suflându-i o bezea şi închizând repede uşa.

Merk era ghemuit pe podea în faţa tabloului, iar Cumberland trase cu ochiul la fesele lui temător, în timp ce se întorcea în cameră. „Arăţi de parcă ai fi gata pentru câteva palme peste fund, Stewart. Stew".

„Am fost un băieţel neascultător, nu?"

„Oh, sunt cât se poate de sigur de *asta*".

Făcu un pas către Merk, dar tânărul era mai interesat de pânză. „Nu e atât de mult lacul care a plesnit, cât vopseaua. Sunt atâtea straturi diferite".

Cumberland se apropie şi se aplecă peste el. „Ar putea fi cumva stratul de fond?"

„Nu. E evident că sub această pictură mai e una, sau poate chiar mai multe. Vedeţi aici, da?" Merk trasă conturul feţei. „Cineva l-a modificat. Nuanţele pielii sunt prea strălucitoare".

Cumberland rămase pe gânduri, meditând la afirmaţia lui Merk. „Şi dacă pictura originală *este* mult mai veche, nu am putea să trecem la jupuit şi să o păstrăm pe cea de dedesubt?"

j) eci vreţi să mă jupuiţi, da?" Merk stătea pe podea cu picioarele încrucişate, lângă tablou. „Vreţi să mă ating de ea?"

„Mă las pe mâinile tale, Stewart. Stew".

„Voi face orice pentru dumneavoastră. Bineînţeles că voi face. Acum că suntem parteneri". De fapt, Merk îşi dăduse seama imediat că pictura conţinea rămăşiţele câtorva imagini diferite, pictate în momente diferite: tonurile pielii de pe mâini se şterseseră, dar cele de pe faţă încă străluceau, culoarea plumburie a flăcării lumânării căpătase o nuanţă mai întunecată, în vreme ce aceea folosită pentru titlurile cărţilor îşi păstrase intensitatea. Faţa în sine părea să fi dobândit trăsături din trei sau patru imagini diferite: el presupunea că de aici i se trăgea efectul tulburător şi că de aceea ochii, în mod special, aveau profunzime dar nu strălucire. Deja îşi dăduse seama că trebuia să dea jos toată vopseaua şi, folosind contururile de pe pânză, să o ia de la capăt. Dar încă încerca să se hotărască ce pictor al perioadei să folosească drept model: după cum Seymour ştiuse foarte bine, Stewart Merk era un pictor bun şi subtil, dar era interesat numai de tehnică.

Pentru el, plăcerea de a picta se afla în execuţia formală şi nu în explorarea creativă, în imitaţie mai degrabă decât în inovaţie. Iar acum îi spunea lui Cumberland: „Pot restaura contururile, dar nu pot însufleţi culorile. Va trebui să folosesc pigmenţi proaspeţi". Se auzi o bătaie la uşă, dar amândoi erau prea absorbiţi de discuţie.

„Nu vă faceţi griji. Pot înnegri vopseaua cu cafea şi noroi, după care îl arunc frumuşel în cuptor".

„În cuptor?"

„Doar pentru efectul de fisurare, da? Şi apoi dau ultimul retuş cu un ac. Va fi cel mai bun fals pe care l-aţi văzut vreodată. Mai bun decât acesta, în orice caz". Se auzi o răsuflare sacadată în spatele lor, apoi o mişcare bruscă: se întoarseră amândoi în acelaşi timp, doar ca să o vadă pe Vivien Wychwood prăbuşindu-se leşinată pe jos.

Chatterton intră în camera lui şi închide uşa cu cheia. Tu vezi-ţi de posturile tale, maestre, eu am o cu totul altă lume de cucerit. Voi omorî sau lecui. Apoi, pentru un moment, începu să se caute disperat prin buzunare după arsenic şi la-udanum. Dar, uite-le, în haină, învârteala de mai devreme nu le-a mişcat din loc. Vă ţineţi de mine ca nişte magneţi. Eu sunt regiunea Arctică, iar voi veţi fi gheaţa şi zăpada mea. Ascundeţi-vă acum. Se urcă pe un scaun şi aşază săculeţul şi sticluţa pe un raft înalt, în spatele unui încălzitor de pat din cupru. Dacă nu îi cresc aripi între timp, domnişoara Angell nu le va găsi. Dar ce obişnuia să îşi spună el tot timpul, în haznaua aia de Bristol? Dumnezeu şi-a trimis creaturile pe această lume cu braţe destul de lungi ca să poată atinge orice, dacă ar fi trebuit să caute ceva anume. Deci târfa aia ar putea să-mi descopere leacurile, şi ce dacă? Ar putea să se vindece şi ea, deşi nu mă îndoiesc că va dispreţui otrava în favoarea laudanumului.

Gata, a venit momentul să predăm elegia. Cântările lui Apolo trebuie să vină înaintea plăcerilor lui Morpheus. Se dă jos de pe scaun, zguduind podeaua la aterizare, şi înşfacă poezia pe care o lăsase pe masă. Nişte versuri bunicele, zice el cu glas tare, o lucrare destul de emoţionantă. Apoi se aşază pe marginea patului pentru a-şi reciti satira şi zâmbeşte în faţa propriei sale creaţii.

Domnule Chatterton! Domnule Chatterton! Aude paşii greoi ai domnişoarei Angell urcând ultimul şir de scări. Domnule Chatterton! Ţâşneşte în picioare şi merge tiptil spre uşă, şi fără să spună nimic îşi lipeşte urechea de ea. Domnule Chatterton! Ea bate uşor, apoi încearcă

clanţa. Sunt Sarah, domnule Chatterton. V-am auzit căzând? Aveţi vreo greutate deasupra, domnule Chatterton, de care să vă eliberez? El stă cu urechea încă lipită de uşă şi nu spune nimic, abia îndrăznind să respire. Ştiu că sunteţi acolo, spune ea pe un ton înăsprit. V-am văzut intrând.

El o aude scoţând rândul de chei pe care îl poartă tot timpul prins de şorţ şi se simte cuprins brusc de furie. Aşa fusese mereu în copilărie, când mama lui îl întrerupea din scris. Lăsaţi-mă în pace, domnişoară Angell! Plecaţi!

Dar de ce să vă încuiaţi uşa în calea mea, o biată văduvă care v-a oferit atâta bunătate? Şi asta în mai multe feluri.

Simte cum îi creşte furia. Trebuie să fiu singur! Trebuie să lucrez! Trebuie să scriu!

Vai, spune ea dezamăgită, întotdeauna sunteţi ocupat cu devoţiunile dumneavoastră. Vă aud tropăind deasupra capului meu. Dar atâta muncă şi nicio distracţie, vorba aceea…

Supărarea i se domolise puţin, aşa că îi vorbi pe un ton mai calm. Trebuie să muncesc pentru a-mi câştiga traiul, domnişoară Angell. Sarah. Aşa că vă rog să mă lăsaţi în pace puţin. Voi veni eu să vă văd mai târziu şi vă voi aduce ceva ce vă va plăcea peste măsură, îi voi duce arsenicul şi laudanumul, ca să ne vindecăm amândoi în aceeaşi noapte.

Ah, deci îi veţi arăta bietei Sarah o poezie de alt soi? Ea chicoteşte puţin în spatele uşii. Ce sunt cuvintele pe lângă fapte? Voi aştepta, Tom. Şi, dând din cap, domnişoara Angell începe să coboare scările.

Chatterton oftează uşurat şi apoi revine la satira sa, citind-o şi recitind-o până când propriile-i cuvinte încep să îl calmeze. Dacă o am pe domnişoara Angell sub mine, am încă toată lumea în faţa mea: nimeni nu mă mai poate atinge acum. În această nouă stare de spirit, luă un creion şi, pe un colţ de hârtie, scrise două noi versuri împotriva lui Alderman Lee:

Ai milă, Doamne, acum că el din astă lume a plecat şi fă ca acest ultim act infam să-i fie lui iertat.

Dar trebuia să ducă repede elegia la tipografie. Satira poate aştepta, zice el şi pune la o parte noile versuri, care alunecară de pe masă pe podea, unde aveau să fie găsite a doua zi.

E gata să plece când se opreşte la uşă şi ia din cuier pardesiul

maroniu de pânză: e după ultima modă, cu buzunare adânci şi butoniere lungi, şi, în ciuda căldurii de afară, îl îmbracă înainte să iasă. Acum este protejat împotriva lumii. Deschide uşa încet şi coboară scările cu grijă, fluierând uşor la ieşirea pe stradă, unde observă că maestrul posturilor a dispărut.

Redacţia *The Town & Country* se află deasupra unei tipografii de pe Long Acre, aşa că, de pe High Holborn, face stânga pe Chancery Lane şi traversează Lincoln's Inn Fields. Apoi, oprindu-se puţin în faţa caselor din cartierul Clare Market unde îl asaltează duhorile pieţei, face stânga pe strada Duke şi iuţeşte pasul pe Great Wild, unde s-a săpat recent o groapă de var. Aleile şi casele din jur au fost golite de locuitorii lor, din cauză că erau prea şubrede, dar când trece prin faţa unei case pustii observă o mişcare bruscă într-una dintre camerele despuiate, goale. Se opreşte, privind la uşa pe jumătate scoasă din ţâţâni, iar pentru un moment i se pare că vede un copil stând într-un colţ cu braţele întinse. Dar un nor trece prin faţa soarelui şi, după această schimbare bruscă a luminii, nu mai vede nimic acolo. Ar putea să fie încă un spectru din imaginaţia sa: îi cunoaşte festele şi ştie, de asemenea, că singurii locuitori din această zonă sunt zilierii care, cu tichiile lor de piele prinse de cap şi cu feţele mânjite de cenuşă albă şi gri, arată ca multe alte spirite de pe pământ.

Chatterton dă colţul de pe Great Wild înspre Misericord Court şi vede doi cai priponiţi de nişte stâlpi de fier. Caii îşi coboară capetele, iar în tăcerea din acest loc le poate auzi răsuflarea. Aceasta este răsuflarea lumii, se gândeşte el, înălţarea şi coborârea ei. Dar chiar în acel moment se aude un zgomot puternic, ca şi cum ceva s-ar fi despicat şi ar fi crăpat cu totul, făcându-l să se întoarcă atunci ca un vânt aprig. Pământul se clatină sub picioarele sale, iar caii dau înapoi către el, înfricoşaţi: uitându-se în direcţia din care tocmai venise, vede casa veche cutremurându-se din toate încheieturile şi aerul trepidând în jur, înainte ca toată clădirea să se prăbuşească. Cu un ţipăt ascuţit, se repede într-acolo, dar este oprit brusc de doi zilieri care se şterg la ochi şi rânjesc la el. E un copil înăuntru, strigă el, cred că am văzut un copil.

Oooh, neah, niciun copchil, domnu'. Ie numa o căsoaie goală, numa-tât, o căsoaie goală. Cad toa den piceoare.

Nu e nicio casă goală, răspunde el, iar zilierii îi râd în faţă. Dar el oricum aleargă într-acolo, urlând.

Casa lui Chatterton dispăruse. Harriet Scrope mersese până pe strada Brooke pentru a găsi podul în care tânărul poet se sinucisese, dar un centru de informatică fusese construit pe acea parte a străzii, iar pe zidul său de cărămizi de un roşu aprins descoperi o plăcuţă albastră:

„Thomas Chatterton a murit într-o casă amplasată pe acest loc, pe 24 august 1770".

Ea se aşează pe marginea unei glastre din ciment pentru a arunca o ultimă privire la acest mic semn comemorativ. „Mă întreb", zise ea, „dacă şi pentru mine vor agăţa ceva".

Un cuplu de vârstă mijlocie trecu pe lângă ea, recompensând-o doar cu o privire scurtă, însă Harriet o auzi pe femeie spunând clar: „Biata bătrână, să vorbească ea aşa de una singură. Ar trebui să fie într-un azil".

Deodată, Harriet se simţi foarte obosită, sătulă de Chatterton şi de sine umblând după el. La început, memoriile sau „mărturisirile" sale, după cum spunea Charles Wychwood în prefaţa lui, o intrigaseră şi citise în mare grabă toate hârtiile pe care i le dăduse Vivien. Dar ceea ce o atrăsese în toată povestea fusese misterul, iar acum, când totul devenise clar, ea îşi pierduse tot interesul, întotdeauna preferase poveştile al căror final nu se putea pricepe clar. Şi ce mai conta, în fond şi la urma urmei? „Caravana merge mai departe", zise ea cu voce tare din nou, amintindu-şi vag o poezie din copilărie, „aruncă piatra în oală şi scuipă". Îşi strânse degetele de la picioare. „Şi fetiţei ăsteia bătrâne încă îi mai vine cheful să tragă un scuipat". Dar îmbătrânea, în curând avea să se întâlnească cu Chatterton sub pământ, aşa că de ce să mai încerce să îl găsească acum? De ce să se ocupe atâta de morţi când în jurul ei vedea doar oamenii vii? Se ridică de pe glastră şi începu să meargă înapoi pe strada lui Chatterton. Dar aceea nu era strada lui. El o părăsise cu secole în urmă şi atunci, de ce trebuia ea să îl urmeze tocmai *pe cât*

Chatterton se opreşte în faţa casei în ruine. Faţa şi o latură s-au prăbuşit deja, iar el se sufocă în praful care pluteşte încă în aer. În tăcerea deplină de după cădere, poate auzi huruitul căruţelor care trec pe Long Acre. Şi acolo, într-un colţ zdrenţuit al camerei care dă la stradă, aproape de scările îndoite dar încă în picioare, observă o păpuşă ieftină de lemn, zăcând printre moloz – o păpuşă fără chip, cu membrele încă prinse de trunchi prin nişte sârmă ruginită. Iar acesta

este colţul în care crede că l-a văzut pe băieţel. Soarele îi bate în cap, iar el poate simţi mirosul acru al casei vechi în timp ce o coloană groasă de fum se ridică din dărâmături către cerul strălucitor, asemenea unei libaţii. Aude o mişcare în spaţiul din spatele scărilor şi se dă înapoi, de teama unor rozătoare. Dar atunci se apleacă şi cercetează cu privirea zona umbrită; şi îi zăreşte chipul. Haide, ieşi de acolo, spune el. Pentru Dumnezeu, ieşi odată. Scările se vor prăbuşi. Hai!

Chipul copilului se deschide, iar din el ţâşneşte o ciudată notă înaltă. Lui Chatterton i se pare un ţipăt de animal care şi-a pierdut puii şi stă pe loc, înfricoşat. Vino, zice, înainte să ne cadă totul în cap. Cu o mişcare bruscă şi instinctivă, apucă de pe jos păpuşa şi o ţine ridicată în faţa lui; se retrage încet, fluturând păpuşa, iar copilul îl urmează încetişor, tânguindu-se. Chatterton ajunge pe stradă şi apoi se opreşte, în timp ce copilul aşteaptă în uşa distrusă a casei: deşi e parţial în umbră, Chatterton poate vedea că poartă o cămaşă murdară şi nişte pantaloni făcuţi ferfeniţă. Pare să aibă în jur de zece ani, sau unsprezece, dar atunci Chatterton bagă de seamă cât de mare îi e capul şi cât de mic corpul. Hidrocefalic. Un copil idiot.

Vino, ia-ţi păpuşa. Nu vreau să-ţi fac niciun rău. Întinde braţul şi îl ţine aşa în faţa lui.

Băiatul iese din penumbră şi vorbeşte. Da-me-o.

Chatterton i-o dă. Cum te cheamă? Uite, numele meu e Tom. Tom. Arată către sine. Cine eşti tu?

Ţineetu? Băiatul sărută păpuşa şi o strânge puternic la piept.

Tom. Eu sunt Tom. Cine eşti tu?

Tom. Băiatul arată către sine, imitând, şi zâmbeşte. Tom.

Dintr-un motiv necunoscut, Chatterton se simte copleşit de ruşine. Trebuie să pleci de aici, spune el, sau o să mori. Casa va cădea.

Moll? îşi lasă capul într-o parte şi se uită atent la păpuşă. Moll?

Fără cuvinte, se gândeşte Chatterton, nu mai există nimic. Nicio lume reală. Fără cuvinte nici măcar nu pot să te avertizez sau să te apăr. Uite, spune el, scoţând o monedă din buzunarul pardesiului. Uite, pentru tine. Mâncare. Ţine în sus moneda de şase pence, care luceşte în soare. Dar băiatul încă îi îngână ceva păpuşii. Fără cuvinte te afli într-un alt timp. Exişti într-un alt loc, unde eşti liniştit. Băiatul bagă de seamă moneda şi o smulge din mâinile lui Chatterton. Mâncare. Trebuie să cumperi mâncare cu ea, îi zice şi face nişte gesturi de parcă

ar mânca, înţelegi ce îţi spun?

Săpun. Copilul îşi bagă mâna în gură. Sătul. Salut.

Bine, Tom, văd că poţi să înveţi. Chatterton nu îşi putea imagina cum trăia băiatul, dar auzise poveşti despre copii diformi, abandonaţi de părinţii lor şi lăsaţi să rătăcească pe străzi. Şi oare deveneau atunci ca oraşul însuşi – gânditori, singuratici, invulnerabili?

Băiatul îi oferă păpuşa de lemn ca să i-o ţină. Tu. Păpuşă. Tu.

Nu, spune el, nu. E a ta. Şi dacă ar fi fost abandonat şi el, ar fi ajuns ca băieţelul acela? Pe moment, în timp ce se uita la copil, i se păru că se priveşte pe sine însuşi.

Cei doi zilieri trec pe lângă el. Sta-i copchilu' atuncea? Nu le stâlşit dă dărmătură?

Nu, nu, e în siguranţă acum. Chatterton nu vrea ca ei să se apropie prea mult. Vrea să-i vadă plecând la treburile lor.

Un copchil milog pa la biserică? Da' ştiu că le tare jărpelit. Zilierii râd, iar băiatul îi priveşte, întinzându-le păpuşa să o vadă. Sta-i domnu' Punch, n-aşa? Şi se îndepărtează, încă râzând.

Mai bine să-i dai arsenic, se gândeşte Chatterton, decât să îl laşi lipsit de apărare în această lume neîndurătoare… dar acum nu mai are timp. Elegia trebuie predată imediat. Trebuie să plec, zice el. Trebuie să mă întâlnesc cu cineva. Dă să plece, dar băiatul scoate un ţipăt sălbatic. Oh nu. Să nu aibă nevoie de mine. Chatterton se întoarce. Nu vrea să îl atingă – vede murdăria care formează o crustă groasă pe pielea lui – dar face un pas către el. Voi veni la tine din nou. Mâine. Voi veni aici din nou mâine. Face o mişcare cu mâinile ca să sugereze ziua următoare. Mâine. Voi fi aici. Prietenul tău. Tom vine aici.

Chatterton se grăbeşte să ajungă pe Long Acre, la redacţia *The Town & Country*, unde îl descrie pe băiatul idiot domnului Crome, redactor, editor şi tipograf al stimatului ziar.

Dar ce se poate face? Acest *mobile vulgus*, domnule Chatterton, *mobile vulgus*. În orice caz, mai bine pe stradă decât la balamucul Bedlam.

Şi unde este diferenţa, domnule Crome?

Ah, domnule, văd că nu sunteţi prea fericit în epoca noastră iluministă.

Când am ajuns pentru prima oară la Londra, am crezut că am pătruns într-o nouă vârstă a miracolelor, dar aceste alei împuţite şi aceste case înghesuite par să zămislească monştri. Monştri făcuţi cu

mâna noastră…

Dar se pare că povestea asta vă face plăcere, domnule Chatterton. Vedeţi poezia din ea, nu? Pe chipul dumneavoastră pâlpâie un surâs.

Şi, într-adevăr, Chatterton izbucni în râs.

A doua zi, băiatul îl aşteptă lângă casa în ruine; stătu acolo toată ziua, fredonând cântece păpuşii, dar Chatterton nu apăru. Copilul se întoarse acolo în fiecare zi, căutându-l pe străinul cu părul de foc care îi dăduse bănuţul acela scânteietor, dar nu veni nimeni. Cu timpul, Chatterton s-a şters din memoria sa, iar strada înseşi s-a schimbat, însă băiatul idiot a rămas pentru totdeauna cunoscut ca Tom.

„Dar de ce le-a dat Harriet tabloul?”

„Păi, poate că…”

Edward îi întrerupse. „Philip, de ce e verde câmpul dar *şi* galben?”

„Anumite părţi ale ierbii sunt vii, iar altele moarte. Dar toate fac parte din acelaşi câmp”.

Edward reflectă la răspuns o clipă, după care se gândi la altceva. „Uite”, zise el, „ploaia e ca o fantomă, nu?” Arătă cu degetul spre câmp, în timp ce o ploicică neaşteptată se apropia rapid de ei. Aceea era duminica lor la ţară. În ultimele săptămâni, cei trei – Vivien, Philip şi Edward – se urcaseră în Fordul Cortina bej al lui Philip şi porniseră în ceea ce el numea „o excursie misterioasă”. În această după amiază se aflau în Suffolk şi se plimbau pe o potecă dintre două câmpuri, iar acum ajunseseră la marginea unei mici păduri de pini. „Haide”, strigă Edward, „fantoma nu ne poate prinde aici!” Alergă înaintea lor în pădure, peste acele de pin scuturate, iar râsul său răsună printre copacii subţirei.

„Dar de ce le-a *dat* tabloul?”, îşi repetă Vivien întrebarea. Trecuseră două săptămânide când intrase în biroul lui Cumberland şi îl auzise pe Stewart Merk spunând „Va fi cel mai bun fals pe care l-aţi văzut vreodată. Mai bun decât acesta, în orice caz”. Apoi leşinase, îşi dăduse seama imediat că era pictura cu care Charles se întorsese victorios acasă, dar în acel mediu necunoscut totul i se părea lipsit de importanţă, ireal: pentru ea se transformase într-un alt simbol al morţii lui Charles. Şi brusca înţelegere a faptului că era un fals, că Charles se înşelase, o copleşise cu un asemenea sentiment de neajutorare încât căzuse fără cunoştinţă pe podea. Era ca şi cum toată

suferința de după moartea lui s-ar fi strâns brusc în acel moment.

Îl urmară pe Edward în pădurea de pini. „Harriet probabil că voia să îl autentifice”, îi zise Philip. De fapt, o suspectase de motive şi mai puţin cinstite, dar ştia că orice aluzie ar fi tulburat-o şi mai mult pe Vivien. „Ea doar pretindea că îi verifică autenticitatea. Sau, mai degrabă, că adusese tabloul pentru restaurare. Ştii ce vreau să zic, să-l cureţe bine de tot. Şi atunci au descoperit că era un…”

„Un fals. O făcătură ieftină. Cum de-am putut să îl avem atâta vreme şi să nu ne dăm seama?” în vocea ei părea să fie o notă acuzatoare, iar Philip roşi. Merseră în tăcere, în timp ce Edward alerga în faţa lor, lovind o minge albastră de fotbal printre copaci, „îmi aduc aminte cât de mult a însemnat pentru el”, zise Vivien după o vreme, cu glasul schimbat, „îl ţinea tot timpul lângă biroul lui. Uneori, ştii…”, zise ea şi râse, „uneori vorbea cu el”.

Philip îşi întoarse privirea pentru un moment. „Cred”, spuse el, „că poezia lui s-a schimbat după ce l-a găsit”.

„Poate că tabloul l-a găsit pe el”.

„Ştiu”. Vântul foşni vârfurile copacilor, iar el observă cum unele ace de pin căzuseră de sus şi rămăseseră suspendate pe crengile mai joase ca nişte smocuri de păr.

„Dar dacă pictura este falsă”, continuă ea, „atunci şi…”

„Manuscrisele?” Philip se gândise deja la această posibilitate, cum că documentele Chatterton nu erau ceea ce Charles credea că erau. Dar nu găsise modul în care să îi spună şi ei asta.

„Dar îţi aduci aminte”, spuse ea, „cât de convins era. Părea atât de entuziasmat de hârtiile acelea”. Avea senzaţia că Charles ar fi fost îndepărtat încă o dată de pe lume, alunecând către focul care avea să-l mistuie. Dar ea nu putea permite să se întâmple aşa ceva – adevărul pe care îl găsise în descoperirile lui, încrederea pe care şi-o pusese în ele, nu trebuiau să pară false în ochii lumii. Era nevoie să îl apere, chiar şi după moarte. „Trebuie să le luăm înapoi”, zise ea. „Înainte să se facă şi mai mult rău cu ele”.

Philip ştia la ce rău se referea ea: era cel mai bine să lase manuscrisele unde se aflau, să rămână ca în momentul morţii lui Charles şi să nu mai facă niciun efort de a le demonstra sau infirma autenticitatea. Oare nu îi zisese el întotdeauna lui Philip că există un asemenea farmec şi o asemenea frumuseţe în operele neterminate: chipul schiţat şi apoi abandonat de sculptor, poezia întreruptă şi

niciodată terminată? De ce să aibă să nu rămână atunci nefmalizată şi investigaţia istorică, existând ca o posibilitate, fără a se transforma în cunoaştere?

„Nu ar fi trebuit să i le dau niciodată lui Harriet", spuse Vivien. „Dar nu ştiam ce făceam. Eram atât de zguduită de moartea lui Charles… A fost foarte greu pentru noi…"

„E o gaură aici!", ţipă Edward. „O gaură de iepure! E ca Alice în Ţara Minunilor!"

„Toată lumea credea că fac faţă. Aceea era fraza pe care o foloseau cu toţii. Dar nu era aşa. Numai că mi se părea că totul i se întâmplă altei persoane. Chiar şi când plângeam, era ca şi cum ar fi altcineva ar fi plâns în locul meu".

„Nu spune…"

„Nu. Vreau să îmi amintesc totul aşa cum a fost. Vreau să îmi amintesc fiecare amănunt". Ea îl luă de braţ în timp ce continua. „Chiar şi Edward juca un rol. Eram amândoi în aşteptare, în aşteptare ca celălalt să facă prima mişcare. Dar nu ştiam cum…"

Trebuia să îmi fi spus ceva".

„Dar ce puteam să spun? Că nimic nu mi se părea real? Că totul mă ameninţa? Nu puteai să mă aperi de propriile mele temeri".

„Presupun că nu. Şi nici nu am ştiut cum să te ajut", răspunse el. „M-am gândit la atât de multe lucruri, dar", zise el aplecându-se să culeagă o rămurică, „dar acum nu mai ai de ce să-ţi faci griji. Voi lua totul înapoi de la Harriet Scrope". Lovi ramura de un copac din apropiere, iar impactul brusc făcu să cadă peste ei o ploaie de picături de apă.

„Dar cum ai putea? Eu i-am dat tabloul, la urma urmei. Nu pot să i-l cer pur şi simplu înapoi. Şi era atât de entuziasmată de manuscrisele acelea, de cum avea să le publice…"

„Veniţi aici", strigă Edward. „E un izvor!"

Ei continuară să se plimbe, Philip rotind sălbatic în aer creanga de pin. „Dar de unde ştim", zise el, „că ele i-au aparţinut într-adevăr lui Charles?"

„Ce vrei să spui?"

„Eu n-am ştiut niciodată ce s-a întâmplat la Bristol, El a ieşit pur şi simplu dintr-o casă, cu toate hârtiile în punga de cumpărături".

Ea râse. „Nu s-a dat niciodată în vânt după explicaţii, nu?

În timp ce Vivien spunea asta, Philip îşi dădu seama că el şi

Charles nu vorbiseră niciodată foarte serios: nu pentru că nu s-ar fi simţit în largul lor, ci pentru că fiecare discuţie li se păruse provizorie, una în plus dintr-o succesiune care nu se mai sfârşea. Nu avusese niciodată impresia unei încheieri. „Eu nici măcar nu ştiu", zise el, „cum a găsit Charles tabloul acela".

„Edward îţi poate spune povesti totul. El a fost odată cu Charles la magazinul ăla de vechituri". Dar ea era încă intrigată de remarca lui anterioară. „Şi ce are a face faptul că le-a găsit în Bristol?"

„E foarte simplu. Ce se întâmplă dacă hârtiile nu îi aparţin lui Charles şi dacă adevăratul proprietar le vrea înapoi? Harriet ar trebui să le returneze. Înţelegi?"

„Şi nimeni n-ar mai şti nimic de ele, niciodată?"

„Nimeni". Aruncă rămurica în aer şi i se păru că dispăruse între copaci.

„Dar cum vei afla cine *este* până la urmă proprietarul lor?"

„Îi voi lua urma. Mă voi întoarce la Bristol şi voi vorbi cu cel care i le-a dat. E ceva necurat la mijloc, pot să bag mâna în foc. Ar fi trebuit să îmi dau seama mai devreme..."

„Nu, nu aveai de ce..."

„Dar voi descoperi adevărul. Voi afla ce sunt de fapt aceste manuscrise. Şi apoi îi voi face o vizită lui Harriet Scrope".

Edward se întoarse la ei alergând. „E ca o pădure de vis, nu ţi se pare, mamă? E atâta linişte". Apoi o rupse iarăşi la fugă.

„Băiatul ăsta", zise Philip, „va ajunge un mare poet".

„Îi e dor de tatăl lui". Crenguţa căzu pe pământ, după ce stătuse agăţată în ramurile copacilor, iar Vivien o ridică. „Dar nu vrea să spună nimic".

„Of, băieţii au o mare capacitate de regenerare, învaţă să compenseze totul". Philip nu îi mai vorbise niciodată atât de deschis, dar de abia începea să îşi dea seama că el chiar *putea* vorbi: acum că existau două persoane care se bazau pe el, nu se mai simţea reţinut de nicio agitaţie ori stânjeneală.

„Evenimentele care nouă ni se par tragedii", zise el şi ezită un moment, „nu sunt pentru ei decât nişte schimbări".

Edward lovea cu piciorul mingea de fotbal, trimiţând-o tot mai departe, printre copaci. „Ai observat", spuse Vivien, „cât e de greu să distingi albastrul în lumina asta?"

„Nu", răspunse el. Deodată simţi o mare dragoste pentru ea şi

alergă spre Edward, strigându-i să îi paseze mingea.

Îl consider incompetent pe orice scriitor care nu poate scrie despre ambele părţi ale problemei, Dan. Cred că nu îşi merită…

Leafa?

Muza.

Şi acum dacă tot vorbim despre Muze, mă aflu în clar dezavantaj în faţa ta. Eu nu ştiu nimic despre ele.

Dan Hanway, redactor de antologii, epodist, scriitor şi mercenar stă cu Chatterton într-un post ambulant de vin din Tothill Pleasure Gardens; au venit aici la insistenţele lui Hanway, căci acesta e nerăbdător să se uite la domniţele nopţii, dar Chatterton a trecut deja la subiectele sale elevate. Când scriu în lauda regretatului domn Lee, spune el, ide-ile-mi sunt cât se poate de conforme adevărului, iar când scriu pentru a-l trimite în flăcările iadului, este la fel. Ridică paharul de brandy cu apă caldă. Ştii de ce, Dan?

De ce, Tom?

Pentru că aceasta este epoca poeziei, iar poezia nu poate minţi! în cinstea Muzei! îşi ridică paharul şi varsă câţiva stropi de brandy pe cravată.

Iar tu chiar eşti o odraslă a acestei epoci, eşti copilaşul ei iubit, nu-i aşa, Tom?

Nu, niciun copilaş. Hei, mai mult brandy aici! Arăt ca un copil după părerea ta? în timp ce băiatul le aduce altă carafă, grupul de muzicieni din rotondă începe să interpreteze o arie, iar imediat se aprind torţele de pe marginea aleilor parcului şi a posturilor ambulante. Chatterton se lasă pe spate şi priveşte scena.

Ce transformare bruscă, Dan, demnă de pantomimă.

Iar tu eşti drăcuşorul împieliţat de pe scenă, presupun eu, nu? Hanway e şi el cam cherchelit. Uite Tom, o vezi pe femeia de acolo, din spatele copacilor? Arată spre o cărare acoperită, care are nişte copaci la capăt. Pregăteşte-ţi mădularul, şi ţinteşte către ea.

Dar Chatterton e zăpăcit de lumina torţei: toate lucrurile strălucitoare îi aduc aminte de faima sa apropiată şi poate simţi căldura pâlpâindu-i pe faţă. Mă uit la flacără şi văd totul înaintea ochilor mei. Se întoarce spre tovarăşul său. Dan, Dan, spune-mi despre poeţii pe care i-ai cunoscut.

Fără nicio tragere de inimă, Hanway îşi mută privirea de la doamna din spate. Ah. Poeţi. Ei bine, l-am cunoscut pe Tookson, un

moşneguţ ursuz cu o peniţă de vitriol. Mergea de obicei în taverna Hercule, o ştii? Cea de pe strada

Dean. Stătea atât de mult pe acolo încât, în cele din urmă, a ajuns să fie numit „Columna lui Hercule".

Nu, nu îmi pasă de oameni ca acesta. Eu vorbeam despre poeţi adevăraţi, Dan.

Hanway îi zâmbeşte. Şi cine sunt eu ca să îmi dau cu părerea cine este adevărat şi cine nu?

Dar tu l-ai cunoscut pe Cowper. Şi pe Gray.

Ciudăţenii. Şi unul şi celălalt. Gray bea până când cădea lat, dar apoi se trezea la fel de vesel ca un copilaş la sânul mamei sale. Dar nimeni nu râdea de el. Avea ceva anume…

Ceva anume? Ce avea? Chatterton e nerăbdător să afle despre poeţii dinaintea lui.

Hanway umple din nou paharele. El putea să treacă pe lângă noi, vezi tu, dar gândurile îi erau departe, însă aceasta nu trebuie să fie pentru tine nicio noutate.

Nu?

Păi şi tu eşti la fel. Nimeni nu râde de tine. Deşi *eşti* doar un flăcău. Hanway puse jos paharul, iar lumina orbitoare a torţelor îi dezvăluie brazdele adânci de pe faţă. Ai tot viitorul înainte. Zilele mele s-au cam terminat.

Dar ai putea să mă îngropi tu pe mine, Dan…

Nu, e cum zic eu. Nu am făcut nimic cu viaţa mea, dar tu, tu încă mai poţi face lucruri măreţe, îşi umple din nou paharul, după care îl umple şi pe al lui Chatterton. Lasă-mă să-ţi strâng mâna, domnule. Mâinile lor se unesc peste măsuţa de stejar. Uite, aici e unul care merge înainte şi altul care se va stinge în curând. Ne-am întâlnit pentru o clipă pe drumul ăsta al nostru. Iar acum te las să pleci, îşi retrage mâna şi izbucneşte în râs.

Chatterton încă păstrează o tăcere gravă. Nu e nicio nevoie să vorbeşti despre moarte, Dan, căci orice viaţă e nesigură. Ţi-am spus despre băiatul idiot pe care l-am găsit de dimineaţă pe Long Acre?

Nu, Tom, nu încă. Hanway este căzut pe gânduri. Şi acum, că tot veni vorba de drumuri, eu trebuie să-mi văd de al meu. Face un semn cu capul în direcţia doamnei de pe cărarea acoperită. lepuroaica aia mică mă aşteaptă, dar trebuie să mă dau mai aproape înainte să-mi aşez ţinta. Se ridică de la masă, dar înainte să plece se întoarce către

Chatterton. Am uitat să te întreb despre leacul ăla. Omoară-sau-vindecă.

Ah, îl iau în seara asta. Chatterton râde, deşi gândul la arsenic îl neliniştește. Voi avea grijă să păstrez un rest şi pentru tine, Dan. S-ar putea să ai nevoie de el înainte să se termine noaptea asta.

Eh, eu sunt deja terminat. Hanway, râzând, îşi vede de drum.

Chatterton îşi umple din nou paharul. Dan are dreptate. Nimeni nu îşi bate joc de mine. Eu sunt Thomas Chatterton şi va veni o vreme când voi lăsa lumea cu gura căscată. Nimeni nu ştie ce scriu eu acum. Se ridică şovăielnic de pe scaun şi se îndreaptă printre torţe către poarta principală. Dar nu e nicio cabrioletă pe strada Abingdon. O să mă târăsc până acasă apostoleşte, pe picioarele astea ale mele. Aşa că îşi trage mai bine pardesiul pe el şi porneşte cu pas grăbit pe străzile oraşului către High Holborn şi Brooke. Iar în timp ce merge, câteva cuvinte îi răsar în faţă sub forma unui cântec:

Vorbele mele, *vestigii ale antichităţii*.

Versul se ridică dinspre el către cerul întunecat al nopţii, iar el îl priveşte dispărând. Apoi începe iar:

Şi se vor întoarce ca umbre ale posterităţii.

Totul se desface în faţa ochilor săi: îl are în faţă şi merge mai departe, continuând să cânte.

Cântul să-mifie la fel de strălucitor ca năluca ce-mi apare

Poticnindu-se, intră pe o alee, iar mirosul de excremente din jur îl copleşeşte. Picioarele mele s-au oprit acum în căcat, dar casa mi-este în altă parte. Simţea că ar fi putut merge pe jos o veşnicie.

La fel de statornică pe cât devenirea viitoare.

Şi apoi se opreşte din cântat. La răsicrucea dintre St. Andrew şi Mercy Lane, vede o figură acoperită cu o glugă, sprijinindu-se de un vechi zid de piatră ridicat pentru a împiedica buştenii să se prăvălească în stradă, îşi scurtează paşii, mergând tot mai încet până când aude sunetele pe care le scoate bărbatul în timp ce vomită. Chiar beat cum este, traversează strada, însă omul cu glugă se îndreaptă de spate şi se întoarce către el, cu braţele întinse: Ies muştele din trupul meu! Uite cum îmi ţâşnesc din gură şi din ochi. Sunt mut şi orb de la atâtea muşte. După care vomită din nou, iar Chatterton vede fierea înnegrită scurgându-se pe peretele de piatră.

Într-o noapte ca asta lumea s-ar putea duce dracului de tot, aşa că Chatterton iuţi pasul, îndepărtându-se de molimă. O rafală de ploaie

îi loveşte chipul. Vede faţa băiatului idiot. Mâine, lângă casa în ruine. Se aude clopotul singuratic de la St. Damian. A trecut un sfert de ceas de la miezul nopţii. Ziua de douăzeci şi patru august. Totul merge bine.

Chatterton ajunge la casa de pe strada Brooke. Plouă. Se caută prin buzunare şi scapă cheile pe jos. Posteritate. Antichitate. Cuvintele îi dănţuiesc încă prin cap. Găseşte cheia. Deschide uşa şi urcă scările. Totul merge bine.

Afişul de lângă Bramble House, de pe strada Colston's Yard de lângă biserica St. Mary Redeliffe, a fost schimbat de când l-a văzut Philip întâia oară. Acum se putea citi pe el: „Interzis Vagabonzilor. Cerşetorilor. Târfelor. Aviz Amatorilor". În timp ce se apropia de casă, observă un chip la fereastra din faţă, iar înainte să ajungă la uşă aceasta se deschise larg: un bărbat în vârstă, îmbrăcat într-un trening violet, stătea în prag, cu mâinile în şolduri. „Ea e înăuntru". Făcu o mişcare scurtă cu capul spre spate pentru a indica una dintre camere. „Să n-o laşi să fumeze". Apoi ridică glasul, ca să se facă bine auzit de persoana dinăuntru: „E un obicei prost, e un obicei puturos, e un obicei dezgustător". Iar apoi, pe un ton mai domol, către Philip: „Eu sunt Pat, fireşte. Sper că-ţi place o hlizeală bună. *Prietenului* tău îi plăcea". Dădu fuga pe scări în sus, lăsându-l pe Philip singur pe hol.

„Intră şi vino lângă mine", se auzi o voce adâncă din spatele unei uşi. „Doar dacă nu cumva crezi că sunt o halul cinaţie, pentru că în acest caz vei avea nevoie de un clopot, o carte şi o lumânare. Ca să nu mai zic de preotul iezuit". Philip împinse uşa cu nehotărâre şi acolo, dădu cu ochii de un bărbat în vârstă, scund, care purta un halat scurt din mătase verde şi nişte pantaloni negri foarte strâmţi ridicându-se să-l întâmpine. Nu putea să aibă mai mult de un metru şi jumătate înălţime, dar părul lui alb era pieptănat în sus şi coafat: arăta de parcă şi-ar fi bătut în cap o bucată de lemn cu totul aiurea, dar cel puţin părea să aibă o înălţime normală. J) eci tu eşti cel cu hârtiile, nu? Sau mă înşel eu atât de îngrozitor şi trebuie să fiu dat afară în stradă şi rupt în bătaie până la loc comanda?" Philip încuviinţă că aceasta nu i se părea o măsură necesară, întrucât el avea, într-adevăr, manuscrisele Chatterton.

După discuţia cu Vivien în pădurea de pini, îi scrisese lui Joynson la adresa pe care o avea din Bristol, îi explicase cum hârtiile şi tabloul intraseră iniţial în posesia lui Charles şi, poate cu ceva naivitate, îi ceruse mai multe informaţii. După două zile primise o

scrisoare de răspuns, cu „Duminică 4” mâzgălit pe margine. Aşa că pornise la drum către Bristol din nou, iar acum ajunsese la ora stabilită.

„De fapt, nu am hârtiile cu mine”. Philip se trăgea tacticos de barbă în timp ce vorbea. „Cineva le analizează”.

„Nu mai spune? E bine de ştiut. Acum presupun că pot muri liniştit şi pot să fiu aruncat într-o groapă comună. De ce nu pui mâna pe-o spadă şi treci la treabă?” Vocea lui devenea din ce în ce mai puternică, dar Philip observă că, atunci când bătrânul se oprea din vorbit, zâmbea larg de fiecare dată.

„Cineva pe nume Harriet Scrope. Scrie romane, nu îi cunoaşteţi numele?”

„E o femeie, nu?” Asta părea să îl amuze pe Joynson şi mai mult, aşa că strigă înspre tavan. „Ai auzit?” Mişcarea bruscă îi desprinsese o şuviţă de păr alb din coafură, iar el şi-o aranja la loc. „Sunt ale mele, ştii, nu ale ei. Sau ale tale. Ori oi fi eu vreun impostor pe punctul de a fi demascat în faţa societăţii civilizate care citeşte *Bristol Daily News*”. Îşi întoarse faţa către Philip. „Tu ce zici, asta e o mască? Smulge-o cu mâinile goale, te provoc”.

Philip refuză oferta generoasă. „Vă pot aduce înapoi documentele”, se grăbi el să spună. La urma urmei, acesta era motivul pentru care venise. „Le pot aduce înapoi imediat”.

„Aşa şi trebuie”. Joynson scoase din buzunarul halatului un portţigaret din fildeş”. Nu vrei un chiştoc?”

„Nu, mulţumesc”.

Joynson păru dezamăgit. „Nici măcar unul mic? Alea mici sunt cele mai bune, să ştii de la mine. Pot fi cele mai tari. Îţi pot da un moment de relaxare în care să te gândeşti pentru ce e făcută viaţa”.

„Nu. Eu nu fumez”.

„Nici eu”. Cu un oftat puse deoparte portţigaretul. „E un obicei scârbos, nu?” Apoi se lăsă pe spate în scaun, scufundându-se atât de mult încât pe moment Philip nu îi putea vedea decât părul alb urcând şi coborând de nenumărate ori, ca batistă fluturată în momente de criză.

„Nu sunt adevărate, ştii”, zise el, chinuindu-se să iasă din nou la suprafaţă.

„Ţigările?”

„Da, sigur, ţigările. Te-am adus tocmai până aici ca să vorbim

despre ţigări. Am o plantaţie în America de Sud şi vreau să ţi-o dau de Crăciun. Nu, dragă, nu ţigările. Manuscrisele". Philip se aşteptase la aşa ceva, însă, cu toate acestea, confirmarea acestei bănuieli îl deprimă brusc. „Manuscrisele *mele*", continuă Joynson. „Hârtiile *mele*. Nu ar fi trebuit să fie arătate niciodată nimănui. Şi nici să le dea cadou o *cotoroanţă proastă*". Ultima propoziţie ieşi ca un fel de răcnet înspre tavan, dar apoi Joynson reveni la tonul politicos al conversaţiei sale cu Philip. „Vedeţi, sunt pure falsuri. Presupun că vă e cunoscut cuvântul. Era şi în dicţionarul Roget's şi în Chambers ultima dată când m-am uitat eu".

„Dar Charles a mers cu ele să fie analizate".

„Le-a analizat ea, nu?" Dialogul părea să îl amuze din ce în ce mai tare pe Joynson, iar părul lui tremură pentru câteva clipe.

„Nu, Charles le-a dus la analizat. Nu Harriet..."

„Da, da, am înţeles. *Prietenul* tău le-a dus". Subliniase cuvântul exact cum făcuse şi Pat mai devreme. „Am spus că erau falsuri, nu că nu erau adevărate".

Philip îl privi încurcat. „Vorbim despre acelaşi lucru?"

„Vorbim despre manuscrisul Chatterton, sau am luat-o eu razna şi mă pregătesc să sar la tine şi să te muşc de nasul ăla cârn atât de drăguţei? Am cumva părul făcut smocuri? Ia zi-mi, că zău dacă nu mi-ar plăcea să ştiu". Se întinse confortabil în scaun, cu picioarele abia atingând podeaua.

„Nu..."

„Ce veste bună. Atunci". Joynson se îndreptă din nou. „Vreţi să ascultaţi o poveste?" îşi puse mâinile una peste alta, de parcă s-ar fi pregătit de rugăciune. Philip, deja epuizat de interogatoriu, abia încuviinţă din cap. „Bine atunci. Presupun că ştii toată povestea cu poezia lui Thomas Chatterton şi cum a falsificat el versuri medievale, nu? Foarte ingenios. Foarte isteţ. De nota zece. Şi îmi imaginez că ai aflat deja că a existat un anume Samuel Joynson, librar, aşa cum scrie, de altfel, în memoriile sale, nu?" începu să alunece de pe scaun, dar făcu un efort să se ridice la loc. „Altfel, de ce am fi avut acelaşi nume? Că doar nu l-am scos eu din buzunar, nu? Şi dacă l-am scos, mă poţi duce la Turnul Londrei să mi se taie capul. Ai autorizaţia mea s-o faci. Mă poţi dezbrăca, de asemenea, ca să îmi smulgi organele vitale şi să le-arunci la corbi. E cinstit târgul?" Philip nu ştia prea bine cum să răspundă la aşa ceva şi se mulţumi să adopte o expresie gânditoare.

„Bon, Samuel Joynson chiar a tipărit şi a vândut poezii de-ale lui Chatterton. Lucrau împreună. Se prea poate să fi fost chiar *prieteni*". Joynson îşi mişcă degetele de la picioare. „Deci manuscrisul Chatterton este corect, din acest punct de vedere. Mă urmăreşti sau dau din gură de unul singur şi va trebui să fiu luat de aici într-un cărucior şi dus direct la un azil pentru bătrâni şi bolnavi mintal? Nu? îmi dai o a doua şansă? Bon. Atunci. Chatterton chiar a murit. Din câte se ştie, s-a sinucis la vârsta de optsprezece ani. Era doar un puiuţ. Dar ştii povestea?" Philip dădu din cap". A fost o sinucidere faimoasă, care a făcut din numele lui Chatterton…" Se întrerupse brusc. „N-ai auzit un zgomot?" Philip nu zise nimic. „Cred că am auzit ceva".

Joynson ţâşni de pe scaun şi dădu fuga la uşă, pe care o deschise brusc pentru a da peste Pat, care stătea în picioare acolo. Ducea în mână o pereche de tenişi vechi şi tresări când fu descoperit, ducându-şi repede mâna la inimă. Sări înapoi ca ars şi se holbă la Joynson. „Nu mă opream, nu ascultam, nu eram interesat!"

Joynson îi imită vocea. „Nu te acuzam, nu te acuzam, nu te acuzam!" Apoi îi trânti uşa în nas şi, făcându-i cu ochiul lui Philip, se întoarse la scaunul său., *JWiss Sănătate şi Frumuseţe* din 1929, asta e ea. Azi-noapte şi-a dat cu iaurt pe toată faţa şi şi-a pus felii de castraveţi pe ochi. Puteam să-i tai capul şi să mă duc să-l vând pe post de mâncare sănătoasă. Deci unde rămăsesem? Mda. Deci. Sinuciderea lui Chatterton a fost un mare succes. Desigur, nu imediat. Nu a făcut senzaţie peste noapte, în douăzeci sau treizeci de ani, să zicem? Hai, nu vrei să zicem? Douăzeci sau treizeci de ani. Apoi s-a transformat într-un fenomen, copilul minune, pasărea care n-ai fost niciodată, casele însele păreau adormite şi aşa mai departe. Bon, deci Joynson a văzut că poeziile lui Chatterton erau la mare căutare. A publicat o ediţie completă. A început să vândă până şi cele mai vechi manuscrise pe care le avea şi eu n-aş fi deloc surprins dacă nu cumva *a descoperit* câteva noi. Nu vezi? Trage-mi una dacă merg prea repede pentru tine, trage-mi una tare. Trage-mi-o până încep să plâng cerşind puţină milă şi trebuie să fiu dus de urgenţă de către trei bărbaţi masivi la Spitalul din Bristol într-o ambulanţă". Philip protestă cu un zâmbet politicos. „Dar apoi acest strămoş de-al meu a avut parte de o mică surpriză. Unele dintre scrisorile lui Chatterton fuseseră publicate de un concurent de-al lui, iar numele lui Joynson apărea de nenumărate ori. Hoţ. Ticălos. Târâtură. Calic. Chatterton îl acuzase că îi cumpărase

scrierile şi apoi îl lăsase baltă. Iar acestea erau scrisorile redactate înainte să se sinucidă".

Joynson făcu o pauză, iar Philip, nerăbdător să audă şi restul poveştii, îi spuse repede: „Aşa că el…"

„Da. Exact, întocmai. Poţi să-mi citeşti gândurile, poate că ar trebui să o punem de o reprezentaţie împreună la Alhambra, eu în papuci de balet cu un căluş în gură şi tu cu un bici în mână. Întocmai. Joynson s-a hotărât să riposteze. Avea dovada că Chatterton inventase acele poeme medievale, aşa că nimic mai uşor decât să demonstreze că le-a falsificat şi pe toate celelalte, inclusiv propria-i moarte. Şi ce armă mai bună să folosească împotriva unui falsificator decât propriile sale falsuri? S-a hotărât să îl demaşte pe şarlatan, înţelegi? Aşa că a început să scrie manuscrisul care i-a fost *înmânat prietenului* mătăluţă. De către o belea pocită!" Ultimele cuvinte le uriaşe de această dată către uşă, iar Philip se ridică imediat de pe scaun, îngrijorat; era uimit cum de un omuleţ atât de mic putea face atâta hărmălaie. „Nu cred că avea de gând să publice nimic", zise Joynson pe un ton normal. „Voia doar să lase manuscrisul în urma lui pentru a păta numele lui Chatterton. Era un fel de glumă. Atinge-mi coarda umorului şi o să mă vezi supus pe acest covor Axminster. Haide. Voi fi plastilină în mâinile tale, îţi promit". Dar Philip nici nu îi asculta această ultimă ofertă: aşa că asta fusese, în cele din urmă, o glumă. Memoriile lui Chatterton fuseseră falsificate de un librar care voia să-i plătească cu aceeaşi monedă, să falsifice opera unui falsificator şi umbrească pentru totdeauna numele lui – căci el nu avea să mai rămână poetul care murise pe culmile tinereţii şi ale gloriei, ci un scriitor de mâna a doua, care încheiase un târg meschin cu partenerul său. Acesta era documentul cu care Charles Wychwood plecase după el.

Afară se auzi o pocnitură, iar Pat dădu buzna în cameră, luptându-se cu furtunul unui aspirator care ameninţa să-l sugrume şi să-l devoreze; râzându-şi răutăcios în barbă, îl aruncă pe podea şi începu să cureţe covorul de la picioarele lui Joynson., Asta-mi mai lipsea!", răcni Joynson la el. „Uite! Clăteşte-ţi ochii cu priveliştea asta!" Şi apoi scoase portţigaretul gol.

„Ea poate să-şi deschidă gura aia mare, poate să-şi mişte de colo până colo ţâţele alea enorme, poate să urle din toţi rărunchii". Pat părea să vorbească cu Philip. „Dar ce fac eu? Zâmbesc, ridic delicat din umeri, mă port ca o doamnă".

Joynson se aplecă spre Philip… Mi se pare că asta merită mai degrabă să fie compătimită decât condamnată, nu crezi?”

Philip se ridică de pe scaun, nerăbdător să scape de cei doi domni în vârstă. „Vi le voi aduce înapoi”, zise el, ridicând vocea pentru a se face auzit peste zgomotul infernal al aspiratorului. „Mă voi asigura ca toate documentele să vă fie returnate cât mai curând”.

Joynson zâmbi şi, trecând graţios pe lângă Pat, îl însoţi până în hol. „Şi nu uita de tabloul ăla”, zise el, „pe care l-a dus la Londra o anumită cotoroanţă idioată”.

„Şi acela era un strămoş de-al dumneavoastră?”

„Oh, fiul lui a pictat chestia aia. Făcea parte din glumă, înţelegi? Gâdilă-mă şi uită-te cum mă prăpădesc de râs. Haide. E ultima ta şansă. Vei putea face orice cu mine”.

Dar Philip deschisese deja uşa şi se îndrepta către poarta de fier. „Nu uita”, se auzi din spate Joynson. „Le vreau înapoi. Sunt obiecte de familie. Amintirile mele”.

„Da, ştiu”. Philip se întoarse să-i facă cu mâna şi, când se pregătea să iasă în stradă, îl văzu pe Pat la fereastră, arătând către afişul care atârna de gratiile porţii şi hlizindu-se. Philip citi acum: „Hai să ne împlinim împreună Fanteziile. Sado-Masochism Sau Golden Showers. Informaţi-vă înăuntru”. Cu pas grăbit, Philip traversă strada şi se pierdu în umbra bisericii St. Mary Redeliffe.

Chatterton intră în mansarda lui şi încuie uşa, apoi se sprijină de ea, râzând şi ştergându-se la gură cu mâneca hainei. Totul merge bine. Am scăpat de pudrată aia de Angell. Tocmai se strecurase pe lângă camera ei, cu pantofii în mână, şi o auzise sforăind. Sunt în siguranţă aici, în sălaşul meu eteric. Sunt pe cele mai înalte culmi ale lumii. Se îndreaptă spre pat şi scoate de dedesubt un cufăr de lemn: îl descuie şi scoate o sticlă de coniac spaniol. Mai bine aici decât în Tothill Gardens şi pe deasupra mai ieftin: beau în cinstea lui Dan Hanway, primul martor al geniului meu şi primul profet al gloriei mele. Deschide sticla şi o duce la buze. Beau în cinstea domnişoarei Angell, care m-a eliberat de ruşinoasa povară a virginităţii. Altă gură de coniac. Se duce la măsuţa de stejar de la piciorul patului şi îşi toarnă coniac într-un pahar pe care l-a lăsat acolo. Beau în cinstea maestrului de posturi, care mi-a arătat un simbol al lumii.

l!

Aici se află creionul şi pana de scris lăsate după munca de

dimineaţă; legănându-se încetişor, ia pana şi încearcă să scrie aplecat peste masă. Posteritate. Antichitate. Nu-şi mai poate aminti versurile cântecului pe care l-a compus pe drumul spre casă. Am pierdut melodia şi, fără melodie, nu mai are niciun sens. S-a dus. S-a dus pentru totdeauna. S-au dus acolo de unde au venit. Ah, firmamentul. Acum chiar că sunt beat. Îşi desenează profilul pe hârtie şi, apăsând greu cu pana, trasează linii de lumină care îi ţâşnesc din ochi şi din păr, iar dedesubt scrie, cu majuscule, APOLO REDIVIVUS1. Apoi o face bucăţi, pe care le împrăştie pe podeaua de lemn.

Ploaia intră în odaie prin fereastra întredeschisă, iar el se apleacă peste pat ca s-o închidă; îşi pierde însă echilibrul şi cade pe pat, unde rămâne o vreme, râzând de unul singur. Apoi cască, ştergându-şi picăturile de ploaie de pe faţă. Şi-a adus aminte. Trebuie să-mi iau remediul, îşi deschide larg ochii. Omoară sau lecuieşte. Se ridică anevoios din pat şi bea un alt pahar de coniac înainte să se întindă spre raftul pe care pusese bine săculeţul de arsenic şi sticluţa de lauda-num. Ah, punguţa şi sticluţa, ca în poveste. Le dă jos şi le cântăreşte, stând cu câte una în fiecare mână. Să fiu eu prinţul sau cerşetorul? Sare de pe scaun, prăbuşindu-se pe podea. Şşt, şştt, nu trebuie să trezesc uriaşul. Se duce cu antidotul spre masă, îşi dă jos pardesiul şi se aşază. Deschide gura săculeţului şi îi adulmecă uşor conţinutul, savurând aroma de usturoi care se ridică din granulele de arsenic. Apoi destupă sticla de laudanum, umezindu-i marginea cu degetul mic. Văd în faţa ochilor mei focul Sfântului Erasmus şi o Sahară, un curcubeu şi o febră, un cristal şi… acum, care sunt proporţiile pe care mi le spusese Dan? Sticluţa are înscrise pe o parte nişte măsuri, iar el poate vedea că are acolo două uncii de lichid. Era cumva o granulă de arsenic la fiecare uncie de laudanum? Sau patru granule? Sau două uncii? încă puţin coniac va face bine la memorie, aşa că îşi mai toarnă un pahar. Apoi goleşte săculeţul de in pe masă şi aşază granulele într-o grămăjoară, rotind una cu degetul.

1 Apolo renăscut.

Una pentru glorie, îi dă drumul în pahar. Alta pentru geniu. Mai adaugă una în lichidul cafeniu. Şi una pentru tinereţe. Ia o a treia granulă şi îi dă drumul în coniac. Pot să mă lecuiesc singur de toate bolile, căci ne putem înălţa deasupra stării noastre naturale dacă sufletul ne călăuzeşte. Apoi, într-o pornire bruscă, toarnă aproape tot laudanumul în acelaşi pahar: îşi dă capul pe spate şi înghite tot.

Ce lovitură puternică. Oh. Chiar foarte puternică. Dar eu voi birui pe deplin sculamentul, iar dimineaţă mă voi trezi purificat. Pentru o clipă gura îi este inundată de gustul amar al fierii, dar el o înghite la loc. Da. Da. Simt cum mă curăţă. Lecuirea începe de îndată. Se ridică de pe scaun clău'nându-se şi cade pe pat. Nu trebuie să uit de băiatul idiot. Mâine. Se întinde pe pat, zăcând cu o mână pe frunte. Hidrocefalic. Încearcă să adoarmă, dar ceva îl atinge. Se ridică, iar primul lucru pe care îl observă este că pulsul i-a luat-o la goană. Se uită în jos şi, într-o lumină stranie, mâinile lui par să aparţină altcuiva.

„Crezi că oamenii s-ar putea obişnuit să-mi spună Nelly Dean? Doar sunt o persoană chibzuită şi constantă, la urma urmei". După vizita la Bristol, Philip stabilise o întâlnire cu Harriet Scrope, iar acum stăteau amândoi de vorbă, cu domnul Gaskell între ei. „Prietenii mei mă ştiau odinioară după numele Doamna Repezime", continuă ea. „Dar asta era din cu totul şi cu totul alte motive".

„Oh. Înţeleg". Philip, deloc sigur cum să înceapă, îşi scărpina într-o parte barba. Simţea cum se întoarce la vechea lui tăcere şi la insuficienţa aceea jenantă, dar trebuie să se oprească, trebuie să înceapă din nou: venise aici pentru Charles şi pentru Vivien, era protectorul lor.

„Ştii, Philip, tu arăţi exact ca un cavaler renascentist cu barba aia. Părăseşti vreodată călare câmpul de bătălie?"

Lui Harriet i se păru că el respira cu greu. „Nu", zise Philip în cele din urmă. Apoi o privi direct în ochi. „Nu. Nu cred".

Harriet îşi ridică braţele într-un gest de capitulare. „Era doar o figură de stil, dragă. Credeam că bibliotecarii sunt obişnuiţi cu ele. N-ai avea chef de un păhărel?"

„Nu, eu..."

„Nu-mi spune. Conduci. Conduci aşa de bine că nici nu se poate negocia cu tine". Ea râse de gluma ei în timp ce se îndrepta spre alcov, de unde se întoarse cu un pahar de gin. „Asta îmi aduce aminte de o seară minunată pe care am petrecut-o împreună la restaurantul acela indian. Nu-i aşa că a fost distractiv?" Părea să fi uitat cum se încheiase noaptea, dar apoi adăugă: „Cred că şi Charles se simţea bine, nu crezi?"

„Da, presupun că..."

„Deşi mare păcat că la ultima lui masă de pe această lume a trebuit să mănânce pui vindaloo. Eu vreau să dau colţul după nişte friptură sănătoasă de vită cu cartofi".

Philip se foi pe scaun. „Harriet, eu voiam să vă întreb foarte serios despre manuscrisele Chatterton".

„Serios?" Ea mai sorbi o linguriţă de gin. „Mă aştept ca Vivien să le vrea înapoi, asta e?" Deja ghicise scopul vizitei lui Philip, dar nu o deranja cu nimic. După scurta ei excursie pe strada Brooke, hotărâse că nu avea să facă nimic cu hârtiile acelea – acum că îşi pierduse de tot interesul pentru Chatterton, nici măcar perspectiva de a lăsa cu gura căscată toată scena universitară n-o mai putea clinti de pe poziţii. Din punctul ei de vedere, era un subiect închis. Pentru că ea voia să stea printre vii cât mai mult cu putinţă.

„Nu Vivien", zise Philip. „Proprietarul lor. Proprietarul lor le vrea înapoi". Acestea erau rândurile pe care Philip le exersase de nenumărate ori. „Vedeţi, manuscrisul aparţine altcuiva. E o moştenire de familie".

Harriet râse. „De câte ori aud expresia *moştenire de familie*", zise ea, „mă gândesc imediat la gogoşi". Îşi linse buzele. „Aşa că Charles le-a/wraf?"

„Nu, fireşte că nu!"

Ea nu păru să-l fi auzit. „Crezi că era un strigăt de ajutor, aşa cum scrie la ziar?"

„Dar n-a furat nimic. Le-a primit".

„Înţeleg". Lui Harriet începea să-i facă plăcere conversaţia. „Deci s-a făcut un fel de greşeală aici?"

„Eu nu…" Philip nu voia să admită că hârtiile erau nişte falsuri şi astfel să-l trădeze pe Charles. „Eu nu… ştiţi…"

„Ce nu ştii tu, Philip?"

„N-a fost chiar o greşeală, numai că…"

Harriet privea fascinată cum el se trăgea de barbă din ce în ce mai tare. „Ai grijă să nu cumva să te tragi până jos pe covor", zise ea mieros., Ai putea să-l sperii pe domnul Gaskell".

„Erau adevărate", zise Philip, „dar nu erau totuşi chiar atât de adevărate…"

Ea întinse braţul ca pentru a-i face semn să se oprească. „Mă rog, ce mai contează. Eu chiar nu vreau să ştiu". Se ri-k dică de pe scaun, surâzându-şi singură, şi dădu să plece din cameră, când se întoarse brusc spre Philip. „Dacă vrei şi tabloul înapoi, va trebui să îl iei de la galeria aia. Eu oricum nu i-am acordat niciodată prea multă importanţă". Dispăru pentru câteva momente, revenind apoi cu o

grămadă de manuscrise pe care i le trânti lui Philip în poală.

Dar el nu voia ca această întrevedere să se termine atât de abrupt. „Presupun că", zise el, alegându-şi cuvintele cu grijă, „că a fost destul de greu să trageţi vreo concluzie din toate astea, nu?" El frunzări câteva clipe documentele, verificând pe furiş că nu lipsea niciunul.

„Oh. N-a fost greu deloc. A fost chiar mult prea simplu".

„Mie nu mi s-a părut…"

Mie nu mi s-a părut… Asta e problema. Niciunul nu părea foarte adevărat, presupun că asta-i buba cu istoria. E singurul lucru pe care trebuie să îl inventăm noi înşine". Ea îi putea observa stânjeneala. „Fireşte că încă aş putea să scriu totul. Aş putea să spun povestea mult mai bine decât bietul Charles".

Philip se temuse de asta. „Nu puteţi face aşa ceva", zise el furios. „Ar fi un gest îngrozitor din partea dumneavoastră".

Harriet îl privi cu interes. „De dragul lui Vivien", zise ea într-un sfârşit, „o să-ţi dau dreptate de data aceasta".

Philip roşea acum. „Totul a fost o greşeală", spuse el. Şovăi… Dar nu mai are niciun rost să ne cramponăm de trecut".

„Adică de Chatterton, vrei să zici?"

„Nu, de Charles. Acum că este…"

„Mort, dragă. Hai să spunem lucrurilor pe nume".

„Acum că el e mort".

„Deci zici tu că mâna timpului trebuie să întoarcă pagina?", întrebă ea, plecându-şi capul într-o parte. „Ce imagine drăguţă". Îşi sărută propria mână. „Îţi mulţumesc, Harriet Scrope, pentru acest gând amabil. Apropo", zise ea pe un ton mai hotărât, „vei găsi acolo şi poeziile lui Charles". Făcu semn spre teancul de hârtii din poala lui Philip. „Nu cred că pot face ceva cu ele, până la urmă". Philip o privi, tulburat de evidenta ei lipsă de interes, iar ea se dădu înapoi, punându-şi sfidătoare o mână în şold. „Mă crezi grotescă, nu? Dar nu sunt. Sunt cu totul şi cu totul reală. Aş putea chiar să muşc". Deschise larg gura şi, spre uimirea lui Philip, îşi lăsă dinţii falşi să iasă puţin în afară înainte să şi-i sugă la loc.

În acel moment sună telefonul, iar Philip, deja un pachet de nervi, sări la auzul târâitului puternic şi împrăştie pe jos foile pe care le ţinea în poală. Harriet o şterse din cameră, frecându-şi mâinile şi rânjind. Era Cumberland, care vorbea pe un ton foarte grav. „Domnişoară Scrope, dacă aveţi un scaun la îndemână, aşezaţi-vă pe

el”.

„Un motan nu e la fel de bun?” îi făcu semne domnului Gaskell să vină la ea.

„Vă amintiţi tabloul pe care voiaţi ca eu să îl… autentific?”

„Mi-l amintesc perfect”.

„Ei bine, s-a întâmplat ceva destul de îngrozitor”.

Saliva îi umple gura lui Chatterton ca un râu scăldându-şi malurile minunate. Simte o durere înţepătoare în burtă, ca o crampă care îl arde tare, ficatul şi splina mi se coc de la căldură. Ce mi se întâmplă? încearcă să se ridice din pat, dar agonia îl aruncă înapoi, iar el se rostogoleşte îngrozit cu faţa la perete. Oh, Doamne, arsenicul. Vomită pe pat, iar în acelaşi spasm simte cum fecalele îi alunecă peste fese – ce substanţă caldă – şi coboară peste coapse, pe picioare, mirosul greu amestecându-se cu duhoarea sudorii care îi acoperă tot trupul. Totul iese din mine. Sunt casa în flăcări. Oh, Doamne, otrava. Simt cum mă topesc.

Stuart Merk curăţase pictura cu o pânză înmuiată în apă fierbinte, începând din colţul din dreapta sus, de la inscripţia ştearsă *Pinxii George Stead*. *1802*. Iar imediat putu vedea că diagnosticul său iniţial fusese corect: culorile feţei erau prea aprinse, urmare a unei neîndemânatice picturi suprapuse. Lumânarea care licărea lângă cele patru volume şi arunca o lumină chioară asupra profilului bărbatului era şi ea o adăugire ulterioară. Şi mai era ceva în neregulă şi cu mâinile: stânga, cea care apuca manuscrisul, era prost desenată, iar dreapta stătea prea ţeapănă deasupra celor patru tomuri din piele. Totuşi ochii erau bine făcuţi. Ochii trebuiau păstraţi. Merk îşi luă camera foto de pe un raft şi începu să facă poze picturii, din toate unghiurile – fiecare poză va putea, în schimb, să îl ajute să refacă pictura până la a-i da o formă finală autentică. Lumina bruscă a blitz-ului se lovi de pânză ca un fulger de dincolo de nori, modificându-i culorile într-atât încât lui i se păru că se mişcă. Merk lăsă aparatul din mână şi oftă.

Fisurile nu erau chiar atât de adânci cum crezuse el iniţial, căci cea mai mare parte erau la nivelul lacului de suprafaţă decât al vopselei în sine. Amestecase alcool pur cu apă pentru a încerca să îndepărteze acest strat exterior şters şi, în timp ce freca pânza cu cârpa îmbibată în dizolvant, pictura tocmai dezvăluită păru să strălucească un moment în lumina şi aerul care îi era nefamiliar. Odată dus lacul,

straturile succesive de pictură ieşiră la iveală, iar Merk putea zări conturul unui alt obiect lucind stins în spatele lumânării şi al cărţilor. Până şi înăuntrul feţei bărbatului aşezat, un alt chip de abia putea fi deslușit; era un chip tânăr, i se păru lui Merk, unul care exprima multă suferinţă.

Apoi slobozi un urlet, înspăimântat. Dizolvantul reacţiona cu vopseaua abia expusă. Băşicuţe şi broboane de grăsime se formau rapid deasupra pânzei, iar imaginea bărbatului în vârstă păru să se cutremure înainte de a începe să se sfarme, să se îndoaie, să se desprindă în cojiţe de vopsea care pluteau uşor de pe pânză pe pardoseala de gresie din atelierul lui Merk. Şi, în faţa ochilor lui îngroziţi, dizolvarea îşi atinse momentul de maximă intensitate: suprafaţa superioară se jupuia cu totul, iar diferitele straturi de dedesubt se umpleau de broboane şi crăpături. Chipul bărbatului se dizolvă cu totul, transformându-se în două chipuri, iar în timp ce vopseaua se descompunea în faţa ochilor lui Merk, iar cojile deveneau cocoloaşe de vopsea ce alunecau repede pe podea, aceste două chipurire în viau într-o serie de imagini mai mici sau mai mari, până când, după câteva momente, dispărură cu totul.

El alergă spre pânză şi, neştiind ce să facă, o ridică de pe şevalet. Dar era prea fierbinte, marginile îi ardeau în mâini, aşa că el, ţipând de durere, o aruncă pe podea, unde căzu imediat, părând să se clatine şi să tremure, îşi puse mâinile peste urechi, pentru a opri susurul vopselii ce se dizolva şi se holbă la portret în ultimele stadii ale descompunerii sale. După câteva minute nu mai rămăsese nimic, în afară de – iar asta i se păru foarte ciudat – titlurile cărţilor care acum pluteau într-un spaţiu nedefinit. O atinse prudent cu vârful pantofului şi apoi, într-o izbucnire furioasă, calcă pe ea, îşi trecu piciorul prin pânză şi o aruncă într-un colţ al atelierului. „Mort, da?”, urlă el, ştergându-şi saliva de la gură.

*

Caznele facerii, măruntaiele-mi sfâşiate pentru a scoate pruncul, o mamă, mamă. Chatterton se simte azvârlit dintr-o parte într-alta a patului năclăit, agonia ridicându-se din el ca ceaţa în odaia de la mansardă. Rabdă, ah, rabdă până când trece acest acces dar mâinile îmi sunt ţintuite pe pat, iar carnea mi-este smulsă de pe corp în timp ce eu mă arcuiesc, frângându-mă. Faţa i se umflă, pleoapele îi plesnesc de la fierbinţeală. Sunt uriaşul din pantomimi, oh, Doamne, nu mă lăsa să

mă topesc, să mă topesc, să mă topesc…

*

Edward trecu printr-o noapte furtunoasă pe ocean, cu crestele valurilor clocotinde ridicându-se deasupra capului său, umplându-l de spumă; apoi păşi în faţa unei genuni vulcanice, unde trecătorii se uitau cu groază la prăpastia de sub picioarele lor; apoi intră într-o galerie albă şi îşi croi drum printr-un cerc de pietre şlefuite care aveau în mijloc o piramidă cubică din bronz strălucitor; îşi continuă în grabă drumul, nerăbdător să ajungă la sala Cincisprezece.

Iar tabloul încă era acolo: se temuse că ar fi fost ascuns sau chiar distrus după moartea tatălui său. Dar „Chatterton" rămăsese bine prins în perete, iar lui Edward i se păru şi mai real: era mai strălucitor, poate chiar şi mai mare decât înainte. Se duse drept la el şi la început nu văzu nimic altceva decât textura pânzei protejată de geam: îi văzu fisurile şi petele de culoare care îi provocară dintr-odată greaţă. Ştia că „Chatterton" avea ceva de-a face cu moartea tatălui său, îşi amintea perfect expresia cu care Charles se uitase prima oară la tablou şi nu avea să uite niciodată privirea lui chinuită şi sumbră când îşi întorsese capul. Deci unde era secretul?

Încrucişându-şi braţele aşa cum îl văzuse de atâtea ori pe tatăl său, cercetă pictura de parcă ea ar fi fost un fel de martor ostil, dar tăcut. La început nu i se păru cu nimic mai bună decât o fotografie sau decât o imagine dintr-un film. Şi una chiar veche, pe deasupra. Culorile nu erau nimerite deloc. Dar el le privi atent, căutând un indiciu, iar pictura se relaxa şi ea treptat: lui Edward i se păru că odaia de la mansardă devine mai reală şi observă cum părea că se măreşte în timp ce se uita la ea. Tocul ferestrei se mişca uşor în adierea vântului, iar el era pe punctul de a se întinde să o închidă când văzu că alte două persoane intraseră în cameră. Stăteau lângă cadavru, iar femeia îşi puse o batistă peste nas şi gură. îi putea auzi vorbind. Ce poznă mai e şi asta, domnule Cross? Eu simt miros de arsenic, doamnă Angell, deci nu se mai poate face nimic.

Edward nu îndrăznise să se uite de aproape la bărbatul care zăcea pe pat, dar acum, când o făcu, sări ca ars: cel care zăcea acolo era tatăl lui. Îşi întindea mâna către fiul său. Edward făcu un pas în faţă şi i-o apucă puţin înainte să o vadă căzând pe podeaua de lemn. Crezu că tatăl său încerca să-i vorbească, dar el nu îşi putea ridica deloc capul şi îi surâse doar. Apoi imaginea se înceţoşa.

Edward clipi de trei ori, străduindu-se să nu plângă. Nu se putea mişca, iar după câteva momente îşi dădu seama că se uita la reflexia sa în geam, exact acolo unde fusese chipul tatălui său. Iar acum Edward zâmbea şi el. Îşi văzuse tatăl din nou. Şi acum ştia că îl va găsi mereu acolo, în pictură. Nu va muri niciodată cu totul.

Muştele verii, îngrozite, scapă pe fereastră. Chatterton se sufocă acum, ceva mi s-a pus pe piept şi jubilează, cu capul aruncat pe spate, eu sunt calul pe care călăreşte. Simte că cineva îi trage corpul în sus şi apoi i-l aruncă batjocoritor pe patul care se zgâlţâie şi geme sub convulsiile lui. Dar dintr-odată se linişteşte. Nicio durere acum îngheţul arctic mă apără de soarele dogoritor şi uite membrele-mi sunt acoperite cu zăpadă. Aerul devine violet în juru-mi, violet şi trandafiriu şi uneori din ce în ce mai palid. Asta nu înseamnă să mori, ci să uiţi să respiri. Pare să se uite prin cameră pentru ultima dată, dar acestea nu sunt decât mişcările lipsite de coordonare ale trupului muribund: mâna stângă îi apasă pieptul, iar cea dreaptă alunecă de pe pat, palma se încleştează şi se descleştază de parcă ar încerca să prindă bucăţile de hârtie cu scrisul lui răvăşite pe jos. Gâtul lui Chatterton a rămas răsucit de intensitatea spasmelor date de arsenic, iar acum zace într-o poziţie nefirească pe perna umedă. Piciorul stâng îi tremură uşor, dar, în cele din urmă, rămâne nemişcat. Apoi simte o răbufnire bruscă înăuntrul capului şi gata, nu mai e nicio durere, doar o neaşteptată şi orbitoare revărsare de lumină.

*

„Deci totul s-a terminat, atunci". Philip făcu o plecăciune aproape ceremonioasă în faţa lui Edward, care, crezând că acesta era un moment de mare însemnătate, răspunse şi el cu o reverenţă. „Am trimis toate manuscrisele înapoi la Bristol". Imediat ce ieşise cu ele din casa lui Harriet, de fapt, i le şi expediase domnului Joynson. În realitate, nu voia să le mai atingă niciodată.

„Şi tabloul?" Vivien era evident încântată.

„Tabloul a fost distrus".

„Uraaa!" Edward se ridică şi începu să ţopăie în jurul lui Philip, împungându-l cu capul şi lovindu-l uşor cu pumnii. „Chatterton e mort! Chatterton e mort!" Apoi se opri brusc şi, băgându-şi un deget în ureche, se duse către mama sa. „Şi celălalt?"

„Care celălalt, Eddie?"

„Ştii tu, ăla bun. Ăla nu trebuie omorât".

„Nu mai e altul, Eddie. A fost doar un tablou".

El îşi privi mama cu o expresie asemănătoare milei, dar ea nu spuse nimic, în orice caz, Vivien era mai interesată de veştile de la Philip. „Şi ce a spus domnul Joynson despre tablou?"

Philip zâmbea, bucurându-se de privirea uşurată de pe chipul ei.

„Părea mulţumit, de fapt. Şi Harriet a fost încântată. Nu mă întreba de ce".

Harriet se întorsese în cameră imediat după convorbirea cu Cumberland şi îi spusese: „Pictura a plecat dintre noi. Pictura a trecut pe lumea cealaltă". Făcuse semnul crucii şi izbucnise în râs. „Ştii, Philip, câteodată mă încearcă gânduri mult prea profunde pentru a fi traduse în cuvinte. Sau în lacrimi? Niciodată nu reuşesc să-mi aduc aminte bine".

„Aşa că totul s-a *terminat*", zise Vivien. „În sfârşit".

Obişnuiau să ia cina împreună toţi trei, iar în această seară specială Philip era în dispoziţie de sărbătoare, aşa că adusese două sticle de Chianti.

Edward, mai ales, se simţea fericit din cale afară şi insistă să încerce şi el vinul în timpul întregii mese, compuse din supă de sparanghel, spaghetti bolognese şi îngheţată de zmeură. La sfârşit, avea un cerc enorm de vin şi îngheţată în jurul gurii. „Arăţi", îi spuse mama sa, „ca o bomboană de Brighton".

Râzând în hohote, el alergă în dormitor şi, după câteva minute, începu să strige cât îl ţinea gura: „Philip! Philip!" El intră în camera băiatului şi îl găsi băgat deja în pat… Philip", îi spuse el încetişor, „nu vrei să-mi spui o poveste?" Aşa că o altă poveste fu spusă, iar foarte curând copilul dormea buştean.

Philip se întoarse în camera din faţă, unde Vivien şedea pe canapeaua mică, cu picioarele strânse sub ea.

„Aş da orice să-mi spui la ce te gândeşti".

„Mă gândeam la Charles". Philip roşi. „Nu, nu ca înainte". Se opri pentru un moment. „Bietul Charles. Ce păcat", adăugă ea, „că totul trebuie să se termine aşa".

„Te referi la hârtii?"

Ea dădu din cap. „Într-un fel avea dreptate, nu? Toţi am crezut ca el". În tăcerea profundă se puteau auzi voci din apartamentul de deasupra. „Aş vrea să nu fie uitat totul, Philip. Ar fi o mare pierdere".

„Dar cum…" El păru să se uite undeva departe în timp ce

întrebarea se stingea încet, dar de fapt se uita la scaunul pe care stătea Charles de obicei. Nu era un colţ pustiu: încă mai putea simţi prezenţa prietenului său acolo, ca şi cum ar fi plutit în aer, dăinuind în acea idee despre Chatterton pe care Charles o crease chiar în această cameră. Ceea ce conta era faptul că el crezuse cu adevărat. Deci hârtiile se dovediseră imitaţii, iar tabloul un fals grosolan, dar sentimentele pe care le treziseră mai întâi în Charles, iar acum în Vivien, erau mult mai importante decât orice realitate. „Ştii", spuse el uşor, „nu trebuie să fie uitate. Putem crede mereu în ele". Se uită la Vivien şi surâse. „Nu contează decât ceea ce şi-a imaginat Charles, iar noi putem păstra asta. Pentru că nu e o iluzie. Imaginaţia nu moare niciodată".

„Oh, da", zise ea. „Putem s-o păstrăm vie". Se uită la Philip, cu ochii strălucind, aşteptându-l să-şi termine ideea. Dar el nu prea ştia cum să continue: îşi freca barba şi privea în podea. „Privirea sus, Philip", zise ea. „Spune-mi".

„Ştii", răspunse el, mai domol la început, „că am încercat să scriu şi eu o dată? Viaţa mi se părea atât de misterioasă – totul era înlănţuit şi totuşi aparte. Ţii minte că ţi-am spus asta?" Ea dădu din cap. Avuseseră o discuţie în ziua de după plimbarea prin pădurea de pini, când, pentru a o linişti, Philip îi explicase propria sa senzaţie de neputinţă şi de pierdere; îi spusese cum şi el era tulburat de o lume în care nu reuşea să găsească niciun model semnificativ. Totul pare să *aibă loc* şi atât, spusese el, şi nu există niciun *avânt*. *E* doar, ei bine, doar *viteză*. Şi dacă porneşti în căutarea trecutului, încercând să înţelegi relaţiile de cauză şi efect, motiv sau semnificaţie, nimic nu are o *origine* reală. Totul există pur şi simplu. Totul există doar pentru a exista. După această conversaţie, Philip şi Vivien deveniseră mai apropiaţi ca niciodată. „Şi îţi aminteşti", zicea el acum, „că ţi-am spus cum obişnuiam să-i citesc pe scriitori, să văd dacă vreunul dintre ei simţise misterul, la rândul lui? Dar nu o făcuse niciunul, niciunul nu părea să simtă cât de *ciudat* este ca viaţa să fie aşa şi nu altfel. Ţi-am zis asta?" Ea nu spuse nimic, aşteptând ca el să continue., Aşa că am încercat să-mi scriu propriul roman, dar n-a mers, să ştii. N-am putut să mă abţin să îi tot imit pe alţii. Pe de altă parte, nici n-aveam un subiect adevărat, dar acum…" – el şovăi – „dar acum, cu toate acestea… cu teoria despre Chatterton… aş putea reuşi să…"

Vivien se ridică de pe canapea, bătând din palme. „E o idee minunată! Şi este exact ceea ce el şi-ar fi dorit!"

„Desigur", adăugă Philip pe un ton serios, „desigur că va trebui să povestesc totul în felul meu. Cum Chatterton ar fi putut trăi în continuare".

„Ai putea să povesteşti în orice fel ai vrea. Va fi o carte minunată!"

„Şi ştii", zise el, zâmbindu-i înveselit, „poate că aş reuşi să descopăr că am un stil al meu, în cele din urmă".

Edward, trezit de zgomotul neaşteptat, intră în cameră şi rămase pironit în prag, uitându-se la Vivien şi la Philip care se îmbrăţişau. Philip îl văzu şi se desprinse uşor de ea. „Tu crezi", zise el, „că îndrăznesc prea mult? Crezi că ar trebui să mă duc să vorbesc mai întâi cu Harriet Scrope?"

Edward şi Vivien strigară la unison: „Nu!" *

O revărsare de lumină în jurul lui, inima îi bate cu zgomotul sec al unei tobe, iar Chatterton este purtat departe; se uită lung la scândurile podelei şi acum, în visul său de opiu, podeaua se dizolvă iar cerul nesfârşit se învârte în jurul lui. Şi-a părăsit patul, şi-a lăsat în urmă frica de arsenic şi acum zboară. Zboară către St. Mary Redeliffe, iar biserica este tatăl său, întins pe iarba moale, rezemat într-un cot şi căscând în timp ce soarele îşi continuă drumul deasupra lui. Zboară trecând prin portic şi prin poarta de la vest, răceala bruscă a pietrei schimbând culoarea din violet deschis în acvamarin, care e culoarea viselor. Zăvorul de fier se închide în spatele lui şi răsună pe vecie. Zboară, pătrunzând în biserică şi văzându-i pentru prima dată spaţiile întinse. Zboară printre coloane şi scări circulare, lăsând în spate chipurile istovite ale sfinţilor şi ghearele rupte ale grifonilor, printre arcadele de sus şi printre ciorchinii de forme modelate acum pline de găuri. Zboară între boltă şi acoperişul plumburiu, printre căpriorii prăfuiţi ai uriaşului acoperiş. Zboară pe lângă cornişele înguste ale galeriilor, cu prăpăstiile şi adâncimile lor cavernoase de ambele părţi. Naosul bisericii a devenit o câmpie imensă de piatră netedă, iar când priveşte în jos îl vede pe călugărul său, Thomas Rowley, cu tunsoarea lui franciscană, ridicându-şi mâinile să îl salute; se uită unul la altul peste distanţa enormă care îi desparte, iar în veşnicia acelei priviri lumina dintre ei licăreşte şi apoi se stinge.

Cădere. Chatterton coboară acum pe o scară într-o casă veche unde trece pe lângă un tânăr care urcă pe partea cealaltă; iar el nu se mai opreşte din coborât, trecând mereu pe lângă tânărul care îi arată

neîncetat păpuşa pe care o ţine în mâna stângă. Cădere. Chatterton stă lângă un tânăr cu capul plecat, în suferinţă; în spatele lor e o fântână, iar fântâna susură nemuritoare. Cădere, în naosul bisericii unde figuri distante încearcă să-l atingă, iar el le aşteaptă cu braţele întinse. Băiatul idiot, hidrocefalic; maestrul posturilor; târfa de la Tothill; chelnerul de la Shoe Lane; spiţerul încărcat de daruri. Fiecare se iveşte, pe rând, din umbră, îl salută pe numele său, „Thomas Chatterton". îi salută pe fiecare, la rândul lui, cu mândrie şi sobrietate, apoi îngenunchează pe pardoseala de piatră a bisericii… Noi poeţii", le strigă tuturor peste abisul nemărginit, „începem, la tinereţe, plini de bucurie, dar apoi, la sfârşit, ne ajung din urmă disperarea şi nebunia".

Tăcerea ce urmează nu va mai fi nicicând întreruptă şi" acum, când priveşte în sus, zăreşte deasupra lui o imagine ale cărei contururi strălucesc într-o lumină trandafirie, încă se formează şi veacuri la rând el se priveşte pe un pat într-o odăiţă de mansardă, cu fereastra întredeschisă în spate, cu planta nemişcată pe pervaz, cu fumul ridicându-se din lumânare, aşa cum va rămâne pentru totdeauna. Nu voi muri niciodată cu totul. Alţi doi i s-au alăturat – tânărul care a trecut pe lângă el pe scări şi cel care îşi ţinea capul plecat lângă fântână –, iar acum stau amândoi lângă el, în tăcere. Voi trăi pentru totdeauna, le zice el. Se prind de mâini şi se înclină în faţa soarelui.

Şi, când trupul îi este descoperit în dimineaţa următoare, Chatterton încă zâmbeşte.

Citeşti mai mult, înţelegi mai multă
12 luni =
162 RON
reducere 48%
Cotidianul.
Abpnează-te acum şi primeşti cadou
24 de cărţi din Colecţia Cotidianul 2007!
un an
CUM TE ABONEZI:
Poţi achita 162 RON:
direct în contul S.C. CAŢAVENCU SA, CUI 11285736 R, Cont IBAN: R023BRDE450SV09893604500, BRD Group Société Generale, Sucursala Mari Clienţi Corporativi
— Online: www.cotidianul.ro
La oficiile poştale şi la difuzorii de presă

Pentru Bucureşti: sună acum la tel. 311.40.61/ 62/ 63/ 64/ 66 şi venim noi la tine să încheiem abonamentul!

Citeşti mai mult, înţelegi mai mult!

Abonează-te acum şi 24 de cărţi din Colecţia Cotidianul vor ajunge anul acesta direct la tine acasă prin colet poştal. Pentru a primi cărţile, trimite talonul de mai jos, alături de o copie a documentului de piată a abonamentului la adresa: C.P. C.E. – C.P. 20, Bucureşti, sau prin fax, la numărul 021/311.40.75.

r*

Am achitat contravaloarea unui abonament pentru un an la Cotidianul. Ataşez copia documentului de piată a abonamentului seria nr.

Adresa la care doresc să îmi fie livrat ziarul:

Firma/compania

(Dacă abonamentul está pentru «ei joa tojiinoin)

Domeniul de activitate

Departament

Nume Prenume

(Dacă abonamentul este pentru persoane juridice se completează numele şi prenumele persoanei de contact)

Judeţ localitate Cod poştal

Str. Nr. El. Se. Ap.

Telefpţi I-mail

Data naşterii Ocupaţia

Luna cu care doresc să înceapă livrarea abonamentului*:

pentru abonamentele achitate până pe 20 a lumi. livrarea poate începe chiar cu luna următoare1

Adresa la care doresc să îmi fie trimise cărţile:

[Se completează numai dacă soreşti să îţi livrăm cărţile la o alta adresă)

Nume Prenume

Judeţ Localitate Codioştal [

Telefon

Sunt de acord ca datele mele şi fie prelucrate şi să intre în baza de date a b C Polsgrai SRL \nr operator 3228) şi să primesc materiale informative de la aceasta şi de la partenerii săi aşteati la cererea mea scrisă, S C Poligraf S.R.L. se obligă să actualizeze, să ştearsă sau să mă informeze, în icns despre datele mele prelucrate Tuturor

participanţilor le sunt garantate drepturile conform Legiânr 677 2001

Data Semnătura